

Projekt

z dnia 17 lipca 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W MUROWANEJ GOŚLINIE**

z dnia 22 lipca 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina

Na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), Rada Miejska w Murowanej Goślinie uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Murowana Goślina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie
z dnia 22 lipca 2025 r.

**Murowana
Goślina**

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku

**Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Koła Naukowego Zintegrowanego Planowania Rozwoju
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

Spis treści

1.	Wprowadzenie	4
2.	Delimitacja obszaru rewitalizacji	7
3.	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	26
3.1.	Podobszar Murowana Goślina Śródmieście	26
3.2.	Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek	35
3.3.	Podobszar Białężyn	42
3.4.	Podobszar Łopuchowo	48
4.	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	54
5.	Cele rewitalizacji i kierunki działań	56
6.	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	60
6.1.	Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	60
6.2.	Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	84
7.	Powiązania z regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi	87
7.1.	Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi województwa wielkopolskiego	87
7.2.	Sposób realizacji przez program dokumentów strategicznych gminy	92
8.	Mechanizmy integrowania działań	96
9.	Szacunkowe ramy finansowe	102
10.	Struktura zarządzania realizacją programu	105
11.	System monitorowania i oceny	113
12.	Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy	116
12.1.	Prace przygotowawcze	116
12.2.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	116
12.3.	Komitet Rewitalizacji	117
12.4.	Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych	120
12.5.	Konsultacje społeczne oraz opiniowanie projektu GPR	122
13.	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	125
14.	Specjalna strefa rewitalizacji i sposób realizacji programu w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	126
15.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	127
16.	Bibliografia	128
17.	Załączniki	130

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to aktualnie jedno z najczęściej wymienianych i odmienianych przez wszystkie przypadki określeń nawiązujących do szeroko rozumianego zarządzania miastem. W Polsce stało się ono powszechnie znane głównie dzięki dużej skali środków unijnych przeznaczonych na projekty rewitalizacyjne, jednak działania zmierzające do odnowy miast mają znacznie dłuższą historię, wykraczającą poza ramy członkostwa Polski w UE. Najogólniej mówiąc, rewitalizacja jest „**kompleksowym procesem organizacyjnym i inwestycyjnym, prowadzącym do ożywienia zdegradowanych czy zaniedbanych terenów miejskich**” (Parysek 2015: 11). Jest to termin o zbliżonym znaczeniu do takich pojęć jak odnowa (*renewal*), regeneracja (*regeneration*), rehabilitacja (*rehabilitation*). Anglojęzyczne pojęcia *renewal* i *regeneration* są nawet w literaturze zagranicznej stosowane częściej niż *revitalisation* (zob. Couch i in. 2003; Couch i in. 2011; Tallon 2010; Mehdipanah i in. 2013; Zheng i in. 2015).

Autorzy najbardziej znanego w literaturze międzynarodowej podręcznika rewitalizacji, Peter Roberts i Hugh Sykes (2000; za: Li i in. 2016) twierdzą, że **nowa forma rewitalizacji miast** (*urban regeneration*) opiera się na **trzech filarach**: (1) koncepcji zrównoważonego rozwoju, (2) strategicznej wizji oraz (3) partnerstwa. Każdy z nich ma swoje znaczenie w kompleksowym charakterze procesu rewitalizacji. Każdy z nich powinien być także kluczowym elementem opracowywanego gminnego programu rewitalizacji dla gminy Murowana Goślina.

Koncepcja **zrównoważonego rozwoju w rewitalizacji miast** (1) jest podstawą integracji trzech kluczowych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego: (a) ekonomicznego, (b) społecznego i (c) przyrodniczego. Równoważenie ich znaczenia jest na ogół dość trudne, jednak współcześnie uznaje się je za konieczne by zachować dobre i równe warunki rozwoju dla przyszłych pokoleń. Powszechnie uznaje się, że rewitalizacja jest wypełnieniem postulatów zrównoważonego rozwoju. Sama w sobie prowadzi ona bowiem do wykorzystywania istniejącego potencjału ekonomicznego, społecznego i przyrodniczego. Niejako sprzeciwia się ona tendencjom indywidualistycznym (np. w kształtowaniu kosztownej społecznie zabudowy jednorodzinnej i „rozlewaniu się” miast oraz rozwoju motoryzacji indywidualnej), odrzucającym niepasujące do współczesności dziedzictwo historyczne (np. stare tereny przemysłowe, historyczne centra miast). Rewitalizacja, czyli ciągle „przywracanie do życia”, zmierza do wykorzystania istniejących zasobów budowlanych, społecznych i przyrodniczych – nawet tych, których naprawa jest często ekonomicznie „nieopłacalna”.

Każdy program odnowy, rewitalizacji określonej przestrzeni miasta musi być zapisem **oryginalnej i twórczej wizji** (2) jego autorów. Bez niej będzie on programem martwym, dokumentem leżącym w szufladzie, wykorzystywanym wyłącznie przy okazji sięgania po zewnętrzne źródła finansowe. Bez oryginalnej i twórczej wizji, rewitalizacja nie zainspiruje nikogo do działania, do budowania partnerstw i współpracy na rzecz rozwoju swojej przestrzeni. Podręczniki planowania strategicznego definiują wizję jako opis oczekiwanego w przyszłości stanu określonej jednostki przestrzennej. Wizja pełni kilka bardzo ważnych funkcji, do których zaliczamy przede wszystkim: (1) zobrazowanie stanu docelowego – można powiedzieć, że wizja stanowi cel całkowicie nadrzędny nad wszystkimi, zawierający w sobie pozostałe cele sformułowane w programie, (2) informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję (najczęściej lidera) – dlatego warto dobrze przemyśleć swoją wizję, (3) jednoczenie wokół idei – powoduje, że ludzie się z nią utożsamiają. Wizja to nie slogan, to realny i inspirujący obraz rzeczywistości, w który uwierzą zarówno samorządowcy i urzędnicy jak i mieszkańcy, społecznicy i inwestorzy funkcjonujący na obszarze rewitalizacji.

Współczesna rewitalizacja musi się wreszcie opierać na szeroko zakrojony **zintegrowanym partnerstwie na rzecz odnowy** (3). Mówi o tym, coraz bardziej znana w Polsce, koncepcja interesariuszy rewitalizacji. Jej istotą jest budowanie kapitału społecznego, czyli wartościowych, pozytywnych relacji pomiędzy różnymi „aktorami” procesu odnowy: mieszkańcami, samorządowcami, przedsiębiorcami, właścicielami nieruchomości, inwestorami zewnętrznymi, urzędnikami i in. Odbywa się to w różnej formie. Po pierwsze w działania na obszarze rewitalizacji muszą być zaangażowani lokalni liderzy oraz organizacje społeczne, którym oni przewodzą. Po drugie, formy interwencji publicznej muszą być odpowiednio szybko konsultowane z lokalną społecznością. Powinny nawet wypływać bezpośrednio z preferencji i potrzeb jej członków. Tylko tak przeprowadzona interwencja wewnętrzna może spotkać się z pozytywnym odzewem i wywołać efekt mnożnikowy. Idea partnerstwa została bardzo wyraźnie doceniona przez ustawodawcę w Ustawie o rewitalizacji – jej wyrazem są np. dość szeroko zakrojone,

obowiązkowe konsultacje społeczne wszelkich ważnych działań rewitalizacyjnych oraz nowa instytucja, tzw. komitetu rewitalizacji, a więc grono zewnętrznych (czyli nie tylko samorządowych) interesariuszy.

Upowszechnienie działań rewitalizacyjnych w Polsce nastąpiło wraz z wejściem do Unii Europejskiej. Wcześniej funkcjonowały w kraju pojedyncze inicjatywy wybranych miast, które nie ujmowały zagadnienia rewitalizacji w sposób kompleksowy. Od 2004 roku uruchomione zostały znaczne środki finansowe w ramach **Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006**, przeznaczone na rewitalizację obszarów miejskich, przemysłowych i powojennych. Było to innowacyjne podejście do odnowy zdegradowanych obszarów w skali całej Wspólnoty Europejskiej. W Polsce po raz pierwszy rewitalizacja została włączona w główny nurt priorytetów i działań programów funduszy strukturalnych.

W kolejnym **okresie programowania na lata 2007-2013** w większości województw jeszcze podniesiono znaczenie odnowy zdegradowanych obszarów, zaliczając ją do jednego z głównych celów rozwoju miast. W rezultacie znacznie wzrósł również poziom finansowania. Pojawiła się także możliwość ubiegania się o zwrotne środki na rewitalizację w ramach **Inicjatywy JESSICA**. Ubieganie się o dofinansowanie, a następnie realizacja projektów rewitalizacyjnych spowodowały szereg zmian w zakresie organizacji i działania wielu samorządów lokalnych w Polsce (Ciesiółka 2014). Jak zauważa Heczko-Hyłowa (2009) rewitalizacja stała się w krótkim czasie ważnym elementem systemowego programowania rozwoju miast. Działo się tak pomimo braku regulacji ustawowych w zakresie odnowy obszarów zdegradowanych. Jednocześnie często podkreślane było jednak błędne rozumienie pojęcia rewitalizacji, którą utożsamiano przede wszystkim z projektami inwestycyjnymi, związanymi z remontami, modernizacją lub adaptacją obiektów kubaturowych (Siemiński, Topczewska 2009).

W ostatnim zakończonym okresie programowania obserwowano **zmianę optyki w zakresie odnowy obszarów zdegradowanych**. Zdecydowanie więcej uwagi poświęcano w nim zagadnieniom społecznym. Towarzyszył temu szereg zmian legislacyjnych porządkujących proces rewitalizacji, związanych przede wszystkim z uchwaleniem Ustawy o rewitalizacji. Za sprawą Krajowej Polityki Miejskiej 2030 (KPM 2030) odnowa obszarów zdegradowanych stała się filarem rozwoju kraju na najbliższe lata. Wsparcie finansowe Unii Europejskiej kierowane jest nie tylko na projekty rewitalizacyjne, ale także (w ramach choćby Krajowego Planu Odbudowy) na działania przygotowawcze, związane z procedurą sporządzania programów rewitalizacji.

Kluczowe uwarunkowania kształtujące proces programowania działań rewitalizacyjnych wynikają z przepisów **Ustawy z dnia 3 listopada 2015 r. o rewitalizacji**. Podniosła ona w istotnym stopniu rangę tego procesu i nadała mu nowy kształt, wprowadzając niespotykane wcześniej w Polsce uregulowania – kilka z nich ma kluczowe znaczenie dla programowania rewitalizacji na najbliższe lata. Pierwszym ważnym elementem ustawy jest instytucja **gminnego programu rewitalizacji (GPR)**, która zastąpiła tzw. lokalne programy rewitalizacji (LPR). Jest to obecnie podstawowy dokument organizujący publiczną i niepubliczną interwencję rewitalizacyjną. Jego zakres znacznie wykracza poza obligatoryjną treść dotychczasowych LPR, uwzględniając szereg rozwiązań związanych z budowaniem partnerstwa na rzecz odnowy oraz ze zmianami w lokalnym prawie zagospodarowania przestrzennego. Drugim istotnym elementem ustawy jest konieczność przeprowadzenia szerszych i bardziej rozbudowanych **konsultacji społecznych**. Sfera współpracy z zewnętrznymi interesariuszami rewitalizacji została także wzmocniona poprzez wprowadzenie instytucji **Komitetu Rewitalizacji**, jako platformy wymiany poglądów i podejmowania decyzji dotyczących interwencji w zakresie odnowy zdegradowanych obszarów miejskich. Wszystkie te zmiany zmierzają do zwiększonego zakorzenienia działań rewitalizacyjnych w lokalnej wspólnocie i oparcia ich na lokalnych zasobach, co zbliża specyfikę tego procesu w Polsce do wizji współczesnej rewitalizacji w oczach Roberta i Sykesa (2000).

Celem niniejszego raportu jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Zgodnie z art. 8 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, w przypadku, gdy gmina zamierza realizować zadania rewitalizacyjne, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek burmistrza obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Zgodnie z przepisami tej samej ustawy, **obszar zdegradowany to:**

*„obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o*

zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”.

Oprócz ww. warunków, by dany obszar uznać za zdegradowany, powinno się zidentyfikować w nim występowanie jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Warto dodać, że obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Z kolei **obszar rewitalizacji** to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. **Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.** Podobnie jak w przypadku obszaru zdegradowanego, obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Jako obszar rewitalizacji może zostać także uznany teren niezamieszkały przemysłowy, portowy, wydobywczy, powojenny albo pokolejowy, na którym występują zjawiska problemowe. Jednak może nastąpić to tylko wówczas, gdy możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Przepisy Ustawy o rewitalizacji umożliwiają także radzie gminy ustanowienie:

- na rzecz gminy **prawa pierwokupu** wszystkich nieruchomości, nieruchomości określonego rodzaju lub określonych nieruchomości – położonych na obszarze lub wskazanych podobszarach rewitalizacji;
- na obszarze rewitalizacji **zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy**, o których mowa w art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla wszystkich albo określonych w tej uchwale zmian sposobu zagospodarowania terenu wymagających tej decyzji, w tym zmian sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, jeżeli stan zagospodarowania obszaru rewitalizacji oraz stopień jego pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wskazują, że nieustanowienie zakazu może doprowadzić do niekorzystnych zmian w zagospodarowaniu obszaru rewitalizacji, pogłębiających niekorzystne zjawiska.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji miasta i gminy Murowana Goślina został przyjęty Uchwałą nr VII/74/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Murowana Goślina (Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego 29 listopada 2024 r. po poz. 9861). Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Murowana Goślina została przeprowadzona z uwzględnieniem układu podstawowych jednostek przestrzennych, które były podstawą określenia skali problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych. Układ podstawowych jednostek przestrzennych został określony w oparciu o:

- **granice jednostek pomocniczych, tj. sołectw w części wiejskiej gminy Murowana Goślina** – przy czym, ze względu na dużą liczbą i znaczne zróżnicowanie wielkościowe tych jednostek, zdecydowano się je pogrupować w obszary o wielkości od 740 do 1 117 mieszkańców; podstawą grupowania poszczególnych sołectw było sąsiedztwo przestrzenne, powiązania funkcjonalne (np. przynależność do tego samego obwodu szkolnego) oraz granice podziałów pomocniczych, które wpływają na zasób gromadzonej bazy danych (np. okręgi wyborcze i obwody głosowania w wyborach samorządowych – dane dotyczące frekwencji wyborczej);
- **powiązania funkcjonalne i naturalne oraz sztuczne granice znajdujące się w strukturze przestrzennej części miejskiej gminy Murowana Goślina** – w związku z brakiem w części miejskiej podziału na jednostki pomocnicze, zdecydowano się podzielić obszar zurbanizowany w oparciu o naturalne i sztuczne granice istniejące w przestrzeni i świadomości mieszkańców; ważnym kryterium było także względne podobieństwo wielkościowe (jednostki mają od 661 do 1 670 mieszkańców) oraz istnienie granic w podziale na okręgi wyborcze; ostateczny układ jednostek jest wypadkową ww. kryteriów.

Opisane powyżej kryteria doprowadziły do wyróżnienia **16 podstawowych jednostek przestrzennych** służących identyfikacji skali sytuacji kryzysowej (tab. 1, ryc. 1):

1. **Obszar Uchorowo** – położony w północno-zachodniej części gminy, w pobliżu drogi wojewódzkiej w kierunku Obornik. Obszar ten stanowią cztery sołectwa: Białęgi, Białężyn, Nieszawa i Uchorowo. Jest to teren z względnie dużym udziałem użytków rolnych, ale także obszarów leśnych (od Warty do Szymankowa oraz w okolicy Nieszawy). Obszar ten w bardzo niewielkim stopniu podlega obecnie procesom rozwojowym mieszkalnictwa (niewielki teren nowej zabudowy w Białężynie) i znajduje się na nim kilka obiektów i przestrzeni użyteczności publicznych (Szkoła Podstawowa im. Leona Masiakowskiego w Białężynie, świetlice i remizy OSP w Uchorowie, Białężynie i Nieszawie, boisko piłkarskie w Uchorowie, place zabaw w Białężynie, Nieszawie i Uchorowie).
2. **Obszar Długa Goślina** – położony na wschód od obszaru Uchorowo, składający się z sołectw: Długa Goślina, Kąty, Łoskoń Stary i Trojanowo. W zachodniej (szczególnie sołectwo Kąty) oraz północnej i wschodniej (szczególnie okolice Łoskonia Starego) części zdominowany przez tereny leśne, a w pozostałej części – z przewagą użytków rolnych. Główną osią komunikacyjną obszaru jest droga powiatowa 2029P prowadząca wzdłuż Długiej Gośliny do Rogoźna. Na tym obszarze znajduje się Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Długiej Goślinie oraz remiza OSP w Długiej Goślinie.
3. **Obszar Przebędowo** – położony na północ od miasta Murowana Goślina, stanowiący funkcjonalną całość z tzw. historyczną częścią miasta Murowana Goślina, składający się w całości z sołectwa Przebędowo. Od kilku lat jest to obszar rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej szeregowej. Na tym terenie znajduje się Świetlica wiejska oraz place zabaw i teren rekreacyjny.
4. **Obszar Mściszewo** – położony w zachodniej części gminy Murowana Goślina, składający się z sołectw: Mściszewo, Raduszyn, Starczanowo i Złotoryjsko. Jest to teren zróżnicowany, obejmujący obszary leśne nad Wartą, w okolicy Mściszewa i Starczanowa oraz tereny rolnicze. Jest to także obszar intensywnych procesów rozwoju mieszkalnictwa (szczególnie sołectwo Mściszewo), zdominowany przez zabudowę mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą i zagrodową, w miejscowości Raduszyn także zabudowę mieszkaniową wielorodziną. Na tym obszarze znajduje się przystań rzeczna Binduga wraz terenem rekreacyjnym, rezerwat przyrody Śnieżycowy Jar. Część powierzchni obszaru należy do poligonu wojskowego Biedrusko i jest teren zamkniętym, wyłączonym z użytkowania (poza krótkimi okresami czasu w sezonie letnim).
5. **Obszar Łopuchowo** – położony w środkowo-wschodniej części gminy Murowana Goślina, składający się z sołectw: Głębocko, Łopuchowo, Łopuchówko, Wojnowo i Wojnowko. Główną osią komunikacyjną obszaru jest droga województwa nr 188, która prowadzi ruch samochodowy z Poznania w kierunku

Wągrowca – wzdłuż tej drogi położona jest największa miejscowość obszaru, czyli Łopuchowo. Jest to także teren z dostępem do linii kolejowej nr 356 (przystanki Łopuchowo i Łopuchowo Osiedle). Spora część obszaru to tereny leśne (szczególnie okolice Wojnowka i Łopuchówka. W Łopuchówku mieści się także siedziba Nadleśnictwa Łopuchówko, zarządzającego większością terenów leśnych w gminie Murowana Goślina i gminach sąsiednich. Na terenie Łopuchowa i Łopuchowa Osiedle dochodzi do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, z kolei miejscowość Wojnowko w znacznej części zdominowana jest przez zabudowę letniskową, wykorzystywaną sezonowo lub całorocznie. Na obszarze znajdują się obiekty użyteczności publicznej takie jak Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Łopuchowie (prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciele Łopuchowa), dworzec kolejowy w Łopuchowie, świetlica w Wojnowku, boisko sportowe i teren rekreacji w Wojnowie, wiata z terenem rekreacji w Łopuchówku.

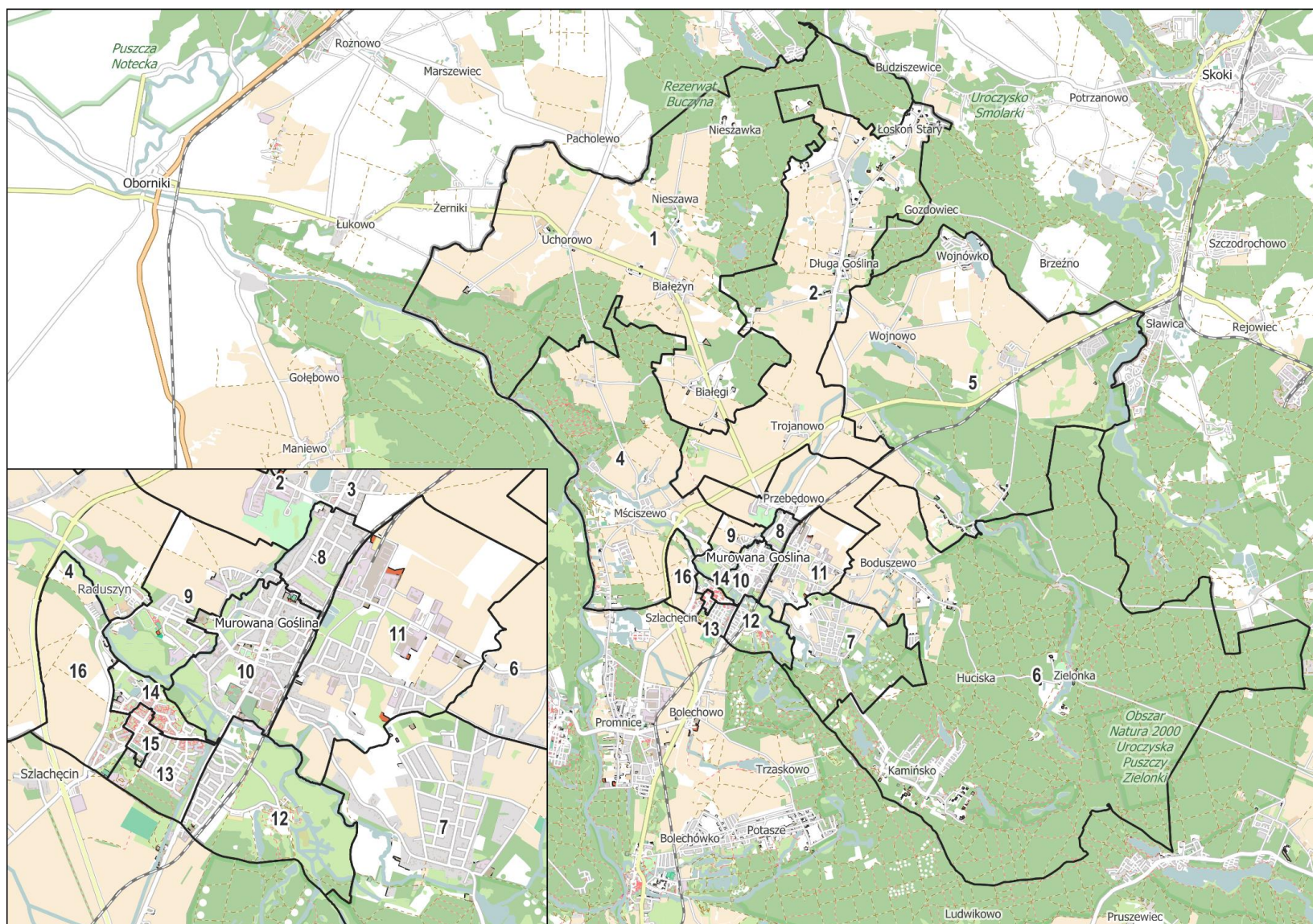
6. **Obszar Boduszewo** – położone w południowo-wschodniej części gminy Murowana Goślina, składający się z sołectw: Boduszewo, Głębocek, Kamińsko i Zielonka. Jest to największy powierzchniowo obszar, obejmujący ok. 5,3 tys. ha, w większości pokryty terenami leśnymi Puszczy Zielonka. Największą miejscowością obszaru jest Boduszewo, częściowo podlegające procesom inwestycyjnym w zakresie zabudowy mieszkaniowej, a główną osią komunikacyjną – drogi powiatowe 2393P (odcinek Murowana Goślina-Boduszewo) oraz 2394P (odcinek Boduszewo-Zielonka).
7. **Obszar Rakownia** – położony na wschód od granic miasta Murowana Goślina, składający się z sołectwa Rakownia. Jest to obszar z dużą skalą rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego w zabudowie wolnostojącej. Miejscowość Rakownia jest zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie Puszczy Zielonki.
8. **Obszar Murowana Goślina Rogozińska** – położony w północnej części miasta Murowana Goślina, w sąsiedztwie z sołectwem Przebędowo. Ośią tego obszaru jest ul. Rogozińska i obejmuje on obszar od ul. Tartacznej do granicy miasta. Zachodnią granicę terenu stanowi rzeka Trojanka, natomiast wschodnią – linia kolejowa nr 356. Jest to obszar zdominowany przez zabudowę jednorodzinną, powstałą w okresie PRL z coraz bardziej istotną częścią współczesnej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (ulice Tartaczna, Poranek, Promyk, Przedświt).
9. **Obszar Murowana Goślina Mściszewska** – położony w zachodniej części miasta Murowana Goślina. W jego skład wchodzi osiedle domów jednorodzinnych zlokalizowanych pomiędzy ulicami Mściszewską i Łąkową, a także bardziej współczesne budownictwo mieszkaniowe po północnej stronie ul. Mściszewskiej (m.in. ulice Słowackiego, Konopnickiej, Żeromskiego, Mickiewicza). Obszar ten obejmuje także jednorodzinną i wielorodzinną zabudowę mieszkaniową przy ul. Jodłowej, Na Stoku i Starczanowskiej.
10. **Obszar Murowana Goślina Śródmieście** – położony w centralnej części miasta Murowana Goślina i stanowiący historyczne miasto lokacyjne wraz z jego otoczeniem. Jest to obszar koncentracji usług komercyjnych (głównie handel) i publicznych (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Karola Marcinkowskiego, przedszkola, Centrum Kultury i Sportu, Biblioteka Miejska), a także głównych przestrzeni publicznych (plac Powstańców Wielkopolskich, Park Miejski, Dworzec Kolejowy). Na obszarze tym występuje zabudowa przedwojenna, w tym także zabytkowa, a także z okresu PRL (np. zabudowa wielorodzinna przy ul. Graczyńskiego i Wojska Polskiego) i (choć w najmniejszym stopniu) współczesna.
11. **Obszar Murowana Goślina Gnieźnieńska** – położony we wschodniej części miasta Murowana Goślina, m.in. wzdłuż dwóch głównych ulic: Gnieźnieńskiej i Polnej. Zachodnią granicę obszaru stanowi linia kolejowa nr 356. Wzdłuż ul. Polnej zlokalizowana jest strefa aktywizacji gospodarczej, gdzie swoją działalność prowadzą duże przedsiębiorstwa przemysłowe. Z kolei wzdłuż ulicy Gnieźnieńskiej oraz przy ulicach do niej przyległych zlokalizowana jest zabudowa jednorodzinna wolnostojąca i szeregowa.
12. **Obszar Murowana Goślina 600-lecia** – położony w południowo-wschodniej części miasta Murowana Goślina, obejmujące tzw. osiedle 600-lecia oraz teren położony w jego pobliżu. Teren między ul. Poznańską a linią kolejową nr 356 jest zagospodarowany i zdominowany przez zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz zabudowę z funkcją gospodarczą. Z kolei teren na wschód od linii kolejowej to w większości nieużytki, użytki rolne i tereny leśne oraz zadrzewione. Część tego obszaru (przy ul. Brackiej) jest wykorzystywana na cele sezonowego (okres letni) widowiska plenerowego oraz parku historycznego.
13. **Obszar Murowana Goślina Leśna** – teren położony w granicach założenia urbanistycznego Zielone Wzgórze, zaprojektowanego i wybudowanego w latach 80., przy czym większość obszaru 13 zajmuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna bliźniacza lub wolnostojąca. W granicach tego obszaru znajdują się także m.in. budynki wielorodzinne przy ul. Modrzewiowej, Jagodowej i Długiej (południowa strona na odcinku od ul. Poznańskiej do targowiska), stanowiące część osiedla zarządzanego przez Spółdzielnię Mieszkaniową Zielone Wzgórze.

14. **Obszar Murowana Goślina Kręta** – położony wzdłuż ul. Krętej w Murowanej Goślinie, stanowiący północną część osiedla mieszkaniowego Zielone Wzgórza. Jest to teren zdominowany przez zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, powstałą w latach 80 i 90, częściowo także zabudowę współczesną.
15. **Obszar Murowana Goślina Nowy Rynek** – położone w centralnej części osiedla Zielone Wzgórza, stanowi najważniejszy punkt tego założenia urbanistycznego. Na tym terenie znajduje się najwięcej obiektów i przestrzeni publicznych. Wśród nich jest główny plac (Nowy Rynek), Szkoła Podstawowa nr 2 im. H. Sienkiewicza w Murowanej Goślinie, dwa przedszkola (w tym jedno publiczne) oraz wiele obiektów usługowych. Jest to także obszar, na którym występuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną.
16. **Obszar Murowana Goślina Plac Kasztanowy** – położony w południowo-zachodniej części miasta Murowana Goślina. Większość tego terenu stanowią użytki rolne i nieużytki, natomiast w granicach osiedla Zielone Wzgórza znajduje się zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną (Plac Kasztanowy) oraz jednorodzinna w zabudowie szeregowej.

Tabela 2.1. Podstawowe jednostki przestrzenne analizy sytuacji kryzysowej w gminie Murowana Goślina

Lp	Nazwa obszaru	Zasięg obszaru	Pow. [ha]	Ludn.
1	Uchorowo	Sołectwa: Białęgi, Białężyn, Nieszawa, Uchorowo	3 889	996
2	Długa Goślina	Sołectwa: Długa Goślina, Kąty, Łoskoń Stary, Trojanowo	1 996	902
3	Przebędowo	Sołectwo Przebędowo	383	940
4	Mściszewo	Sołectwa: Mściszewo, Raduszyn, Starczanowo, Złotoryjsko	1 505	839
5	Łopuchowo	Sołectwa: Głębocko, Łopuchowo, Łopuchówko, Wojnowo, Wojnówko	2 783	1 117
6	Boduszewo	Sołectwa: Boduszewo, Głęboćzek, Kamińsko, Zielonka	5 252	896
7	Rakownia	Sołectwo Rakownia	548	740
8	Murowana Goślina (MG) Rogozińska	Miasto Murowana Goślina, ulice: Kolejowa 2-4, Kwiatowa, Nowa, Okrężna, Pogodna, Polna, Poranek, Promienista, Promyk, Przedświt, Rogozińska 39-91, 40-94, Tartaczna, Tęczowa	42	967
9	Murowana Goślina Mściszewska	Miasto Murowana Goślina, ulice: Adama Mickiewicza, Bolesława Prusa, Cicha, Cypriana Kamila Norwida, Górka, Jeziorna, Jodłowa, Juliusza Słowackiego, Lipowa, Łabędzia, Łąkowa 30-58, Marii Konopnickiej, Mściszewska, Na Stoku, Elizy Orzeszkowej, Starczanowska, Stefana Żeromskiego, Żurawia	110	668
10	Murowana Goślina Śródmieście	Miasto Murowana Goślina, ulice: Bonawentury Graczyńskiego, Dworcowa, Kochanowskiego, Kolejowa 1, Łąkowa 1-29, 2-28C; Młyńska, Mostowa, Mściszewska 3-13, 10, Plac Powstańców Wlkp., Podgórna, Poznańska, Przelotowa, Przemysłowa 1-21, 4-10, Rogozińska 1-37, 2-38, Słoneczna, Spokojna, Strzelecka, Szkolna, Wodna, Wojska Polskiego	110	1 662
11	Murowana Goślina Gnieźnieńska	Miasto Murowana Goślina, ulice: Bernarda Kłosa, Bohuna, Czeźnika, Gnieźnieńska, Heleny, Jagienki, Józefa Milewskiego, Kmicica, Krótka, Ogrodowa, Oleńki, Papkina, Podbiłpięty, Podkomorze, Rejenta, Soplicy, Stefana Motylewskiego, Sylwestra Radomskiego, Telimeny, Wołodajewskiego, Zagłoby, Za Mostem	286	665
12	Murowana Goślina 600-lecia	Miasto Murowana Goślina, ulice: Bracka, Brzoskwińska, Chabrowa, Czereśniowa, Fiołkowa, Irysowa, Konwaliowa, Krokusowa, Malwowa, Metalowa, Morełowa, Narcyzowa, Oliwkowa, Przemysłowa 16-28, 23-29, Różana, Storczykowa, Śliwkowa, Wiśniowa	134	661
13	Murowana Goślina Leśna	Miasto Murowana Goślina, ulice: Akacja, Brzozowa, Bukowa, Cisowa, Czeremchowa, Długa 1-19, Gajowa, Jagodowa, Jaśminowa, Jeżynowa, Kłosowa, Leśna (bez nru 9), Łanowa, Malinowa, Miodowa, Modrzewiowa, Radosna, Sosnowa, Świerkowa, Wiosenna, Źródłana	40	1 670
14	Murowana Goślina Kręta	Miasto Murowana Goślina, ulice: Długa 2-24, 32-38, Dolina, Kręta 1-27, 45-49, 2-60; Jerzego Lenartowskiego 1-7, 2-8, Przesmyk 1-7, Rogu Renifera, Widok, Za Bramą	24	1 508
15	Murowana Goślina Nowy Rynek	Miasto Murowana Goślina, ulice: Nowy Rynek, Kręta 29-43, Przesmyk 2-14, Długa 26-30, 23-29, Generała Tadeusza Kutrzeby 1-3, 2-8, Hipolita Cegielskiego 1-3, Leśna 9, Smolna 1-15	10	1 431
16	Murowana Goślina Plac Kasztanowy	Miasto Murowana Goślina, ulice: Generała Tadeusza Kutrzeby 10-14, Hipolita Cegielskiego, Jarzębinowa, Nadwarciańska, Leszczynowa, Kalinowa, Księdza Romana Kosteckiego, Plac Kasztanowy, Poziomkowa, Raduszyńska, Smolna 2-8, Tarninowa, Wrzosowa, Żurawinowa	104	767

źródło: opracowanie własne.

Rycina 2.1. Mapa podstawowych jednostek przestrzennych wyodrębnionych do analizy sytuacji kryzysowej

źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, wskazanie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opiera się na pogłębionej diagnozie wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tab. 2). Zostały one opracowane w oparciu o wytyczne w zakresie realizacji instrumentów terytorialnych oraz literaturę fachową dotyczącą rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Dane zostały przygotowane dla roku 2023 r., jako najbardziej aktualnego momentu czasowego, dla którego możliwe było zebranie pełnych informacji. W niektórych przypadkach, wskaźniki odnoszą się jednak także do roku 2024. Ponadto część danych ma charakter dynamiczny. W takiej sytuacji analizą objęto pięcioletni przedział czasowy, tj. okres 2017-2023. Zebrane dane zostały pozyskane z szeregu instytucji: Ośrodka Pomocy Społecznej w Murowanej Goślinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, Pierwszego Urzędu Skarbowego w Poznaniu, a także z zasobów własnych Urzędu (w tym również Systemu Informacji Przestrzennej). Ponadto wskaźniki gospodarcze opracowano na podstawie danych z rejestrów REGON oraz PESEL, a część wskaźników środowiskowych na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych.

Tabela 2.2. Wskaźniki wykorzystane do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Murowana Goślina

Lp	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Problemy społeczne		
1	Zmiana liczby ludności w latach 2017-2023	Dane Urzędu
2	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.	Dane Urzędu
3	Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.	Dane Urzędu
4	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.	Dane Urzędu
5	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Ośrodka Pomocy Społecznej
6	Liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Ośrodka Pomocy Społecznej
7	Liczba wydanych „niebieskich kart” na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Ośrodka Pomocy Społecznej
8	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu
9	Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu
10	Wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r.	Dane Pierwszego Urzędu Skarbowego w Poznaniu
11	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.	Dane Państwowej Komisji Wyborczej
Problemy gospodarcze		
12	Wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika w 2023 r.	Dane Pierwszego Urzędu Skarbowego w Poznaniu
13	Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane z rejestru REGON
14	Liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane z rejestru REGON
15	Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.	Dane z rejestru REGON
16	Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023	Dane z rejestru REGON
17	Zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023	Dane z rejestru REGON
18	Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023	Dane z rejestru REGON
Problemy środowiskowe		
19	Udział powierzchni terenów biologicznie czynnych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.	Baza Danych Obiektów Topograficznych
20	Powierzchnia terenów leśnych i zadrzewionych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Baza Danych Obiektów Topograficznych
21	Udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.	Baza Danych Obiektów Topograficznych
22	Udział budynków, dla których złożono wnioski w programie Czyste Powietrze w liczbie budynków mieszkalnych ogółem	WFOŚiGW
Problemy przestrzenno-funkcjonalne		

Lp	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
23	Liczba otwartych przestrzeni rekreacyjnych i sportowych (place zabaw, siłownie, boiska sportowe) na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Urzędu
24	Liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych do spotkań mieszkańców (świetlice, instytucje kultury, remizy OSP, szkoły) na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Urzędu
25	Czas dojazdu transportem publicznym do zintegrowanego węzła transportowego Poznań Główny w 2023 r.	Rozkłady jazdy
26	Udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólniej powierzchni terenu w 2023 r.	Dane systemu informacji przestrzennej gminy Murowana Goślina
Problemy techniczne		
27	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Rejestr zabytków
28	Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Urzędu

źródło: opracowanie własne.

W celu identyfikacji obszarów kumulacji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych zastosowano unitaryzację zmiennych, polegającą na zestawieniu wartości poszczególnych wskaźników z jej obszarem zmienności, tj., wartościami maksymalną i minimalną. Zastosowanie tej metody umożliwia zestawienie i porównywanie poszczególnych zmiennych, mających różne średnie, odchylenia standardowe i różny obszar zmienności. W rezultacie jej zastosowania, każda zmienna przyjmuje dla poszczególnych obszarów wartości w przedziale od 0 (dla obszaru, w którym odnotowano minimalną wartość danej zmiennej) do 1 (dla obszaru, w którym odnotowano maksymalną wartość danej zmiennej), a im wyższa wartość, tym większa skala problemów społecznych. Zastosowanie tej metody sprowadziło się do przeprowadzenia postępowania składającego się z czterech etapów:

1. **Stworzenie macierzy obserwacji** x zawierającej wartości 28 zmiennych diagnostycznych (tab. 2.2) dla 16 podstawowych jednostek przestrzennych (tab. 2.1).
2. **Normalizacja zmiennych** diagnostycznych z wykorzystaniem następujących wzorów:
 - a) dla stymulant (im wyższa wartość zmiennej, tym większa skala problemów):

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i}{\max_i - \min_i}$$

gdzie:

z_{ij} – wartość znormalizowanej zmiennej „i” dla jednostki „j”

x_{ij} – wartość zmiennej „i” dla jednostki „j”

$\min_i$ – minimalna wartość zmiennej „i” dla wszystkich jednostek

$\max_i$ – maksymalna wartość zmiennej „i” dla wszystkich jednostek

- b) dla destymulant (im niższa wartość zmiennej, tym większa skala problemów):

$$z_{ij} = \frac{\max_i - x_{ij}}{\max_i - \min_i}$$

gdzie:

z_{ij} – wartość znormalizowanej zmiennej „i” dla jednostki „j”

x_{ij} – wartość zmiennej „i” dla jednostki „j”

$\min_i$ – minimalna wartość zmiennej „i” dla wszystkich jednostek

$\max_i$ – maksymalna wartość zmiennej „i” dla wszystkich jednostek

3. Określenie wartości **wskaźnika syntetycznego** zmiennych opisujących skalę problemów w danej grupie (społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne) dla poszczególnych podstawowych jednostek przestrzennych wg wzoru:

$$Q_{kj} = \frac{z_{1j} + z_{2j} + z_{3j} \dots + z_{nj}}{nj}$$

gdzie:

Q_{ij} – wskaźnik syntetyczny problemów „k” dla jednostki „j”
 z_1 – znormalizowana wartość zmiennej nr 1 dla jednostki „j”
 n – liczba zmiennych w danej grupie problemów „k”

4. Wskazanie obszarów zdegradowanych spośród podstawowych jednostek przestrzennych spełniających dwa warunki: 1) wartość wskaźnika syntetycznego opisującego skalę problemów społecznych przekracza wartość 0,5 oraz 2) wartość wskaźnika syntetycznego w przynajmniej jednej z czterech pozostałych sfer przekracza wartość 0,5.

W odniesieniu do **sfery społecznej** przeanalizowano następujące problemy:

- depopulacja, wskaźnik 1: zmiana liczby ludności w latach 2017-2023,
- starzenie się społeczności, wskaźnik 2: udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., wskaźnik 3: udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., wskaźnik 4: udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.,
- ubóstwo, wskaźnik 5: wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r., wskaźnik 6: liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 7: liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- przestępczość, wskaźnik 8: liczba wydanych „niebieskich kart” na 1000 mieszkańców w 2023 r.,
- niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kapitał społeczny, wskaźnik 9: frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
- bezrobocie, wskaźnik 10: liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 11: liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.,

Wyniki analizy problemów społecznych przedstawiono w tabeli 3 oraz na ryc. 2. Wartość średniej dla 11 wskaźników powoduje, że do obszarów zdegradowanych z punktu widzenia problemów społecznych można zaliczyć:

- obszar Murowana Goślina Śródmieście (średnia: 0,774),
- obszar Łopuchowo (średnia: 0,712),
- obszar Murowana Goślina Kręta (średnia: 0,607),
- obszar Murowana Goślina Nowy Rynek (średnia: 0,590),
- obszar Uchorowo (średnia: 0,584).

Tabela 2.3. Wartości wskaźników opisujących problemy społeczne w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Zmienne											Q
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1. Uchorowo	0,888	0,525	0,335	0,481	0,471	0,000	0,374	0,939	0,849	1,000	0,561	0,584
2. Długa Goślina	0,752	0,354	0,536	0,485	0,189	0,000	0,206	0,861	0,973	0,639	0,410	0,492
3. Przebędowo	0,862	0,727	0,163	0,522	0,395	1,000	0,000	0,386	0,000	0,760	0,503	0,483
4. Mściszewo	0,625	0,228	0,573	0,376	0,210	0,000	0,000	0,000	0,000	0,084	0,298	0,218
5. Łopuchowo	0,806	0,483	0,311	0,433	0,501	0,921	1,000	1,000	0,753	0,627	1,000	0,712
6. Boduszewo	0,664	0,379	0,417	0,428	0,305	0,000	0,208	0,424	0,639	0,228	0,271	0,360
7. Rakownia	0,478	0,120	0,264	0,164	0,113	0,000	0,252	0,249	0,376	0,154	0,027	0,200
8. MG Rogozińska	0,000	0,735	0,275	0,577	0,332	0,850	0,000	0,438	0,000	0,633	0,334	0,379
9. MG Mściszewska	0,775	0,436	0,453	0,529	0,398	0,000	0,185	0,381	0,287	0,404	0,255	0,373
10. MG Śródmieście	0,966	0,993	0,627	0,969	1,000	0,527	0,488	0,713	1,000	0,633	0,599	0,774
11. MG Gnieźnińska	0,408	0,291	0,243	0,256	0,059	0,000	0,560	0,415	0,000	0,183	0,000	0,220
12. MG 600-lecia	0,049	0,000	0,124	0,000	0,064	0,023	0,057	0,189	0,467	0,000	0,000	0,088
13. MG Leśna	0,992	0,862	0,820	1,000	0,000	0,134	0,160	0,225	0,185	0,669	0,452	0,500
14. MG Kręta	0,974	0,621	1,000	0,940	0,141	0,474	0,323	0,644	0,353	0,613	0,598	0,607
15. MG Nowy Rynek	1,000	1,000	0,347	0,800	0,248	0,955	0,123	0,494	0,265	0,613	0,642	0,590
16. MG Plac Kasztanowy	0,888	0,649	0,000	0,368	0,072	0,919	0,000	0,320	0,000	0,463	0,305	0,362

źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do **sfery gospodarczej** przeanalizowano następujące problemy:

- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw, wskaźnik 12: wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika w 2023 r.
- niski stopień przedsiębiorczości, wskaźnik 13: liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 14: liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 15: udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., wskaźnik 16: zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023, wskaźnik 17: zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023, wskaźnik 18: zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023,

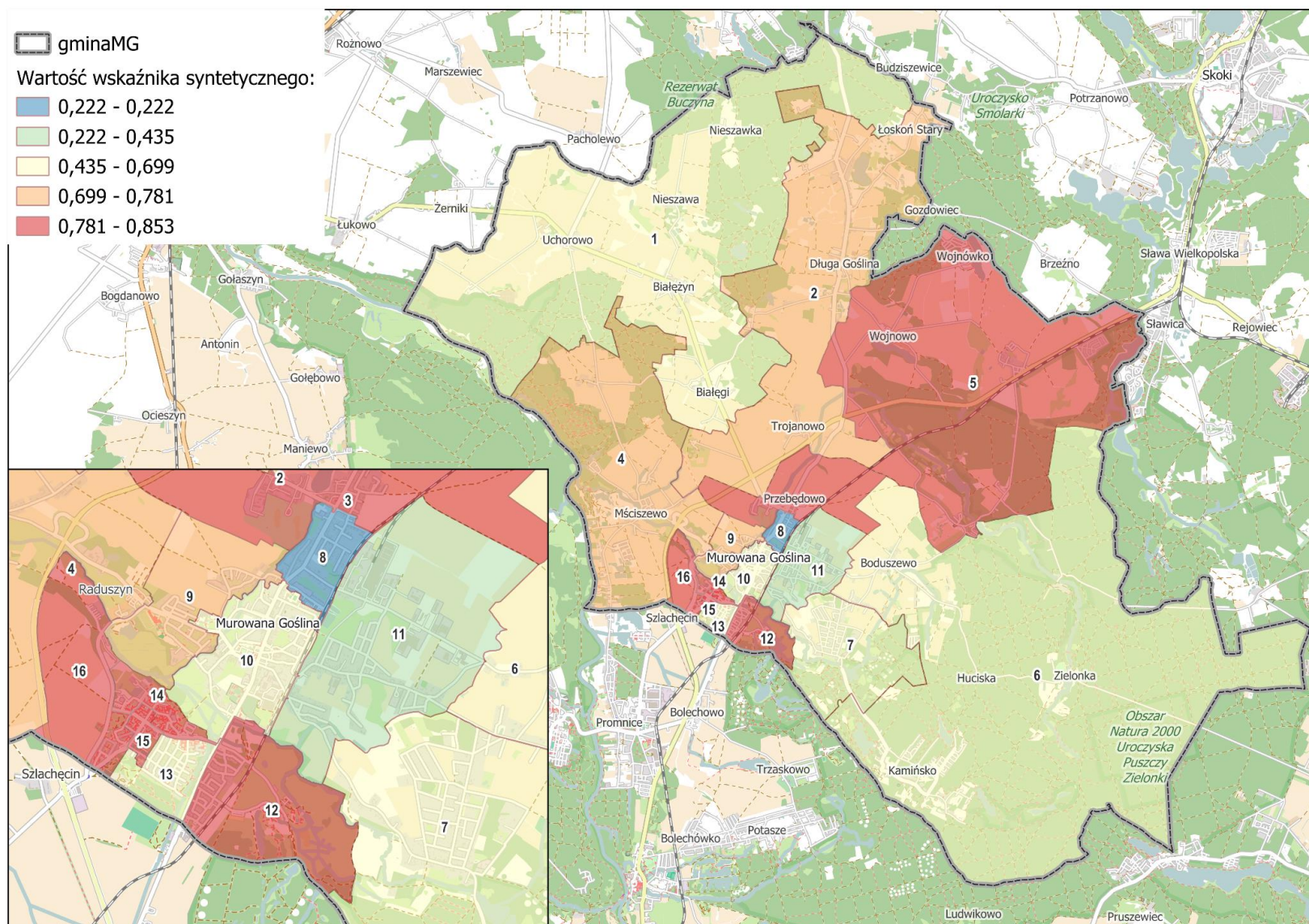
Wyniki analizy problemów gospodarczych przedstawiono w tabeli 4 oraz na ryc. 3. Wartość średniej dla 7 wskaźników powoduje, że do obszarów zdegradowanych z punktu widzenia problemów gospodarczych można zaliczyć:

- obszar Murowana Goślina 600-lecia (średnia: 0,853),
- obszar Murowana Goślina Kręta (średnia: 0,844),
- obszar Murowana Goślina Plac Kasztanowy (średnia: 0,833),
- obszar Przebędowo (średnia: 0,818),
- obszar Murowana Goślina Nowy Rynek (średnia: 0,808),
- obszar Łopuchowo (średnia: 0,803),
- obszar Długa Goślina (średnia: 0,781),
- obszar Murowana Goślina Mściszewska (średnia: 0,755),
- obszar Mściszewo (średnia: 0,711).

Tabela 2.4. Wartości wskaźników opisujących problemy gospodarcze w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Zmienne							Q
	1	2	3	4	5	6	7	
1. Uchorowo	0,381	0,805	0,886	0,733	0,747	0,595	0,669	0,688
2. Długa Goślina	1,000	0,868	0,811	0,373	0,794	0,839	0,782	0,781
3. Przebędowo	0,272	0,917	0,972	0,913	0,956	0,931	0,766	0,818
4. Mściszewo	0,315	0,742	0,880	0,478	0,943	0,982	0,639	0,711
5. Łopuchowo	0,648	0,868	0,823	0,637	1,000	0,901	0,747	0,803
6. Boduszewo	0,741	0,720	0,812	0,298	0,694	0,670	0,688	0,661
7. Rakownia	0,348	0,763	0,926	0,614	0,762	0,625	0,590	0,661
8. MG Rogozińska	0,281	0,561	0,711	0,000	0,000	0,000	0,000	0,222
9. MG Mściszewska	0,947	0,857	1,000	1,000	0,322	0,554	0,606	0,755
10. MG Śródmieście	0,590	0,360	0,608	0,227	0,976	0,977	0,947	0,669
11. MG Gnieźnieńska	0,000	0,000	0,000	0,697	0,837	0,756	0,682	0,425
12. MG 600-lecia	0,784	1,000	0,943	0,692	0,865	0,928	0,763	0,853
13. MG Leśna	0,252	0,827	0,850	0,491	0,947	0,756	0,769	0,699
14. MG Kręta	0,744	0,880	0,915	0,766	0,968	0,862	0,772	0,844
15. MG Nowy Rynek	0,695	0,724	0,878	0,582	0,972	0,952	0,857	0,808
16. MG Plac Kasztanowy	0,625	0,715	0,862	0,688	0,940	1,000	1,000	0,833

źródło: opracowanie własne.

Rycina 2.3. Wartość wskaźnika syntetycznego opisującego skalę problemów gospodarczych w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do **sfery środowiskowej** przeanalizowano następujące problemy:

- dostępności zasobów środowiska przyrodniczego, wskaźnik 19: Udział powierzchni terenów biologicznie czynnych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r., wskaźnik 20: Powierzchnia terenów leśnych i zadrzewionych na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 21: Udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.,
- jakości środowiska przyrodniczego, wskaźnik 22: Udział budynków, dla których złożono wnioski w programie Czyste Powietrze na wymianę pieców na mniej emisyjne

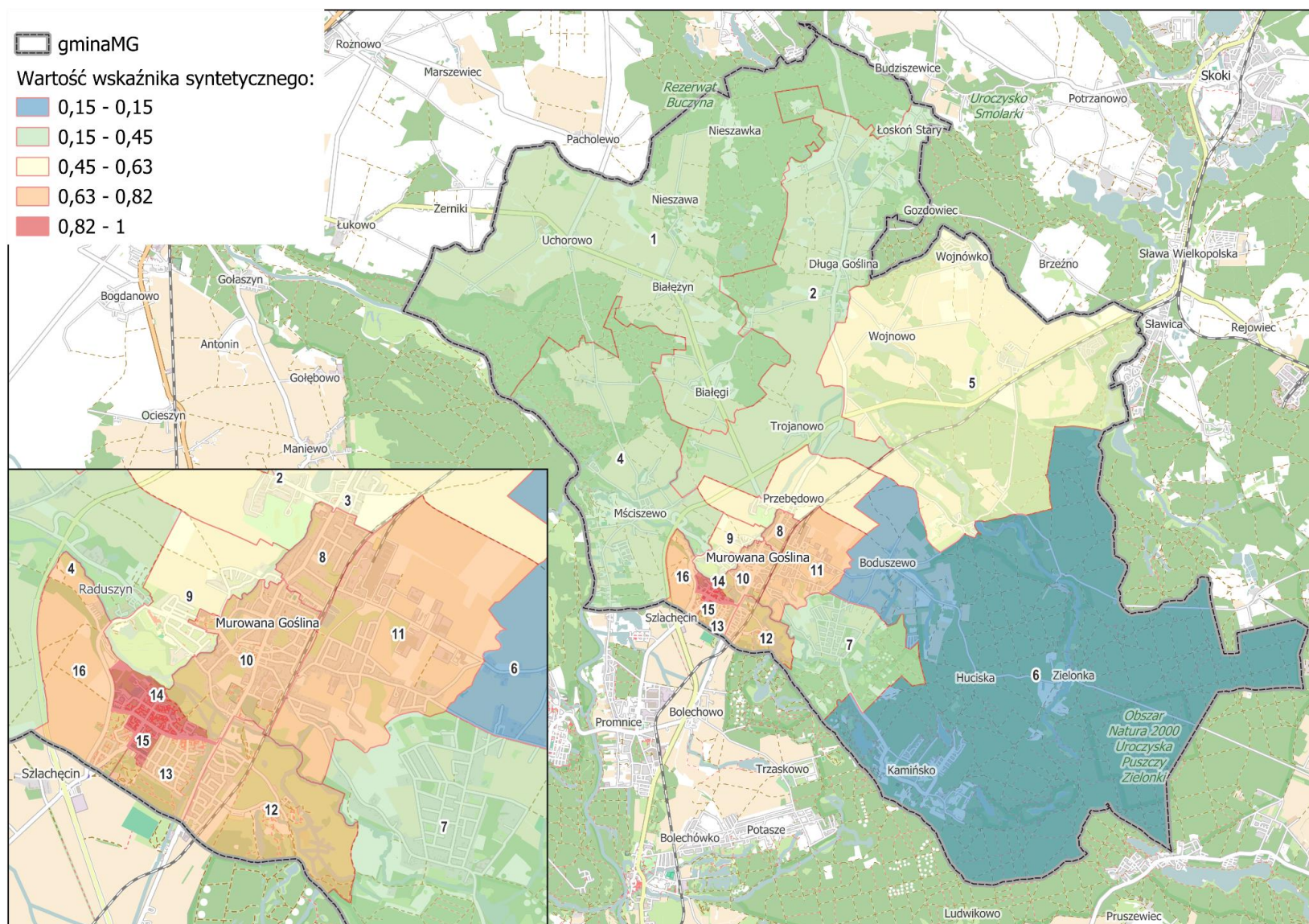
Wyniki analizy problemów środowiskowych przedstawiono w tabeli 5 oraz na ryc. 4. Wartość średniej dla 4 wskaźników powoduje, że do obszarów zdegradowanych z punktu widzenia problemów środowiskowych można zaliczyć:

- obszar Murowana Goślina Nowy Rynek (średnia: 1,000),
- obszar Murowana Goślina Kręta (średnia: 0,902),
- obszar Murowana Goślina Rogozińska (średnia: 0,824),
- obszar Murowana Goślina Śródmieście (średnia: 0,761),
- obszar Murowana Goślina Gnieźnieńska (średnia: 0,698),
- obszar Murowana Goślina Plac Kasztanowy (średnia: 0,683),
- obszar Murowana Goślina Leśna (średnia: 0,679),
- obszar Murowana Goślina 600-lecia (0,673),
- obszar Murowana Goślina Mściszewska (0,628).

Tabela 2.1. Wartości wskaźników opisujących problemy środowiskowe w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Zmienne				Q
	1	2	3	4	
1. Uchorowo	0,353	0,408	0,605	0,000	0,342
2. Długa Goślina	0,000	0,796	0,923	0,064	0,446
3. Przebędowo	0,290	0,950	0,997	0,151	0,597
4. Mściszewo	0,185	0,518	0,853	0,065	0,405
5. Łopuchowo	0,577	0,553	0,810	0,082	0,505
6. Boduszewo	0,613	0,000	0,000	0,001	0,153
7. Rakownia	0,288	0,311	0,913	0,084	0,399
8. MG Rogozińska	0,412	0,971	1,000	0,913	0,824
9. MG Mściszewska	0,331	0,974	1,000	0,207	0,628
10. MG Śródmieście	0,447	0,924	0,999	0,675	0,761
11. MG Gnieźnieńska	0,500	0,983	0,999	0,311	0,698
12. MG 600-lecia	0,700	0,773	0,992	0,226	0,673
13. MG Leśna	0,449	0,591	0,998	0,678	0,679
14. MG Kręta	0,933	0,995	1,000	0,679	0,902
15. MG Nowy Rynek	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
16. MG Plac Kasztanowy	0,736	0,923	0,998	0,077	0,683

źródło: opracowanie własne.

Rycina 1.1. Wartość wskaźnika syntetycznego opisującego skalę problemów środowiskowych w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do **sfery przestrzenno-funkcjonalnej** przeanalizowano następujące problemy:

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną oraz niedobór terenów publicznych, wskaźnik 23: liczba otwartych przestrzeni rekreacyjnych i sportowych (place zabaw, siłownie, boiska sportowe) na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 24: liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych do spotkań mieszkańców (świetlice, instytucje kultury, remizy OSP, szkoły) na 1000 mieszkańców w 2023 r.
- niski poziom obsługi komunikacyjnej, wskaźnik 25: czas dojazdu transportem publicznym do zintegrowanego węzła transportowego Poznań Główny w 2023 r.
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, wskaźnik 26: udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólnej powierzchni terenu w 2023 r.

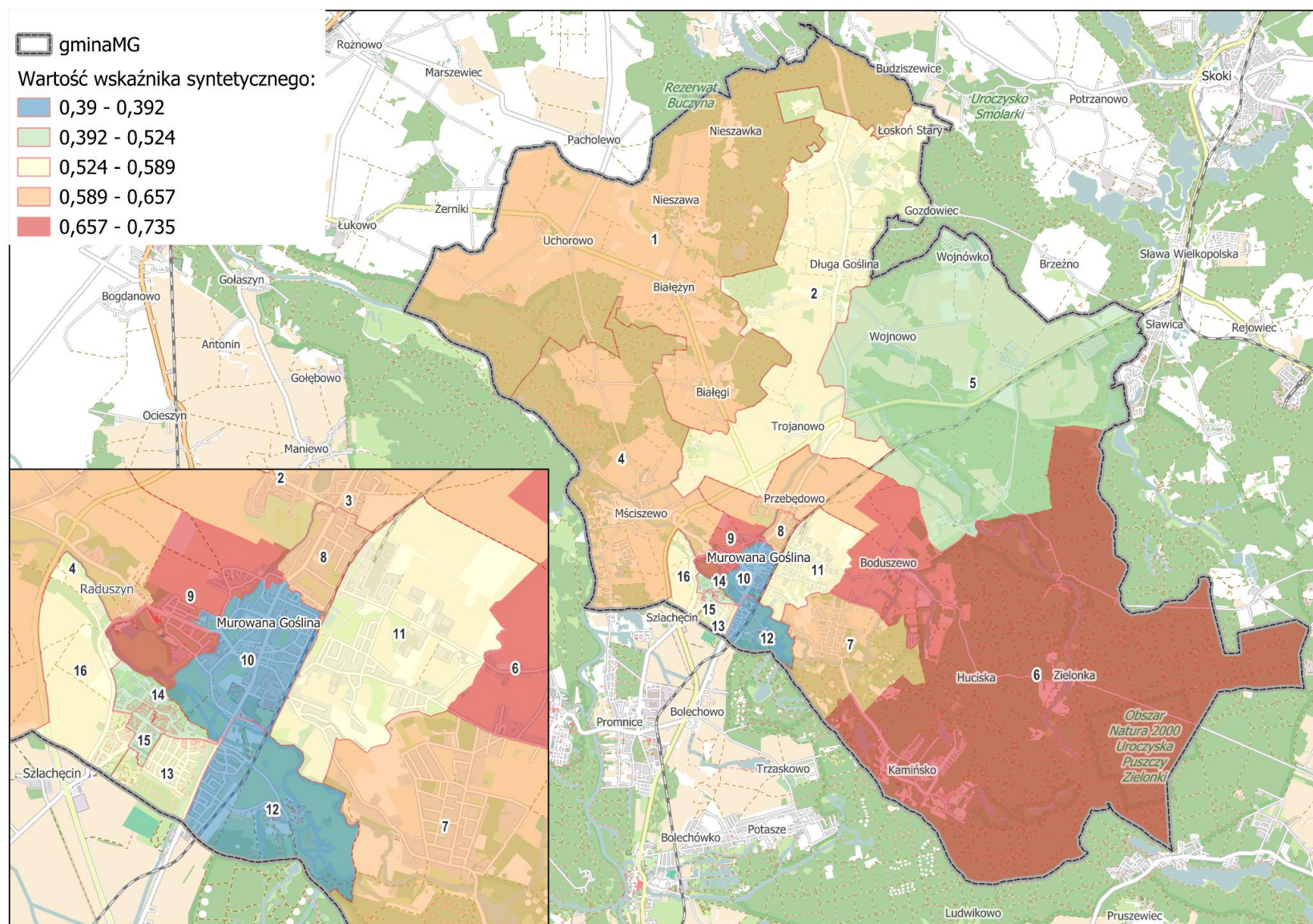
Wyniki analizy problemów przestrzenno-funkcjonalnych przedstawiono w tabeli 6 oraz na ryc. 5. Wartość średniej dla 4 wskaźników powoduje, że do obszarów zdegradowanych z punktu widzenia problemów przestrzenno-funkcjonalnych można zaliczyć:

- obszar Boduszewo (średnia: 0,735),
- obszar Murowana Goślina Mściszewska (średnia: 0,708),
- obszar Uchorowo (średnia: 0,657),
- obszar Mściszewo (średnia: 0,655),
- obszar Rakownia (średnia: 0,655),
- obszar Przebędowo (średnia: 0,630),
- obszar Murowana Goślina Rogozińska (średnia: 0,621).

Tabela 2.1. Wartości wskaźników opisujących problemy przestrzenno-funkcjonalne w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Zmienne				Q
	1	2	3	4	
1. Uchorowo	0,425	0,471	0,771	0,959	0,657
2. Długa Goślina	0,524	0,708	0,714	0,409	0,589
3. Przebędowo	0,696	0,720	0,143	0,961	0,630
4. Mściszewo	0,488	0,843	0,571	0,717	0,655
5. Łopuchowo	0,231	0,646	0,286	0,780	0,486
6. Boduszewo	0,521	0,559	1,000	0,859	0,735
7. Rakownia	0,807	0,644	0,429	0,739	0,655
8. MG Rogozińska	0,674	1,000	0,257	0,552	0,621
9. MG Mściszewska	0,715	1,000	0,514	0,604	0,708
10. MG Śródmieście	0,605	0,000	0,143	0,814	0,390
11. MG Gnieźnieńska	1,000	1,000	0,143	0,037	0,545
12. MG 600-lecia	0,567	1,000	0,000	0,000	0,392
13. MG Leśna	0,743	1,000	0,200	0,316	0,565
14. MG Kręta	0,051	0,913	0,286	0,846	0,524
15. MG Nowy Rynek	0,000	0,724	0,314	1,000	0,510
16. MG Plac Kasztanowy	0,220	0,641	0,429	0,874	0,541

źródło: opracowanie własne.

Rycina 1.1. Wartość wskaźnika syntetycznego opisującego skalę problemów przestrzenno-funkcyjnych w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina
 źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do **sfery technicznej** przeanalizowano następujące problemy:

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, wskaźnik 27: liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków na 1000 mieszkańców w 2023 r., wskaźnik 28: liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.

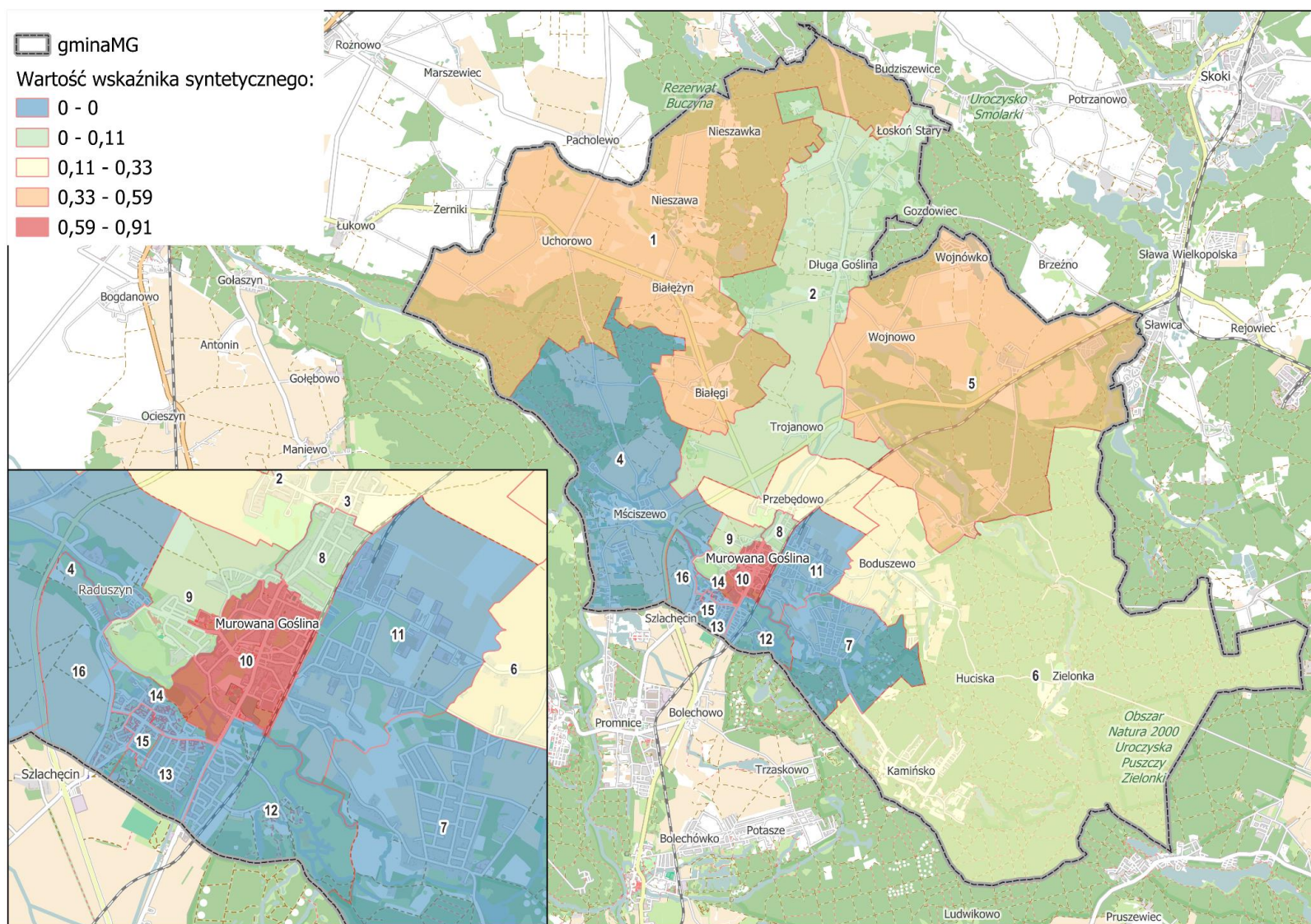
Wyniki analizy problemów technicznych przedstawiono w tabeli 7 oraz na ryc. 6. Wartość średniej dla 2 wskaźników powoduje, że do obszarów zdegradowanych z punktu widzenia problemów technicznych można zaliczyć:

- obszar Murowana Goślina Śródmieście (średnia: 0,913),
- obszar Uchorowo (średnia: 0,586).

Tabela 2.1. Wartości wskaźników opisujących problemy techniczne w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Zmienne		Q
	1	2	
1. Uchorowo	1,000	0,171	0,586
2. Długa Goślina	0,221	0,000	0,110
3. Przebędowo	0,212	0,453	0,332
4. Mściszewo	0,000	0,000	0,000
5. Łopuchowo	0,357	0,534	0,445
6. Boduszewo	0,445	0,000	0,222
7. Rakownia	0,000	0,000	0,000
8. MG Rogozińska	0,000	0,194	0,097
9. MG Mściszewska	0,000	0,085	0,042
10. MG Śródmieście	0,825	1,000	0,913
11. MG Gnieźnieńska	0,000	0,000	0,000
12. MG 600-lecia	0,000	0,000	0,000
13. MG Leśna	0,000	0,000	0,000
14. MG Kręta	0,000	0,000	0,000
15. MG Nowy Rynek	0,000	0,000	0,000
16. MG Plac Kasztanowy	0,000	0,000	0,000

źródło: opracowanie własne.

Rycina 1.1. Wartość wskaźnika syntetycznego opisującego skalę problemów technicznych w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina
 źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z art. 9 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar zdegradowany to taki teren, na którym występuje kumulacja problemów społecznych (wartość wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5) oraz współwystępują problemy w sferze gospodarczej, przyrodniczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej (wartość wskaźnika syntetycznego w danej sferze powyżej 0,5). Powyższe kryteria, w oparciu o przeprowadzoną analizę, spełniają następujące obszary (tab. 8):

- obszar Murowana Goślina Śródmieście, na którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, środowiskowe i techniczne.
- obszar Łopuchowo, na którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze i środowiskowe,
- obszar Murowana Goślina Kręta, na którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne,
- obszar Murowana Goślina Nowy Rynek, na którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne,
- obszar Uchorowo, na którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, techniczne i przestrzenno-funkcjonalne.

Tabela 2.1. Wartości wskaźników syntetycznych w poszczególnych obszarach gminy Murowana Goślina

Obszar	Wartości wskaźnika syntetycznego, opisującego problemy:				
	społeczne	gospodarcze	środowiskowe	przestrzenno-funkcjonalne	techniczne
1. Uchorowo	0,584	0,688	0,342	0,657	0,586
2. Długa Goślina	0,492	0,781	0,446	0,589	0,110
3. Przebędowo	0,483	0,818	0,597	0,630	0,332
4. Mściszewo	0,218	0,711	0,405	0,655	0,000
5. Łopuchowo	0,712	0,803	0,505	0,486	0,445
6. Boduszewo	0,360	0,661	0,153	0,735	0,222
7. Rakownia	0,200	0,661	0,399	0,655	0,000
8. MG Rogozińska	0,379	0,222	0,824	0,621	0,097
9. MG Mściszewska	0,373	0,755	0,628	0,708	0,042
10. MG Śródmieście	0,774	0,669	0,761	0,390	0,913
11. MG Gnieźnieńska	0,220	0,425	0,698	0,545	0,000
12. MG 600-lecia	0,088	0,853	0,673	0,392	0,000
13. MG Leśna	0,500	0,699	0,679	0,565	0,000
14. MG Kręta	0,607	0,844	0,902	0,524	0,000
15. MG Nowy Rynek	0,590	0,808	1,000	0,510	0,000
16. MG Plac Kasztanowy	0,362	0,833	0,683	0,541	0,000

źródło: opracowanie własne.

Obszary zdegradowane zamieszkuje łącznie 6 714 mieszkańców (tab. 9), co stanowi 40,9% wszystkich mieszkańców gminy, a jego powierzchnia wynosi 6 816 ha, co stanowi 39,6% powierzchni całej gminy. Powyższe wartości przekraczają normy w zakresie maksymalnej liczby mieszkańców i maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji, określone w art. 10 ust. 2 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Konieczny był zatem wybór (spośród obszarów uznanych za zdegradowane) obszarów rewitalizacji. Ze względu na skalę problemów oraz rolę jaką odgrywają poszczególne obszary w rozwoju gminy, w tym szczególnie w sferze publicznej, zdecydowano się wybrać 4 podobszary rewitalizacji (tab. 10; ryc. 8), które cechuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Na tych obszarach gmina Murowana Goślina będzie prowadziła rewitalizację. Wśród tych obszarów znalazły się:

- obszar 10 Murowana Goślina Śródmieście (podobszar rewitalizacji Murowana Goślina Śródmieście),
- obszar 15 Murowana Goślina Nowy Rynek (podobszar rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek)
- część obszaru zdegradowanego 1. Uchorowo, obejmująca miejscowość Białężyn (podobszar rewitalizacji Białężyn),

- część obszaru zdegradowanego 5. Łopuchowo, obejmująca fragment miejscowości Łopuchowo (podobszar rewitalizacji Łopuchowo).

Tabela 1.2. Podstawowe dane o obszarach zdegradowanych gminy Murowana Goślina

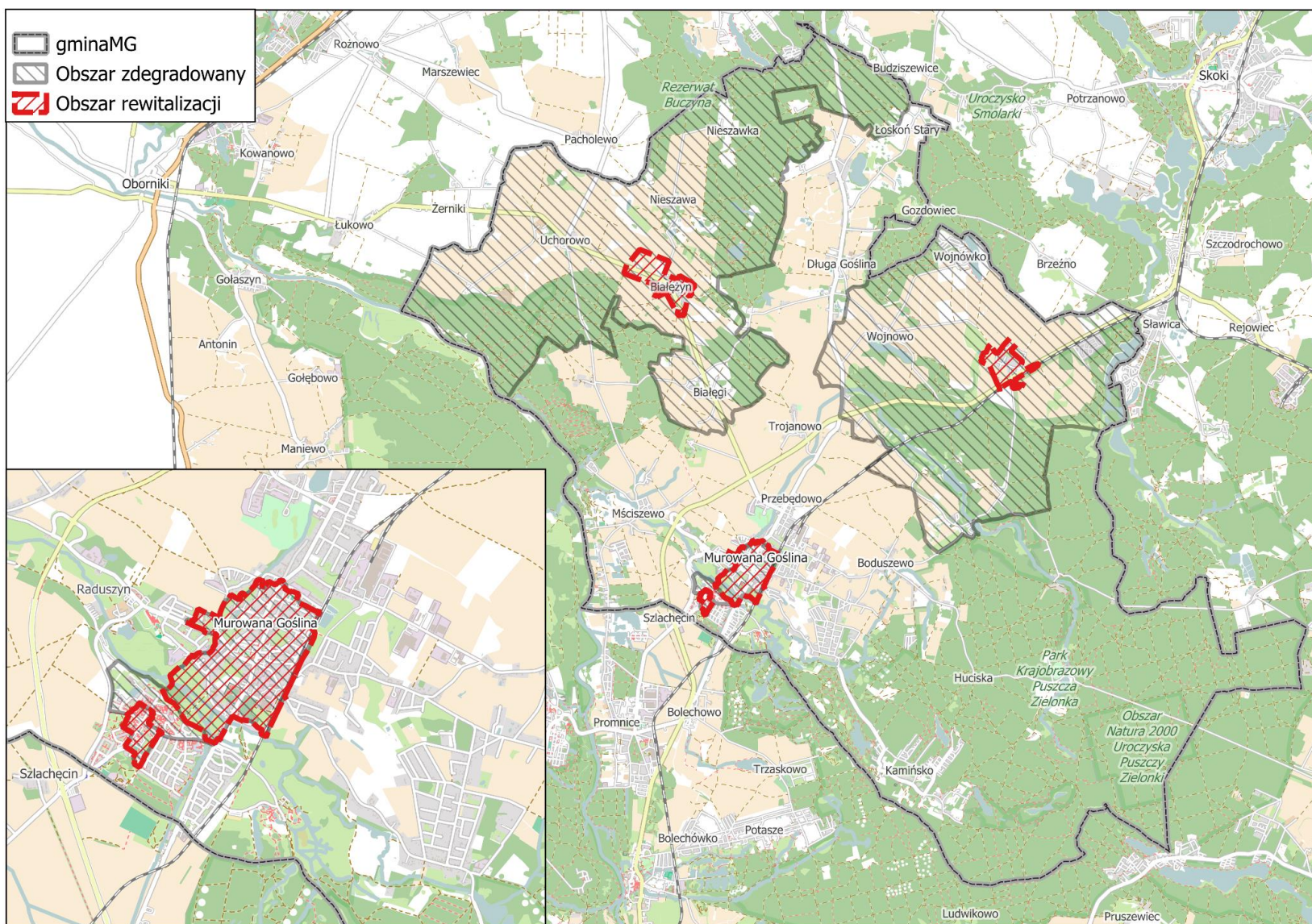
Lp	Nazwa obszaru	Zasięg obszaru	Pow. [ha]	Ludn.
1	Uchorowo	Sołectwa: Białęgi, Białężyn, Nieszawa, Uchorowo	3 889	996
5	Łopuchowo	Sołectwa: Głębocko, Łopuchowo, Łopuchówko, Wojnowo, Wojnówko	2 783	1 117
10	MG Śródmieście	Miasto Murowana Goślina, ulice: Bonawentury Graczyńskiego, Dworcowa, Kochanowskiego, Kolejowa 1, Łąkowa 1-29, 2-28C; Młyńska, Mostowa, Mściszewska 3-13, 10, Plac Powstańców Wlkp., Podgórna, Poznańska, Przelotowa, Przemysłowa 1-21, 4-10, Rogozińska 1-37, 2-38, Słoneczna, Spokojna, Strzelecka, Szkolna, Wodna, Wojska Polskiego	110	1 662
14	MG Kręta	Miasto Murowana Goślina, ulice: Długa 2-24, 32-38, Dolina, Kręta 1-27, 45-49, 2-60; Jerzego Lenartowskiego 1-7, 2-8, Przesmyk 1-7, Rogu Renifera, Widok, Za Bramą	24	1 508
15	MG Nowy Rynek	Miasto Murowana Goślina, ulice: Nowy Rynek, Kręta 29-43, Przesmyk 2-14, Długa 26-30, 23-29, Generała Tadeusza Kutrzeby 1-3, 2-8, Hipolita Cegielskiego 1-3, Leśna 9, Smolna 1-15	10	1 431
Razem			6 816	6 714
Udział			39,6%	40,9%

źródło: opracowanie własne.

Tabela 1.3. Podstawowe dane o podobszarach rewitalizacji w gminie Murowana Goślina

Lp	Nazwa podobszaru	Zasięg obszaru	Pow. [ha]	Ludn.
1	Białężyn	część miejscowości Białężyn	87	319
5	Łopuchowo	część miejscowości Łopuchowo	59	356
10	Murowana Goślina Śródmieście	Miasto Murowana Goślina, ulice: Bonawentury Graczyńskiego, Dworcowa, Kochanowskiego, Kolejowa 1, Łąkowa 1-29, 2-28C; Młyńska, Mostowa, Mściszewska 3-13, 10, Plac Powstańców Wlkp., Podgórna, Poznańska, Przelotowa, Przemysłowa 1-21, 4-10, Rogozińska 1-37, 2-38, Słoneczna, Spokojna, Strzelecka, Szkolna, Wodna, Wojska Polskiego	110	1 662
15	Murowana Goślina Nowy Rynek	Miasto Murowana Goślina, ulice: Nowy Rynek, Kręta 29-43, Przesmyk 2-14, Długa 26-30, 23-29, Generała Tadeusza Kutrzeby 1-3, 2-8, Hipolita Cegielskiego 1-3, Leśna 9, Smolna 1-15	10	1 431
Razem			266	3 768
Udział			1,5%	22,9%

źródło: opracowanie własne.

Rycina 1.1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Murowana Goślina

źródło: opracowanie własne.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja jest kompleksowym procesem, który wymaga szczegółowego zrozumienia przyczyn i skutków degradacji miejskiej w różnych wymiarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym. Celem diagnozy pogłębionej jest identyfikacja kluczowych problemów, jakie występują na wyznaczonym obszarze rewitalizacji oraz określenie potencjału tego terenu do przeprowadzenia skutecznych działań naprawczych. Proces ten dostarcza podstawowych informacji niezbędnych do planowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców oraz specyfikę lokalnych uwarunkowań. Obszar rewitalizacji w Murowanej Goślinie został wyznaczony na podstawie szerokiej analizy danych statystycznych, konsultacji społecznych oraz badań terenowych. W jego skład wchodzi podobszary Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn oraz Łopuchowo. Obszary te mają różnorodny charakter i łączy je występowanie problemów społecznych, takich jak bezrobocie, starzenie się ludności czy niska integracja mieszkańców. Każdy z tych podobszarów zmagają się również z wyzwaniami przestrzennymi i technicznymi, wymagającymi skoncentrowanych działań naprawczych, które zwiększą jakość życia mieszkańców oraz poprawią estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych. Diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji koncentruje się na określeniu **priorytetowych problemów oraz potencjałów** dla każdego z wyodrębnionych podobszarów.

Rozdział ten podzielony jest na cztery podrozdziały, z których każdy poświęcony jest odrębnemu podobszarowi rewitalizacji: Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn oraz Łopuchowo. Podział ten umożliwia dokładne przedstawienie specyfiki poszczególnych obszarów oraz dostosowanie rekomendacji rewitalizacyjnych do ich uwarunkowań. Każdy z podrozdziałów zawiera analizę ilościową oraz analizę jakościową. Analiza ilościowa opiera się na wskaźnikach opisujących sytuację kryzysową (wykorzystanych do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji), takich jak np. zmiany demograficzne, skala problemów społecznych, sytuacja ekonomiczna mieszkańców oraz stopień zaangażowania obywatelskiego. Pozwala to na obiektywne zidentyfikowanie najistotniejszych problemów i zagrożeń w danym obszarze. Analiza jakościowa bazuje na badaniach terenowych (inwentaryzacji, dokumentacji fotograficznej), konsultacjach społecznych. Ponadto, na końcu każdego podrozdziału znajduje się tabelaryczne podsumowanie, w którym zebrano najważniejsze problemy oraz potencjały danego obszaru. Takie zestawienie pozwala na szybkie i czytelne wskazanie najważniejszych kwestii wymagających interwencji oraz tych elementów, które mogą stać się bazą do dalszego rozwoju. Tabelaryczne zestawienie ułatwia również porównanie poszczególnych podobszarów i identyfikację wspólnych problemów oraz specyficznych wyzwań.

3.1. Podobszar Murowana Goślina Śródmieście

Podobszar Murowana Goślina Śródmieście stanowi istotną część miasta, pełniącą zarówno funkcję centrum administracyjnego, jak i handlowo-usługowego. Historyczna zabudowa, bliskość instytucji publicznych oraz wysoka gęstość zabudowy powodują, że obszar ten odgrywa ważną rolę w życiu społecznym i gospodarczym całej gminy. Jednakże specyfika tego terenu sprawia, że jest on szczególnie podatny na występowanie sytuacji kryzysowej. W dalszej części diagnozy opisano zarówno problemy, jak i potencjały tego obszaru w pięciu kluczowych kategoriach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej (tab. 11). Taki podział umożliwia kompleksowe spojrzenie na stan obecny oraz określenie priorytetowych działań rewitalizacyjnych.

Analiza sytuacji społecznej w podobszarze Murowana Goślina Śródmieście opiera się na szeregu wskaźników, które identyfikują problemy społeczne występujące na tym terenie. W 10 na 11 analizowanych wskaźników obszar Murowana Goślina Śródmieście przyjmował wartości uznawane za kryzysowe, co wskazuje na poważne trudności społeczno-ekonomiczne wymagające pilnych działań naprawczych. Wśród podstawowych problemów społecznych na tym terenie znalazły się:

- Spadek liczby ludności w latach 2017-2023 – podobszar Murowana Goślina Śródmieście doświadczył w ostatnich latach negatywnego trendu demograficznego. Spadek liczby mieszkańców wskazuje na postępujące procesy depopulacyjne, co może być efektem zarówno migracji odpływowej, jak i ujemnego przyrostu naturalnego. Zjawisko to prowadzi do osłabienia lokalnych więzi społecznych oraz zmniejszenia bazy mieszkańców aktywnych zawodowo, co negatywnie wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy.
- Niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. – niski odsetek dzieci i młodzieży wskazuje na postępujące starzenie się społeczności lokalnej. Jest to zjawisko alarmujące, ponieważ sugeruje ograniczoną liczbę przyszłych uczestników rynku pracy oraz potencjalne trudności w utrzymaniu lokalnych placówek edukacyjnych i usług skierowanych do młodszych mieszkańców.

- Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. – Śródmieście Murowanej Gośliny charakteryzuje się znacznym odsetkiem osób starszych. Zjawisko to generuje rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze oraz dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych. Jednocześnie wzrost liczby seniorów zwiększa obciążenie systemu zabezpieczenia społecznego i wymaga rozwoju działań wspierających aktywność społeczną tej grupy.
- Niska wartość podatku dochodowego PIT na jednego podatnika w 2023 r. – relatywnie niski poziom dochodów mieszkańców wskazuje na występowanie problemów ekonomicznych oraz ograniczone możliwości finansowe gospodarstw domowych. Taka sytuacja skutkuje mniejszą siłą nabywczą, co może hamować rozwój lokalnych usług i handlu, a także generować ryzyko ubóstwa.
- Wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r. – podobszar charakteryzuje się podwyższonym odsetkiem rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Świadczy to o występowaniu ubóstwa wśród części mieszkańców oraz niedostatecznym poziomie wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Znaczna liczba wydanych „niebieskich kart” na 1000 mieszkańców w 2023 r. – problem przemocy domowej jest istotnym zjawiskiem społecznym w tej części Murowanej Gośliny. Wysoka liczba interwencji oraz działań profilaktycznych związanych z przemocą wskazuje na potrzebę wzmocnienia wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, a także na konieczność rozwijania działań interwencyjnych oraz edukacyjnych w tym zakresie.
- Niska frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. – niska aktywność wyborcza mieszkańców jednoznacznie wskazuje na słabe zaangażowanie społeczne oraz niski poziom zaufania do instytucji publicznych. Jest to problem wymagający działań w zakresie budowania kapitału społecznego, wzmacniania więzi lokalnych oraz promowania partycypacji obywatelskiej.
- Wysoka liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r. – bezrobocie jest jednym z kluczowych problemów społecznych na podobszarze Murowana Goślina Śródmieście. Wysoka liczba osób pozostających bez pracy negatywnie wpływa na sytuację materialną rodzin oraz prowadzi do marginalizacji społecznej.
- Znaczna liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r. – długotrwale bezrobocie, które stanowi szczególnie trudną do przezwyciężenia barierę na rynku pracy, przyczynia się do wzrostu ubóstwa, zjawiska wykluczenia społecznego oraz osłabienia lokalnych więzi społecznych.

Wyniki analizy wskazują na szereg problemów społecznych, które występują na podobszarze Murowana Goślina Śródmieście. Spadek liczby mieszkańców, starzenie się populacji, wysoka liczba osób korzystających ze wsparcia socjalnego oraz problemy związane z bezrobociem i przemocą domową wymagają skoordynowanych działań rewitalizacyjnych. Priorytetowe powinny być działania ukierunkowane na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców, rozwój oferty wsparcia społecznego oraz zwiększenie zaangażowania obywatelskiego i wzmacnianie więzi lokalnych.

Tabela 3.1. Zakres problemów zdiagnozowanych na podobszarze Murowana Goślina Śródmieście w ramach analizy ilościowej

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
Społeczne	11	10	(1) zmiana liczby ludności w latach 2017-2023, (2) udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (3) udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (4) udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (5) wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r., (6) liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r., (7) liczba wydanych „niebieskich kart” na 1000 mieszkańców w 2023 r., (8) frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r., (9) liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r., (10) liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r..

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
Gospodarcze	7	5	(1) wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika w 2023 r., (2) liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r., (3) zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023, (4) zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023, (5) zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023.
Środowiskowe	4	3	(1) powierzchnia terenów leśnych i zadrzewionych na 1000 mieszkańców w 2023 r., (2) udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r., (3) udział budynków, dla których złożono wnioski w programie Czyste Powietrze na wymianę pieców na mniej emisyjne.
Przestrzenno-funkcjonalne	4	2	(1) liczba otwartych przestrzeni rekreacyjnych i sportowych (place zabaw, siłownie, boiska sportowe) na 1000 mieszkańców w 2023 r., (2) udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólnej powierzchni terenu w 2023 r.
Techniczne	2	2	(1) liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków na 1000 mieszkańców w 2023 r., (2) liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.

źródło: opracowanie własne.

Fot. 1. Plac Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie

Autor: Krzysztof Malinowski.

Podobszar Murowana Goślina Śródmieście zmagają się z także z problemami gospodarczymi, które wpływają na kondycję lokalnej gospodarki i warunki życia mieszkańców. Jednym z kluczowych problemów jest niska wartość podatku dochodowego CIT na jednego podatnika, co świadczy o słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw oraz ograniczonym wpływie firm na rozwój ekonomiczny obszaru. Ograniczona aktywność gospodarcza negatywnie wpływa na poziom inwestycji oraz możliwości tworzenia nowych miejsc pracy. Niepokojąca jest również niska liczba miejsc pracy przypadających na 1000 mieszkańców, co ogranicza możliwości zatrudnienia w lokalnych zakładach i przedsiębiorstwach. Sytuację dodatkowo pogarsza fakt, że w latach 2017-2023 nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarki narodowej oraz liczby miejsc pracy, co świadczy o odpływie przedsiębiorców z tego terenu. Zmniejszenie liczby firm oraz miejsc zatrudnienia prowadzi do wzrostu bezrobocia, osłabienia lokalnego rynku pracy oraz spadku atrakcyjności inwestycyjnej Śródmieścia. Problematiczne jest także zmniejszenie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co dodatkowo ogranicza ofertę

lokalnych usług i wpływa na spowolnienie rozwoju społeczno-gospodarczego. Mniejsza aktywność przedsiębiorcza oznacza ograniczone wpływy z podatków lokalnych, co utrudnia realizację inwestycji publicznych i prowadzenie działań poprawiających jakość życia mieszkańców. Konieczne są działania wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganie nowych inwestorów oraz tworzenie warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej w tym obszarze.

Fot. 2. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Murowanej Goślinie
źródło: zbiory autorów.

Potencjał gospodarczy podobszaru Śródmieście stanowi istniejąca baza lokalnych przedsiębiorstw, w tym firm o profilu rzemieślniczym oraz usługowym, które posiadają długoletnie tradycje i mogą odgrywać ważną rolę w procesie odbudowy lokalnej gospodarki. Rozwój działań promujących lokalne produkty i usługi, a także wsparcie inicjatyw integrujących przedsiębiorców, mogą przyczynić się do zwiększenia aktywności gospodarczej w tej części miasta. Ważnym elementem jest także bliskość licznych obiektów użyteczności publicznej, takich jak urzędy, placówki edukacyjne i instytucje kultury, które generują codzienny ruch mieszkańców oraz przyciągają osoby spoza Śródmieścia. Stwarza to dogodne warunki do rozwoju usług gastronomicznych, handlowych oraz innych form działalności skierowanych na obsługę lokalnej społeczności i odwiedzających. Wydaje się, że w świetle przeprowadzonej diagnozy, konieczne są działania wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganie nowych inwestorów oraz tworzenie warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej w tym obszarze.

Na podobszarze Murowana Goślina Śródmieście występują także liczne problemy środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. By móc je lepiej ocenić i zestawić, przedstawiono je na mapie pokazującej ich lokalizację (ryc. 8). Śródmieście Murowanej Gośliny jest historycznym centrum miasta, z zachowanym układem urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków. Znajduje się tu Plac Powstańców Wielkopolskich (fot. 1 i 4), który po przebudowie stał się nowoczesnym, estetycznym miejscem o dużym znaczeniu dla życia społecznego, jednak z pewnymi mankamentami związanymi z małą ilością zieleni i dużym udziałem powierzchni nieprzepuszczalnej (nr 1 na ryc. 8). Niedobór zieleni oraz ograniczona powierzchnia terenów biologicznie czynnych negatywnie wpływają na jakość powietrza, zwiększają efekt miejskiej wyspy ciepła oraz ograniczają walory estetyczne tego centralnego punktu miasta. Problem ten podkreśla również niedostateczny udział terenów leśnych i zadrzewionych w strukturze przestrzennej Śródmieścia, co dodatkowo ogranicza potencjał ekologiczny obszaru. Z problemami środowiskowymi łączy się także kwestia jakości powietrza. Niewielka liczba budynków objętych programem "Czyste Powietrze" świadczy o wolnym tempie modernizacji instalacji grzewczych w kierunku mniej emisyjnych rozwiązań. Brak działań w tym zakresie przyczynia się do utrzymywania wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza, co negatywnie wpływa na zdrowie mieszkańców.

Fot. 3. Most na Trojance przy połączeniu ul. Podgórnej i Spokojnej
 źródło: zbiory autorów.

Kolejnym poważnym problemem jest zły stan techniczny licznych obiektów i elementów infrastruktury. Pałac znajdujący się na terenie Parku Miejskiego (fot. 5), mimo swojej historycznej wartości, wymaga gruntownej renowacji, co znacząco wpływa na ograniczenie jego potencjalnych funkcji kulturalnych i społecznych. Równie niepokojący jest bardzo zły stan techniczny mostu na Trojance na połączeniu ulicy Podgórnej i Spokojnej (fot. 3; nr 3 na ryc. 8), który stanowi kluczowe połączenie komunikacyjne. Także zły stan techniczny mostu na Trojance przy ulicy Łąkowej (nr 6 na ryc. 8) dodatkowo pogłębia problemy komunikacyjne w tym rejonie. Zły stan techniczny nawierzchni dróg na ulicach Łąkowej, Wodnej i Spokojnej (nr 9 na ryc. 8) stanowi z kolei problem techniczny związany z transportem indywidualnym. Dodatkowym problemem jest stan techniczny budynku Ochotniczej Straży Pożarnej (fot. 2; nr 7 na ryc. 8), który wymaga pilnej termomodernizacji. Brak tych działań wpływa na wysokie koszty eksploatacji obiektu i utrudnia poprawę warunków pracy strażaków. Poważnym wyzwaniem jest także pogarszający się stan techniczny kościoła św. Ducha (nr 8 na ryc. 8) – jednego z kluczowych zabytków Murowanej Gośliny. Problemy infrastrukturalno-budowlane w tym obiekcie wymagają natychmiastowych działań konserwatorskich, aby uchronić cenny element lokalnego dziedzictwa przed dalszą degradacją. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej problemem jest również chaos urbanistyczny w rejonie ulicy Wojska Polskiego (nr 10 na ryc. 8), który wpływa na brak spójności w zagospodarowaniu tej części miasta. Ograniczona liczba miejsc rekreacyjnych i sportowych, takich jak place zabaw czy siłownie plenerowe, dodatkowo utrudnia mieszkańcom aktywne spędzanie wolnego czasu i integrację społeczną. Problem ten szczególnie dotyczy osób starszych, których potrzeby w zakresie organizacji czasu wolnego są w niewystarczającym stopniu zaspokajane. Problematyczne są również kwestie komunikacyjne związane z halą widowiskowo-sportową. Brak odpowiednich rozwiązań parkingowych prowadzi do uciążliwych problemów z parkowaniem (nr 5 na ryc. 8), szczególnie w trakcie większych wydarzeń kulturalnych i sportowych. Dodatkowo droga dojazdowa do hali widowiskowo-sportowej oraz Szkoły Podstawowej nr 2 (ul. Starczanowska) znajduje się w złym stanie technicznym, co utrudnia dostęp do tych kluczowych obiektów oświatowych i rekreacyjnych. Ważnym problemem jest również brak odpowiedniej przestrzeni dla funkcjonowania Izby Regionalnej Ziemi Goślińskiej, co utrudnia promowanie lokalnego dziedzictwa oraz ogranicza działania edukacyjne i kulturalne. Łącząc te problemy z zabytkowym charakterem Śródmieścia i jego kluczową rolą w życiu społecznym i kulturalnym miasta, konieczne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych mających na celu poprawę stanu infrastruktury, zwiększenie liczby atrakcyjnych przestrzeni publicznych oraz stworzenie warunków do aktywizacji społecznej seniorów i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Fot. 4. Plac Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Gośliny
źródło: zbiory autorów.

Fot. 5. Pałac w Murowanej Goślinie zlokalizowany na podobszarze Śródmieście
źródło: zbiory autorów.

Obszar Śródmieścia cechują wyższe wskaźniki bezrobocia, ubóstwa i korzystania z pomocy społecznej w porównaniu do pozostałych części miasta. Problemem pozostaje brak działań integrujących społeczność lokalną, co skutkuje wykluczeniem społecznym niektórych grup, szczególnie osób starszych i młodzieży z rodzin w trudnej sytuacji. Jednakże aktywność społeczna seniorów w ostatnich latach nieco wzrosła. Działalność lokalnych organizacji, takich jak Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz Kluby Seniora, stała się bardziej zróżnicowana, obejmując wyjazdy integracyjne, zajęcia rekreacyjne i edukacyjne. Mimo to liczba aktywnych seniorów nadal nie odpowiada ich udziałowi w populacji. Stan techniczny zabudowy w Śródmieściu nadal pozostawia wiele do życzenia. Wiele budynków mieszkalnych i obiektów publicznych, takich jak Kościół pw. Ducha Św. czy pałacowo-parkowy zespół, wymaga pilnych remontów i modernizacji. Zwiększenie funduszy na rewitalizację tych obiektów może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia atrakcyjności turystycznej miasta. Obszar wokół ul. Kochanowskiego i Doliny Rakociego nadal wymaga zagospodarowania. Pomimo częściowych inwestycji, konieczne jest uzupełnienie zabudowy zgodnie z zasadami kształtowania wysokiej jakości przestrzeni miejskich, co podniesie zarówno estetykę, jak i funkcjonalność tego

obszaru. W ostatnich latach gmina zainwestowała w poprawę infrastruktury drogowej, rewitalizację przestrzeni publicznych oraz rozwój usług. Projekty realizowane z wykorzystaniem funduszy unijnych, takie jak modernizacja rynku i nowe place zabaw, znacząco wpłynęły na poprawę jakości przestrzeni publicznych. Jednakże istnieje potrzeba kontynuacji działań rewitalizacyjnych, szczególnie w zakresie integracji społecznej, ochrony zabytków i podnoszenia jakości infrastruktury technicznej. Wsparcie inicjatyw skierowanych do dzieci i młodzieży, rozwój przestrzeni rekreacyjnych oraz wspieranie działań kulturalnych mogą przyczynić się do zmniejszenia zjawiska depopulacji oraz budowania zrównoważonej społeczności lokalnej.

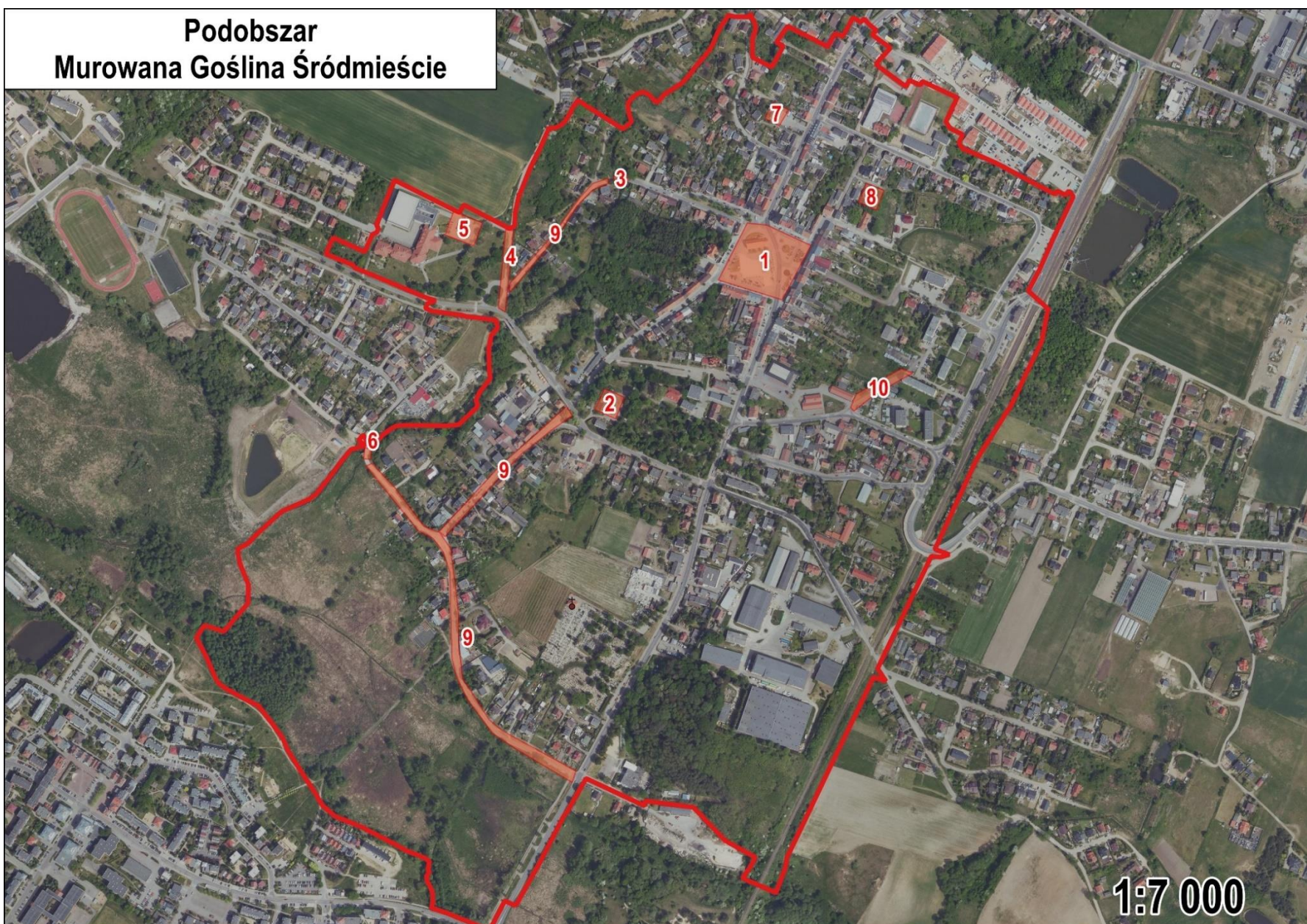
W procesie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina zrealizowano działania partycypacyjne, które miały na celu zaangażowanie mieszkańców i lokalnych interesariuszy już na etapie opracowania dokumentu. Jednym z głównych narzędzi tego procesu była ankieta konsultacyjna przeprowadzona w dniach 17 lutego – 3 marca 2025 r., udostępniona za pośrednictwem strony internetowej oraz aplikacji mobilnej Mmieszkaniec (szczegółowy raport z badań stanowi załącznik nr 1 do GPR). Pozwoliło to na dotarcie do osób o różnicowanym profilu społecznym i terytorialnym, a tym samym – zebranie opinii reprezentatywnych dla różnych grup lokalnej społeczności. W konsultacjach wzięło udział 45 respondentów, którzy oceniali między innymi skalę potrzeby działań rewitalizacyjnych w czterech wyznaczonych podobszarach. Wśród nich Śródmieście zostało uznane za obszar wymagający zdecydowanej interwencji. Aż 44% ankietowanych przyznało ocenę maksymalną (5 – zdecydowanie wymaga działań rewitalizacyjnych), a kolejne 20% wybrało ocenę 4. Średnia wartość ocen dla tego obszaru wyniosła 3,93, co było najwyższym wynikiem spośród wszystkich analizowanych podobszarów, natomiast mediana równa 4,0 potwierdzała dominujące odczucie potrzeby podjęcia działań naprawczych.

W części jakościowej ankiety respondenci mieli możliwość wskazania, które z wcześniej zdiagnozowanych problemów uważają za najbardziej pilne do rozwiązania. Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, a dodatkowo ankietowani mogli uzupełnić odpowiedzi o własne spostrzeżenia. Analiza tych danych ukazuje klarowny obraz oczekiwań społecznych względem kierunków rewitalizacji w Śródmieściu. Najczęściej wskazywanym problemem był niedobór zieleni na Placu Powstańców Wielkopolskich, co potwierdza rosnące oczekiwania mieszkańców dotyczące zazieleniania przestrzeni publicznych i poprawy jakości środowiska życia. Wskazuje to także na potrzebę nowego spojrzenia na funkcję centralnego placu – jako miejsca rekreacji, spotkań międzypokoleniowych i aktywności społecznej. Drugim istotnym obszarem interwencji, wskazywanym przez ankietowanych, była jakość dróg oraz infrastruktury komunikacyjnej. Uczestnicy konsultacji zwracali uwagę zarówno na ogólny stan nawierzchni, jak i na braki parkingowe, szczególnie w rejonie hali widowiskowo-sportowej oraz problemy z dojazdem od ul. Starczanowskiej. Ten wątek był także obecny w odpowiedziach otwartych, gdzie pojawiły się postulaty poprawy oświetlenia, budowy chodników i miejsc parkingowych oraz zapewnienia lepszej dostępności komunikacyjnej dla pieszych i rowerzystów. Kolejnym często wskazywanym problemem był zły stan techniczny pałacu, który – oprócz tego, że stanowi dziedzictwo kulturowe – może pełnić potencjalnie ważną rolę jako miejsce aktywności społecznej i kulturalnej. Zgłaszano również potrzebę modernizacji kamienic oraz poprawy jakości powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym. Pojawiały się także sygnały dotyczące problemów społecznych (ubóstwo, przemoc, izolacja społeczna), które wymagają uzupełnienia działań infrastrukturalnych o komponent społeczny i animacyjny. Warto podkreślić, że wśród odpowiedzi otwartych znalazły się także propozycje konkretnych działań i lokalizacji interwencji, np. potrzeba budowy przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej (rejon dworca PKP), utwardzenia dojścia do ul. Młyńskiej, czy stworzenia miejsca aktywności społecznej umożliwiającego integrację różnych grup mieszkańców. Wskazuje to na wysoki poziom zaangażowania części respondentów i ich chęć współtworzenia przestrzeni miejskiej.

Mimo szeregu problemów, podobszar Murowana Goślina Śródmieście charakteryzuje się także istotnym potencjałem, który może być wykorzystany w procesie rewitalizacji. Jednym z kluczowych atutów jest silne zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy artystyczne, takie jak zespoły śpiewacze, taneczne czy widowiska historyczne. Tego rodzaju aktywność nie tylko wzmacnia lokalną wspólnotę, lecz także stanowi doskonałą platformę do integracji międzypokoleniowej oraz budowania więzi społecznych. Działania kulturalne oparte na zaangażowaniu mieszkańców tworzą przestrzeń do budowania poczucia wspólnoty i dumy z lokalnej tradycji. Warto również podkreślić istnienie grupy wolontariuszy aktywnie uczestniczących w życiu społeczno-kulturalnym gminy. Wolontariusze ci angażują się w organizację wydarzeń kulturalnych, wspierają lokalne inicjatywy oraz współpracują z instytucjami kultury i organizacjami społecznymi. Ich działalność stanowi ważny kapitał społeczny, który może być podstawą do dalszych działań integrujących społeczność i aktywizujących mieszkańców. Kolejnym istotnym potencjałem jest bogata historia tego obszaru, która stanowi solidną podstawę do budowania działań zmierzających do wzmacniania poziomu lokalnej tożsamości. Wykorzystanie dziedzictwa historycznego w procesach edukacyjnych, promocji oraz organizacji wydarzeń kulturalnych może pozytywnie wpłynąć na

identyfikację mieszkańców z miejscem zamieszkania, a tym samym przyczynić się do wzrostu zaangażowania społecznego i poprawy jakości życia lokalnej społeczności.

Murowana Goślina Śródmieście	
Problemy	Potencjały
1. Zbyt mała ilość zieleni obszarów biologicznie czynnych na Placu Powstańców Wielkopolskich 2. Zły stan techniczny pałacu stanowiącego część założenia pałacowo-parkowego 3. Bardzo zły stan techniczny mostu na Trojance na połączeniu ulicy Podgórznej i Spokojnej 4. Zły stan techniczny drogi dojazdowej do hali widowiskowo-sportowej i Szkoły Podstawowej nr 2 (ul. Starczanowska) 5. Problemy parkingowe przy hali widowiskowo-sportowej, szczególnie w trakcie dużych wydarzeń kulturalnych 6. Zły stan techniczny mostu na Trojance na ulicy Łąkowej 7. Brak wykonanej termomodernizacji budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Murowanej Goślinie 8. Problemy infrastrukturalno-budowlane kościoła św. Ducha, jednego z najbardziej wartościowych zabytków historycznej części miasta 9. Zły stan techniczny dróg (ulice Łąkowa, Wodna, Spokojna) 10. Chaos przestrzenny na terenie w okolicy ul. Wojska Polskiego 11. Ponadprzeciętnie duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym 12. Brak atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla znacznej części osób starszych 13. Ponadprzeciętnie duża liczba osób bez pracy i rodzin z problemami społecznymi 14. Zły stan techniczny zabudowy zabytkowej 15. Brak przestrzeni dla funkcjonowania Izby Regionalnej Ziemi Goślińskiej	1. Zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy artystyczne (zespoły śpiewacze, taneczne, widowiska historyczne) 2. Duża wartość historyczna obiektów z terenu Śródmieścia 3. Historia terenu stanowiąca potencjał do budowania działań zmierzających do wzmacniania poziomu lokalnej tożsamości 4. Istotna grupa wolontariuszy współpracujących ze sobą w ramach szeregu inicjatyw (głównie kulturalnych) 5. Dostępność transportu publicznego – węzeł kolejowy wraz z parkingiem park & ride 6. Park Miejski ze starym drzewostanem i zabytkowym pałacem 7. Duża liczba obiektów użyteczności publicznej (przedszkola, szkoły, instytucje kultury, urząd i in.)

Rycina 3.1. Podobszar Murowana Goślina Śródmieście - rozkład przestrzenny problemów generujących sytuację kryzysową: 1. Plac Powstańców Wielkopolskich; 2. Pałac w Murowanej Goślinie; 3. Most w ciągu ul. Podgórnej; 4. Ul. Starczanowska; 5. Parking przy hali widowiskowo-sportowej; 6. Ul. Łąkowa; 7. Budynek OSP Murowana Goślina; 8. Kościół Św. Ducha; 9. Ul. Spokojna; 10. Tereny przy ul. Wojska Polskiego.

3.2. Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek

Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek stanowi integralną część osiedla Zielone Wzgórza w Murowanej Goślinie. Osiedle to, zlokalizowane na obrzeżach miasta, powstało w latach 80. XX wieku jako odpowiedź na potrzeby mieszkaniowe pracowników pobliskiej filii Zakładów Przemysłu Metalowego H. Cegielski w Bolechowie. Projekt urbanistyczny i architektoniczny, autorstwa prof. arch. Jerzego Buszkiewicza, nadał osiedlu unikalny charakter małego miasteczka z rynkiem, ratuszem oraz malowniczymi uliczkami i zaułkami. Pierwsze budynki mieszkalne na osiedlu zaczęły powstawać w 1983 roku, a pierwsze mieszkania oddano do użytku w 1986 roku. W 1988 roku ukończono budowę szkoły podstawowej, a w 1993 roku zakończono budowę kościoła, który stał się siedzibą nowo utworzonej parafii. Obecnie osiedle wyposażone jest w pełną infrastrukturę społeczną i techniczną, w tym przedszkola, szkoły, placówki medyczne, bank, różnorodne sklepy oraz tereny rekreacyjne. Dzięki temu stanowi atrakcyjne miejsce zamieszkania dla osób ceniących spokój oraz bliskość natury, przy jednoczesnym dogodnym połączeniu z Poznaniem. Analiza sytuacji społecznej w Podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek wykazała jednak występowanie na tym terenie istotnych trudności, co potwierdzają wyniki badań wskaźnikowych. W 6 na 11 analizowanych wskaźników społecznych obszar ten osiągnął wartości uznawane za kryzysowe. Taki stan rzeczy wymaga podjęcia pilnych działań naprawczych, mających na celu poprawę sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców. Podstawowe problemy społeczne na tym obszarze obejmują:

- Spadek liczby ludności w latach 2017-2023 – podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek doświadczył w ostatnich latach odpływu ludności. Liczba mieszkańców tego obszaru zmniejszyła się w tym okresie z ok. 1580 do ok. 1430, co oznacza spadek o ok. 9,5%. Był to największy spadek liczby ludności jaki odnotowano w całym zbiorze podstawowych jednostek przestrzennych poddanych analizie wskaźnikowej.
- Niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. – jak już wcześniej wspomniano, niski odsetek dzieci i młodzieży wskazuje na postępujące starzenie się społeczności lokalnej i jest to zjawisko w tym sensie negatywne, że oznacza ograniczoną liczbę przyszłych uczestników rynku pracy oraz potencjalne trudności w utrzymaniu lokalnych placówek edukacyjnych i usług skierowanych do młodszych mieszkańców. W 2023 r. na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły ok. 16,5% wszystkich mieszkańców i była to (podobnie jak w przypadku wskaźnika depopulacji) najbardziej negatywna wartość wśród wszystkich jednostek poddanych analizie.
- Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. – podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek cechuje postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności. Oprócz malejącej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, rośnie w szybkim tempie liczba seniorów. W 2023 r. na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek liczba osób w wieku ponad 60 lat wynosiła ok. 380 i stanowiła ok. 26,4% całej populacji (czwarty wynik wśród wszystkich jednostek poddanych analizie). Starzenie się społeczeństwa wiąże się z koniecznością rozszerzenia oferty usług zdrowotnych i opiekuńczych oraz dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb seniorów. Równocześnie zwiększa się presja na system zabezpieczenia społecznego, co wymaga wdrażania inicjatyw wspierających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym.
- Wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń na dożywanie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r. – na podobszarze Murowana Goślina wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń na dożywanie dzieci osiągnął drugą najwyższą wartość (20,6) wśród wszystkich jednostek przestrzennych poddanych analizie. Pokazuje to, że oprócz problemów demograficznych, na tym terenie dochodzi do pierwszych symptomów problemów społecznych.
- Niski poziom dochodów osobistych na mieszkańca w 2023 r. – na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek odnotowano ponadprzeciętnie niskie dochody mieszkańców. Według danych dla 2023 r. średnia wysokość odprowadzonego podatku PIT na 1 mieszkańca wyniosła ok. 3800 zł (dla porównania w jednostce Uchorowo, które wykazywało najniższe wartości: ok. 2500 zł, a w jednostce Murowana Goślina 600-lecia, gdzie te wartości były najwyższe: 5900 zł). Niski poziom dochodów osobistych stanowi istotne wyzwanie społeczno-ekonomiczne, które może ograniczać dostęp mieszkańców do dóbr i usług, wpływając negatywnie na jakość życia. Sytuacja ta może również prowadzić do wzrostu zagrożenia ubóstwem, wykluczenia społecznego oraz ograniczenia możliwości inwestowania w edukację, zdrowie czy rozwój zawodowy. W konsekwencji wymaga to działań wspierających wzrost lokalnej gospodarki oraz poprawę warunków zatrudnienia.
- Niska frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. – na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek odnotowano również w ostatnich wyborach samorządowych względnie niską frekwencję wyborczą,

na poziomie ok. 46,8%. Tendencje pokazujące obniżający się poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców tego terenu obserwowano od kilku lat. Niewielkie uczestnictwo w wyborach świadczy o ograniczonym zaangażowaniu społecznym oraz braku zaufania do instytucji publicznych. Aby przeciwdziałać temu zjawisku, konieczne są działania mające na celu rozwijanie kapitału społecznego, wzmacnianie relacji międzyludzkich na poziomie lokalnym oraz zachęcanie do aktywnego udziału w życiu obywatelskim.

Powyższa diagnoza potwierdza, że podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek znajduje się w sytuacji kryzysowej w zakresie spraw społecznych, na którą składają się przede wszystkim proces depopulacji, starzenie się społeczności oraz niska aktywność obywatelska. Wzajemne przenikanie się tych zjawisk prowadzi do osłabienia więzi społecznych, pogorszenia jakości życia oraz wzrostu zagrożenia marginalizacją części mieszkańców. Starzenie się populacji zwiększa presję na system opieki zdrowotnej i społecznej, a niski udział dzieci i młodzieży może w dłuższej perspektywie wpłynąć na funkcjonowanie placówek edukacyjnych oraz lokalnego rynku pracy. Dodatkowo ograniczone zaufanie do instytucji publicznych oraz niska frekwencja wyborcza utrudniają budowanie kapitału społecznego. W obliczu tych problemów kluczowe jest podjęcie działań wzmacniających aktywność społeczną mieszkańców, wspierających integrację międzypokoleniową oraz poprawiających warunki materialne i perspektywy rozwoju społeczności lokalnej. W ramach działań rewitalizacyjnych niezbędne jest stworzenie przestrzeni sprzyjających kontaktom społecznym oraz integracji mieszkańców, w tym miejsc spotkań i aktywności kulturalnej. Warto także zainwestować w programy edukacyjne i inicjatywy wspierające młodzież, aby zwiększyć ich zaangażowanie w życie lokalne i wzmocnić więzi sąsiedzkie. Działania te powinny iść w parze z poprawą warunków bytowych seniorów oraz wdrażaniem programów aktywizujących tę grupę społeczną, aby przeciwdziałać ich izolacji i wzmocnić współpracę międzypokoleniową. Kluczowe będzie również wdrożenie działań na rzecz zwiększenia poziomu zaufania społecznego i promowanie aktywności obywatelskiej jako fundamentu odbudowy kapitału społecznego.

Problemy gospodarcze podobszaru Murowana Goślina Nowy Rynek również wymagają pilnych działań naprawczych. Wszystkie analizowane wskaźniki gospodarcze — w tym wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika, liczba podmiotów gospodarki narodowej, liczba miejsc pracy oraz udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą — osiągnęły wartości niższe niż przeciętne dla całej gminy (tab. 12). Ponadto, w okresie 2017-2023 odnotowano spadek liczby przedsiębiorstw, miejsc pracy oraz osób prowadzących działalność gospodarczą, co dodatkowo pogłębiło trudności gospodarcze tego obszaru. Sytuację pogarsza lokalizacja galerii handlowej z dyskontem spożywczym przy obwodnicy miasta (na terenie gminy Czerwonak), która przyciąga klientów z rejonu Nowego Rynku, osłabiając tym samym lokalne firmy i punkty usługowe. Zjawisko to stanowi poważne zagrożenie dla stabilności i dalszego rozwoju drobnej przedsiębiorczości na tym terenie. Na problemy gospodarcze wpływają również zmiany demograficzne — postępująca depopulacja oraz starzenie się społeczności ograniczają zarówno popyt na lokalne usługi, jak i dostępność siły roboczej. W konsekwencji kluczowe dla poprawy sytuacji gospodarczej będzie wsparcie lokalnych przedsiębiorców, rozwój przestrzeni dla działalności gospodarczej oraz inicjatywy sprzyjające aktywizacji zawodowej mieszkańców.

Tabela 3.2. Zakres problemów zdiagnozowanych na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek w ramach analizy ilościowej

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
Społeczne	11	6	(1) zmiana liczby ludności w latach 2017-2023, (2) udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (3) udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (4) liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r., (5) wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r., (6) frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
Gospodarcze	7	7	(1) wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika w 2023 r., (2) Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2023 r., (3) liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r., (4) udział osób fizycznych

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
			prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (5) zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023, (6) zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023, (7) zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023.
Środowiskowe	4	4	(1) udział powierzchni terenów biologicznie czynnych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r., (2) powierzchnia terenów leśnych i zadrzewionych na 1000 mieszkańców w 2023 r., (3) udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r., (4) udział budynków, dla których złożono wnioski w programie Czyste Powietrze na wymianę pieców na mniej emisyjne.
Przestrzenno-funkcjonalne	4	2	(1) liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych do spotkań mieszkańców (świetlice, instytucje kultury, remizy OSP, szkoły) na 1000 mieszkańców w 2023 r., (2) udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólnej powierzchni terenu w 2023 r.
Techniczne	2	0	-

źródło: opracowanie własne.

Fot. 6. Nowy Rynek w Murowanej Goślinie

źródło: zbiory autorów.

Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek boryka się także z poważnymi problemami środowiskowymi. Wszystkie analizowane wskaźniki w tym zakresie wskazują na niekorzystną sytuację w porównaniu do średnich wartości dla gminy (tab. 12). Teren charakteryzuje się ograniczoną powierzchnią biologicznie czynną oraz niskim udziałem terenów zadrzewionych, co znacząco pogarsza retencję wody i przyczynia się do tworzenia efektu miejskiej wyspy ciepła. Problem ten jest szczególnie odczuwalny latem, kiedy zabetonowana powierzchnia Nowego Rynku (fot. 8) oraz brak zacienienia sprawiają, że przestrzeń ta staje się trudna do użytkowania. Dodatkowym zagrożeniem dla środowiska jest sąsiedztwo zabudowy jednorodzinnej, w której wciąż powszechnie stosowane są piece na paliwa stałe. Powoduje to obniżenie jakości powietrza, co negatywnie wpływa na komfort życia mieszkańców oraz ich zdrowie. Działania naprawcze w tym zakresie powinny koncentrować się na zwiększeniu terenów zielonych, tworzeniu przestrzeni rekreacyjnych z odpowiednim zacienieniem oraz intensyfikacji działań związanych z

wymianą przestarzałych pieców na bardziej ekologiczne źródła ogrzewania na terenie w bezpośrednim sąsiedztwie podobszaru.

Nowy Rynek w Murowanej Goślinie, będący jednym z centralnych obszarów miasta, zmaga się z licznymi wyzwaniami, które ograniczają jego funkcjonalność oraz atrakcyjność dla mieszkańców i użytkowników przestrzeni publicznej. Jednym z kluczowych problemów jest niewystarczająca ilość zieleni i obszarów biologicznie czynnych na płycie Rynku, co powoduje, że przestrzeń ta jest mało przyjazna dla mieszkańców, szczególnie w okresie letnim. Brak odpowiednio zaaranżowanej zieleni ogranicza potencjał rekreacyjny oraz estetyczny tego miejsca, czyniąc je mniej atrakcyjnym zarówno dla lokalnej społeczności, jak i odwiedzających. Dużym wyzwaniem jest także niski poziom bezpieczeństwa w okolicach Szkoły Podstawowej nr 2, szczególnie w godzinach porannych, gdy panuje chaos drogowy wynikający z niewystarczającej liczby miejsc parkingowych i nieuporządkowanego ruchu samochodowego. Problemy infrastrukturalne są dodatkowo widoczne w złym stanie technicznym ulic Długiej i Krętej, które wymagają pilnych inwestycji modernizacyjnych. Awarie infrastruktury podziemnej, które zdarzają się regularnie, również wpływają negatywnie na codzienne funkcjonowanie mieszkańców oraz użytkowników tej przestrzeni. W kontekście środowiskowym szczególnie dotkliwa jest zła jakość powietrza, zwłaszcza w okresie zimowym. Obecność pieców na paliwa stałe w pobliskich domach jednorodzinnych znacząco pogarsza stan powietrza, co wpływa negatywnie na zdrowie mieszkańców. Dodatkowo, brak termomodernizacji budynku przeznaczonego na funkcje przedszkolne prowadzi do nieefektywności energetycznej i wyższych kosztów eksploatacyjnych. W obszarze Nowego Rynku obserwuje się także problemy społeczne, takie jak ponadprzeciętna liczba osób bez pracy i rodzin borykających się z trudnościami życiowymi. Depopulacja oraz malejący udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym to kolejne zjawiska, które wskazują na pogłębiający się kryzys społeczno-demograficzny.

Fot. 7. Szkoła Podstawowa nr 2 w Murowanej Goślinie

źródło: zbiory autorów.

W ramach konsultacji społecznych towarzyszących opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina przebadano również opinie mieszkańców na temat sytuacji w podobszarze Murowana Goślina – Nowy Rynek. Respondenci oceniali, w jakim stopniu ich zdaniem dany podobszar wymaga działań rewitalizacyjnych. W przypadku Nowego Rynku średnia ocena wyniosła 3,2, a mediana – 3,0, co oznacza umiarkowaną, choć wyraźną potrzebę interwencji. Najczęściej wybieraną oceną była wartość 3 (29%), czyli środkowa, wskazująca na potrzebę działań, ale nie w trybie pilnym. Warto zauważyć, że 24% uczestników przyznało ocenę 5, co stanowi relatywnie wysoki udział wskazań postulujących zdecydowane działania. Zróżnicowanie odpowiedzi może świadczyć o złożonej charakterystyce obszaru – z jednej strony mieszkańcy dostrzegają problemy, z drugiej strony nie są one odczuwane jako kryzysowe w takim stopniu jak w Śródmieściu. Warto jednak podkreślić, że duża liczba ocen w przedziale 3–5 sugeruje, że podejmowanie działań

rewitalizacyjnych może spotkać się z szerokim społecznym poparciem, szczególnie jeśli będą one dotyczyły palących kwestii wskazanych w kolejnej części badania.

Respondenci zostali również poproszeni o wskazanie najważniejszych problemów w podobszarze Nowy Rynek. Mogli zaznaczyć do pięciu odpowiedzi z wcześniej przygotowanej listy oraz dodać własne propozycje. Zebrane dane pozwalają uchwycić rzeczywiste wyzwania z punktu widzenia codziennego życia mieszkańców. Najczęściej wskazywanym problemem był chaos drogowy oraz zagrożenia dla bezpieczeństwa w rejonie Szkoły Podstawowej nr 2, szczególnie w godzinach porannych. Aż 26 respondentów zaznaczyło ten problem, co czyni go najpilniejszym do rozwiązania w opinii lokalnej społeczności. Wysoka liczba wskazań dotyczyła również braku miejsc parkingowych, co potwierdza narastające trudności związane z dostępnością przestrzeni komunikacyjnej w tej części miasta. Wśród innych problemów, które zyskały duże poparcie, znalazły się: częste awarie infrastruktury podziemnej, w tym wodociągów i kanalizacji (19 wskazań), starzenie się społeczności osiedla i problemy demograficzne (17 wskazań), niedobór zieleni oraz zły stan techniczny dróg (po 16 wskazań), problemy małej przedsiębiorczości – osłabienie lokalnych sklepów i punktów usługowych w związku z rozwojem handlu wielkopowierzchniowego poza granicami gminy (15 wskazań). Pojawiły się także problemy dotyczące jakości powietrza, malejącej liczby mieszkańców, a także potrzeby termomodernizacji obiektów publicznych, takich jak przedszkole „Słoneczko”. Choć te kwestie uzyskały mniej wskazań, ich obecność w badaniu wskazuje na konieczność kompleksowego podejścia do poprawy warunków życia na osiedlu.

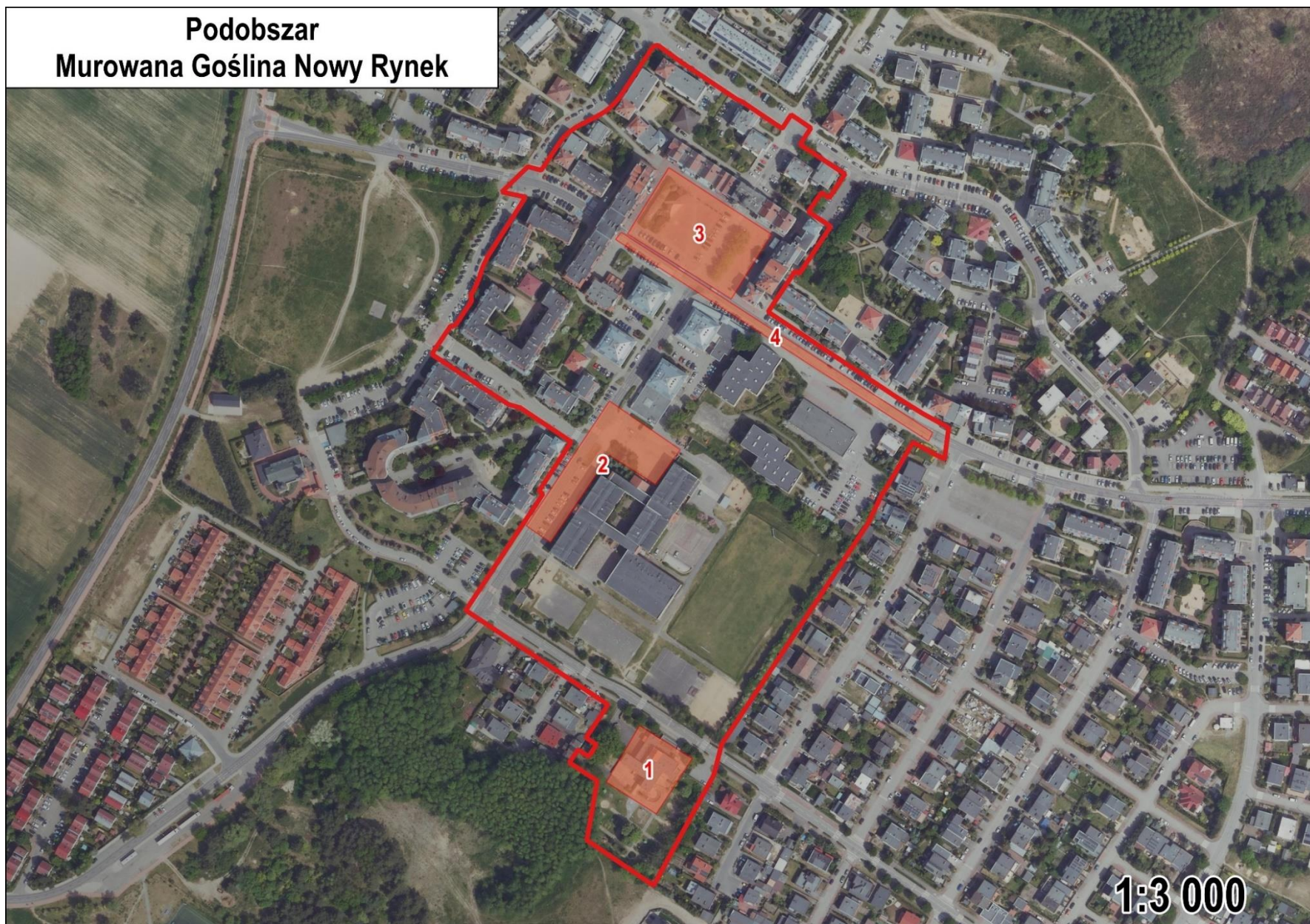
W odpowiedziach otwartych pojawiły się liczne konkretne i lokalne przykłady problemów, które mieszkańcy chcieliby rozwiązać. Szczegółne zaniepokojenie budziła obecność osób pijących alkohol w rejonie sklepu Żabka (płyta Nowego Rynku), co wzbudza niepokój i poczucie zagrożenia. Inni wskazywali na zaniedbane tereny zielone wzdłuż ul. Poznańskiej, które – zdaniem respondentów – mają potencjał do przekształcenia w miejsce spacerów i odpoczynku dla rodzin z dziećmi. Mieszkańcy zwracali również uwagę na brak odpowiedniego oświetlenia oraz przejść dla pieszych, szczególnie w rejonach uczęszczanych przez dzieci idące do szkoły.

Podsumowując, zgromadzone wyniki z badania społecznego stanowią wkład w diagnozę sytuacji w podobszarze Nowy Rynek i ukazują, że mimo braku silnego poczucia „kryzysowości”, istnieje zestaw realnych problemów, których rozwiązanie może znacząco podnieść jakość życia mieszkańców. Dodatkowo wyniki ankiety podkreślają znaczenie zieleni, bezpieczeństwa drogowego i lokalnej przedsiębiorczości jako kluczowych komponentów przyszłych działań rewitalizacyjnych. Proces konsultacyjny nie tylko dostarczył danych do diagnozy, ale także umożliwił włączenie mieszkańców w proces współtworzenia dokumentu, co zwiększa jego społeczny wymiar i może sprzyjać większemu zaangażowaniu mieszkańców w przyszłą realizację projektów.

Fot. 8. Przedszkole publiczne Słoneczko
źródło: zbiory autorów.

Mimo licznych wyzwań, Nowy Rynek posiada istotne atuty, które mogą stanowić solidną bazę dla działań rewitalizacyjnych. Wysoka jakość urbanistyczna zaprojektowanego osiedla, w tym dobrze zachowana siatka ulic i przestrzeni publicznych, pozwala na realizację różnorodnych inicjatyw poprawiających funkcjonalność i estetykę tego obszaru. Dobra jakość techniczna zabudowy mieszkaniowej, szczególnie w porównaniu z innymi częściami miasta, jest znaczącym atutem, który ogranicza konieczność dużych nakładów na remonty i pozwala skupić się na innych aspektach rewitalizacji. Nowy Rynek cechuje się dogodną lokalizacją, zapewniającą bliskość różnorodnych punktów świadczenia usług komercyjnych i niekomercyjnych, co zwiększa jego atrakcyjność jako miejsca codziennych spotkań i aktywności. Aktywna społeczność lokalna, organizująca różnorodne inicjatywy, stanowi istotny zasób, który może być podstawą do realizacji działań integrujących mieszkańców i budujących więzi społeczne. Warto także podkreślić dostępność transportu publicznego – Nowy Rynek jest położony w sąsiedztwie węzła kolejowego z parkingiem typu park & ride, co ułatwia komunikację zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym. Dodatkowym atutem są zmodernizowane boiska sportowe przy Szkole Podstawowej nr 2, które mogą pełnić funkcję przestrzeni integracyjnej oraz aktywizującej mieszkańców różnych grup wiekowych. Potencjał tego obszaru można w pełni wykorzystać poprzez spójne działania rewitalizacyjne, skupiające się na poprawie jakości życia mieszkańców, integracji społecznej oraz podniesieniu atrakcyjności przestrzeni publicznych. Obszar Nowy Rynek wymaga kompleksowych działań rewitalizacyjnych, które uwzględnią zarówno kwestie techniczne i środowiskowe, jak i potrzeby społeczne oraz gospodarcze. Połączenie istniejących potencjałów z efektywnymi rozwiązaniami problemów pozwoli przekształcić ten obszar w bardziej funkcjonalne, estetyczne i przyjazne miejsce dla mieszkańców oraz użytkowników.

Rycina 3.2. Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek - rozkład przestrzenny problemów generujących sytuację kryzysową (1: budynek Przedszkola Słoneczko; 2: układ drogowy przy SP2; 3: Nowy Rynek; 4: ul. Długa z problemem złego stanu technicznego infrastruktury podziemnej).

Fot. 9. Widok na infrastrukturę drogową przy Szkole Podstawowej nr 2 Murowanej Goślinie
źródło: zbiory autorów.

Murowana Goślina Nowy Rynek	
Problemy	Potencjały
1. Zbyt mała ilość zieleni i obszarów biologicznie czynnych na płycie Nowego Rynku 2. Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy wejścia do Szkoły Podstawowej nr 2, szczególnie w godzinach porannych (chaos drogowy i mała liczba miejsc parkingowych) 3. Zła jakość powietrza, szczególnie w okresie zimowym, związana z obecnością w pobliżu domków jednorodzinnych z piecami na paliwa stałe 4. Budynek użyteczności publicznej przeznaczony na funkcje przedszkolne bez wykonanej termomodernizacji 5. Ponadprzeciętnie duża liczba osób bez pracy i rodzin z problemami społecznymi 6. Względnie duża depopulacja obszaru i malejący udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym 7. Zły stan techniczny ulicy Długiej i Krętej 8. Częste awarie infrastruktury podziemnej utrudniające bieżące funkcjonowanie	1. Wysoka jakość urbanistyczna zaprojektowanego osiedla 2. Dobra jakość techniczna zabudowy mieszkaniowej 3. Bliskość różnych punktów świadczenia usług komercyjnych i niekomercyjnych 4. Aktywna społeczność lokalna 5. Dostępność transportu publicznego – węzeł kolejowy wraz z parkingiem park & ride 6. Zmodernizowane boiska sportowe przy Szkole Podstawowej nr 2

3.3. Podobszar Białężyn

Podobszar rewitalizacji Białężyn został wyznaczony na podstawie wyników analiz delimitacyjnych przeprowadzonych dla większej jednostki przestrzennej – Uchorowo, w skład której wchodzi również miejscowość Białężyn. Zgromadzone dane wskazują na występowanie w tej jednostce problemów o charakterze społecznym, gospodarczym i funkcjonalnym, które w trwale ograniczają możliwości rozwojowe tej części gminy. Najpoważniejsze wyzwania zidentyfikowano w sferze społecznej, gdzie aż 6 z 11 analizowanych wskaźników

wykazało sytuację kryzysową. Zmiana liczby ludności w latach 2017–2023 wskazuje na proces depopulacji, co może wiązać się z odpływem osób młodych i mobilnych. Jednocześnie niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 roku potwierdza niekorzystne tendencje demograficzne – starzenie się populacji i ograniczoną reprodukcję demograficzną. Kolejnym istotnym problemem jest bezrobocie, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i długoterminowym – dane pokazują podwyższone wartości wskaźników liczby bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Może to wskazywać na strukturalny charakter problemu i trudności w aktywizacji zawodowej lokalnej społeczności. Sytuację dodatkowo pogarsza niska wielkość podatku PIT na jednego podatnika, co odzwierciedla ogólny niski poziom dochodów mieszkańców, a tym samym ograniczone możliwości zaspokajania potrzeb życiowych. Niepokojący jest również niski poziom uczestnictwa obywatelskiego, wyrażony w słabej frekwencji w wyborach samorządowych w 2024 roku. Może to świadczyć o dystansie mieszkańców wobec spraw publicznych, poczuciu braku wpływu na decyzje władz lokalnych lub generalnym osłabieniu kapitału społecznego.

Wyniki te znajdują odzwierciedlenie w przeprowadzonych konsultacjach społecznych, w których mieszkańcy Białężyna wskazywali na szereg problemów dotyczących społeczność lokalną. Wśród najczęściej wymienianych znalazły się: niska jakość lokalnej infrastruktury drogowej, zagrożenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów przy drodze wojewódzkiej oraz problemy demograficzne związane z malejącą liczbą dzieci w szkole podstawowej. Podkreślano również słabe wyniki edukacyjne placówki oraz jej trudną sytuację organizacyjno-finansową. Chociaż w ostatnich latach w Białężynie podejmowano pojedyncze działania inwestycyjne, nie były one wystarczające, by przeciwdziałać nasilającym się procesom marginalizacji społecznej i strukturalnej słabości tej części gminy. Ograniczona oferta usług społecznych, brak miejsc aktywności lokalnej i ograniczony dostęp do rynku pracy są barierami wymagającymi skoordynowanej odpowiedzi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

W świetle powyższych danych, interwencja rewitalizacyjna w Białężynie powinna w szczególności koncentrować się na działaniach miękkich – wspierających edukację, integrację społeczną, rozwój lokalnego kapitału ludzkiego oraz wzmacniających mechanizmy partycypacji mieszkańców. Kluczowe będzie także wspieranie aktywizacji zawodowej oraz rozwijanie potencjału lokalnych liderów i organizacji pozarządowych jako podmiotów zmiany.

Fot. 10. Szkoła Podstawowa w Białężynie
źródło: zbiory autorów.

Tabela 3.3. Zakres problemów zdiagnozowanych w jednostce przestrzennej Uchorowo, w skład której wchodzi miejscowość Białężyn

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
Społeczne	11	6	(1) zmiana liczby ludności w latach 2017-2023, (2) udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r., (3) Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r., (4) Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r., (5) Wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r., (6) Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
Gospodarcze	7	6	(1) Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (2) Liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (3) Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.; (4) Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023; (5) Zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023; (6) Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023
Środowiskowe	4	1	(1) Udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.
Przestrzenno-funkcjonalne	4	2	(1) Czas dojazdu transportem publicznym do zintegrowanego węzła transportowego Poznań Główny w 2023 r., (2) Udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólnej powierzchni terenu w 2023 r.
Techniczne	2	1	(1) liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków na 1000 mieszkańców w 2023 r.,

źródło: opracowanie własne.

Rycina 3.3. Fragment drogi wojewódzkiej nr 187 w Białężynie

źródło: zbiory autorów.

W ramach ankiety prowadzonej na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina zbadano również sytuację w podobszarze Białężyn – jednym z mniejszych, wiejskich obszarów objętych planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Mimo że Białężyn nie jest obszarem zagospodarowanym w takim stopniu jak Murowana Goślina Śródmieście czy Murowana Goślina Nowy Rynek, mieszkańcy wyraźnie wskazali na istotne problemy lokalne, które wpływają na jakość życia i potrzebują wsparcia w ramach interwencji rewitalizacyjnych. W ocenie skali potrzeby działań rewitalizacyjnych Białężyn uzyskał średnią ocenę 2,82, a mediana wyniosła 3,0, co lokuje ten obszar niżej niż pozostałe pod względem poczucia pilności interwencji. Warto jednak zauważyć, że najwięcej głosów uzyskała właśnie ocena 3 (40% odpowiedzi), co oznacza, że mieszkańcy dostrzegają problemy, jednak nie postrzegają ich jako kryzysowych. Jest to typowy sygnał potrzeby działań prewencyjnych i rozwojowych – zanim pojawią się zjawiska głębokiej degradacji społecznej czy infrastrukturalnej.

Fot. 11. Remiza OSP z funkcją świetlicy w Białężynie (wymagająca rozbudowy)

W części jakościowej ankiety respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy problemy z listy obejmującej zidentyfikowane wcześniej wyzwania dla Białężyna. Odpowiedzi te pokazują wyraźnie, że w tym obszarze dominują problemy związane z funkcjonowaniem usług publicznych, jakością infrastruktury lokalnej oraz sytuacją demograficzną. Najczęściej wskazywanym problemem była jakość dróg lokalnych (23 głosy), co potwierdza ogólną obserwację dotyczącą stanu infrastruktury technicznej w mniejszych miejscowościach. Tuż za nim znalazły się: mała liczba dzieci w szkole podstawowej skutkująca problemami finansowymi (22 głosy), ruch samochodowy na drodze wojewódzkiej i wynikające z tego zagrożenia dla pieszych i rowerzystów (17 głosów), słabe wyniki edukacyjne miejscowej szkoły podstawowej (16 głosów). Ten zestaw problemów pokazuje, że mieszkańcy Białężyna koncentrują swoją uwagę wokół funkcjonowania szkoły – zarówno w wymiarze edukacyjnym, jak i organizacyjnym. Problemy demograficzne, takie jak odpływ młodych ludzi oraz niewystarczająca liczba dzieci, są ze sobą powiązane i wpływają bezpośrednio na możliwość utrzymania lokalnych instytucji publicznych, takich jak szkoła czy jednostki OSP. Choć brak przebudowy i niewystarczająca powierzchnia budynku OSP uzyskały jedynie 4 głosy, to nadal jest to problem istotny w kontekście standardów bezpieczeństwa i lokalnej infrastruktury społecznej. Warto zwrócić uwagę, że żadna odpowiedź otwarta nie została dodana – może to świadczyć o mniejszym stopniu zaangażowania partycypacyjnego lub ograniczonych oczekiwaniach mieszkańców względem roli procesu rewitalizacji.

Wyniki badań społecznych dotyczących Białężyna wskazują na potrzebę prowadzenia działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na wzmocnienie funkcji społecznych wsi, w szczególności poprzez wsparcie edukacji, poprawę bezpieczeństwa oraz zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury drogowej. Problemy demograficzne, choć nie były wskazywane jako najpilniejsze, powinny być traktowane jako tło dla działań interwencyjnych – ponieważ w dłuższej perspektywie zagrażają trwałości lokalnej społeczności. Równocześnie

dane z Białężyna potwierdzają, że proces rewitalizacji powinien uwzględniać różnice terytorialne w percepcji potrzeb i problemów – w przeciwieństwie do Śródmieścia czy Nowego Rynku, Białężyn wymaga działań rozwojowych, nie tyle przeciwdziałających kryzysowi, co wzmacniających lokalne zasoby i integrację społeczności – np. poprzez rozbudowę istniejącej infrastruktury.

Warto także wskazać na pewne potencjały Białężyna, które mogą być podstawą do działań rewitalizacyjnych. Istotnym atutem miejscowości jest funkcjonująca szkoła podstawowa, która oprócz edukacji dzieci pełni również rolę lokalnego centrum społecznego, dzięki posiadanej infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej. Jest to przestrzeń umożliwiająca organizowanie wydarzeń integracyjnych oraz aktywizujących społeczność lokalną. Białężyn wyróżnia się aktywną jednostką Ochotniczej Straży Pożarnej, wpisaną do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). OSP odgrywa kluczową rolę nie tylko w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców, ale także jako instytucja integrująca i aktywizująca lokalną społeczność. Dodatkowym atutem jest zaangażowanie mieszkańców w działalność społeczną, skupioną wokół kilku instytucji lokalnych, takich jak szkoła, OSP czy parafia. Nowe tereny mieszkaniowe stanowią kolejny potencjał miejscowości, umożliwiający przyciąganie nowych mieszkańców oraz inwestycji. Rozwój tych terenów w połączeniu z poprawą infrastruktury technicznej i społecznej może przyczynić się do zahamowania depopulacji i ożywienia gospodarki lokalnej. Białężyn jest miejscowością o dużym potencjale rozwojowym, którego wykorzystanie wymaga kompleksowego podejścia do działań rewitalizacyjnych. Połączenie modernizacji infrastruktury technicznej, poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wsparcia dla instytucji lokalnych może skutecznie poprawić jakość życia mieszkańców. Wykorzystanie istniejących zasobów, takich jak aktywna społeczność czy infrastruktura szkoły podstawowej, będzie kluczowe dla zwiększenia atrakcyjności miejscowości i zahamowania negatywnych trendów demograficznych.

Białężyn	
Problemy	Potencjały
1. Ograniczona powierzchnia obiektu remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej 2. Brak niektórych roczników w szkole i problemy z jej utrzymaniem 3. Zły stan techniczny dróg lokalnych 4. Niski poziom bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej 5. Względnie duża depopulacja obszaru i malejący udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym 6. Braki w infrastrukturze technicznej	1. Szkoła podstawowa z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną 2. Aktywna jednostka ochotniczej straży pożarnej wpisana do KSRG 3. Aktywna społeczność lokalna skupiona wokół kilku instytucji lokalnych (szkoła, OSP, parafia) 4. Nowe tereny mieszkaniowe położone przy wyjeździe z miejscowości w kierunku Obornik 5. Związana wewnętrznie i zakorzeniona społeczność lokalna

Rycina 3.4. Podobszar Białężyn - rozkład przestrzenny problemów generujących sytuację kryzysową: 1. Remiza OSP; 2. Szkoła Podstawowa; 3. Drogi lokalne; 4. Droga wojewódzka.

3.4. Podobszar Łopuchowo

Łopuchowo to wieś sołecka zaliczana do wsi średnich (201-500 mieszkańców), położona 7 km na północny wschód od Murowanej Gośliny. Jest to tradycyjny ośrodek produkcji rolnej – zdominowany funkcją rolniczą. Zabudowa mieszkaniowa ma formę zabudowy jedno- i wielorodzinnej. Siedzibę ma tutaj spółdzielnia produkcyjna oraz stajnie konne. We wsi znajduje się szkoła, kaplica, sklep, plac sportowy i ujęcie wody. Zlokalizowany jest tutaj również zespół dworski wpisany do rejestru zabytków miasta i gminy Murowanej Gośliny oraz jedna z dwóch w gminie stacji kolejowych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na znaczącym terenie wsi zakłada zabudowę mieszkaniową jednorodzinną o podwyższonej intensywności z dopuszczeniem usług. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywające wieś określają przeznaczenie terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Podobszar rewitalizacji Łopuchowo obejmuje miejscowość, która w ostatnich latach była przedmiotem kilku inwestycji publicznych, takich jak budowa świetlicy wiejskiej, rozbudowa szkoły podstawowej, budowa szatni i wiaty na boisku sportowym, a także modernizacja drogi i infrastruktury Ochotniczej Straży Pożarnej. Pomimo tych działań, analiza wskaźników delimitacyjnych wskazuje na poważne i utrzymujące się problemy, szczególnie w sferze społecznej. W analizie przeprowadzonej dla tego obszaru, 8 z 11 wskaźników społecznych osiągnęło wartości świadczące o sytuacji kryzysowej. Najważniejsze problemy dotyczą niekorzystnych zmian demograficznych (spadek liczby mieszkańców w latach 2017–2023), wysokiego udziału osób korzystających z pomocy społecznej, w tym dożywiania dzieci, oraz podwyższonej liczby osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych. Na terenie miejscowości odnotowano również znaczącą liczbę wydanych „niebieskich kart”, co wskazuje na występowanie problemów przemocy domowej. Niski poziom dochodów mieszkańców, mierzony wartością podatku PIT na jednego podatnika, oraz niska frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 roku, świadczą o ograniczonym kapitale społecznym i trudnościach w uczestnictwie mieszkańców w życiu wspólnoty lokalnej.

W pozostałych sferach również występują istotne ograniczenia. W pozostałych sferach również występują istotne ograniczenia. Wszystkie analizowane wskaźniki gospodarcze przyjęły wartości kryzysowe – dotyczą one m.in. małej liczby podmiotów gospodarczych, miejsc pracy i osób prowadzących działalność gospodarczą, jak również ich spadku w latach 2017–2023. Tego typu wyniki nie są zaskoczeniem w przypadku niewielkiej wsi, która nigdy nie pełniła funkcji lokalnego centrum gospodarczego. Niemniej jednak wskazują one na ograniczone możliwości zatrudnienia i podejmowania działalności zarobkowej na miejscu, co w połączeniu z problemami społecznymi wzmacnia ryzyko wykluczenia i uzależnienia od wsparcia zewnętrznego. W sferze środowiskowej zauważono niski udział terenów biologicznie czynnych i leśnych w strukturze przestrzennej (choć . W wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym zwraca uwagę ograniczona liczba budynków użyteczności publicznej przypadających na mieszkańców oraz niski udział terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W sferze technicznej zidentyfikowano niedobór mieszkań komunalnych.

Tabela 3.4. Zakres problemów zdiagnozowanych w jednostce przestrzennej Łopuchowo

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
Społeczne	11	8	(1) zmiana liczby ludności w latach 2017-2023, (2) Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r. (3) Liczba osób korzystających ze świadczeń na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (4) Liczba wydanych „niebieskich kart” na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (5) Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (6) Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (7) Wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika w 2023 r.; (8) Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
Gospodarcze	7	7	(1) Wielkość podatku dochodowego CIT na 1 podatnika w 2023 r.; (2) Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000

Rodzaj problemów	Liczba mierzonych wskaźników	Liczba wskaźników pokazujących sytuację kryzysową	Wskaźniki opisujące sytuację kryzysową na podobszarze
			mieszkańców w 2023 r.; (3) Liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (4) Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie ludności w 2023 r.; (5) Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2017-2023; (6) Zmiana liczby miejsc pracy w okresie 2017-2023; (7) Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2017-2023
Środowiskowe	4	3	(1) Udział powierzchni terenów biologicznie czynnych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.; (2) Powierzchnia terenów leśnych i zadrzewionych na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (3) Udział terenów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru w 2023 r.
Przestrzenno-funkcjonalne	4	2	(1) Liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych do spotkań mieszkańców (świetlice, instytucje kultury, remizy OSP, szkoły) na 1000 mieszkańców w 2023 r.; (2) Udział terenów pokrytych planami miejscowymi w ogólnej powierzchni terenu w 2023 r.
Techniczne	2	1	(1) Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.

źródło: opracowanie własne.

Podobszar rewitalizacji Łopuchowo cechuje z jednej strony znaczące zaangażowanie w poprawę lokalnej infrastruktury w ostatnich latach, a z drugiej – wciąż istniejącymi problemami przestrzennymi i społecznymi, które wpływają na jakość życia mieszkańców. W latach poprzedzających przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji w Łopuchowie zrealizowano szereg istotnych inwestycji, które objęły m.in.:

- Budowę drogi w Łopuchowie, co poprawiło podstawową dostępność transportową i warunki ruchu lokalnego,
- Budowę garażu Ochotniczej Straży Pożarnej, wspierającą działania służb ratowniczych,
- Rozbudowę Szkoły Podstawowej, odpowiadającą na potrzeby edukacyjne rosnącej liczby dzieci,
- Budowę wiaty na boisku sportowym oraz szatni, które zwiększyły funkcjonalność przestrzeni rekreacyjnych i sportowych,
- Budowę świetlicy wiejskiej, służącej jako lokalne centrum życia społecznego i animacji kulturalnej.

Fot. 12. Teren boisk sportowego w Łopuchowie

Pomimo tych pozytywnych zmian, wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych w ramach prac nad GPR oraz analiza terenowa wskazują, że Łopuchowo nadal zmaga się z szeregiem barier rozwojowych. Jednym z najczęściej wskazywanych problemów jest zły stan techniczny dworca kolejowego, który – pomimo swojego centralnego znaczenia w strukturze miejscowości – jest zaniedbany, nieestetyczny i niedostosowany do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością. Dworzec nie spełnia także roli funkcjonalnej jako przyjazny i bezpieczny punkt przesiadkowy – brakuje podstawowych udogodnień, estetyki i czytelnej informacji pasażerskiej. Dodatkowo, teren wokół dworca jest słabo zagospodarowany i mało atrakcyjny z punktu widzenia użytkownika. Problematyczny pozostaje także parking przy przystanku kolejowym, który nie tylko nie zapewnia wystarczającej liczby miejsc postojowych, ale również jest w złym stanie technicznym i nie zachęca do korzystania z transportu publicznego w formule „Park & Ride”. Brak wydzielonych miejsc do parkowania oraz nieuporządkowana przestrzeń powodują, że potencjał tej lokalizacji jako węzła intermodalnego pozostaje niewykorzystany.

Dodatkowo, mieszkańcy wskazują na niewystarczające bezpieczeństwo w centrum miejscowości, szczególnie w rejonie o największym natężeniu ruchu lokalnego. Problemy społeczne, takie jak izolacja osób starszych, ograniczony dostęp do usług i aktywności społecznej, a także konflikty wynikające z intensywnego rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej (wzmoczony ruch samochodowy związany z drogą wojewódzką przecinającą miejscowość na dwie części, napięcia społeczne między „nowymi” a „starymi” mieszkańcami), również wymagają dalszej uwagi. W przestrzeni publicznej widoczne są kontrasty: z jednej strony nowe, estetyczne obiekty infrastrukturalne (rozbudowana szkoła, szatnie), z drugiej – zaniedbane lub niedoinwestowane tereny o dużym znaczeniu komunikacyjnym i społecznym (dworzec, parking, niektóre drogi lokalne). Na potrzeby Programu wykonano dokumentację fotograficzną głównych przestrzeni publicznych, w tym szkoły podstawowej, boiska oraz dworca kolejowego, która ilustruje aktualny stan zagospodarowania podobszaru.

Fot. 13. Dworzec kolejowy w Łopuchowie
źródło: zbiory autorów

Fot. 14. Budynek Szkoły Podstawowej w Łopuchowie
 źródło: zbiory autorów

W kontekście rewitalizacji warto również zwrócić uwagę na funkcjonowanie miejscowej szkoły podstawowej. Ze względu na trudną sytuację demograficzną i ograniczoną liczbę uczniów, prowadzenie placówki przejęło lokalne stowarzyszenie. Obecny budynek szkoły (fot. 14) powstał w oparciu o projekt z 20 marca 1968 roku, a jego budowa została ukończona pod koniec grudnia tego samego roku. Od 1 stycznia 1969 roku nowa siedziba szkoły – składająca się z dwóch obiektów o funkcji dydaktycznej oraz oddzielnego, dwurodzinnego domu mieszkalnego przeznaczonego dla nauczycieli – została oddana do użytku i pełni swoją funkcję do dziś. Jednakże z punktu widzenia procesu rewitalizacji, kluczowe pozostają problemy społeczne występujące na terenie sołectwa Łopuchowo. Tło negatywnych zjawisk społecznych stanowią trudności o charakterze strukturalnym – Łopuchowo to miejscowość, w której niegdyś działało Państwowe Gospodarstwo Rolne, będące głównym pracodawcą dla mieszkańców osiedla bloków mieszkalnych, powstałych z myślą o pracownikach PGR. Likwidacja PGR-ów w latach 90. XX wieku oraz problemy towarzyszące transformacji tego sektora doprowadziły do obniżenia dochodów, a w efekcie także do pojawienia się zjawiska ubóstwa.

W badaniu ankietowym, respondenci oceniali potrzebę działań rewitalizacyjnych w pięciostopniowej skali. Dla Łopuchowa średnia ocena wyniosła 3,02, a mediana – 3,0, co świadczy o umiarkowanym, lecz zauważalnym poczuciu potrzeby zmian. Zróżnicowanie odpowiedzi było spore. W części jakościowej ankiety mieszkańcy mogli wskazać maksymalnie trzy kwestie problemowe z listy oraz dodać własne uwagi. Najczęściej wskazywanym problemem dla Łopuchowa był zły stan techniczny dworca kolejowego (22 głosy) – obiektu kluczowego z punktu widzenia mobilności mieszkańców i atrakcyjności miejscowości. Kolejnym bardzo często wskazywanym problemem była jakość dróg (21 głosów), co jest zgodne z ogólną tendencją w całej gminie, gdzie infrastruktura drogowa stanowi jeden z podstawowych obszarów wymagających modernizacji. Mieszkańcy zgłaszali ponadto: brak bezpieczeństwa na drodze w centrum miejscowości (16 głosów), problemy z infrastrukturą parkingową przy przystanku kolejowym (12 głosów), problemy społeczne – takie jak ubóstwo, przemoc domowa i trudne sytuacje rodzinne (10 głosów każde), a także konflikty społeczne związane z rozwojem nowej zabudowy mieszkaniowej – wskazywano na zwiększony ruch samochodowy, obciążenie infrastruktury technicznej oraz napięcia wynikające z odmiennych stylów życia mieszkańców „starych” i „nowych” części wsi (również po 10 głosów). Zestaw wskazań

ukazuje dość wyraźnie dwie równoległe linie problemów: pierwsza związana z niedostateczną jakością infrastruktury, zwłaszcza w kontekście obsługi ruchu pasażerskiego i bezpieczeństwa drogowego, druga zaś dotycząca problematyki społecznej i demograficznej – często trudniejszej do uchwycenia, ale równie istotnej z punktu widzenia spójności lokalnej wspólnoty.

Wnioski z badania pokazują, że Łopuchowo to obszar pogranicza zmian – z jednej strony rozwijający się, przyciągający nowych mieszkańców, a z drugiej strony doświadczający problemów infrastrukturalnych, społecznych i integracyjnych. W tym kontekście działania rewitalizacyjne powinny obejmować zarówno komponent inwestycyjny (modernizacja dworca, poprawa infrastruktury drogowej i parkingowej, zwiększenie bezpieczeństwa), jak i komponent społeczny, ukierunkowany na wzmocnienie integracji lokalnej, przeciwdziałanie wykluczeniu oraz animowanie życia społecznego.

Na podobszarze Łopuchowo można także stwierdzić istnienie szeregu potencjałów, które mogą być punktem wyjścia do dalszego rozwoju i skutecznej rewitalizacji. Jednym z kluczowych atutów jest bliskość linii kolejowej Poznań–Wągrowiec oraz istniejąca stacja kolejowa, która stanowi ważny element dostępności transportowej, zwłaszcza dla osób dojeżdżających do pracy lub szkoły. Na terenie miejscowości funkcjonuje także szkoła podstawowa, która cieszy się dobrą opinią wśród mieszkańców. Trwa budowa nowej sali gimnastycznej z funkcją świetlicy, co wzmocni lokalne zaplecze edukacyjne i stworzy dodatkową przestrzeń do spotkań i aktywności społecznych. Ważnym zasobem jest aktywna społeczność lokalna, zaangażowana w działania organizacji pozarządowych i oddolne inicjatywy, w tym w rozwój lokalnego sportu. Łopuchowo dysponuje terenami sportowymi, w tym boiskiem, szatnią oraz zapleczem technicznym. Na ich bazie działa amatorski zespół piłkarski oraz szkołka piłkarska dla dzieci, co integruje mieszkańców i promuje zdrowy styl życia. W miejscowości znajdują się także atrakcyjne tereny mieszkaniowe, które mogą przyciągać nowych mieszkańców, zwłaszcza w kontekście poszukiwania lokalizacji dobrze skomunikowanych z Poznaniem. W ostatnich latach w Łopuchowie zrealizowano liczne inwestycje publiczne – w infrastrukturę sportową, oświatową i społeczną – co tworzy solidne podstawy do dalszego rozwoju funkcji lokalnych. Zgromadzone zasoby infrastrukturalne oraz kapitał społeczny mieszkańców stanowią ważną przewagę w kontekście planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych. Właściwe ich wykorzystanie może przyczynić się do przełamania barier rozwojowych i poprawy jakości życia w Łopuchowie.

Łopuchowo	
Problemy	Potencjały
1. Zły stan techniczny dworca kolejowego 2. Problemy społeczne 3. Zły stan techniczny dróg lokalnych 4. Ponadprzeciętnie duża liczba osób bez pracy i rodzin z problemami społecznymi 5. Względnie duża depopulacja obszaru i malejący udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym 6. Duży ruch samochodowy obniżający poziom bezpieczeństwa	1. Bliskość linii kolejowej oraz istniejąca stacja kolejowa 2. Dobrze funkcjonująca szkoła podstawowa 3. Budowana sala gimnastyczna z funkcją świetlicy 4. Aktywna społeczność lokalna 5. Tereny sportowe (boisko, szatnia), aktywny zespół piłkarski oraz szkołka piłkarska dla dzieci 6. Atrakcyjne tereny mieszkaniowe 7. Duża liczba inwestycji publicznych w infrastrukturę sportową, oświatową i społeczną w ostatnich latach

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po zakończeniu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) stanowi kluczowy element podejścia strategicznego do zarządzania zmianą w przestrzeni lokalnej. Jej celem nie jest jedynie opis pożądanego rezultatu w sensie materialnym, lecz przede wszystkim zarysowanie całościowej, spójnej i wielowymiarowej przemiany, która obejmuje sfery społeczną, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową i techniczną. Wizja odpowiada na pytanie: jaką jakość życia chcemy osiągnąć w obszarze rewitalizacji w perspektywie roku 2030. Jest narzędziem porządkującym cele i działania, a jednocześnie punktem odniesienia w procesie oceny skuteczności wdrażanych interwencji. Wizja stanowi również element mobilizujący – pokazuje mieszkańcom, interesariuszom i decydentom, że rewitalizacja to nie tylko zbiór pojedynczych projektów inwestycyjnych czy społecznych, lecz kompleksowy proces zmiany, który ma doprowadzić do trwałej poprawy warunków życia, odbudowy więzi społecznych i przywrócenia wartości zdegradowanym przestrzeniom. Opis przyszłego stanu obszaru, oparty na przewidywanych rezultatach i założeniach programowych, pozwala na wyobrażenie sobie efektów rewitalizacji jako procesu rozwoju zintegrowanego, opartego na współdziałaniu różnych aktorów i wykorzystaniu lokalnego potencjału.

Po zakończeniu procesu rewitalizacji obszary objęte działaniami w gminie Murowana Goślina – Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn i Łopuchowo – zostaną przekształcone w zintegrowane przestrzenie o wysokiej jakości życia, odpowiadające potrzebom mieszkańców. Rewitalizacja poprawi jakość przestrzeni publicznych, funkcjonalność infrastruktury oraz integrację społeczną, jednocześnie podkreślając unikatowy charakter każdego z tych obszarów.

Wizja 2030 obszaru rewitalizacji gminy Murowana Goślina:

Miejsca pełne życia, współpracy i energii – Murowana Goślina jako wspólnota aktywnych ludzi i przyjaznych przestrzeni i trwałych wartości

Do roku 2030 obszar rewitalizacji w Gminie Murowana Goślina stanie się przestrzenią spójną, zadbaną i pełną życia. Dzięki kompleksowej realizacji działań zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, obejmujących sfery społeczną, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną i środowiskową, wszystkie cztery podobszary rewitalizacji – Śródmieście, Nowy Rynek, Białężyn i Łopuchowo – doświadczą widocznej i odczuwalnej poprawy jakości życia mieszkańców.

Murowana Goślina Śródmieście – historyczne serce miasta w nowej odsłonie

W 2030 roku Śródmieście Murowanej Gośliny to estetyczna, zadbaną i tętniąca życiem przestrzeń publiczna, w której historia spotyka się z nowoczesnością. Obszar ten zmagający się obecnie z szeregiem problemów społecznych, funkcjonalnych i przestrzennych stanowi serce miasta – miejsce codziennej aktywności, spotkań międzypokoleniowych, wydarzeń kulturalnych i integracyjnych. Centralny plac miasta zostanie odnowiony i przekształcony w przyjazną przestrzeń publiczną, służącą zarówno odpoczynkowi, jak i aktywnościom społecznym. Stanie się tym samym miejscem codziennych spacerów, rozmów sąsiedzkich i lokalnych wydarzeń kulturalnych. W jego otoczeniu będzie można zauważyć harmonię zieleni, małej architektury i dobrze zaprojektowanej infrastruktury, która podnosi komfort życia i jakość przestrzeni miejskiej. Ponadto, historyczne założenie pałacowo-parkowe zyska nowe funkcje i znaczenie – zostanie przywrócone mieszkańcom jako miejsce wypoczynku, edukacji i kultury. Wzmacnia ono tożsamość miasta, budując dumę z lokalnego dziedzictwa i sprzyjając integracji społecznej. Równie istotną przemianę przejdzie dawny kościół, który – po przywróceniu do użytkowania – pełni funkcję wielofunkcyjnej przestrzeni społecznej i kulturalnej, dostępnej dla wszystkich mieszkańców. Odnowione budynki użyteczności publicznej będą nie tylko bardziej funkcjonalne i dostępne, ale też przyjazne środowisku, dzięki poprawie efektywności energetycznej i warunków technicznych. Dzięki temu zwiększył się komfort

korzystania z usług publicznych i obniżyły się koszty eksploatacji. Najważniejszą jednak zmianą będzie widoczne ożywienie relacji społecznych. Dzięki realizacji GPR zwiększy się poziom aktywności, zaangażowania i współodpowiedzialności za swoje otoczenie. Mieszkańcy będą mieli okazję do uczestnictwa w spotkaniach, warsztatach, wydarzeniach sąsiedzkich i działaniach integracyjnych. Więzi lokalne ulegną wzmocnieniu, a wspólne przestrzenie staną się miejscem dialogu, współpracy i budowania wspólnoty.

Murowana Goślina Nowy Rynek – centrum zielonego i zintegrowanego osiedla

Na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek rewitalizacja doprowadzi do uporządkowania przestrzeni, poprawy dostępności oraz rozwoju infrastruktury społecznej, odpowiadającej na realne potrzeby mieszkańców. Dzięki zaplanowanym inwestycjom samorządowym i spółdzielczym główna przestrzeń publiczna osiedla zyska nowe oblicze – stanie się miejscem funkcjonalnym i przyjaznym dla osób w różnym wieku i o różnych potrzebach. Mieszkańcy będą mogli korzystać z odnowionego rynku, zmodernizowanego Klubu Osiedlowego wyposażonego w windę oraz szerokiej oferty sportowo-rekreacyjnej. Przestrzenie nad Jeziorem Raduszyn i w rejonie ul. Kutrzeby staną się atrakcyjnym zapleczem do rekreacji, spacerów, integracji sąsiedzkiej i wydarzeń plenerowych. Będą one służyć zarówno codziennej aktywności fizycznej, jak i organizacji spotkań, pikników oraz działań o charakterze międzypokoleniowym. Osiedle stanie się także obszarem wzmożonej aktywności społecznej – mieszkańcy będą mogli uczestniczyć w warsztatach, zajęciach artystycznych, działaniach edukacyjnych i wydarzeniach wspólnotowych. Te aktywności będą miały charakter regularny, a ich efektem będzie zacieśnienie więzi sąsiedzkich i budowanie lokalnej wspólnoty. Poprawa dostępności przestrzeni – w tym likwidacja barier architektonicznych – sprawi, że miejsce to będzie otwarte i dostępne dla wszystkich. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej oraz uporządkowanie przestrzeni wspólnych przełożą się na poprawę bezpieczeństwa i komfortu codziennego życia.

Białężyn – wieś aktywna z nową przestrzenią

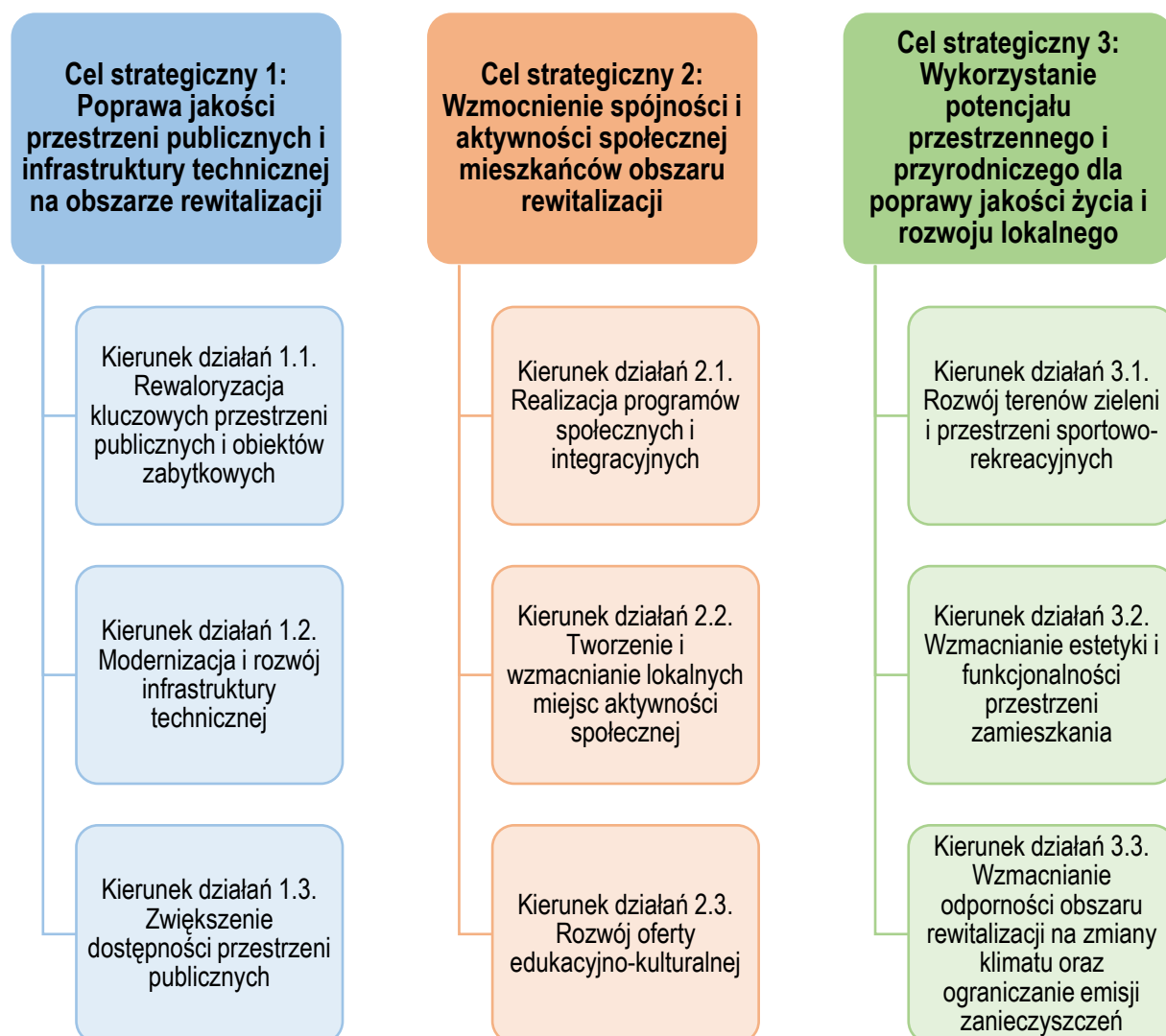
Na podobszarze Białężyn infrastruktura lokalowa ochotniczej straży pożarnej zostanie zakończona, dzięki czemu lokalna jednostka OSP zyska nowoczesne zaplecze operacyjne i socjalne, odpowiadające standardom jednostki włączonej do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Powiększona i lepiej wyposażona remiza umożliwi sprawniejszą realizację zadań ratowniczych, przechowywanie sprzętu oraz prowadzenie działań szkoleniowych. Jednocześnie obiekt ten stanie się ważnym punktem życia społecznego – przestrzenią spotkań, wydarzeń i integracji mieszkańców. Równolegle do inwestycji infrastrukturalnej zrealizowany zostanie pakiet działań społecznych, obejmujący m.in. warsztaty międzypokoleniowe, działania edukacyjne, spotkania sąsiedzkie i aktywności angażujące różne grupy mieszkańców – dzieci, młodzież, dorosłych i seniorów. Działania te będą miały na celu nie tylko budowanie więzi i kapitału społecznego, ale również rozwijanie lokalnych inicjatyw i wzmacnianie tożsamości wspólnotowej. W efekcie rewitalizacji Białężyn stanie się przykładem wsi, która skutecznie łączy działalność OSP i silne relacje sąsiedzkie z podejściem do bezpieczeństwa, współpracy i aktywności społecznej. Mieszkańcy będą bardziej zintegrowani, zaangażowani w życie swojej miejscowości i gotowi do wspólnego działania na rzecz jej rozwoju.

Łopuchowo – nowa funkcja, nowe możliwości

W 2030 roku dawny dworzec kolejowy w Łopuchowie, który przestał pełnić swoje transportowe zadania, będzie pełnił funkcję lokalnego centrum życia społecznego. Rewitalizacja obiektu przywróci mu nie tylko funkcjonalność, ale i znaczenie w przestrzeni symbolicznej i społecznej wsi. Budynek zostanie odnowiony i dostosowany do pełnienia różnorodnych ról – stanie się miejscem spotkań mieszkańców oraz działań integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych. Będzie to miejsce dostępne dla wszystkich pokoleń – dzieci i młodzieży, osób dorosłych, seniorów – i otwarte na inicjatywy oddolne, także te organizowane przez lokalne stowarzyszenia czy grupy nieformalne. Rewitalizacja dworca stanie się impulsem do ożywienia relacji społecznych. Dzięki działaniom społecznym prowadzonym w ramach procesu rewitalizacji zwiększy się udział mieszkańców Łopuchowa w życiu publicznym, a różne grupy wiekowe – dotąd często działające oddzielnie – zaczną ze sobą współpracować, dzielić się doświadczeniami i wspólnie kształtować przyszłość swojej miejscowości.

5. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w gminie Murowana Goślina to proces wielowymiarowy, który ma na celu przekształcenie przestrzeni w bardziej funkcjonalne, estetyczne i przyjazne dla mieszkańców. Dążenie do trwałej poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji wymaga kompleksowego podejścia, które uwzględnia zarówno zidentyfikowane problemy – takie jak wykluczenie społeczne, niska jakość infrastruktury, ograniczony dostęp do usług czy degradacja przestrzeni – jak i potencjały rozwojowe poszczególnych podobszarów. Kluczowym elementem tego podejścia jest sformułowanie przejrzystych celów strategicznych oraz powiązanych z nimi kierunków działań, które wyznaczają ramy operacyjne całego procesu rewitalizacji. W procesie formułowania celów rewitalizacyjnych kierowano się przede wszystkim wynikami diagnozy obszaru rewitalizacji, wskazującymi zarówno przyczyny i skutki stanu kryzysowego, jak i kluczowe potrzeby mieszkańców i instytucji działających w poszczególnych podobszarach. Uwzględniono również zakres koniecznych do realizacji przedsięwzięć oraz wizję stanu obszaru rewitalizacji w 2030 roku, która zakłada odnowienie i ożywienie społeczno-przestrzenne poszczególnych podobszarów. Szczególne znaczenie miało także odniesienie do długofalowych wyzwań rozwojowych, takich jak procesy demograficzne, adaptacja do zmian klimatu czy potrzeba zwiększenia spójności społecznej i odporności lokalnych wspólnot.

Rycina 5.1. Cele strategiczne oraz kierunki działań przewidziane do realizacji w ramach GPR

Cele rewitalizacji zostały ujęte w strukturze trzech celów strategicznych, z których każdy obejmuje konkretne kierunki działań – łącznie dziewięć (ryc. 5.1). Taka konstrukcja umożliwia logiczne powiązanie działań inwestycyjnych i społecznych oraz zapewnia ich spójność z założeniami zrównoważonego rozwoju. Każdy z

kierunków odnosi się do jednego lub więcej z pięciu wymiarów rewitalizacji: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego. Dzięki temu możliwe jest kompleksowe podejście do problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji oraz skuteczniejsze osiąganie założonych rezultatów. Rozdział ten przedstawia szczegółowo układ celów i kierunków działań, które stanowią podstawę wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Murowana Goślina. Struktura ta zapewnia integrację pomiędzy diagnozą, wizją i planowanymi interwencjami, a zarazem umożliwia elastyczne dostosowanie programu do zmieniających się uwarunkowań społecznych, przestrzennych i instytucjonalnych.

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości przestrzeni publicznych i infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji

Cel strategiczny 1 nawiązuje do przywrócenia funkcjonalności, estetyki i dostępności zdegradowanym przestrzeniom publicznym oraz modernizacji infrastruktury technicznej, stanowiącej podstawę codziennego funkcjonowania mieszkańców. Dotyczy to zarówno centralnych placów i ciągów komunikacyjnych, jak i budynków użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych czy infrastruktury podziemnej. Działania podejmowane w ramach tego celu będą ukierunkowane na poprawę jakości życia, bezpieczeństwa i komfortu użytkowania przestrzeni wspólnych oraz zwiększenie ich atrakcyjności społecznej i wizualnej. Planowane działania uwzględnią także zapewnienie dostępności dla wszystkich grup użytkowników – w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami – oraz poprawę efektywności energetycznej i trwałości infrastruktury. Rewitalizacja przestrzeni publicznych odegra kluczową rolę w odbudowie tożsamości lokalnej i integracji społecznej, stając się impulsem do dalszego rozwoju poszczególnych podobszarów. W ramach tego celu zakłada się realizację trzech kierunków działań.

Kierunek działań 1.1. Rewaloryzacja kluczowych przestrzeni publicznych i obiektów zabytkowych

Działania w tym zakresie będą koncentrować się na przywróceniu wartości użytkowej, estetycznej i społecznej najbardziej reprezentacyjnym przestrzeniom publicznym oraz wybranym obiektom dziedzictwa kulturowego na podobszarach rewitalizacji. Prace obejmą m.in. modernizację (i „odbetonowanie”) placów miejskich, terenów zieleni i przestrzeni rekreacyjnych, a także renowację budynków o istotnym znaczeniu symbolicznym i historycznym. Realizacja działań w ramach tego kierunku doprowadzi do stworzenia miejsc przyjaznych mieszkańcom, zachęcających do spędzania czasu, integracji i uczestnictwa w życiu społecznym. Rewaloryzacja ma również podnieść atrakcyjność wizualną i funkcjonalną obszaru rewitalizacji oraz wzmocnić lokalną tożsamość.

Kierunek działań 1.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej

Ten kierunek obejmuje kompleksowe działania zmierzające do poprawy stanu technicznego i funkcjonalnego podstawowej infrastruktury komunalnej w obszarze rewitalizacji, w tym sieci drogowej, wodno-kanalizacyjnej, oświetlenia i obiektów użyteczności publicznej. Przedsięwzięcia będą ukierunkowane na zwiększenie bezpieczeństwa, niezawodności i efektywności infrastruktury oraz dostosowanie jej do współczesnych standardów użytkowych i środowiskowych. Modernizacja infrastruktury będzie stanowić fundament dla dalszego rozwoju społeczno-przestrzennego i poprawy komfortu życia mieszkańców.

Kierunek działań 1.3. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych

Kierunek działań 1.3 zmierza do zapewnienia powszechnej i równej dostępności do przestrzeni wspólnych dla wszystkich grup społecznych, niezależnie od wieku, sprawności czy statusu społeczno-ekonomicznego. Obejmuje to zarówno likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych, jak i tworzenie funkcjonalnych, bezpiecznych i estetycznych ciągów pieszych, rowerowych oraz stref odpoczynku i rekreacji. Poprawa dostępności sprzyja inkluzywności i integracji społecznej, a także zwiększa jakość użytkowania przestrzeni publicznych przez całe lokalne społeczności.

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie spójności i aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel strategiczny 2 dotyczy odbudowy i rozwoju lokalnego kapitału społecznego poprzez wspieranie działań integracyjnych, edukacyjnych i aktywizujących mieszkańców. Na podobszarach rewitalizacji występują zjawiska osłabienia więzi społecznych, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym oraz ograniczonej oferty dla różnych grup wiekowych – szczególnie seniorów, rodzin z dziećmi i młodzieży. Rewitalizacja będzie służyła wzmocnieniu poczucia wspólnoty i sprawczości mieszkańców, m.in. poprzez rozwój lokalnych centrów aktywności, wspieranie inicjatyw oddolnych i międzypokoleniowych, a także tworzenie warunków do większego zaangażowania w życie społeczne. Celem jest również zwiększenie dostępności usług społecznych i kulturalnych oraz budowanie przestrzeni dialogu i współpracy między mieszkańcami, instytucjami i organizacjami społecznymi.

Kierunek działań 2.1. Realizacja programów społecznych i integracyjnych

Działania w ramach kierunku 2.1. będą ukierunkowane na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzmocnianie relacji sąsiedzkich oraz budowanie kapitału społecznego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. W tym kontekście realizowane przedsięwzięcia obejmą m.in. wsparcie rodzin, seniorów, dzieci i młodzieży, a także osób ze specjalnymi potrzebami. Szczególny nacisk położony zostanie na działania międzypokoleniowe, prozdrowotne i wspólnotowe, które będą sprzyjały odbudowie więzi społecznych, aktywizacji mieszkańców oraz budowaniu poczucia wspólnej odpowiedzialności za przestrzeń lokalną.

Kierunek działań 2.2. Tworzenie i wzmocnianie lokalnych miejsc aktywności społecznej

Celem tego kierunku działań będzie rozwijanie infrastruktury społecznej – o charakterze fizycznym i organizacyjnym – umożliwiającej prowadzenie regularnych działań integracyjnych i animowania życia społecznego. Wzmocnione lub nowo powstałe centra aktywności społecznej będą służyć jako otwarte miejsca spotkań, edukacji, wsparcia i współpracy mieszkańców. Ich funkcjonowanie będzie opierać się na partnerstwie między instytucjami, organizacjami społecznymi i samymi mieszkańcami, a ich oferta zostanie dostosowana do lokalnych potrzeb i możliwości. Miejsca te staną się miejscami budowania zaangażowania obywatelskiego i tworzenia trwałych sieci współpracy.

Kierunek działań 2.3. Rozwój oferty edukacyjno-kulturalnej

Kierunek działań 2.3 zakłada poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej i kulturalnej na obszarze rewitalizacji, tak aby sprzyjała ona rozwojowi kompetencji społecznych, kreatywności, uczestnictwu w kulturze oraz wzmocnieniu tożsamości lokalnej. Działania będą obejmować m.in. warsztaty tematyczne, inicjatywy artystyczne, wydarzenia lokalne, projekty edukacji obywatelskiej i kultury pamięci. Rozwój tej oferty przyczyni się do zwiększenia dostępności kultury i edukacji dla wszystkich grup mieszkańców, a także pobudzi twórczy potencjał lokalnych społeczności.

Cel strategiczny 3: Wykorzystanie potencjału przestrzennego i przyrodniczego dla poprawy jakości życia i rozwoju lokalnego

Cel strategiczny 3 koncentruje się na zrównoważonym zagospodarowaniu zasobów przestrzennych i środowiskowych podobszarów rewitalizacji w sposób sprzyjający rozwojowi społecznemu i odporności na zmiany klimatyczne. Dotyczy to zarówno rozwoju terenów zieleni i infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, jak i poprawy jakości przestrzeni zamieszkania – w tym osiedli i stref przyrodniczych. Kluczowe znaczenie będzie miało zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, retencja wód opadowych oraz promowanie rozwiązań opartych na przyrodzie. Celem będzie także zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca do życia, co w dłuższej perspektywie przyczyni się do stabilizacji demograficznej, poprawy zdrowia mieszkańców i wzmocnienia lokalnego potencjału rozwojowego.

Kierunek działań 3.1. Rozwój terenów zieleni i przestrzeni sportowo-rekreacyjnych

Działania w zakresie kierunku 3.1 będą zmierzać do zwiększenia dostępności, jakości i różnorodności terenów zieleni oraz przestrzeni aktywności fizycznej w obrębie obszaru rewitalizacji. Przestrzenie takie, jak parki, skwery, ścieżki rekreacyjne czy tereny nadwodne, stanowią nie tylko istotny element struktury ekologicznej miasta, ale

także miejsca spotkań, integracji i codziennej aktywności mieszkańców. Ich rozwój przyczyni się do poprawy zdrowia publicznego, jakości życia oraz atrakcyjności podobszarów jako miejsc do życia i odpoczynku. Wysokiej jakości zieleni i infrastruktura rekreacyjna będą sprzyjać budowaniu zrównoważonej, zdrowej i bardziej spójnej społecznie przestrzeni.

Kierunek działań 3.2. Wzmacnianie estetyki i funkcjonalności przestrzeni zamieszkania

Kolejny kierunek działań koncentruje się na podnoszeniu standardów zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji poprzez poprawę ładu przestrzennego, modernizację otoczenia budynków mieszkalnych oraz rozwój przyjaznej i estetycznej przestrzeni półpublicznej. W działaniach uwzględnione zostaną m.in. modernizacja podwórek, zagospodarowanie terenów wspólnych, uspojnienie małej architektury i poprawa jakości nawierzchni. Poprzez zwiększenie estetyki i funkcjonalności tych przestrzeni, mieszkańcy zyskają bardziej komfortowe i bezpieczne środowisko życia, co wpłynie pozytywnie na ich dobrostan oraz poczucie przynależności do wspólnoty lokalnej.

Kierunek działań 3.3. Wzmacnianie odporności obszaru rewitalizacji na zmiany klimatu oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń

Kierunek 3.3 nawiązuje do przygotowania obszaru rewitalizacji na skutki zmian klimatu oraz aktywne ograniczanie presji środowiskowej poprzez wdrażanie rozwiązań proekologicznych. Działania w tym zakresie obejmą m.in. zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych, wprowadzanie systemów małej retencji wód opadowych, zazielenianie przestrzeni utwardzonych, poprawę efektywności energetycznej budynków oraz wspieranie mobilności niezmotoryzowanej. Tego typu interwencje przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, ograniczenia skutków suszy i upałów, a także podniesienia komfortu klimatycznego w przestrzeniach zurbanizowanych. W efekcie obszar rewitalizacji stanie się bardziej odporny, zrównoważony i przyjazny dla przyszłych pokoleń.

6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią kluczowy element realizacji założeń programu rewitalizacji. Ich celem jest kompleksowe rozwiązanie problemów zdiagnozowanych na obszarach rewitalizacji oraz maksymalne wykorzystanie potencjałów tych terenów. Działania te mają służyć nie tylko poprawie jakości życia mieszkańców, ale także integracji społecznej, ożywieniu gospodarczemu, podniesieniu estetyki przestrzeni publicznych i zapewnieniu zrównoważonego rozwoju środowiskowego. Odpowiednio zaprojektowane i zrealizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają potencjał wywołania pozytywnych zmian długofalowych, wpływając na funkcjonowanie społeczności lokalnej oraz przestrzeni publicznej. Działania rewitalizacyjne powinny być wielowymiarowe i zintegrowane, obejmując zarówno aspekty społeczne, gospodarcze, przestrzenne, jak i środowiskowe. Ważnym założeniem jest ich dostosowanie do specyfiki lokalnych potrzeb i możliwości, co pozwala na efektywne rozwiązanie problemów charakterystycznych dla każdego z podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia muszą być także zgodne z celami strategicznymi gminy oraz szerszymi wytycznymi w zakresie polityki rozwoju i ochrony środowiska, aby w pełni wykorzystać ich potencjał i wpisać je w długoterminową wizję zrównoważonego rozwoju gminy.

Kryteria, jakie powinny spełniać przedsięwzięcia rewitalizacyjne, obejmują przede wszystkim ich kompleksowość, realność oraz trwałość. Kompleksowość oznacza, że działania muszą uwzględniać różne aspekty funkcjonowania obszaru rewitalizowanego, takie jak infrastruktura, relacje społeczne czy gospodarka lokalna. Realność natomiast zakłada, że przedsięwzięcia muszą być wykonalne zarówno pod względem finansowym, jak i organizacyjnym, przy jednoczesnym uwzględnieniu dostępnych zasobów i ograniczeń. Trwałość działań rewitalizacyjnych to z kolei ich zdolność do generowania pozytywnych efektów przez długi czas, przy minimalnych nakładach na późniejsze utrzymanie rezultatów. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny również charakteryzować się inkluzywnością i partycypacyjnością. Kluczowe jest uwzględnienie potrzeb różnych grup społecznych, w tym osób starszych, dzieci, osób z niepełnosprawnościami czy mieszkańców borykających się z trudnościami społecznymi. Istotne jest również zaangażowanie społeczności lokalnej na każdym etapie – od planowania po realizację i monitoring działań. Partycypacja zwiększa nie tylko akceptację dla podejmowanych inicjatyw, ale również poczucie odpowiedzialności mieszkańców za przyszłość rewitalizowanego obszaru. Ważnym aspektem planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest ich wpływ na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów objętych rewitalizacją. Działania, które wspierają lokalną przedsiębiorczość, tworzą nowe miejsca pracy lub poprawiają dostępność transportową, mają potencjał stymulowania rozwoju gospodarczego i przyciągania inwestorów. Dzięki temu rewitalizacja nie tylko poprawia warunki życia, ale także wzmacnia fundamenty ekonomiczne gminy, zwiększając jej konkurencyjność na poziomie regionalnym i krajowym.

6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią trzon Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku i są bezpośrednią odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji. To konkretne działania inwestycyjne i społeczne, które mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów programu i urzeczywistnienia przyjętej wizji przemiany czterech podobszarów: Śródmieścia, Nowego Rynku, Białężyna i Łopuchowa. Przedsięwzięcia te mają charakter priorytetowy – ich realizacja przewidziana jest w określonym horyzoncie czasowym, z założeniem, że ich wdrożenie przyniesie efekt skali i uruchomi procesy pozytywnych zmian o charakterze kaskadowym. W katalogu podstawowych przedsięwzięć znajdują się zarówno działania infrastrukturalne, jak i miękkie – społeczne, edukacyjne, kulturalne czy integracyjne. Ich wspólnym mianownikiem jest ukierunkowanie na eliminowanie stanów kryzysowych w przestrzeni i w relacjach społecznych, a także wykorzystanie lokalnych potencjałów – historycznych, przyrodniczych, instytucjonalnych i społecznych – dla budowy trwałych mechanizmów rozwoju lokalnego. Przedsięwzięcia zostały dobrane w taki sposób, by odpowiadać na potrzeby każdego z podobszarów, a zarazem wzajemnie się uzupełniać i tworzyć spójny system działań w skali całego obszaru rewitalizacji. W rozdziale tym zaprezentowano listę zaplanowanych przedsięwzięć, wraz z określeniem podmiotów odpowiedzialnych, lokalizacji, zakresu interwencji, przewidywanego czasu realizacji i planowanego montażu finansowego. Zestawienie to stanowi podstawę dla dalszego planowania, monitorowania i oceny wdrażania programu oraz jest punktem odniesienia dla wszystkich interesariuszy zaangażowanych w proces rewitalizacji w Gminie Murowana Goślina. W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku zaplanowano 15 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które przedstawiono zbiorczo w tabeli 6.1, a następnie szczegółowo opisano w formie odrębnych kart projektów, zawierających m.in. zakres, lokalizację, okres realizacji oraz podmioty odpowiedzialne za wdrożenie.

Tabela 6.1. Lista i ogólne cechy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia	Typ podmiotu realizującego	Podobszar rewitalizacji	Sfery, których dotyczy przedsięwzięcie	Cel i kierunek działań
1. Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście	Środowiskowa, społeczna, techniczna	Cel strategiczny 1 i 3, kierunki działań: 1.1 i 1.2, 3.1, 3.3.
2. Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1 i 2.3
3. Warsztaty dla seniorów Piknik wielopokoleniowy „Od junióra do seniora- razem dla zdrowia”	Samorząd gminny	Białężyn	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1 i 2.3
4. Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1 i 2.3
5. Gośliniacy w akcji	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1 i 2.3
6. Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie	Spółdzielnia mieszkaniowa	Murowana Goślina Nowy Rynek	Środowiskowa, społeczna, techniczna	Cel strategiczny 1 i 3, kierunki działań: 1.1 i 1.2, 3.1, 3.3
7. Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie	Spółdzielnia mieszkaniowa	Murowana Goślina Nowy Rynek	Przestrzenno-funkcjonalna, społeczna, techniczna	Cel strategiczny 1 i 2, kierunki działań: 1.2 i 1.3, 2.2
8. Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina	Organizacja pozarządowa	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1, 2.2 i 2.3
9. Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość	Organizacja pozarządowa	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2 i 3, kierunki działań: 2.1, 2.2, 2.3 i 3.3
10. Akademia Parku Dzieje	Organizacja pozarządowa	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo	Społeczna	Cel strategiczny 2, kierunki działań: 2.1, 2.2 i 2.3
11. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście	Techniczna, środowiskowa, społeczna	Cel strategiczny 1 i 3, kierunki działań: 1.2 i 3.3
12. Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście	Techniczna, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	Cel strategiczny 1, 2 i 3, kierunki działań: 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 3.1
13. Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie	Organizacja wyznaniowa	Murowana Goślina Śródmieście	Techniczna, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	Cel strategiczny 1 i 2, kierunki działań: 1.1, 2.2

Nazwa przedsięwzięcia	Typ podmiotu realizującego	Podobszar rewitalizacji	Sfery, których dotyczy przedsięwzięcie	Cel i kierunek działań
14. Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie	Samorząd gminny	Łopuchowo	Techniczna, przestrzenno-funkcjonalne, społeczna	Cel strategiczny 1, kierunki działań: 1.1, 1.3
15. Rozbudowa remizy OSP w Białężynie	Samorząd gminny	Białężyn	Techniczna, przestrzenno-funkcjonalne, społeczna	Cel strategiczny 2 i 3, kierunki działań: 2.2 i 3.3
16. Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście	Techniczna, środowiskowa	Cel strategiczny 1 i 3, kierunki działań: 1.1, 1.2 i 3.2

Tabela 6.2. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 1. Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie wraz z infrastrukturą towarzyszącą

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie wraz z infrastrukturą techniczną
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Murowana Goślina – Śródmieście
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2027
Proponowane źródła finansowania:	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, w tym UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	4 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt zakłada poprawę dostępności przestrzeni publicznych, m.in. przez likwidację barier architektonicznych oraz nowe elementy małej architektury dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie stanowi kompleksową odpowiedź na potrzeby estetyczne, funkcjonalne i społeczne centralnej przestrzeni miasta. Plac pełni kluczową rolę w życiu lokalnej społeczności, będąc zarówno węzłem komunikacyjnym, jak i miejscem spotkań oraz wydarzeń publicznych. Realizacja tego przedsięwzięcia ma na celu podniesienie atrakcyjności rynku, poprawę komfortu jego użytkowników oraz zwiększenie walorów ekologicznych tej przestrzeni. Zakres działań obejmuje szeroko zakrojone prace związane z wprowadzeniem nowych nasadzeń drzew, krzewów, traw i roślin sezonowych. W doborze gatunków uwzględniono przede wszystkim roślinność odporną na skrajne warunki miejskie, w tym suszę i zanieczyszczenia powietrza. Ponadto przewidziano istotne zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprzez zamianę wybranych fragmentów utwardzonych na rabaty i trawniki, co pozytywnie wpłynie na mikroklimat oraz estetykę rynku. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano także nowe rozwiązania techniczne, takie jak system nawadniająco-napowietrzający, który poprawi warunki wzrostu roślin. Dodatkowo zastosowanie mat antykorzeniowych zabezpieczy infrastrukturę podziemną przed uszkodzeniem przez rozrastające się korzenie drzew. Integralną część przedsięwzięcia stanowi wprowadzenie elementów małej architektury, takich jak trejaże zapewniające zacienienie, ławki sprzyjające odpoczynkowi oraz mobilny punkt gastronomiczny, który będzie pełnić funkcję społeczną i zachęcać mieszkańców oraz turystów do spędzania czasu na rynku. Istniejąca fontanna zostanie zabezpieczona poprzez dodanie rabat w podwyższonych donicach, co zapewni bezpieczeństwo oraz estetyczne urozmaicenie przestrzeni. Całość przedsięwzięcia ma na celu stworzenie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom, dostosowanej zarówno do codziennego użytkowania, jak i organizacji wydarzeń kulturalnych. Przemyślana kompozycja zieleni, elementów architektonicznych oraz funkcji użytkowych sprawi, że Plac Powstańców Wielkopolskich zyska nowy, reprezentacyjny charakter, podkreślający historyczne i społeczne znaczenie tego miejsca.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Rezultatem przedsięwzięcia będzie poprawa estetyki i funkcjonalności Placu Powstańców Wielkopolskich, co wpłynie na wzrost atrakcyjności centrum miasta zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających. Zwiększona liczba terenów zielonych oraz nasadzenia drzew stworzą naturalną barierę przeciwdziałającą zjawisku miejskiej wyspy ciepła, co przyczyni się do obniżenia temperatury w upalne dni i poprawy komfortu termicznego w centrum miasta. Wprowadzone elementy zacieniające oraz system nawadniająco-napowietrzający zwiększą odporność zieleni na suszę i ekstremalne zjawiska pogodowe, stanowiąc istotny krok w kierunku adaptacji przestrzeni publicznej do zmian klimatu. W efekcie Plac Powstańców Wielkopolskich stanie się bardziej komfortowym, ekologicznym i reprezentacyjnym miejscem, sprzyjającym zarówno wypoczynkowi, jak i integracji społecznej.	
Wskaźniki produktu: – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 1,38ha – Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu: 0,09ha Wskaźniki rezultatu: – Liczba przedsięwzięć proekologicznych: 1 – Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji: 1684	

Tabela 6.3. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 2. Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Ośrodek Pomocy Społecznej
Nazwa przedsięwzięcia:	Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobzary: Murowana Goślina – Śródmieście, Murowana Goślina – Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo
Podmioty zaangażowane w realizację:	Ośrodek Pomocy Społecznej
Przewidywany okres realizacji (lata):	2025-2030
Proponowane źródła finansowania:	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, w tym UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	50 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Zajęcia prowadzone będą w miejscach zapewniających dostępność architektoniczną, a także z uwzględnieniem potrzeb poznawczych i komunikacyjnych uczestników.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Głównym celem przedsięwzięcia będzie wsparcie seniorów, jako grupy potencjalnie zagrożonej wykluczeniem społecznym z uwagi na ograniczenia wynikające ze stanu zdrowia i niepełnosprawności a także przeciwdziałanie izolacji społecznej i zmniejszenie poczucia osamotnienia poprzez możliwość uczestniczenia w grupowych doświadczeniach. Na obszarze rewitalizacji obserwujemy szybkie starzenie się lokalnej społeczności z uwagi na niekorzystne trendy demograficzne, wymagające różnych rodzajów wsparcia (w tym m.in. w postaci usług opiekuńczych, asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej czy pomocy sąsiedzkiej). Jednocześnie rejonowi pracownicy socjalni obserwują u części seniorów wzrost izolacji społecznej i poczucia osamotnienia osób w wieku poprodukcyjnym, niski ich udział w życiu społeczno-kulturalnym oraz obniżone zainteresowanie sprawami gminy. Przedsięwzięcie zakłada realizację opartą o holistyczną koncepcję aktywnego starzenia się i dobrostanu umysłu zgodnie z zasadą: „W zdrowym ciele zdrowy duch”. Warsztaty „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku” przeznaczone będą dla osób w wieku 60+ i zakładają kompleksowe wsparcie seniorów w zakresie szeroko rozumianego zdrowia. W ramach zajęć seniorzy będą pracować nad swoim dobrom stanem psychofizycznym, jako podstawowym aspektem codziennego funkcjonowania każdego człowieka. W ramach zajęć przewidujemy: wykłady psychoedukacyjne, trening umysłu, pracę na emocjach i redukcję napięcia, zdrowe nawyki seniora- zachowania i rutyny dzięki którym można utrzymać lepszą kondycję psychofizyczną, profilaktykę chorób neurodegeneracyjnych, zdrowe nawyki żywieniowe i dieta osób starszych oraz zmianę złych nawyków żywieniowych, profilaktykę upadków i organizację bezpiecznego środowiska zamieszkania, zachęcanie do badań profilaktycznych i aktywności fizycznej, oraz komunikację międzypokoleniową. Projekt zakłada również wspólny udział seniorów w wydarzeniach kulturalnych. Zajęcia prowadzone będą przez trenerów psychologów, dietetyka, fizjoterapeutę i innych specjalistów w razie potrzeb. Projekt zakłada udział 50 seniorów z terenów objętych rewitalizacją.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Dzięki realizacji przedsięwzięcia będziemy przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym poprzez zwiększenie integracji społecznej oraz wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dodatkowo zajęcia zakładają zmniejszenie poczucia samotności i osamotnienia wśród uczestników, oswajanie uczestników z tym co nowe (z zakończeniem aktywności zawodowej, zagospodarowaniem czasu wolnego, stopniowo pojawiającymi się ograniczeniami), przeciwdziałanie ageizmowi, przeciwdziałanie stereotypom, promowanie idei uczenia się przez całe życie, zachęcanie do aktywności i poszukiwania nowych dróg rozwoju, oraz sprzyjanie odkrywaniu pasji i zainteresowań. Dodatkowo wyposażymy uczestników w wiedzę z zakresu profilaktyki chorób wieku starszego i bezpiecznych upadków oraz zorganizowania bezpiecznej przestrzeni w miejscu zamieszkania.	
Wskaźniki produktu: – Liczba uczestników warsztatów: 50 – Liczba godzin zajęć warsztatowych przeprowadzonych w ramach projektu: 60 Wskaźniki rezultatu: – Odsetek uczestników deklarujących poprawę samopoczucia psychofizycznego: 70% – Odsetek uczestników deklarujących większą wiedzę w zakresie profilaktyki zdrowotnej i żywieniowej: 80%	

Tabela 6.4. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 3. Warsztaty dla seniorów Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora-razem dla zdrowia”

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Ośrodek Pomocy Społecznej
Nazwa przedsięwzięcia:	Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia”
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Białężyn
Podmioty zaangażowane w realizację:	Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoła Podstawowa w Białężynie, Sołectwo Białężyn
Przewidywany okres realizacji (lata):	2025-2030
Proponowane źródła finansowania:	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, w tym UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	30 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Wydarzenia organizowane będą w przestrzeniach dostępnych, z możliwością skorzystania z pomocy asystenta oraz materiałów informacyjnych w formie łatwej do czytania.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Nadrzędnym celem działań prowadzonych w obszarze objętym rewitalizacją jest zwiększenie poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej. Realizacja działań aktywizujących i integrujących społecznie mieszkańców danego obszaru, pobudzenie inicjatyw społeczności lokalnej i wzmacnianie odpowiedzialności za rozwój swojej małej ojczyzny. Wartością dodaną będzie zwiększenie świadomości w zakresie zdrowego stylu życia, odżywiania i aktywności fizyczne oraz współpraca międzypokoleniowa. Na obszarze rewitalizacji jednym z najpoważniejszych problemów społecznych jest ubóstwo, długotrwała choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Zauważalny jest brak lub niewielkie zainteresowanie ze strony dzieci czy wnuków seniorami, pomimo, że mieszkają oni zazwyczaj niedaleko, zanika więź międzypokoleniowa. Ponadto mieszkańcy sołectwa mają ograniczony dostęp do miejsc, gdzie mogą spotkać się i porozmawiać z sąsiadami, aktywizować i integrować społecznie. Natomiast położenie miejscowości oraz niewystarczająca częstotliwość kursowania autobusów znacznie ogranicza możliwość korzystania z ofert i wydarzeń w Gminie. Przemiany cywilizacyjne, ekonomiczne, obyczajowe oraz technologiczne powodują zanikanie relacji międzypokoleniowych w rozumieniu tradycyjnym. Przedsięwzięcie będzie okazją aby „spotkać ze sobą” różne pokolenia, przełamywać stereotypy, konfrontować odmienne spojrzenia, seniorzy i osoby młodsze będą mieli możliwość spotkać się w jednym miejscu. Przedsięwzięcie zakłada organizację wielopokoleniowego pikniku pod nazwą „Od juniora do seniora-razem dla zdrowia” dla 70 mieszkańców sołectwa Białężyn, podczas którego przeniesiemy się w kulinarną podróż w czasie wykorzystując naturalne produkty żywnościowe okolicznych gospodarzy. Zostaną zorganizowane pogadanki z dietetykiem oraz trenerem dotyczące zdrowego stylu życia promujące jednocześnie badania profilaktyczne. Dodatkowo przeprowadzone zostaną warsztaty kulinarne- od tradycji do nowoczesności. Natomiast w ramach aktywności fizycznej promowane będą gry i zabawy podwórkowe naszych rodziców i dziadków (z wykorzystaniem gumy do skakania, hula-hop, skakanki, badmintona, gra terenowa- podchody).	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Dzięki realizacji przedsięwzięcia będziemy przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym poprzez zwiększenie integracji społecznej oraz wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nadrzędnym celem projektu jest pogłębienie relacji międzypokoleniowej, integracji dzieci i młodzieży z osobami starszymi, uwrażliwienie społeczeństwa na problemy osób starszych, wymiana doświadczeń międzypokoleniowych. Wartością dodaną jest zdobycie wiedzy dotyczącej zdrowego stylu życia, wdrażania atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego. Projekt ma na celu reintegrację społeczną osób starszych, poprawę jakości ich życia poprzez podzielenie się ich doświadczeniem i wiedzą z lokalną społecznością oraz wykorzystanie potencjału tych osób.	
Wskaźniki produktu: – Liczba zorganizowanych wydarzeń wzmacniających integrację międzypokoleniową: 1 – Liczba uczestników wydarzeń wzmacniających integrację międzypokoleniową: 70 Wskaźniki rezultatu: – Odsetek uczestników deklarujących wzrost wiedzy na temat zdrowego stylu życia: 70% – Odsetek uczestników deklarujących chęć udziału w podobnych inicjatywach w przyszłości: 50%	

Tabela 6.5. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 4. Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Ośrodek Pomocy Społecznej
Nazwa przedsięwzięcia:	Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobzary: Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo
Podmioty zaangażowane w realizację:	Ośrodek Pomocy Społecznej
Przewidywany okres realizacji (lata):	2025-2030
Proponowane źródła finansowania:	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, w tym UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	40 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Zapewniona będzie dostępność informacyjno-komunikacyjna oraz organizacja spotkań w miejscach bez barier architektonicznych.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Nadrzędnym celem przedsięwzięcia jest wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze wierząc, że lepsza komunikacja to wzmocnienie więzi emocjonalnej, poprawa lub odbudowanie więzi z dziećmi, integracja, która przyczyni się do lepszego funkcjonowania całej rodziny. Wyposażenie rodziców w umiejętność komunikacji z dzieckiem. Udział rodziców w projekcie może zapobiec wystąpieniu w rodzinie poważnych trudności opiekuńczo-wychowawczych, demoralizacji nieletnich, dysfunkcyjności na różnych poziomach czy nawet przemocy w rodzinie. Zakładamy, że będziemy na bieżąco modelować postawy rodzicielskie. Poprzez pracę w grupie rodzice będą mieli możliwość zmierzania się ze swoimi problemami, co zwiększy ich szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Na obszarze rewitalizacji jednym z najpoważniejszych problemów społecznych jest problem ubóstwa, długotrwałej choroby oraz problemów opiekuńczo-wychowawczych, które wynikają najczęściej z bezradności i niskich kompetencji wychowawczych rodziców. Wśród osób korzystających z pomocy społecznej problemy opiekuńczo-wychowawcze stanowią ok. 12 % wszystkich przypadków przyznania pomocy. Z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych problemy te są niezwykle istotne. Środowisko rówieśnicze i otoczenie mają znaczny wpływ na funkcjonowanie dzieci. Brak zagospodarowanego wolnego czasu przez rodziców sprawia, że dzieci organizują sobie czas „zanurzając się” w wirtualnej rzeczywistości, nie mają motywacji do nauki. Sygnały w tych sprawach często pochodzą ze szkół podstawowych. Problemy te przekładają się na mniejszą motywację dzieci do nauki, a tym samym osiągania niskich wyników edukacyjnych. Ponadto nie doświadczają do końca dobrych wzorców zachowań ze strony dorosłych. Natomiast z badań wynika, iż czynnikiem chroniącym dzieci przed uzależnieniami czy zachowaniami destrukcyjnymi jest silna więź z rodzicami. Przedsięwzięcie zakłada cykliczne spotkania w klubowej formie, które skierowane są do rodziców chcących wzmocnić swoje kompetencje rodzicielskie. Będzie to przestrzeń do integracji, wspierania się i wymiany dobrych praktyk, a dzięki pomocy psychologa zostaną przedstawione skuteczne sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych z dzieckiem. Projekt zakłada udział 30 osób.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Dzięki realizacji przedsięwzięcia będziemy przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym poprzez zwiększenie integracji społecznej oraz wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Celem projektu jest wsparcie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi poprzez naukę umiejętności porozumiewania się, refleksję nad własną postawą wychowawczą oraz wymianę doświadczeń. Projekt zakłada budowanie poczucia odpowiedzialności oraz sprawczości rodziców. Podczas spotkań rodzice otrzymają praktyczne wskazówki dotyczące tego, nad czym mogą pracować wspólnie z dziećmi, co jest potrzebne do budowania wzajemnych relacji. Głównym rezultatem przedsięwzięcia będzie poprawa funkcjonowania 30 rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez podniesienie kompetencji rodzicielskich.	

Wskaźniki produktu:

- Liczba zrealizowanych godzin warsztatowych: 20
- Liczba uczestniczących warsztatów: 30

Wskaźniki rezultatu:

- Odsetek uczestników deklarujących wzrost kompetencji rodzicielskich: 60%
- Liczba uczestników deklarujących gotowość do udziału w dalszych działaniach wspierających wychowanie i rozwój dzieci: 15

Tabela 6.6. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 5. Gośliniaci w akcji

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Bonawentury Graczyńskiego w Murowanej Goślinie
Nazwa przedsięwzięcia:	Gośliniaci w akcji
Lokalizacja, obszar realizacji:	Obszar rewitalizacji gminy Murowana Goślina
Podmioty zaangażowane w realizację:	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Bonawentury Graczyńskiego w Murowanej Goślinie
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2027
Proponowane źródła finansowania:	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	30 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania animacyjne będą dostosowane do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami – m.in. pod względem lokalizacji, tempa pracy i dostępnych materiałów.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Planujemy przeprowadzenie cyklu spotkań z różnymi specjalistami, którzy pomogą zrozumieć poruszanie się po świecie Internetu, w tym szczególnie aplikacje np. mObywatel czy Internetowe Konto Pacjenta (IKP), przybliżenie działania bankowości elektronicznej itp. W ramach programu przeprowadzony zostanie cykl spotkań z dietetykiem, warsztaty rękodzielnicze, spotkanie z podróżnikiem	
Prognostowane rezultaty przedsięwzięcia: Przewidywana liczba uczestników projektu – 120 osób. W dobie cyfryzacji pragniemy zapewnić osobom starszym dostęp do wiedzy i narzędzi, które umożliwią im pełne uczestnictwo w społeczeństwie. Przełamanie barier cyfrowych to nie tylko kwestia technologii, ale także poprawy jakości życia, samodzielności i bezpieczeństwa.	
Wskaźniki produktu: – Liczba zrealizowanych spotkań edukacyjnych (warsztatów, wykładów, pokazów): 5 – Liczba uczestników działań w ramach projektu: 120 Wskaźniki rezultatu: – Liczba uczestników, którzy podnieśli swoje kompetencje cyfrowe i zdrowotne: 70 – Odsetek uczestników deklarujących skorzystanie z nowych usług online (np. mObywatel, IKP): 40%	

Tabela 6.7. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 6. Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek
Podmioty zaangażowane w realizację:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórza” Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	Okres realizacji 2 lata
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne Spółdzielni, środki i dotacje zewnętrzne
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	2 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres inwestycji obejmuje likwidację barier architektonicznych oraz projektowanie uniwersalne przestrzeni publicznych.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Nowy Rynek jest centralną częścią Osiedla „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie i główną przestrzenią publiczną na podobszarze rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek. Płyta rynku o powierzchni około 3000 m² ma charakter nieprzepuszczalny i została wybudowana z kostki betonowej bez istotnego udziału roślinności i powierzchni biologicznie czynnej. To sprawia, że w miesiącach letnich (szczególnie w upalne dni) mocno zaznacza się na tym terenie efekt miejskiej wyspy ciepła i przebywanie w obszarze Nowego Rynku jest bardzo uciążliwe z powodu panującej tutaj wysokiej temperatury, dużej ekspozycji na promienie słoneczne i suchości powietrza rozgrzanego dodatkowo ciemną barwą nawierzchni z kostki betonowej. Rewitalizacja płyty Nowego Rynku ma polegać z jednej strony na zachowaniu charakteru i funkcji miejsca, a z drugiej na stworzeniu miejsca przyjaznego przebywaniu ludzi. Planuje się zwiększenie przestrzeni biologicznie czynnej, stworzenie zacienionych miejsc dla odpoczynku, mini placów zabaw dla dzieci, miejsc do spotkań mieszkańców, stworzenia miejsc do relaksu przy muzyce, mini wystaw i spotkań z ciekawymi ludźmi.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Przebudowana płyta Nowego Rynku doprowadzi do zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej kosztem powierzchni nieprzepuszczalnej, co ograniczy negatywne efekty zmian klimatu i wzrostu średniej temperatury powietrza, a także wpłynie na wytworzenie się atrakcyjnej przestrzeni publicznej, w której będą odbywały się spotkania, warsztaty i wydarzenia o charakterze społecznym i kulturalnym. Ponadto, wymiana nawierzchni umożliwi absorpcję i retencję wód opadowych i ich wykorzystanie do zasilania zieleni. Wprowadzenie zieleni umożliwi eliminację miejskiej wyspy ciepła, stworzy przestrzeń z większym udziałem zieleni w centrum intensywnej zabudowy mieszkaniowej.	
Wskaźniki produktu: – Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej: 2000 m² – Powierzchnia terenu biologicznie czynnego utworzona lub przywrócona: 100 m² Wskaźniki rezultatu: – Szacunkowa liczba osób korzystających z przestrzeni rekreacyjnej miesięcznie: 500 – Liczba wydarzeń społecznych/kulturalnych zorganizowanych na zrewitalizowanym placu w ciągu roku: 3	

Tabela 6.8. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 7. Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie
Nazwa przedsięwzięcia:	Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek
Podmioty zaangażowane w realizację:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórza” Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	Okres realizacji 1 rok
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne Spółdzielni, środki i dotacje zewnętrzne
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	1 500 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Bezpośrednie działanie mające na celu zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób z ograniczeniami mobilności.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Celem projektu jest likwidacja barier ograniczających dostępność kluczowego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji obiektu oferującego różnego rodzaju działania społeczne (m.in. kulturalne, edukacyjne). Trzykondygnacyjny budynek zlokalizowany na podobszarze rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek będący własnością Spółdzielni jest pozbawiony windy. W budynku mieści się Klub Osiedlowy „Zielone Wzgórza” stanowiący oddział Centrum Kultury i Sportu gminy Murowana Goślina oraz sale, w których odbywają się regularne zajęcia edukacyjne, kulturalne i związane z integracją społeczną i aktywnością fizyczną. Budynek ten jest więc aktualnie najważniejszym obiektem oferującym zajęcia i działania społeczne dla mieszkańców w różnym wieku z podobszaru rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek. Brak windy uniemożliwia (szczególnie osobom starszym - wzrost ich liczby na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek jest największy w skali całej gminy; osobom z niepełnosprawnościami i osobom z małymi dziećmi) dostępność do pomieszczeń i korzystania z oferty Klubu Osiedlowego posiadającego szeroką ofertę dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcie zakłada budowę w budynku Ratusza windy zewnętrznej lub wewnętrznej, która poprawi dostępność przestrzeni publicznej i oferty edukacyjno-kulturalnej oraz w zakresie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Głównym rezultatem przedsięwzięcia będzie poprawa dostępności przestrzeni publicznej i oferty edukacyjno-kulturalnej oraz w zakresie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, co z kolei przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa w zajęciach kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
Wskaźniki produktu: – Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych: 1 – Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: 1 – Liczba nowo wybudowanych wind zapewniających dostępność: 1 Wskaźniki rezultatu: – Liczba osób z ograniczoną mobilnością, które uzyskały dostęp do oferty kulturalno-edukacyjnej dzięki inwestycji: 20 – Liczba wydarzeń społecznych/kulturalnych dostępnych dla osób z ograniczeniami mobilności (na wszystkich kondygnacjach): 10	

Tabela 6.9. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 8. Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Stowarzyszenie HA TEATR
Nazwa przedsięwzięcia:	Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina
Lokalizacja, obszar realizacji:	Obszar rewitalizacji gminy Murowana Goślina
Podmioty zaangażowane w realizację:	Stowarzyszenie HA TEATR, Biblioteka, Stowarzyszenie Fanaberia, Centrum Kultury i Sportu, Spółdzielnia Mieszkaniowa Zielone Wzgórza
Przewidywany okres realizacji (lata):	2025-2027
Proponowane źródła finansowania:	Dotacje, darowizny
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	10 000 zł/rok x 3= 30 000 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania realizowane będą w obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, z zapewnieniem materiałów alternatywnych.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Stowarzyszenie powstało jako inicjatywa mieszkańców miasta i gminy MG, którzy są aktorami Ha! Teatru. W statucie Stowarzyszenia znajdują się między innymi następujące formy działania: a) propagowanie teatru jako formy działalności kulturalnej i społecznej oraz formy rozwoju osobistego, b) organizowanie przedstawień teatralnych, c) prowadzenie działań artystycznych na rzecz lokalnej społeczności, d) udział w konkursach artystycznych i innych wydarzeniach o charakterze kulturalnym, e) organizowanie przedstawień w środowiskach o ograniczonych możliwościach bezpośredniego udziału w życiu kulturalnym, f) współpracę z organizacjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, g) włączanie się w lokalne inicjatywy i przedsięwzięcia kulturalno-artystyczne. W celu aktywizacji teatralnej, Stowarzyszenie będzie organizować na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina: • czytanie bajek w przedszkolach (średnio 3 x w miesiącu) • czytanie książek dla kół seniorów (średnio 2 x w roku, w każdym kole) • wystawianie krótkich form teatralnych w klubach seniora (średnio 2 x w roku, w każdym kole) • wystawianie sztuk teatralnych w domach kultury i ośrodkach kultury (min. 2 x w roku) • udział w imprezach organizowanych na terenach miasta i gminy MG. Działania teatralne są podejmowane przez członków Stowarzyszenia bez wynagrodzenia, członkowie robią to w ramach swojego czasu wolnego. Do realizacji tych przedsięwzięć Stowarzyszenie potrzebuje finansowania na: • zakup strojów, które wybiegają poza stroje współczesne • przygotowania dekoracji, scenografii, rekwizytów • transport scenografii, montaż i demontaż • obsługę oświetlenia i nagłośnienia • wynajem pomieszczeń (w przypadku płatnych wynajmów). Realizacja wyżej wymienionych działań z podaną częstotliwością wymaga kosztów na poziomie ok. 10 000 zł rocznie. W nasze dotychczasowe przedsięwzięcia były włączone następujące organizacje: 1) Biblioteka Miasta i Gminy MG – wypożycza mikro-porty, elementy dekoracji, drukuje plakaty, pomoc w sprzedaży biletów 2) Centrum Kultury i Sportu – użyczanie sali na próby, wypożyczanie sali na występy oraz miksera dźwięku 3) Stowarzyszenie Fanaberia – użyczanie swojej siedziby na próby. W tej chwili prowadzimy rozmowy z prezesem Spółdzielni Mieszkaniowej Zielone Wzgórza w celu pozyskania lokalu na przechowywanie dekoracji i rekwizytów oraz dofinansowania naszej działalności.	

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:

W wyniku prowadzonej działalności Stowarzyszenie ma zamiar uzyskać następujące rezultaty:

- zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie miasta i gminy MG
- zapewnienie dostępności do teatru osobom i grupom społecznym, w szczególności wykluczonym finansowo lub środowiskowo
- rozbudzenie potrzeby udziału w wydarzeniach kulturalnych
- urozmaicenie oferty kulturalnej
- umożliwienie wypoczynku i relaksu podczas organizowanych wydarzeń.

Dodatkowym rezultatem działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie w formach bezpłatnych przedstawień teatralnych w ciągu najbliższych 2 lat, będzie możliwość uzyskania przez Stowarzyszenie statutu organizacji pożytku publicznego. Dzięki temu Stowarzyszenie będzie mogło pozyskiwać środki na swoją działalność z dodatkowego źródła finansowania, jakim są wpłaty na konto OPP.

Wskaźniki produktu:

- Liczba zorganizowanych wydarzeń teatralnych (łącznie bajki, sztuki, krótkie formy): 20
- Liczba odbiorców działań teatralnych rocznie (łącznie dzieci, seniorzy, mieszkańcy): 120

Wskaźniki rezultatu:

- Szacowany odsetek odbiorców, którzy po raz pierwszy uczestniczyli w wydarzeniu teatralnym: 30%
- Liczba instytucji i organizacji lokalnych, które nawiązały współpracę ze Stowarzyszeniem HA TEATR: 3

Tabela 6.10. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 9. Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Stowarzyszenie Wspólna Przyszłość
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszary: Murowana Goślina Nowy Rynek, Murowana Goślina Śródmieście
Podmioty zaangażowane w realizację:	Stowarzyszenie Wspólna Przyszłość – lider Partnerzy: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Bonawentury Graczyńskiego w Murowanej Goślinie, Biuro Podróży Szerokie Tory, Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórze”
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne Stowarzyszenia, środki zewnętrzne (UE, NIW), wkład rzeczowy Partnerów
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	200 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt przewiduje szeroką dostępność informacyjną, w tym prosty język, materiały audio i formy wspierające komunikację alternatywną.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie „Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość” będzie polegało na organizacji wydarzeń, spotkań, warsztatów o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i integracyjnym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji gminy Murowana Goślina. Celem projektu jest rozwiązanie problemów społecznych, w tym szczególnie niskiego poziomu kapitału społecznego, depopulacji i starzenia się społeczeństwa oraz problemu niskiej świadomości ekologicznej. Projekt ma na celu wzmocnienie (przy wykorzystaniu zdiagnozowanych potencjałów) więzi społecznych, aktywizację obywatelską oraz budowanie wspólnej tożsamości lokalnej poprzez szereg działań edukacyjnych i kulturalnych. Ponadto, w projekcie planuje się wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru, tj. dotychczasowych działań Stowarzyszenia oraz partnerów, z którymi Stowarzyszenie współpracuje. Zakłada się, że głównymi elementami przedsięwzięcia będą m.in.: 1. Festiwal Literacko-Podróżniczy – wydarzenie promujące literaturę podróżniczą, stanowiące twórczą kontynuację organizowanych obecnie przez Stowarzyszenie (we współpracy z Biblioteką Publiczną i Biurem Podróży Szerokie Tory) spotkań autorskich o charakterze podróżniczym, które cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Organizacja festiwalu obejmie spotkania autorskie, warsztaty, pokazy filmowe i targi książki. 2. Ekologiczny Festyn Rodzinny „Nasza Przyroda – Wspólna Sprawa” – skupia się na podniesieniu poziomu świadomości ekologicznej oraz edukacji przyrodniczej i promowaniu zrównoważonego stylu życia. Jest to wydarzenie organizowane przez Stowarzyszenie cyklicznie od kilku lat. Każdorazowo gromadziło ono dotąd od 300 do 500 uczestników. Planuje się organizację dwóch festynów w ciągu roku (jeden w przestrzeni publicznej podobszaru Murowana Goślina Śródmieście, a drugi w przestrzeni publicznej podobszaru Murowana Goślina Nowy Rynek). Podczas Festynu odbywać się będą warsztaty, wykłady, prelekcje i gry edukacyjne dotyczące zrównoważonego rozwoju, zdrowej żywności, ochrony przyrody i właściwych zachowań społecznych w tym zakresie. Planuje się rozszerzenie ww. działań o inne projekty skierowane na rozwiązanie problemów społecznych obszaru rewitalizacji gminy Murowana Goślina. Celem przedsięwzięcia jest tym samym: przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, zwiększenie dostępu do wydarzeń kulturalnych, integracja społeczna, promocja zrównoważonej turystyki i ekologii. Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Zakłada się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do rozwiązania problemów społecznych obszaru rewitalizacji, obejmujących niski poziom aktywności kulturalnej, świadomości ekologicznej oraz integracji społecznej mieszkańców. Ponadto, realizacja przedsięwzięcia w partnerstwie z innymi organizacjami zwiększy potencjał i efekt synergii pomiędzy różnymi sektorami działalności na obszarze rewitalizacji (NGO, przedsiębiorcy, instytucje kultury, spółdzielnia mieszkaniowa, jednostka samorządu terytorialnego) co finalnie zwiększy zainteresowanie mieszkańców działalnością obywatelską i poprawi poziom uczestnictwa w życiu publicznym.	

Wskaźniki produktu:

- Liczba wydarzeń społecznych, edukacyjnych i kulturalnych zorganizowanych w ramach projektu: 5
- Liczba partnerów instytucjonalnych zaangażowanych w projekt: 5
- Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w ramach projektu: 200

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób które zwiększyły swoją wiedzę w zakresie ekologii i zrównoważonego rozwoju: 80
- Liczba oddolnych inicjatyw zainicjowanych przez uczestników lub partnerów po udziale w projekcie: 2

Tabela 6.11. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 10. Akademia Parku Dzieje

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Stowarzyszenie Dzieje
Nazwa przedsięwzięcia:	Akademia Parku Dzieje
Lokalizacja, obszar realizacji:	Obszar rewitalizacji gminy Murowana Goślina
Podmioty zaangażowane w realizację:	Stowarzyszenie Dzieje
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne Stowarzyszenia, środki zewnętrzne (UE, NIW)
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	300 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Zajęcia dostępne dla wszystkich grup wiekowych, z dostosowaniem działań do osób z niepełnosprawnościami – zarówno przestrzennie, jak i komunikacyjnie.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Projekt „Akademia Parku Dzieje” zakłada przygotowanie wolontariuszy do udziału w wielkich historycznych widowiskach plenerowych, które ukazują historię Polski od jej początków aż po współczesność. Celem projektu jest rekrutacja 300 wolontariuszy z różnych grup wiekowych i społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności pokoleniowej. Projekt opiera się na innowacyjnej formule przygotowań, która angażuje amatorów i łączy ich działania z profesjonalistami: instruktorami, artystami oraz obsługą techniczną. Cele projektu: 1. Budowanie poczucia przynależności do lokalnej i narodowej wspólnoty poprzez wspólne działania. 2. Rozwijanie umiejętności uczestników w takich obszarach jak aktorstwo, akrobatyka, taniec, krawiectwo, rekwizytorstwo i jazda konna. 3. Promowanie międzypokoleniowej współpracy i wymiany doświadczeń. 4. Stworzenie widowisk plenerowych na wysokim poziomie artystycznym i technicznym. Plan działania: 1. Rekrutacja wolontariuszy: - Pozyskanie uczestników z różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, osoby dorosłe, seniorzy). - Zwrócenie uwagi na różnorodność społeczno-kulturową. 2. Program warsztatów: - Organizacja warsztatów rozwijających umiejętności aktorskie, akrobatyczne, taneczne, krawieckie, rekwizytorskie oraz jazdy konnej. - Utworzenie mniejszych zespołów tematycznych, w których nabyte umiejętności będą praktycznie wykorzystywane podczas przygotowań widowisk. 3. Spotkania i wyjazdy edukacyjne: - Szkolenia informacyjne i techniczne. - Wyjazdy studyjne w celu czerpania inspiracji z innych historycznych wydarzeń lub obiektów dziedzictwa kulturowego. 4. Koordynacja działań wolontariuszy: - Stała współpraca z koordynatorem wolontariuszy i jego zespołem. - Wsparcie organizacyjne poprzez nowoczesne narzędzia do zarządzania grupą. 5. Realizacja widowisk: - Przygotowanie i przeprowadzenie sezonu wielkich historycznych widowisk plenerowych.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: 1. Zwiększenie kompetencji uczestników projektu. 2. Promowanie historii Polski w sposób angażujący społeczność. 3. Wzmocnienie więzi lokalnych i narodowych poprzez wspólne działania. 4. Wykształcenie modelu międzypokoleniowej współpracy, który może być stosowany w przyszłości.	

Wskaźniki produktu:

- Liczba zrekrutowanych wolontariuszy: 200

Liczba przeprowadzonych spotkań warsztatowych (aktorskich, technicznych, tematycznych): 20

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób które podniosły swoje kompetencje społeczne i artystyczne: 120
- Liczba osób deklarujących wzrost wiedzy o historii Polski i lokalnym dziedzictwie: 80

Tabela 6.12. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 11. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina
Lokalizacja, obszar realizacji:	Budynek przedszkola Słoneczko (podobszar MG Nowy Rynek), budynek OSP Murowana Goślina (podobszar MG Śródmieście)
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	1 500 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Modernizacje uwzględnią możliwości poprawy funkcjonowania budynków pod kątem wymogów dostępności.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Projekt pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Murowana Goślina” obejmuje realizację kompleksowych działań modernizacyjnych w dwóch obiektach zlokalizowanych na obszarach rewitalizacji: budynku Przedszkola „Słoneczko” w podobszarze MG Nowy Rynek oraz budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Murowanej Goślinie w podobszarze MG Śródmieście. W ramach inwestycji planuje się przeprowadzenie prac mających na celu poprawę efektywności energetycznej budynków oraz zmniejszenie ich negatywnego wpływu na środowisko. Zakres robót obejmuje m.in. docieplenie przegród zewnętrznych (ścian, dachów, stropów i fundamentów), wymianę stolarki okiennej i drzwiowej na energooszczędną, modernizację instalacji grzewczej wraz z wymianą źródła ciepła na bardziej efektywne energetycznie. Celem projektu jest ograniczenie zużycia energii w obiektach użyteczności publicznej, redukcja emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych oraz poprawa komfortu korzystania z budynków przez ich użytkowników – dzieci i personel przedszkola oraz strażaków-ochotników.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Wśród prognozowanych rezultatów przedsięwzięcia znajdują się: – Poprawa efektywności energetycznej budynków – szacuje się, że dzięki zastosowanym rozwiązaniom (docieplenie, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE) nastąpi znaczne ograniczenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co przełoży się na niższe zużycie energii pierwotnej i końcowej. – Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych – poprzez redukcję zużycia paliw kopalnych i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, projekt przyczyni się do ograniczenia emisji CO₂ oraz innych szkodliwych substancji do atmosfery. – Obniżenie kosztów eksploatacyjnych – dzięki modernizacji instalacji grzewczych oraz zastosowaniu efektywnych rozwiązań energetycznych, przewiduje się zmniejszenie wydatków na ogrzewanie i energię elektryczną w obu obiektach. – Poprawa komfortu użytkowania budynków – lepsze parametry cieplne przegród budowlanych, nowoczesna wentylacja oraz stabilniejsze warunki temperaturowe przyczynią się do poprawy jakości przebywania w budynkach, co wpłynie pozytywnie na warunki pracy personelu oraz komfort dzieci w przedszkolu i strażaków-ochotników. – Wzrost świadomości ekologicznej – realizacja inwestycji w obiektach publicznych, w tym edukacyjnych, będzie miała charakter edukacyjny i promocyjny w zakresie ochrony środowiska, efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.	
Wskaźniki produktu: – Liczba budynków poddanych termomodernizacji: 2 – Powierzchnia użytkowa budynków objętych modernizacją energetyczną: 500 m² Wskaźniki rezultatu: – Szacowany roczny spadek zapotrzebowania na energię ciepłą (w GJ): 180 – Szacowany roczny spadek emisji CO₂ (w tonach): 10	

Tabela 6.13. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 12. Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar MG Śródmieście
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	22 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Rewitalizacja obejmie pełne dostosowanie przestrzeni i budynku do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Projekt obejmuje kompleksowe działania konserwatorskie, adaptacyjne i zagospodarowujące przestrzeń w historycznym zespole pałacowo-parkowym położonym w podobszarze MG Śródmieście, objętym Gminnym Programem Rewitalizacji. Pałac, wpisany do rejestru zabytków, wzniesiony został na fundamentach dawnego zamku i posiada kondygnację podziemną o wysokim potencjale ekspozycyjnym. Obecnie pełni funkcję mieszkalną, jednak w przyszłości planowana jest jego adaptacja do celów kulturalnych, edukacyjnych i społecznych, służących lokalnej społeczności. Zakres projektu obejmuje przeprowadzenie prac konserwatorskich i budowlanych, w tym m.in.: – restaurację elewacji, dachu oraz zabytkowej stolarki okiennej i drzwiowej, – modernizację wnętrz z zachowaniem historycznego charakteru i przygotowaniem ich pod nowe funkcje (sale ekspozycyjne, warsztaty, przestrzeń dla organizacji wydarzeń), – remont kondygnacji podziemnych i zabezpieczenie ich konstrukcji, – budowę lub modernizację instalacji wewnętrznych (elektrycznej, grzewczej, sanitarnej), – zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, – poprawę efektywności energetycznej przy poszanowaniu wartości zabytkowych. Integralną część przedsięwzięcia stanowi rewaloryzacja otaczającego parku, obejmująca przywrócenie historycznego układu zieleni i alejek, wykonanie nawierzchni spacerowych, montaż elementów małej architektury, oświetlenia oraz strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej. Celem projektu jest ochrona i ożywienie materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnienie mieszkańcom i odwiedzającym jako przestrzeni integracji, edukacji i uczestnictwa w kulturze. Przedsięwzięcie to przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej, zwiększenia atrakcyjności centrum miasta oraz aktywizacji społecznej na obszarze rewitalizacji.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Wśród prognozowanych rezultatów przedsięwzięcia znajdują się: – Poprawa efektywności energetycznej budynków – szacuje się, że dzięki zastosowanym rozwiązaniom (docieplenie, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE) nastąpi znaczne ograniczenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co przełoży się na niższe zużycie energii pierwotnej i końcowej. – Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych – poprzez redukcję zużycia paliw kopalnych i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, projekt przyczyni się do ograniczenia emisji CO₂ oraz innych szkodliwych substancji do atmosfery. – Obniżenie kosztów eksploatacyjnych – dzięki modernizacji instalacji grzewczych oraz zastosowaniu efektywnych rozwiązań energetycznych, przewiduje się zmniejszenie wydatków na ogrzewanie i energię elektryczną w obu obiektach. – Poprawa komfortu użytkowania budynków – lepsze parametry cieplne przegród budowlanych, nowoczesna wentylacja oraz stabilniejsze warunki temperaturowe przyczynią się do poprawy jakości przebywania w budynkach, co wpłynie pozytywnie na warunki pracy personelu oraz komfort dzieci w przedszkolu i strażaków-ochotników. – Wzrost świadomości ekologicznej – realizacja inwestycji w obiektach publicznych, w tym edukacyjnych, będzie miała charakter edukacyjny i promocyjny w zakresie ochrony środowiska, efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.	

Wskaźniki produktu:

- Liczba budynków zabytkowych poddanych pracom konserwatorsko-remontowym: 1
- Powierzchnia użytkowa budynku objęta rewitalizacją: 400 m²

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób korzystających miesięcznie z przestrzeni pałacu i parku: 200
- Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych lub edukacyjnych organizowanych w zrewitalizowanej przestrzeni rocznie: 10

Tabela 6.14. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 13. Odnowa kościoła pw. Św. Ducha

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Parafia pw. Świętego Jakuba w Murowanej Goślinie
Nazwa przedsięwzięcia:	Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar MG Śródmieście
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2028-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	3 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach przebudowy planuje się pełną dostępność: wejście bez progów, przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Projekt zakłada kompleksową odnowę zabytkowego Kościoła Św. Ducha w Murowanej Goślinie, którego obecny stan techniczny uniemożliwia użytkowanie i wymaga pilnych działań naprawczych i modernizacyjnych. Obiekt pozostaje zamknięty, jednak jego renowacja ma kluczowe znaczenie zarówno z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i potencjału społeczno-kulturalnego obszaru rewitalizacji. Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmuje: – kompleksowy remont dachu, który obecnie stanowi zagrożenie dla konstrukcji budynku i bezpieczeństwa użytkowników; prace obejmą wymianę lub wzmocnienie więźby dachowej, nowe pokrycie dachowe z materiałów odpowiadających wymogom konserwatorskim oraz system odwodnienia; – osuszenie podłoża i fundamentów, mające na celu zatrzymanie postępującej degradacji murów poprzez wprowadzenie odpowiednich izolacji przeciwwilgociowych i systemu drenażu wokół budynku; – modernizację ścian zewnętrznych, obejmującą naprawę pęknięć i uszkodzeń, uzupełnienie ubytków oraz odtworzenie detali architektonicznych z poszanowaniem zabytkowego charakteru obiektu; – remont wnętrza kościoła, w tym konserwację elementów wyposażenia liturgicznego (jeśli zachowane), wykonanie nowej posadzki, instalacji elektrycznej, nagłośnienia i oświetlenia, a także dostosowanie przestrzeni do współczesnych standardów użytkowych; – wyposażenie kościoła w urządzenia umożliwiające organizację przedsięwzięć społecznych i kulturalnych, takich jak koncerty, spotkania mieszkańców, festiwale muzyczne i chóralskie – z wykorzystaniem wyjątkowych walorów akustycznych wnętrza. Rewitalizacja Kościoła Św. Ducha pozwoli na przywrócenie tego obiektu do życia społecznego i kulturalnego miasta. Po zakończeniu inwestycji budynek będzie mógł pełnić funkcję wielofunkcyjnego centrum wydarzeń o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i integracyjnym, w szczególności na potrzeby społeczności lokalnej oraz organizacji działających na terenie gminy. Projekt ten wpisuje się w cele rewitalizacji poprzez ożywienie zdegradowanej przestrzeni i nadanie jej nowej, trwałej funkcji służącej integracji mieszkańców i budowaniu tożsamości lokalnej.	

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:

Realizacja przedsięwzięcia przyniesie rezultaty zarówno w wymiarze fizycznym i funkcjonalnym, jak i społecznym oraz kulturowym. Odnowienie obiektu sakralnego i zabytkowego pozwoli nie tylko na jego ocalenie przed dalszą degradacją, lecz również na pełne włączenie go w życie społeczności lokalnej jako miejsca spotkań, wydarzeń i aktywności kulturalnych. Prognozowane rezultaty obejmują:

- Zabezpieczenie i zachowanie zabytkowego obiektu dziedzictwa kulturowego, poprzez wykonanie kompleksowych prac remontowych i konserwatorskich – co przyczyni się do poprawy stanu technicznego i estetycznego kościoła oraz przedłużenia jego trwałości funkcjonalnej;
- Udostępnienie nowej przestrzeni dla działalności społeczno-kulturalnej w centrum miasta – budynek po remoncie będzie służył jako miejsce organizacji koncertów, spotkań mieszkańców, wystaw, warsztatów, wydarzeń integracyjnych i artystycznych;
- Wzrost poziomu aktywności społecznej mieszkańców, dzięki zwiększeniu dostępności infrastruktury sprzyjającej integracji, rozwijaniu zainteresowań i budowaniu wspólnotowości, zwłaszcza wśród seniorów, rodzin i młodzieży;
- Zwiększenie potencjału gminy do organizacji wydarzeń o zasięgu regionalnym i ponadlokalnym, takich jak festiwale muzyki chóralnej, przeglądy artystyczne czy koncerty kameralne – wykorzystujące doskonałe warunki akustyczne wnętrza.

Wskaźniki produktu:

- Liczba budynków zabytkowych objętych kompleksową odnową: 1
- Powierzchnia użytkowa budynku objęta pracami remontowo-konserwatorskimi: 200 m²

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i edukacyjnych organizowanych w obiekcie rocznie: 5
- Szacunkowa liczba osób korzystających z obiektu w celach niekulturowych rocznie: 600

Tabela 6.15. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 14. Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Łopuchowo
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2029-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	4 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach przebudowy planuje się pełną dostępność: wejście bez progów, toalety przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie obejmuje rewitalizację budynku dawnego dworca kolejowego w Łopuchowie, zlokalizowanego przy linii Poznań – Wągrowiec. Obiekt, mimo swojej historycznej wartości i położenia w centralnej części wsi, od lat pozostaje niezagospodarowany i stopniowo popada w degradację. Celem projektu jest przywrócenie mu funkcji użytkowej oraz włączenie go w życie społeczne i kulturalne lokalnej społeczności. Zakres prac obejmie remont i adaptację budynku na cele społeczne i integracyjne. W ramach inwestycji przewidziana jest także poprawa zagospodarowania terenu wokół dworca, w tym uporządkowanie zieleni, budowa dojść pieszych i oświetlenia oraz stworzenie estetycznego miejsca integracji mieszkańców. Projekt ma charakter przestrzenno-funkcjonalny i społeczny; zakłada także aktywne włączenie mieszkańców w proces przygotowania i późniejszego użytkowania obiektu.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Realizacja projektu umożliwi nadanie zdegradowanemu budynkowi dawnego dworca kolejowego pełnej funkcjonalności oraz nadanie mu nowej roli społeczno-integracyjnej. Obiekt stanie się miejscem spotkań mieszkańców, przestrzenią do organizacji działań świetlicowych, warsztatów, wydarzeń sąsiedzkich i inicjatyw lokalnych. W wyniku rewitalizacji poprawi się estetyka centralnej części wsi, powstanie ogólnodostępna przestrzeń sprzyjająca integracji i aktywizacji społecznej. Projekt wzmocni tożsamość lokalną, zwiększy zaangażowanie mieszkańców i umożliwi rozwój oddolnych inicjatyw. Długofalowo wpłynie pozytywnie na jakość życia i atrakcyjność Łopuchowa jako miejsca do życia i działania.	
Wskaźniki produktu: – Liczba budynków objętych kompleksową rewitalizacją i adaptacją do nowych funkcji społecznych: 1 – Liczba udostępnionych nowych przestrzeni do celów społecznych i integracyjnych (np. sala spotkań, świetlica): 2 Wskaźniki rezultatu: – Liczba wydarzeń społecznych, sąsiedzkich i kulturalnych organizowanych w obiekcie rocznie: 12 – Odsetek mieszkańców Łopuchowa deklarujących poprawę dostępności i jakości przestrzeni wspólnej: 50%	

Tabela 6.16. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 15. Rozbudowa remizy OSP w Białężynie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Rozbudowa remizy OSP w Białężynie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Białężyn
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2028
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki UE
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	500 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt przewiduje zapewnienie dostępności obiektu dla wszystkich użytkowników, w tym instalację podjazdów i dostosowanie sanitariatów.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie zakłada rozbudowę istniejącej remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Białężynie, zlokalizowanej na terenie podobszaru rewitalizacji. Obecny budynek nie spełnia podstawowych standardów użytkowych – przestrzeń garażowa jest zbyt mała, by komfortowo pomieścić wóz bojowy, a brak zaplecza socjalnego i technicznego utrudnia codzienne funkcjonowanie jednostki. OSP Białężyn, jako jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, odgrywa ważną rolę w systemie bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego, dlatego jej odpowiednie zaplecze techniczne jest kluczowe dla sprawnego reagowania na zagrożenia. Planowana inwestycja obejmie powiększenie części garażowej, modernizację konstrukcji budynku oraz stworzenie niezbędnego zaplecza socjalnego dla druhów – m.in. szatni, pomieszczeń sanitarnych i gospodarczych. Przewiduje się także poprawę dostępności obiektu i zagospodarowanie terenu wokół remizy. Dzięki rozbudowie, jednostka zyska warunki odpowiadające jej rangi operacyjnej i będzie mogła w pełni realizować zadania ratownicze i społeczne na rzecz lokalnej społeczności.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Realizacja projektu przyczyni się do znaczącej poprawy warunków funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej w Białężynie. Dzięki rozbudowie remizy jednostka zyska bezpieczną przestrzeń garażową, umożliwiającą prawidłowe przechowywanie i szybkie uruchamianie wozu bojowego. Powstanie również zaplecze socjalne, niezbędne do codziennej działalności operacyjnej i szkoleniowej. Inwestycja zwiększy gotowość operacyjną jednostki należącej do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców Białężyna i całej gminy. Projekt przyczyni się także do wzmocnienia roli OSP jako aktywnego uczestnika życia lokalnej społeczności – miejsca integracji, wydarzeń edukacyjnych i spotkań sąsiedzkich. Dodatkowo poprawa estetyki i funkcjonalności obiektu pozytywnie wpłynie na wizerunek przestrzeni publicznej w centrum wsi.	
Wskaźniki produktu: – Liczba budynków poddanych rozbudowie: 1 – Powierzchnia użytkowa budynków poddanych rozbudowie: 100 m² Wskaźniki rezultatu: – Liczba członków OSP korzystających z obiektu w ramach działań operacyjnych i szkoleniowych miesięcznie: 20 – Liczba wydarzeń edukacyjnych, szkoleń i spotkań lokalnych organizowanych w remizie rocznie: 5	

Tabela 6.17. Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 16. Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszar Śródmieście
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Proponowane źródła finansowania:	Środki własne, środki BGK
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	18 000 000,00 zł
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Przedsięwzięcie przewiduje zapewnienie dostępności do obiektu dla wszystkich użytkowników, w tym budowę podjazdów.
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie zakłada renowację kamienic gminnych zlokalizowanych w Śródmieściu Murowanej Gośliny przy ulicach Kochanowskiego 18, Poznańskiej 6 i 8. Działania obejmą w szczególności poprawę stanu technicznego budynków, ich estetyki oraz funkcjonalności. W ramach prac planowane są m.in. remonty elewacji, klatek schodowych, dachów, a także wymiana lub modernizacja instalacji wewnętrznych. Celem przedsięwzięcia jest nie tylko poprawa jakości zasobu mieszkaniowego należącego do gminy, ale także estetyki przestrzeni publicznej oraz warunków życia mieszkańców.	
Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia: Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do kompleksowej poprawy stanu technicznego i estetycznego historycznego zasobu mieszkaniowego gminy, położonego w strategicznej przestrzeni Śródmieścia Murowanej Gośliny. Odnowione kamienice zyskają nową jakość funkcjonalną i wizualną, co wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców, zwiększy efektywność energetyczną budynków oraz ograniczy ryzyko degradacji substancji mieszkaniowej. Renowacje przyczynią się także do poprawy wizerunku przestrzeni publicznej i jakości otoczenia w centrum miasta. Inwestycja uwzględni również potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez stopniowe dostosowanie budynków do standardów dostępności.	
Wskaźniki produktu: – Liczba budynków poddanych renowacji: 3 – Powierzchnia użytkowa budynków objętych renowacją: 600 m² Wskaźniki rezultatu: – Odsetek mieszkań w których poprawiły się warunki bytowe: 100%	

6.2. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia uzupełniające ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku stanowią istotne wsparcie dla działań podstawowych, wzmacniając ich efekt i przyczyniając się do osiągnięcia celów programu w szerszym zakresie. Choć nie mają one kluczowego charakteru dla powodzenia całego procesu rewitalizacji, ich realizacja znacząco wpłynie na poprawę jakości przestrzeni, komfort życia mieszkańców oraz funkcjonalność obszaru rewitalizacji.

W rozdziale tym przedstawiono trzy przedsięwzięcia uzupełniające, realizowane przez spółdzielnię mieszkaniową oraz samorząd gminny. Ich lokalizacja koncentruje się w podobszarze Nowy Rynek oraz Śródmieście, a zakres obejmuje m.in. rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i modernizację dróg. Zestawienie tych projektów zawarto w tabeli 6.17, natomiast ich opisy szczegółowe przedstawiono w formie kart projektów, analogicznie jak w przypadku przedsięwzięć podstawowych.

Tabela 6.18. Lista i ogólne charakterystyki uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia	Typ podmiotu realizującego	Podobszar rewitalizacji	Sfery, których dotyczy przedsięwzięcie
17. Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórze”	Spółdzielnia mieszkaniowa	Murowana Goślina Nowy Rynek	Przestrzenno-funkcjonalna, społeczna
18. Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14	Spółdzielnia mieszkaniowa	Murowana Goślina Nowy Rynek	Przestrzenno-funkcjonalna, społeczna
19. Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji	Samorząd gminny	Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek	Techniczna

Tabela 6.19. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego nr 17. Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórze”

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórze” Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórze”
Lokalizacja, obszar realizacji:	Murowana Goślina ul. Gen. T. Kutrzeby 9 – projekt poza granicami obszaru rewitalizacji, ale oddziałuje na podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek
Podmioty zaangażowane w realizację:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórze” Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	6 000 000,00 zł
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie polega na budowie Centrum sportowo-rekreacyjnego „Zielone Wzgórze”, skierowanego do różnych grup społecznych zamieszkujących przede wszystkim podobszar rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek. Realizacja projektu jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne związane z depopulacją obszaru osiedla, szybkim starzeniem się społeczności oraz niskim poziomem aktywności społecznej. Zespół obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych przeznaczonych dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz seniorów. W skład zespołu wejdą m.in.: - zadaszony kort tenisowy ze sztuczną nawierzchnią, - kort odkryty ze sztuczną nawierzchnią, - kort do padła, - boisko do gry w bule, - boisko (małe) dla dzieci do gry w piłkę,	
Wskaźniki produktu: - Liczba obiektów sportowych zrealizowanych w ramach projektu: 1 Wskaźniki rezultatu: - Szacowana liczba użytkowników korzystających z infrastruktury miesięcznie: 100	

Tabela 6.20. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego nr 18. Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórze” Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14
Lokalizacja, obszar realizacji:	Murowana Goślina, ul. Kręta 2-26, ul. Lenartowskiego 6-8 – projekt poza granicami obszaru rewitalizacji, ale oddziałuje na podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek
Podmioty zaangażowane w realizację:	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zielone Wzgórze” Murowana Goślina
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030

Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	2 000 000,00 zł
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie polega na zagospodarowaniu terenu mocno pofalowanego o powierzchni około 20 000 m² zielenią uporządkowaną, wytyczeniu ścieżek spacerowych, wydzieleniu miejsc na urządzenia siłowni zewnętrznych. Istnieje również możliwość zagospodarowania terenu na wybieg dla psów. Na części terenu możliwe jest wydzielenie i utworzenie łąk kwiatowych. Zagospodarowany teren będzie służył mieszkańcom podobszaru rewitalizacji Murowana Goślina Nowy Rynek - siłownia zewnętrzna. Zagospodarowanie terenu zwiększy poziom aktywności ruchowej i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wpłynie na wzrost uczestnictwa w aktywności fizycznej na wolnym powietrzu co przełoży się na poprawę zdrowia mieszkańców, a w konsekwencji przyczyni się do obniżenia kosztów społecznych leczenia i rehabilitacji.	
Wskaźniki produktu: – Powierzchnia zagospodarowanego terenu zieleni o funkcji rekreacyjnej: 1 000 m² Wskaźniki rezultatu: – Liczba użytkowników terenu rekreacyjnego miesięcznie (szacowana): min. 1 000 osób	

Tabela 6.21. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego nr 19. Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji

Podmiot realizujący przedsięwzięcie:	Gmina Murowana Goślina
Nazwa przedsięwzięcia:	Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja, obszar realizacji:	Podobszary Murowana Goślina Śródmieście (ul. Ogrodowa, Wodna, Łąkowa), Murowana Goślina Nowy Rynek (ul. Długa, układ drogowy przy SP2)
Podmioty zaangażowane w realizację:	Gmina Murowana Goślina, Aquanet SA. (w zakresie wymiany infrastruktury podziemnej w ciągu ul. Długiej)
Przewidywany okres realizacji (lata):	2026-2030
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia:	15 000 000,00 zł
Charakterystyka przedsięwzięcia (zakres realizowanych zadań): Przedsięwzięcie zakłada kompleksowy remont i modernizację dróg lokalnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji w Murowanej Goślinie, w szczególności na podobszarach Śródmieście (ulice Ogrodowa, Wodna i Łąkowa) oraz Nowy Rynek (ul. Długa i układ drogowy przy Szkole Podstawowej nr 2 w Murowanej Goślinie). Celem inwestycji jest poprawa jakości infrastruktury drogowej, bezpieczeństwa użytkowników, estetyki otoczenia oraz komfortu życia mieszkańców. Zakres prac obejmuje m.in. modernizację nawierzchni jezdni i chodników, poprawę odwodnienia oraz wprowadzenie elementów uspokajania ruchu. W przypadku ul. Długiej przedsięwzięcie będzie realizowane we współpracy z Aquanet S.A., który planuje modernizację infrastruktury podziemnej. Projekt będzie realizowany w latach 2026–2030, a jego szacunkowa wartość wynosi 15 mln zł. Inwestycja uzupełnia działania rewitalizacyjne, przyczyniając się do poprawy funkcjonalności i atrakcyjności przestrzeni publicznych w centrum miasta.	
Wskaźniki produktu: – Łączna długość wyremontowanych i zmodernizowanych odcinków dróg: 0,9 km Wskaźniki rezultatu: – Odsetek mieszkańców oceniających poprawę jakości infrastruktury: 60%	

7. Powiązania z regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi

W niniejszym rozdziale przedstawiono powiązania GPR z kluczowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi obowiązującymi na poziomie regionalnym i lokalnym. Zapewnienie spójności GPR z tymi dokumentami jest niezbędne dla skutecznej realizacji działań rewitalizacyjnych oraz możliwości ich finansowania ze środków zewnętrznych. W części regionalnej uwzględniono Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, których cele dotyczą m.in. poprawy jakości życia, zrównoważonego rozwoju przestrzennego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Na poziomie lokalnym odniesiono się z kolei do projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Murowana Goślina, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, wskazując na ich spójność z celami, kierunkami działań i planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

7.1. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi województwa wielkopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku to najważniejszy dokument planistyczno-strategiczny regionu, który określa wizję, cele i kierunki rozwoju Wielkopolski w perspektywie długookresowej. Dokument został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 roku. Stanowi on podstawę prowadzenia regionalnej polityki rozwoju oraz punkt odniesienia dla strategii lokalnych, programów operacyjnych i planów zagospodarowania przestrzennego, a także dla programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. W dokumencie wskazano nadrzędną wizję rozwoju regionu, zgodnie z którą Wielkopolska ma być w 2030 roku regionem „przodującym w kraju, liczącym się w Europie i szanującym jej uniwersalne wartości, świadomym swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójnym, zrównoważonym i dostępnym terytorialnie, otwartym na nowe idee i ludzi, silnym nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniającym im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa”. Strategia odnosi się do ośmiu kluczowych wyzwań rozwojowych regionu: 1) Wzrost konkurencyjności, produktywności i innowacyjności gospodarki, 2) Rozwijanie i efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego, 3) Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, 4) Przeciwdziałanie dezintegracji społecznej i utracie regionalnej tożsamości, rozwijanie kapitału społecznego i kulturowego, 5) Poprawa warunków życia z poszanowaniem środowiska przyrodniczego, 6) Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, 7) Przeciwdziałanie i zmniejszenie nierówności terytorialnych, 8) Zwiększenie efektywności zarządzania regionem.. Struktura części kierunkowej dokumentu opiera się na czterech celach strategicznych:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców,
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu,
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski,
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Cele te są rozwijane przez cele operacyjne i kluczowe kierunki interwencji, które precyzują planowane działania. Ponadto, w dokumencie określono cztery zasady horyzontalne, których realizacja ma sprzyjać osiągnięciu celów: Rozwój innowacyjny, Rozwój inkluzywny, Rozwój z poszanowaniem ład przestrzenny oraz Rozwój zrównoważony.

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku rewitalizacja obszarów zdegradowanych została wskazana jako jeden z pakietów działań w ramach celu strategicznego 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem, oraz celu operacyjnego 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju. GPR gminy Murowana Goślina wprost wpisuje się w jego realizację. Zgodnie z treścią opisu tego pakietu działań, rewitalizacja stanowi „najbardziej kompleksową odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową obszarów”, a „wsparcie przez rewitalizację oznacza wsparcie w rozwiązywaniu problemów zdiagnozowanych na zdegradowanym obszarze, bez względu czy znajduje się on w dużym czy małym mieście (np. najmniejsze miasta Wielkopolski), w gminie miejskiej czy wiejskiej. Rewitalizacja jest procesem i jednocześnie wieloaspektowym instrumentem wyprowadzania ze stanu kryzysowego”. GPR przyjmuje właśnie takie podejście, łącząc działania infrastrukturalne z projektami społecznymi i kulturalnymi, odpowiadającymi na lokalnie zidentyfikowane problemy. Podobnie jak inne gminy województwa wielkopolskiego, Murowana Goślina dąży do tego, by działania rewitalizacyjne były przemyślane i skuteczne w wyprowadzaniu obszarów kryzysowych ze stanu degradacji. GPR stanowi tym samym lokalne wdrożenie regionalnej polityki rozwoju w zakresie tego pakietu działań.

Ponadto, w ramach terytorialnego wymiaru Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, określono obszary strategicznej interwencji, wśród których znalazł się Poznański Obszar Metropolitalny (POM; tworzy go także gmina Murowana Goślina). Dla tego obszaru, w ramach celu 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem, przewidziano działania związane z „rewitalizacją obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych”. Również w tym przypadku GPR gminy Murowana Goślina jest formą wdrożenia założeń strategii regionalnej. Ponadto, część pozostałych kluczowych kierunków działań przewidzianych dla POM jest realizowanych w ramach GPR. Są wśród nich: ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania (poprzez m.in. renowację na cele kulturalne Pałacu w Murowanej Goślinie); zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych (poprzez m.in. poprawę dostępności w Ratuszu na Nowym Rynku w Murowanej Goślinie); zwiększenie zdolności retencyjnej POM (poprzez m.in. zmniejszenie powierzchni nieprzepuszczalnej i zazielenienie Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie);

Oprócz wspomnianych wyżej bezpośrednich odniesień Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku do zagadnień rewitalizacji obszarów zdegradowanych, określono relacje pomiędzy kierunkami działań Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku a celami i kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku – efekt oceny tych relacji przedstawiono w tabeli 7.1.

Tabela 7.1. Powiązanie kierunków działań GPR z celami i kierunkami rozwoju zapisanymi w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego

Kierunek działań z GPR	Cele i kierunki ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku
Kierunek działań 1.1. Rewaloryzacja kluczowych przestrzeni publicznych i obiektów zabytkowych	Cel operacyjny 2.3: Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu Kluczowy kierunek interwencji: „Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury”
Kierunek działań 1.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej	Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski Cel operacyjny 3.1: Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa
Kierunek działań 1.3. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych	Cel operacyjny 2.2: Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom Kluczowy kierunek interwencji: „Poprawa dostępu i standardów usług oraz funkcjonowania infrastruktury społecznej”
Kierunek działań 2.1. Realizacja programów społecznych i integracyjnych	Cel operacyjny 2.2: Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom Kluczowy kierunek interwencji: „Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i solidarnej”
Kierunek działań 2.2. Tworzenie i wzmacnianie lokalnych miejsc aktywności społecznej	Cel operacyjny 2.1: Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie Kluczowy kierunek interwencji: „Wzmacnianie potencjału demograficznego i funkcji rodziny”
Kierunek działań 2.3. Rozwój oferty edukacyjno-kulturalnej	Cel operacyjny 2.3: Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu Kluczowe kierunki interwencji: „Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury” oraz „Rozwój przemysłu czasu wolnego”
Kierunek działań 3.1. Rozwój terenów zieleni i przestrzeni sportowo-rekreacyjnych	Cel operacyjny 2.3: Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu Cel operacyjny 3.2: Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski

Kierunek działań z GPR	Cele i kierunki ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku
	Kluczowy kierunek interwencji: „Rozwój przemysłu czasu wolnego”, „Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, w tym zasobów leśnych oraz zapewnienie trwałości i ciągłości systemu przyrodniczego”
Kierunek działań 3.2. Wzmacnianie estetyki i funkcjonalności przestrzeni zamieszkania	Cel operacyjny 2.1: Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie Kluczowy kierunek interwencji: „Wzrost atrakcyjności osiedleńczej regionu”
Kierunek działań 3.3. Wzmacnianie odporności obszaru rewitalizacji na zmiany klimatu oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń	Cel operacyjny 3.2: Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski Kluczowe kierunki interwencji: „Poprawa jakości powietrza”, „Zwiększanie i ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości”, „Kształtowanie świadomości i postaw ekologicznych społeczeństwa, wzmacnianie bezpieczeństwa ekologicznego i środowiskowego”

Drugim ważnym dokumentem szczebla regionalnego, który określa zadania dotyczące rozwoju regionu jest **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (PZPWW) przyjęty wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania**. To podstawowy dokument planistyczny na poziomie regionalnym, który określa politykę przestrzenną województwa oraz zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego w długofalowej perspektywie. Stanowi on narzędzie koordynacji działań przestrzennych prowadzonych przez administrację regionalną oraz jednostki samorządu terytorialnego niższego szczebla, a także punkt odniesienia dla lokalnych dokumentów planistycznych i strategicznych. Dokument został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r., a jego ustalenia są wiążące dla polityki przestrzennej realizowanej przez gminy i powiaty na obszarze województwa. PZPWW wskazuje, jak powinny być realizowane cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań istotne dla Samorządu Województwa w ujęciu przestrzennym.

W PZPWW określono osiem celów polityki przestrzennej:

- 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej**, w tym m.in. podnoszenie konkurencyjności ośrodków miejskich i ich najbliższego otoczenia (w tym także w zakresie mniejszych ośrodków gminnych, takich jak Murowana Goślina) oraz zachowanie i rewitalizację obszarów i obiektów zabytkowych w strefach wysokiej, średniej i niskiej intensywności procesów osadniczych,
- 2. Ochrona walorów przyrodniczych**, w tym m.in. zapewnienie trwałości i ciągłości systemu przyrodniczego województwa,
- 3. Kształtowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego**, w tym m.in. ochrona zasobów przyrodniczych (wód, powierzchni ziemi, zasobów leśnych),
- 4. Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji**, w tym m.in. wzmacnianie tożsamości regionalnej poprzez ochronę i renowację obiektów i zespołów obiektów zabytkowych (takich jak opisane w przedsięwzięciach GPR zespół pałacowo-parkowy oraz kościół pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie),
- 5. Zrównoważony rozwój rolnictwa**, w tym m.in. kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, rozwój innowacyjnego sektora rolno-spożywczego i sieci obsługi rolnictwa,
- 6. Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa**, w tym przede wszystkim kształtowanie spójnego systemu komunikacyjnego (także rozwój transportu drogowego i kolejowego),
- 7. Rozwój efektywnej i innowacyjnej infrastruktury technicznej**, w tym m.in. poprawa bezpieczeństwa energetycznego, rozwój infrastruktury komunalnej i poprawa dostępności do infrastruktury teleinformatycznej,
- 8. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom**. w tym m.in. zapewnienie bezpieczeństwa ludzi i mienia i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.

Cele polityki z PZPWW mają na ogół dość szeroki charakter i znaczna część z nich jest realizowana poprzez kierunki działań i przedsięwzięcia zapisane w GPR gminy Murowana Goślina. Odniesienie kierunków działań zapisanych w Programie do celów polityki określonych w PZPWW przedstawiono w tabeli 7.2.

Tabela 7.2. Powiązanie kierunków działań GPR z celami i kierunkami rozwoju zapisanymi w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego

Kierunek działań z GPR	Cele polityki zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego
Kierunek działań 1.1. Rewaloryzacja kluczowych przestrzeni publicznych i obiektów zabytkowych	Cel 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej Cel 4. Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji
Kierunek działań 1.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej	Cel 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej Cel 6. Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa Cel 7. Rozwój efektywnej i innowacyjnej infrastruktury technicznej
Kierunek działań 1.3. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych	Cel 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej Cel 6. Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa
Kierunek działań 2.1. Realizacja programów społecznych i integracyjnych	Cel 4. Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji
Kierunek działań 2.2. Tworzenie i wzmacnianie lokalnych miejsc aktywności społecznej	Cel 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej
Kierunek działań 2.3. Rozwój oferty edukacyjno-kulturalnej	Cel 4) Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji
Kierunek działań 3.1. Rozwój terenów zieleni i przestrzeni sportowo-rekreacyjnych	Cel 2) Ochrona walorów przyrodniczych Cel 3) Kształtowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego Cel 4. Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji
Kierunek działań 3.2. Wzmacnianie estetyki i funkcjonalności przestrzeni zamieszkania	Cel 1. Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej
Kierunek działań 3.3. Wzmacnianie odporności obszaru rewitalizacji na zmiany klimatu oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń	Cel 2. Ochrona walorów przyrodniczych Cel 3. Kształtowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego Cel 8. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom

Ponadto, w PZPWW przyjęto rozwiązania w zakresie terytorializacji polityki rozwoju. Wyznaczono np. miejskie i wiejskie obszary funkcjonalne, a także obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali regionalnej. Gmina Murowana Goślina jest częścią wyznaczonego w PZPWW Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego), dla którego ustalenia dotyczące polityki przestrzennej, w tym granice i zasady zagospodarowania zostały określone w Planie zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM). W planie POM Murowana Goślina została zidentyfikowana wśród „pozostałych ośrodków miejskich”, które pełnią rolę „gminnych centrów obsługi ludności” – mają bowiem znaczną lokalną nadwyżkę usługowo-przemysłową stanowiąc centrum świadczenia pracy, wytwarzania dóbr i usług o zasięgu lokalnym.

W ramach terytorializacji polityki rozwoju przestrzennego w skali regionalnej określono także w PZPWW 12 pozostałych obszary interwencji. Gmina Murowana Goślina została objęta następującymi sześcioma z nich:

1. **Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych**, dla których założono liczne cele, wśród których znajdują się istotne z punktu widzenia przedsięwzięć planowanych w GPR, tj.: stymulowanie rozwoju lokalnego oraz inicjatyw lokalnych, propagowanie i wdrażanie idei odnowy wsi, promocja i ochrona dziedzictwa kulturowego wsi, rozwój organizacji pozarządowych działających na wsi,
2. **Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej**, dla których wśród celów zawarto m.in.: wsparcie ekologicznej produkcji rolnej oraz odnowy tradycyjnych, regionalnych tras zwierząt i odmian roślin oraz wsparcie edukacji rolniczej i promocja wysokiej jakości żywności oraz produktów tradycyjnych i regionalnych,
3. **Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy**, dla których wśród celów zawarto m.in.: odnowę i ochronę ekosystemów wilgotnych, zadrzewienia i zalesienia, racjonalną gospodarkę

wodami opadowymi, wsparcie działalności oraz doposażanie jednostek straży pożarnej w sprzęt służący do usuwania skutków powodzi i podtopień,

4. **Obszary cenne przyrodniczo**, dla których wśród celów zawarto m.in.: wsparcie działania oraz doposażanie podmiotów biorących udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów oraz innych klęsk i zdarzeń powodujących zagrożenia dla środowiska.
5. **Obszary ochrony krajobrazów kulturowych**, dla których wśród celów zawarto m.in.: rekultywację obszarów zdegradowanych oraz zrównoważone użytkowanie przestrzeni, ograniczanie przekształcania terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, także nieobjętych ochroną prawną,
6. **Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych**, dla których wśród celów zawarto m.in.: zadrzewienia i zalesienia, racjonalną gospodarkę wodami opadowymi, a także wsparcie działalności oraz doposażanie jednostek straży pożarnej w sprzęt służący do usuwania skutków powodzi i podtopień.

Ważną częścią PZPWW jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania, którego częścią jest gmina Murowana Goślina. Plan zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM) stanowi narzędzie realizacji polityki przestrzennej województwa oraz „podstawę prawną dla koordynacji działań samorządów administracji lokalnej, które w ramach swoich kompetencji i zadań, mają bezpośredni wpływ na ustalanie i realizację własnej polityki przestrzennej”. W planie POM zapisano, że „wizja zagospodarowania przestrzennego POM wyraża się poprzez cel horyzontalny, którym jest ŁAD PRZESTRZENNY, rozumiany jako oczekiwany stan przestrzeni, w której jej poszczególne elementy tworzą harmonijną i spójną CAŁOŚĆ poprzez uwzględnienie w uporządkowanych relacjach uwarunkowań i wymagań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych, kulturowych oraz kompozycyjno-estetycznych, budujących przewagę konkurencyjną obszaru metropolitalnego w skali kraju”. Dla realizacji tej wizji określono 7 celów polityki przestrzennej dla POM operacjonalizowanych w formie 39 zasad (podkreślone zasady są wprost związane z realizacją GPR):

- I. Rozwój funkcji metropolitalnych:
 - Lokalizacja funkcji metropolitalnych na obszarach predysponowanych do ich rozwoju,
 - **Tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych**,
 - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów predysponowanych do lokalizacji funkcji metropolitalnych,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- II. Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii:
 - Zachowanie dotychczasowych funkcji użytkowania terenów rolnych i leśnych,
 - Podporządkowanie zmian zagospodarowania terenu funkcji zielonego pierścienia,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- III. Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego:
 - Zachowanie ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego,
 - Zachowanie obszarów i obiektów objętych ochroną prawną,
 - Podporządkowanie zagospodarowania obszarów węzłowych funkcji przyrodniczej,
 - Ochrona, odtwarzanie i zachowanie ciągłości przestrzennej korytarzy ekologicznych,
 - Ochrona obszarów wspomagających i zasilających system przyrodniczy,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- IV. Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego:
 - Realizacja pierścieniowo-pasmowego modelu komunikacji,
 - Eliminowanie konfliktów przestrzennych ograniczających efektywność funkcjonowania komunikacji,
 - Kształtowanie spójnego systemu metropolitalnej komunikacji rowerowej,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- V. Rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego:
 - Wykorzystanie komunikacji szynowej w transporcie zbiorowym,
 - Integrowanie ruchu kolejowego, autobusowego i tramwajowego w węzłach przesiadkowych,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- VI. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego:
 - Ochrona ujęć wody,
 - Ochrona głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP),
 - Ochrona jakości i ilości wód powierzchniowych i podziemnych,

- Zapewnienie warunków dla ciągłego i niezawodnego dostarczania energii elektrycznej, gazu oraz paliw płynnych,
 - Eliminowanie konfliktów przestrzennych ograniczających efektywność i sposób funkcjonowania urządzeń infrastruktury technicznej,
 - **Zachowanie podstawowych wymogów bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych,**
 - **Kształtowanie zagospodarowania terenów z uwzględnieniem ryzyka wystąpienia zagrożeń naturalnych i antropogenicznych,**
 - **Obniżanie zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepło,**
 - Zapewnienie możliwości rozwoju usług telekomunikacyjnych oraz radiowych i telewizyjnych,
 - Umożliwienie bezkonfliktowego funkcjonowania obiektów i kompleksów wojskowych,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.
- VII. Rozwój efektywnych struktur osadniczych:
- Strefowanie rozwoju struktur osadniczych,
 - Wzmacnianie powiązań sieciowych pomiędzy jednostkami osadniczymi,
 - Kształtowanie zwartości struktur osadniczych,
 - **Uwzględnienie walorów kulturowych, krajobrazowych, turystycznych i rekreacyjnych w kształtowaniu struktur osadniczych,**
 - Uwzględnienie obszarów predyspozycji dla rozwoju struktur osadniczych,
 - Uwzględnienie obszarów ograniczeń dla rozwoju struktur osadniczych,
 - Uwzględnienie obszarów wyłączonych z rozwoju struktur osadniczych,
 - Działania pozaplanistyczne wspierające realizację celu.

7.2. Sposób realizacji przez program dokumentów strategicznych gminy

Strategia rozwoju gminy Murowana Goślina

Gmina Murowana Goślina znajduje się obecnie w trakcie opracowywania nowej strategii rozwoju, która uwzględni aktualne wyzwania społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe, a także będzie spójna z polityką rozwoju województwa oraz celami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na fakt, że nowa strategia nie została jeszcze przyjęta, niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku odnosi się do ostatniego obowiązującego dokumentu: Strategii Rozwoju Gminy Murowana Goślina do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, przyjętej Uchwałą Nr XLIX/447/14 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 30 października 2014 r. Dokument ten, choć przyjęty niemal dekadę temu, zawiera szereg diagnoz i kierunków działań, które zachowują aktualność i pozostają istotne z punktu widzenia potrzeb lokalnych społeczności. Wśród kluczowych założeń strategii znalazły się m.in.: wspieranie rozwoju lokalnego poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie dostępności usług, ochronę dziedzictwa kulturowego, aktywizację mieszkańców oraz integrację społeczną – czyli obszary wprost tożsame z ideą rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji rozwija te kierunki, koncentrując się na konkretnych częściach gminy, które doświadczają największych trudności rozwojowych. Projekty przewidziane w ramach GPR – zarówno infrastrukturalne, jak i społeczne – są odpowiedzią na cele wyznaczone w strategii rozwoju, takie jak:

- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych i rewitalizacja centrów miejscowości – realizowane m.in. poprzez projekty zagospodarowania Placu Powstańców Wielkopolskich, Nowego Rynku, czy otoczenia kościoła i dworca w Łopuchowie;
- Rozwój aktywności społecznej i integracji mieszkańców – poprzez działania kulturalne, edukacyjne, międzypokoleniowe i zdrowotne;
- Poprawa dostępności i jakości usług publicznych – poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną i techniczną, np. modernizację budynków użyteczności publicznej, remiz czy klubu osiedlowego.
- Istotnym punktem wspólnym obu dokumentów jest również troska o tożsamość lokalną, rozumianą jako łączenie przeszłości z przyszłością; ochronę dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz tworzenie miejsc sprzyjających budowaniu więzi społecznych. Przykładami są tu m.in. rewitalizacja pałacu i parku w Śródmieściu czy adaptacja kościoła pw. Św. Ducha na cele społeczne i kulturalne.

GPR można traktować jako wdrożeniowy komponent strategii rozwoju – przekłada on jej ogólne założenia na konkretne, mierzalne działania w przestrzeni i w relacjach społecznych. Nowa strategia gminy, będąca w

przygotowaniu, będzie uwzględniać doświadczenia i rezultaty programu rewitalizacji, co zapewni dalszą spójność polityk publicznych w skali całego samorządu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Aktualna wersja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina została opublikowana w formie tekstu jednolitego po dokonaniu zmiany Uchwałą nr V/52/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 10 września 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina dla części działek nr 170/3 i 8/10 obręb Głębocko. Tekst jednolity stanowi efekt opracowania dokumentu pierwotnego oraz jego kilkunastu zmian. W dokumencie studium określono, że celem nadrzędnym w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy jest „zapewnienie właściwego poziomu życia jego mieszkańców, poprzez zapewnienie wysokich parametrów zagospodarowania - przestrzennych i środowiskowych, zapewnienie równorzędnego dostępu do usług dla wszystkich mieszkańców, zapewnienie dostępu do sieci infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego”.

Cele drugiego rzędu podzielono na 3 części, wśród których są (te, które wykazują istotny związek z GPR podkreślono oraz pogrubiono):

- I. Cele proekologiczne:
 - a. ochrona powierzchni ziemi,
 - b. ochrona wód,
 - c. ochrona powietrza,
 - d. ochrona ziemi.
- II. Cele rozwoju kulturowego:
 - a. ochrona obiektów zabytkowych,
 - b. ochrona krajobrazu kulturowego,
 - c. harmonijne kształtowanie nowej zabudowy,
 - d. dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej,
- III. Cele rozwoju gospodarczego:
 - a. rozwój budownictwa mieszkaniowego,
 - b. rozwój usług podstawowych i bytowych,
 - c. wzrost aktywności i koniunktury gospodarczej,
 - d. rozwój komunikacji,
 - e. rozwój infrastruktury technicznej.

Ponadto, w części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego określono szereg przedsięwzięć, zadań i działań strategicznych, które zostały zapisane w GPR lub z niego wynikają. Wśród nich jest m.in. remont kapitałny pałacu w Murowanej Goślinie wraz z rewitalizacją parku. W studium zapisano także zasady i kierunki zmierzające do ochrony dziedzictwa kulturowego obszaru, obiektów zabytkowych i historycznych układów urbanistycznych. Z kolei w kwestii obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego zapisano kierunki zmierzające do ograniczenia presji na środowisko przyrodnicze szczególnie w obszarach, gdzie jest ona największa (np. poprzez termomodernizacje obiektów budowlanych i wymianę źródeł ciepła), a także ochronę zasobów wodnych – np. poprzez działania zwiększające poziom retencji wodnej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Murowana Goślina na lata 2021–2026 to lokalny dokument strategiczny przyjęty Uchwałą Nr XXVII/280/2020 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 15 grudnia 2020 roku. Został opracowany w oparciu o obowiązek ustawowy wynikający z ustawy o pomocy społecznej i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2021 roku, obejmując okres do końca 2026 roku. Dokument pełni funkcję nadrzędną w zakresie lokalnej polityki społecznej. Określa diagnozę sytuacji społecznej gminy, prognozuje możliwe zmiany i wyznacza cele strategiczne oraz kierunki działań zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców – zwłaszcza osób i rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych takim wykluczeniem. Podstawą opracowania strategii były dane z Ośrodka Pomocy Społecznej, GUS, Urzędu Miejskiego, Policji, PUP i innych lokalnych instytucji. Strategia koncentruje się na pięciu priorytetowych obszarach problemowych: ubóstwie, niepełnosprawności, problemach osób starszych, trudnościach wychowawczych w rodzinach oraz uzależnieniach.

Główna wizja dokumentu zakłada zapewnienie dostępu do systemu wsparcia wszystkim mieszkańcom dotkniętym tymi problemami.

Strategia określa pięć celów strategicznych, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy społeczne oraz kierunkują działania lokalnej polityki społecznej. Cele te są ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójne ramy działań na poziomie lokalnym.

- **Cel 1: Przeciwdziałanie ubóstwu i marginalizacji społecznej.** Celem tym jest zmniejszenie liczby osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wsparcie finansowe, rozwój usług socjalnych i zwiększenie dostępności form aktywizacji społecznej oraz zawodowej. Duży nacisk położono na rozwój instrumentów pomocy środowiskowej i indywidualnej pracy socjalnej.
- **Cel 2: Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.** Strategia zakłada tworzenie i rozwój systemu wsparcia rodzin – zarówno profilaktycznego, jak i interwencyjnego – w celu przeciwdziałania rozpadowi rodzin, przemocy domowej, uzależnieniom oraz trudnościom wychowawczym. Uwzględniono tu również potrzeby dzieci i młodzieży w kontekście edukacji, rozwoju oraz przeciwdziałania patologiom społecznym.
- **Cel 3: Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych w ich środowisku życia.** Działania w tym obszarze mają na celu rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych i środowiskowych, tak aby osoby starsze i z niepełnosprawnościami mogły jak najdłużej funkcjonować w swoim otoczeniu, z zachowaniem samodzielności i godności. Ważnym elementem jest rozwój opieki wytchnieniowej oraz wspieranie opiekunów nieformalnych.
- **Cel 4: Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.** Cel ten zakłada budowanie lokalnych partnerstw pomiędzy instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym oraz mieszkańcami. Celem jest zwiększenie skuteczności działań poprzez lepszą koordynację i wymianę informacji, a także wspólne planowanie i wdrażanie projektów społecznych.
- **Cel 5: Rozwój aktywności społecznej mieszkańców gminy.** Ostatni cel koncentruje się na budowaniu kapitału społecznego poprzez wsparcie inicjatyw oddolnych, integrację lokalnych społeczności, rozwój wolontariatu i partycypacji obywatelskiej. Strategia zakłada, że aktywni mieszkańcy to fundament trwałej poprawy sytuacji społecznej w gminie.

Wszystkie powyższe cele znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w założeniach i działaniach ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku. GPR przekłada je na konkretne przedsięwzięcia realizowane w obszarach, gdzie koncentracja problemów społecznych jest największa. W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku zaplanowano szereg przedsięwzięć, które wprost realizują cele określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021–2026. Działania te odpowiadają na potrzeby osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspierają integrację lokalną, wzmacniają rodzinę i aktywizują społeczności lokalne, co czyni je naturalnym rozszerzeniem i przestrzennym dopełnieniem strategii społecznej.

- Z celem 1 – przeciwdziałaniem ubóstwu i marginalizacji społecznej – powiązane są działania takie jak „Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość” oraz „Gośliniacy w akcji”, których istotą jest aktywizacja mieszkańców, rozwój kompetencji społecznych i budowanie wspólnoty lokalnej, zwłaszcza wśród osób wykluczonych i o ograniczonym dostępie do zasobów.
- Cel 2 – wspieranie rodzin i funkcji opiekuńczo-wychowawczej – wspierają przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym, m.in. cykl warsztatów rodzicielskich „Wychowywać to kochać i wymagać” oraz programy integracyjne z udziałem rodzin i dzieci.
- Z kolei cel 3 – wspieranie osób starszych i z niepełnosprawnościami – znajduje odzwierciedlenie w projektach takich jak „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”, piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora” czy budowa windy w Klubie Osiedlowym „Zielone Wzgórza”, które poprawiają dostępność przestrzeni i usług oraz tworzą warunki do aktywnego starzenia się.
- Cel 4 – rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej – jest realizowany poprzez międzysektorowe partnerstwa przy wdrażaniu projektów, w tym udział organizacji pozarządowych, parafii, spółdzielni mieszkaniowych i instytucji publicznych w realizacji wspólnych inicjatyw społecznych i kulturalnych.
- Wreszcie cel 5 – rozwój aktywności społecznej mieszkańców – realizowany jest dzięki działaniom animacyjnym i kulturalnym, takim jak „Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina” czy „Akademia Parku Dzieje”, które pobudzają lokalną kreatywność, wzmacniają tożsamość i tworzą przestrzeń do wspólnego działania.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne odpowiadające na cele strategii społecznej mają charakter zróżnicowany – od inwestycji infrastrukturalnych zwiększających dostępność, po działania miękkie wzmacniające więzi i integrację. Ich komplementarność zapewnia skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym i budowę bardziej spójnej wspólnoty lokalnej.

8. Mechanizmy integrowania działań

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w gminie Murowana Goślina to proces wieloaspektowy, wymagający ścisłej koordynacji i zrównoważonego podejścia. Mechanizmy integrowania działań są kluczowym elementem tego procesu, ponieważ zapewniają harmonijną realizację inicjatyw w obszarach społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Dzięki nim można osiągnąć synergię działań, eliminować bariery i unikać dublowania wysiłków, a także w pełni wykorzystać dostępne zasoby ludzkie, finansowe i infrastrukturalne. Mechanizmy te umożliwiają nie tylko efektywną realizację poszczególnych projektów, ale także budują podstawy dla trwałego i zrównoważonego rozwoju obszarów objętych rewitalizacją.

Jednym z kluczowych aspektów integrowania działań jest stworzenie systemu zarządzania procesem rewitalizacji, który będzie uwzględniał zarówno lokalne potrzeby, jak i perspektywy długoterminowe. W tym celu konieczne jest wyznaczenie koordynatora rewitalizacji, który zadba o sprawną komunikację między różnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację projektów, a także będzie nadzorował spójność działań z wyznaczonymi celami strategicznymi. W skład systemu zarządzania powinny wejść jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, lokalne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy, co pozwoli na pełne wykorzystanie różnorodnych kompetencji i zasobów.

Integralnym elementem mechanizmów integrowania działań jest również partycypacja społeczna, która nadaje procesowi rewitalizacji charakter w pełni inkluzyjny. Aktywne zaangażowanie mieszkańców od etapu planowania aż po wdrożenie poszczególnych projektów ma kluczowe znaczenie dla ich akceptacji oraz długotrwałości efektów rewitalizacji. Konsultacje społeczne, debaty publiczne, warsztaty tematyczne czy spotkania z mieszkańcami to narzędzia, które pozwalają na zbieranie pomysłów, opinii i uwag, a także na budowanie zaufania między władzami lokalnymi a społecznością. Partycypacja stymuluje aktywność obywatelską, wzmacnia poczucie wspólnoty i sprawia, że mieszkańcy czują się współodpowiedzialni za rozwój swojego otoczenia.

Mechanizmy integrowania działań powinny również uwzględniać odpowiednie narzędzia planistyczne i finansowe, które pozwolą na racjonalne gospodarowanie zasobami. Harmonogramy działań, budżety wieloletnie oraz systemy monitorowania finansowego umożliwiają skuteczne zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi. Kluczowe jest tu wykorzystanie funduszy zewnętrznych, takich jak środki unijne czy granty krajowe, a także nawiązywanie partnerstw publiczno-prywatnych, które mogą zwiększyć zakres możliwych do realizacji działań. Istotnym elementem jest także wypracowanie lokalnych mechanizmów wsparcia, takich jak dotacje dla przedsiębiorców czy ulgi podatkowe, które zachęcą mieszkańców i inwestorów do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji.

Kolejnym istotnym aspektem integrowania działań jest system monitorowania i ewaluacji, który pozwala na bieżące śledzenie postępów oraz dokonywanie koniecznych korekt. Wprowadzenie wskaźników efektywności dla każdego z projektów oraz regularne raportowanie ich realizacji umożliwia ocenę skuteczności działań i dostosowanie strategii do zmieniających się uwarunkowań. System ten powinien być oparty na danych jakościowych i ilościowych, które pozwolą na pełne zrozumienie wpływu rewitalizacji na poszczególne aspekty życia społecznego, gospodarczego i środowiskowego.

Mechanizmy integrowania działań muszą również uwzględniać współpracę międzysektorową, która pozwala na połączenie kompetencji i zasobów różnych podmiotów. Władze samorządowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz instytucje edukacyjne i kulturalne mogą współdziałać w ramach wspólnych projektów, co pozwala na osiągnięcie większej skali działań i ich większej efektywności. Współpraca ta sprzyja również budowaniu lokalnych sieci wsparcia, które mogą być pomocne w realizacji działań wykraczających poza standardowy zakres kompetencji samorządu.

Ważnym elementem integrowania działań jest także komunikacja społeczna, która ma na celu informowanie mieszkańców o postępach i korzyściach płynących z rewitalizacji. Regularne publikowanie raportów, organizowanie spotkań informacyjnych czy prowadzenie kampanii promujących poszczególne projekty pozwala na budowanie pozytywnego wizerunku działań rewitalizacyjnych oraz angażowanie coraz większej liczby osób w ich realizację.

Komplementarność problemowa

Przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku odpowiadają na zróżnicowane wyzwania rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego. Ich dobór został dokonany w taki sposób, by poszczególne działania wzajemnie się uzupełniały, tworząc spójną i kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane problemy.

1. Sfera społeczna. W tej sferze skoncentrowano najwięcej działań, co odzwierciedla potrzebę wzmocnienia więzi społecznych, integracji międzypokoleniowej, profilaktyki zdrowotnej oraz wsparcia rodzin i seniorów. Przedsięwzięcia takie jak „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”, „Od juniora do seniora”, cykl warsztatów rodzicielskich, czy „Gośliniacy w akcji” aktywizują lokalną społeczność, wspierają rozwój kompetencji i budują kapitał społeczny. Uzupełnieniem są działania z zakresu kultury i integracji, takie jak Aktywizacja teatralna czy Akademia Parku Dzieje. Przedsięwzięcia infrastrukturalne (np. budowa windy, rewitalizacja pałacu, dworca, kościoła, remizy) również mają komponent społeczny, zwiększając dostępność i tworząc przestrzeń do działań integracyjnych.
2. Sfera gospodarcza. Choć mniej licznie reprezentowana, sfera gospodarcza znajduje odzwierciedlenie w przedsięwzięciach związanych z rewitalizacją centralnych przestrzeni miasta (Plac Powstańców Wielkopolskich, Nowy Rynek, teren nad jeziorem Raduszyn), które mogą pobudzić lokalną przedsiębiorczość i zwiększyć atrakcyjność turystyczną oraz handlowo-usługową obszaru. Dodatkowo termomodernizacja budynków użyteczności publicznej przyczynia się do zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych i poprawy efektywności ekonomicznej.
3. Sfera środowiskowa. Przedsięwzięcia w tej sferze odpowiadają na wyzwania związane z ochroną powietrza i klimatu oraz poprawą funkcjonowania przestrzeni publicznych w relacji człowiek-środowisko. Termomodernizacja budynków, rewitalizacja parków i terenów zieleni (np. przy pałacu, nad jeziorem Raduszyn), a także modernizacja obszarów silnie zurbanizowanych (Place, Nowy Rynek) wspierają poprawę jakości środowiska oraz zwiększenie odporności na zmiany klimatu.
4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna. Wiele działań ma na celu poprawę jakości przestrzeni publicznej, uporządkowanie funkcji w mieście i zwiększenie atrakcyjności terenów objętych rewitalizacją. Rewitalizacja placów, rynków, dworca kolejowego czy budowa terenów sportowo-rekreacyjnych wspierają lepsze wykorzystanie przestrzeni i odpowiadają na potrzeby mieszkańców. Eliminacja barier architektonicznych oraz modernizacja infrastruktury drogowej również wpisują się w cele tej sfery.
5. Sfera techniczna. Działania techniczne skupiają się na poprawie infrastruktury, dostępności obiektów i bezpieczeństwa. Termomodernizacja, budowa windy, remonty dróg, rozbudowa remizy OSP i modernizacja budynków użyteczności publicznej przyczyniają się do podniesienia standardu życia mieszkańców oraz zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów.

Istotnym elementem zaplanowanych działań jest ich komplementarność problemowa, polegająca na integrowaniu różnych sfer oddziaływania w ramach pojedynczych przedsięwzięć. Wiele działań realizuje jednocześnie cele społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe, co świadczy o całościowym i zintegrowanym podejściu do problemów występujących na obszarach zdegradowanych. Przykładem takiego podejścia są kompleksowe inwestycje infrastrukturalne – np. rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich, Nowego Rynku czy pałacu w Murowanej Goślinie – które nie tylko poprawiają estetykę i funkcjonalność przestrzeni, ale również przyczyniają się (poprzez wprowadzenie nowych funkcji lub przyciągnięcie nowych wydarzeń) do aktywizacji społecznej, wzrostu atrakcyjności gospodarczej i poprawy efektywności energetycznej. Z kolei działania techniczne, takie jak termomodernizacja budynków czy budowa windy, zostały zaprojektowane z myślą o poprawie dostępności i jakości życia mieszkańców, a jednocześnie wspierają cele środowiskowe lub społeczne.

Warto również podkreślić, że komplementarność nie dotyczy wyłącznie pojedynczych przedsięwzięć, lecz także ich wzajemnych relacji. Projekty miękkie – takie jak warsztaty międzypokoleniowe, działania animacyjne czy Akademia Parku Dzieje – wzmacniają oddziaływanie przedsięwzięć infrastrukturalnych, przyczyniając się do trwałego zakorzenienia zmian w lokalnej społeczności. Integracja sfer problemowych widoczna jest także w działaniach rewitalizacyjnych na rzecz obiektów historycznych (np. kościół, dworzec, pałac), które łączą sfery społeczną i przestrzenno-funkcjonalną. Dzięki temu GPR stanowi nie zbiór niezależnych interwencji, ale kompleksowy system powiązanych działań, których oddziaływanie jest większe niż suma ich części składowych.

Tabela 8.1. Matryca komplementarności problemowej przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie podstawowe	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
1. Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	x	x	X	x	X

Przedsięwzięcie podstawowe	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
2. Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”	X				
3. Warsztaty dla seniorów Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia”	X				
4. Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”	X				
5. Gośliniacy w akcji	X				
6. Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie	x	x	X	x	X
7. Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie	X			X	x
8. Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina	X				
9. Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość	X				
10. Akademia Parku Dzieje	X				
11. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina	x		X		X
12. Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie	X	x	X	X	X
13. Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie	x			x	X
14. Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie	x			x	X
15. Rozbudowa remizy OSP w Białężynie	x			x	X
16. Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie	x		x	x	X
17. Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza”	x			X	
18. Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14	x	x	x	X	
19. Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji		x			X

Komplementarność przestrzenna

Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zostały rozmieszczone w sposób zapewniający wsparcie wszystkich czterech podobszarów rewitalizacji: Murowana Goślina – Śródmieście, Murowana Goślina – Nowy Rynek, Białężyn oraz Łopuchowo. Podejście to pozwala na terytorialne zrównoważenie interwencji oraz umożliwia kompleksową poprawę warunków życia mieszkańców w różnych częściach gminy.

1. **Murowana Goślina – Śródmieście.** To podobszar o największym nasyceniu działań – zarówno inwestycyjnych, jak i społecznych. Obejmuje rewitalizację Placu Powstańców Wielkopolskich, pałacu i parku, odnowę kościoła pw. Św. Ducha, a także działania miękkie skierowane do mieszkańców (warsztaty, aktywizacja teatralna, rewitalizacja społeczna). Inwestycje techniczne i infrastrukturalne (np.

termomodernizacja, remonty dróg) zwiększają funkcjonalność i estetykę przestrzeni. Koncentracja działań w tym podobszarze wynika z jego znaczenia historyczno-kulturowego i funkcjonalnego jako centrum miasta.

2. **Murowana Goślina – Nowy Rynek.** Podobszar ten objęty jest szeregiem działań inwestycyjnych oraz społecznych. Kluczowe znaczenie ma Rewitalizacja Nowego Rynku, uzupełniona o inwestycje w infrastrukturę społeczną i sportową (budowa windy, teren rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn, Centrum sportowo-rekreacyjne Zielone Wzgórza). Obszar ten korzysta także z wielu projektów miękkich (warsztaty, inicjatywy społeczne, działania edukacyjne), co umożliwia wzmocnienie tożsamości lokalnej i budowanie aktywnej społeczności.
3. **Białężyn.** Choć podobszar ten charakteryzuje się mniejszą liczbą inwestycji niż w przypadku centralnych części miasta, to zaplanowano tu ważne działania infrastrukturalne – rozbudowę remizy OSP oraz działania społeczne (warsztaty dla seniorów, warsztaty rodzicielskie, akcje społeczne). Taki dobór przedsięwzięć odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności i umożliwia integrację oraz poprawę bezpieczeństwa.
4. **Łopuchowo.** W tym podobszarze kluczowym przedsięwzięciem jest rewitalizacja dworca kolejowego, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej, estetyki przestrzeni publicznej oraz potencjalnego ożywienia lokalnej aktywności. Uzupełnieniem są działania społeczne i edukacyjne, dzięki którym rewitalizacja ma szansę przynieść trwałe efekty rozwojowe.

Tabela 8.2. Matryca komplementarności przestrzennej przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie podstawowe	Podobszar Murowana Goślina Śródmieście	Podobszar Murowana Goślina Nowy Rynek	Podobszar Białężyn	Podobszar Łopuchowo
1. Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich w Murowanej Goślinie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	X			
2. Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”	X	X	X	X
3. Warsztaty dla seniorów Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia”			X	
4. Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”	X	X	X	X
5. Gośliniaczy w akcji	X	X	X	X
6. Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie		X		
7. Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie		X		
8. Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina	X	X	X	X
9. Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość	X	X	X	X
10. Akademia Parku Dzieje	X	X	X	X
11. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina	X	X		
12. Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie	X			
13. Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie	X			
14. Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie				X
15. Rozbudowa remizy OSP w Białężynie			X	
16. Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie				
17. Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza”		X		
18. Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14		X		
19. Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji	X	X		

Podsumowując, rozmieszczenie przedsięwzięć wskazuje na wyraźną koncentrację przestrzenną działań rewitalizacyjnych w dwóch centralnych podobszarach miejskich: Murowana Goślina – Śródmieście oraz Murowana Goślina – Nowy Rynek, co wynika z ich szczególnej roli funkcjonalnej w strukturze osadniczej gminy, większego zagęszczenia problemów społecznych i przestrzennych oraz potencjału do kreowania efektów rozwojowych o charakterze ponadlokalnym. W podobszarach tych zaplanowano najwięcej działań inwestycyjnych, łączących cele społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, co sprzyja intensyfikacji procesów rewitalizacyjnych w ich otoczeniu. Jednocześnie, działania o charakterze społecznym, edukacyjnym i kulturowym realizowane są w sposób równomierny we wszystkich czterech podobszarach, co zapewnia dostęp do efektów rewitalizacji niezależnie od miejsca zamieszkania i wzmacnia spójność społeczną na poziomie całej gminy. Z kolei w podobszarach Białężyn i Łopuchowo zaplanowano pojedyncze, ale istotne inwestycje infrastrukturalne, takie jak rozbudowa remizy OSP czy rewitalizacja dworca kolejowego. Działania te odpowiadają na konkretne potrzeby lokalnych społeczności, m.in. w zakresie poprawy bezpieczeństwa, dostępności i estetyki przestrzeni publicznej. Ich znaczenie wzmacnia jest przez komplementarne działania społeczne, które – dzięki równomiernemu rozlokowaniu – obejmują także te mniejsze miejscowości. W efekcie GPR tworzy spójny układ interwencji przestrzennych, łączący koncentrację działań inwestycyjnych w obszarach centralnych z równomiernym zasięgiem działań miękkich i integrujących na całym obszarze gminy.

Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku stanowi logiczną i funkcjonalną kontynuację działań prowadzonych w poprzednim okresie programowania, w ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina, przyjętego Uchwałą Nr XLII/410/2018 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 23 kwietnia 2018 r. Wiele przedsięwzięć ujętych w obecnym GPR rozwija wcześniej rozpoczęte działania lub koncentruje się na tych samych obszarach przestrzennych i społecznych, wzmacniając efekt rewitalizacji i odpowiadając na aktualne wyzwania lokalne.

Przykładem takiej ciągłości jest obszar zespołu pałacowo-parkowego w Murowanej Goślinie, którego rewitalizacja została rozpoczęta w poprzedniej perspektywie i kontynuowana jest w GPR jako projekt wieloaspektowy, łączący funkcje przestrzenne, kulturowe i społeczne. Z kolei obecna w GPR rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie wpisuje się w szerszy proces poprawy dostępności transportowej zapoczątkowany realizacją projektu unijnego „Budowa Zintegrowanego Węzła Przesiadkowego w Murowanej Goślinie”, współfinansowanego ze środków WRPO 2014–2020. Kontynuację widać także w obszarze rozwoju lokalnych atrakcji o znaczeniu społecznym i gospodarczym – Park Dzieje, ujęty w poprzednim LPR jako projekt o dużym potencjale integracyjnym i promocyjnym, doczekał się dalszego rozwinięcia w nowym GPR w postaci przedsięwzięcia „Akademia Parku Dzieje”, ukierunkowanego na aktywizację społeczną i edukację historyczno-kulturalną.

Ciągłość działań dotyczy również inicjatyw społecznych, realizowanych wcześniej m.in. w ramach projektów takich jak Program wsparcia i aktywizacji społecznej seniorów, Program pracy opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci i młodzieży czy Integracja międzypokoleniowa. Ich rozwinięciem w nowym GPR są przedsięwzięcia miękkie – m.in. „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”, „Od juniora do seniora”, „Gośliniaczy w akcji” oraz cykl warsztatów dla rodzin. Kontynuacją objęła również przedsięwzięcia infrastrukturalne, takie jak Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza”, którego realizacja została zapoczątkowana w poprzednim LPR i rozwijana jest w nowej perspektywie jako ważny punkt integracji społecznej i aktywności mieszkańców.

Tym samym Gminny Program Rewitalizacji zachowuje ciągłość strategiczną i operacyjną interwencji rewitalizacyjnych, odpowiadając na wymóg komplementarności międzyokresowej. Wzmacnia trwałość efektów poprzednich działań i pozwala na ich dalszy rozwój, stanowiąc spójny element wieloletniej polityki poprawy jakości życia, integracji społecznej i zagospodarowania przestrzeni w gminie Murowana Goślina.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania to jedna z kluczowych zasad przyjętych przy konstruowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku. Oznacza ona zarówno łączenie różnych kategorii środków (publicznych i prywatnych), jak i umiejętne wykorzystanie różnorodnych instrumentów wsparcia – krajowych i unijnych – w ramach dostępnych polityk rozwojowych. Przedsięwzięcia zaplanowane w GPR zostały przygotowane w taki sposób, aby móc sięgać po środki z wielu źródeł, unikając jednocześnie ryzyka podwójnego finansowania i zwiększając elastyczność realizacyjną.

W praktyce wiele przedsięwzięć rewitalizacyjnych zakłada udział zarówno środków publicznych (np. budżetu gminy, funduszy unijnych, programów rządowych), jak i prywatnych (np. darowizn, wkładu partnerów lokalnych). Przykładowo, rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie, Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza” czy działania nad Jeziorem Raduszyn łączą finansowanie z budżetu gminy, Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021–2027, Krajowego Planu Odbudowy oraz środków ministerialnych i tematycznych (WFOŚiGW, BGK, PFRON, NIW). Natomiast rewitalizacja dworca w Łopuchowie to przykład przedsięwzięcia realizowanego wyłącznie ze środków publicznych, bez udziału prywatnego kapitału – co odpowiada charakterowi i funkcji obiektu.

Ważnym aspektem komplementarności jest również rozróżnienie pomiędzy udziałem gminy jako inicjatora i partnera finansowego a możliwością sięgania po środki zewnętrzne – w tym unijne, krajowe oraz prywatne. Niektóre projekty (zwłaszcza społeczne) zakładają niski koszt jednostkowy i wyłącznie zewnętrzne dofinansowanie (np. z EFS+, NIW, ministerstw), inne zaś (np. infrastrukturalne) wymagają większego wkładu własnego jako warunku pozyskania wsparcia.

Przyjęta w Programie struktura finansowania pozwala zatem nie tylko na lepsze zarządzanie ryzykiem, ale również na pełniejsze wykorzystanie dostępnych instrumentów rozwoju i zwiększenie odporności wdrażania na zmiany budżetowe. Szczegółowa analiza planowanych źródeł finansowania dla każdego z 19 przedsięwzięć zawarta jest w tabeli 9.1 w rozdziale 9. Szacunkowe ramy finansowe.

komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku opiera się na połączeniu zarządzania wykonawczego, realizowanego w ramach struktur podporządkowanych Burmistrzowi Miasta i Gminy, z mechanizmami partycypacji społecznej i monitoringu obywatelskiego. Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina pełni nadrzędną rolę instytucjonalną w systemie wdrażania programu. Odpowiada za koordynację całości działań rewitalizacyjnych, podejmowanie decyzji strategicznych i operacyjnych oraz zapewnienie zgodności programu z innymi politykami gminnymi. W strukturze Urzędu planuje się powołanie pełnomocnika ds. rewitalizacji, wyznaczonego przez Burmistrza jako osoby odpowiedzialnej za bieżącą koordynację, monitoring, współpracę z interesariuszami oraz przygotowywanie materiałów informacyjnych i sprawozdawczych.

W realizacji GPR zaangażowane są i będą również podmioty zależne od Burmistrza, w tym jednostki organizacyjne (takie jak Ośrodek Pomocy Społecznej), referaty Urzędu (w szczególności referaty odpowiedzialne za inwestycje, planowanie przestrzenne i rozwój lokalny), spółdzielnia socjalna, Centrum Kultury i Sportu. Ich działania są komplementarne – obejmują zarówno komponenty społeczne, jak i przestrzenno-infrastrukturalne – i realizowane są w ramach istniejących procedur administracyjnych oraz planów budżetowych i inwestycyjnych gminy. Program nie stanowi odrębnego mechanizmu, lecz działa w sprzężeniu z dokumentami strategicznymi, finansowymi i planistycznymi.

Od strony społecznej i partycypacyjnej istotną rolę odgrywa Komitet Rewitalizacji, powołany Zarządzeniem nr 142/2025 Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina z dnia 17 stycznia 2025 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa Regulamin, wprowadzony Uchwałą nr VII/73/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r. w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina. Komitet pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą, umożliwiając włączenie do procesu rewitalizacji przedstawicieli różnych grup interesariuszy: mieszkańców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych, instytucji lokalnych i radnych. Jego zadaniem jest m.in. opiniowanie dokumentów sprawozdawczych, formułowanie rekomendacji oraz wspieranie dialogu pomiędzy administracją a partnerami społecznymi. Spotkania Komitetu odbywają się co najmniej raz na pół roku, z możliwością zwoływania posiedzeń nadzwyczajnych w razie potrzeby.

Dzięki jasnemu podziałowi ról pomiędzy poziomem wykonawczym (Burmistrz, pełnomocnik, jednostki organizacyjne) a partycypacyjnym (Komitet Rewitalizacji), system zarządzania GPR umożliwia sprawną realizację przedsięwzięć, bieżącą koordynację z innymi działaniami gminy oraz zachowanie transparentności i responsywności wobec potrzeb społeczności lokalnej. Komplementarność ta wzmacnia spójność instytucjonalną programu i sprzyja jego długofalowej skuteczności. Szczegółowy opis zadań i procedur przyjętych w realizacji GPR zapisano w rozdziałach 10 i 11.

9. Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe stanowią ważny element Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku. W tej części dokumentu podsumowano, jakich nakładów finansowych wymagają zaplanowane działania rewitalizacyjne oraz z jakich źródeł planuje się ich sfinansowanie. Rozdział ten nie tylko porządkuje informacje o kosztach poszczególnych przedsięwzięć, ale także odzwierciedla realistyczne podejście gminy do planowania i zarządzania budżetem publicznym w horyzoncie wieloletnim.

Ramowy charakter tego zestawienia (tab. 9.1) oznacza, że przedstawione kwoty są prognozami – opartymi na analizach kosztów podobnych projektów, założeniach wynikających z dokumentów programowych (np. Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027, Krajowy Plan Odbudowy, budżet państwa) oraz wstępnych kosztorysach opracowanych dla części projektów. Z uwagi na fakt, że GPR jest dokumentem wdrażanym przez kilka lat, ramy finansowe mają charakter dynamiczny i mogą być aktualizowane w zależności od dostępności środków zewnętrznych, zmian kosztów rynkowych, a także wyników ewaluacji programu.

W rozdziale wskazano łącznie 18 przedsięwzięć rewitalizacyjnych – zarówno inwestycyjnych (np. rewitalizacja placów, budynków, infrastruktury technicznej), jak i społecznych (np. warsztaty, działania międzypokoleniowe, projekty aktywizujące mieszkańców). Dla każdego z przedsięwzięć określono:

- szacunkowy koszt całkowity (w zł),
- planowany udział budżetu gminy (czyli wkład własny niezbędny m.in. przy ubieganiu się o środki zewnętrzne),
- możliwości finansowania ze środków unijnych, w tym w szczególności:
 - Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027 (w tym dla projektów "miękkich" w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus),
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko 2021-2027,
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
 - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO),
- inne źródła zewnętrzne, takie jak:
 - środki krajowe z resortów (Ministerstwa Kultury, Edukacji, Zdrowia, Sportu, MSWiA),
 - fundusze tematyczne (np. WFOŚiGW, PFRON, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg),
 - środki Banku Gospodarstwa Krajowego,
 - środki instytucji i organizacji pozarządowych lub wspierających organizacje pozarządowe (np. NIW, darowizny).

Zróźnicowanie źródeł finansowania odzwierciedla kompleksowy charakter Gminnego Programu Rewitalizacji. Wskazane w tabeli 9.1 źródła – zarówno krajowe, jak i unijne – zostały przypisane do konkretnych przedsięwzięć w sposób spójny z ich charakterem i potencjałem aplikacyjnym. W wielu przypadkach projekty łączą różne instrumenty finansowania, co zwiększa ich elastyczność i odporność na zmiany budżetowe. Takie podejście umożliwia podmiotom realizującym projekty nie tylko dywersyfikację ryzyka finansowego, ale także pełniejsze wykorzystanie dostępnych instrumentów rozwoju, w tym Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021–2027, Krajowego Planu Odbudowy i środków budżetu państwa.

W ujęciu łącznym, szacunkowa wartość wszystkich przedsięwzięć uwzględnionych w Programie wynosi około 62 miliony złotych. Największe nakłady planowane są na: rewitalizację pałacu i parku w Murowanej Goślinie (22 mln zł), remonty i modernizacje dróg lokalnych (15 mln zł), renowację gminnych kamienic (18 mln zł), a także rewitalizację Placu Powstańców Wielkopolskich i nowe inwestycje na podobszarze Murowana Goślina Nowy Rynek. Choć działania społeczne stanowią mniejszy udział kosztowy, ich strategiczne znaczenie dla integracji, partycypacji i przeciwdziałania wykluczeniu pozostaje fundamentalne dla osiągnięcia celów rewitalizacyjnych.

Tabela 9.1. Szacunkowe ramy finansowe GPR wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowe koszty (tys. zł)			Budżet gminy	Fundusze zewnętrzne, w tym UE
		Razem	ze źródeł publicznych	ze źródeł prywatnych		
1	Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich	4 000	4 000	0	Tak	Tak, FEW 2021-2027, KPO
2	Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie...”	50	50	0	Tak	Możliwe dofinansowanie z EFS+, Środki Ministerstwa Zdrowia

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowe koszty (tys. zł)			Budżet gminy	Fundusze zewnętrzne, w tym UE
		Razem	ze źródeł publicznych	ze źródeł prywatnych		
3	Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia”	30	30	0	Tak	Tak, środki z EFS+, Środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
4	Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”	40	40	0	Tak	Tak, środki na „miękkie” projekty rewitalizacyjne FEW 2021-2027, Środki Ministerstwa Edukacji Narodowej
5	Gośliniacy w akcji	30	30	0	Tak	Tak, FEW 2021-2027, KPO, Środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
6	Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie	2 000	1 400	600	Nie	Tak, FEW 2021-2027, KPO, Środki własne, WFOŚiGW
7	Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórze” w Murowanej Goślinie	1 500	1 050	450	Nie	Tak, FEW 2021-2027, KPO, Środki własne, PFRON, środki Ministerstwa Kultury
8	Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina	30	30	0	Nie	Tak, środki na „miękkie” projekty rewitalizacyjne FEW 2021-2027, Dotacje, darowizny, NIW
9	Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość	200	200	0	Nie	Tak, środki na „miękkie” projekty rewitalizacyjne FEW 2021-2027, Środki własne, dotacje, darowizny, NIW
10	Akademia Parku Dzieje	300	300	0	Nie	Tak, FEW 2021-2027; LGD, Środki własne, dotacje, darowizny, NIW
11	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina	1 500	1 500	0	Tak	Tak, FEW 2021-2027; KPO, WFOŚiGW
12	Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie	22 000	22 000	0	Tak	Tak, FEW 2021-2027; KPO, Środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
13	Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie	3 000	2 100	900	Nie	Tak, FEW 2021-2027; KPO, Środki własne, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
14	Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie	4 000	4 000	0	Tak	Tak, KPO, Nie
15	Rozbudowa remizy OSP w Białężynie	500	500	0	Tak	Tak, FEW 2021-2027; KPO, Środki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
16	Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie	18 000	18 00	0	Tak	Bank Gospodarstwa Krajowego
17	Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórze”	6 000	4 200	1 800	Nie	Tak, FEW 2021-2027; KPO, Środki własne, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki
18	Teren nad jeziorem Raduszyn	2 000	1 400	600	Nie	Tak, FEW 2021-2027; KPO, Środki własne, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowe koszty (tys. zł)			Budżet gminy	Fundusze zewnętrzne, w tym UE
		Razem	ze źródeł publicznych	ze źródeł prywatnych		
19	Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji	15 000	15 000	0	Tak	Nie, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg

10. Struktura zarządzania realizacją programu

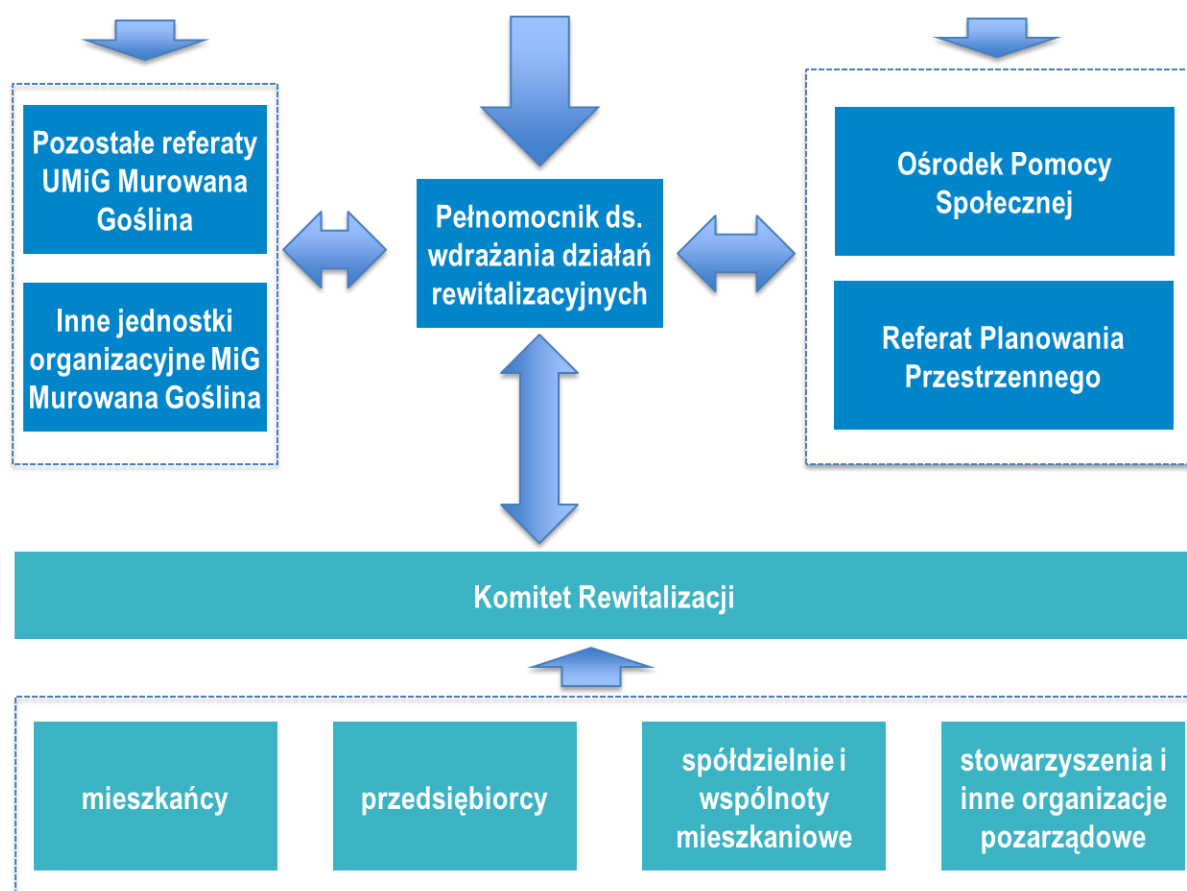
System wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Murowanej Gośliny opiera się na zasadach partnerstwa i szeroko rozumianej partycypacji społecznej. Udział mieszkańców i interesariuszy w fazie realizacyjnej programu – jako uzupełnienie zaangażowania na wcześniejszych etapach, takich jak diagnoza, programowanie czy monitoring – ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia społecznej akceptacji podejmowanych działań rewitalizacyjnych. Dzięki aktywnej partycypacji możliwe jest nie tylko budowanie zaufania i współodpowiedzialności za proces rewitalizacji, ale także zwiększenie szans na skuteczne pozyskiwanie środków finansowych z różnych źródeł – zarówno publicznych, jak i prywatnych. Partycypacja przyczynia się także do bardziej efektywnego monitorowania wdrażania programu, a w razie potrzeby – jego aktualizacji, szczególnie w sytuacji wystąpienia istotnych zmian uwarunkowań lokalnych lub zewnętrznych.

Zgodnie z obowiązującymi dokumentami strategicznymi i prawnymi, kluczową rolę w procesie wdrażania GPR odgrywa samorząd lokalny oraz jego jednostki organizacyjne, na które spada główny ciężar organizacyjny, koordynacyjny i finansowy. W szczególności istotną funkcję pełni Ośrodek Pomocy Społecznej, który angażuje się w realizację wielu przedsięwzięć o charakterze społecznym, stanowiących fundament procesów rewitalizacyjnych. Dla zapewnienia wysokiej jakości zarządzania rewitalizacją oraz spójności i komplementarności podejmowanych działań, niezbędne jest stworzenie – bądź odpowiednie dostosowanie – struktur administracyjno-zarządczych do specyfiki programu rewitalizacji w Murowanej Goślinie. Chodzi o to, aby struktury te umożliwiły skuteczną koordynację działań prowadzonych przez różne podmioty, a także elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby i wyzwania. Wdrożenie GPR zakłada zatem ścisłą współpracę między różnymi interesariuszami lokalnymi – zarówno wewnętrznymi (jednostki organizacyjne gminy, instytucje publiczne, instytucje kultury), jak i zewnętrznymi (mieszkańcy, inwestorzy, organizacje pozarządowe i społeczne). Układ ról i powiązań między tymi podmiotami został przedstawiony w dalszej części dokumentu, wraz z opisem ich kompetencji i zakresu odpowiedzialności w realizacji poszczególnych zadań programu rewitalizacji.

Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina

Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina jako organ wykonawczy gminy jest kluczowym podmiotem odpowiedzialnym za kierowanie i nadzorowanie całego procesu rewitalizacji na poziomie lokalnym (ryc. 10.1). Pełni nie tylko funkcję strategiczną, ale również operacyjną – sprawując bieżący nadzór nad wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zapewniając spójność działań podejmowanych przez wszystkie zaangażowane podmioty. W ramach swoich kompetencji Burmistrz kieruje pracą Urzędu Miasta i Gminy, w tym również referatów i jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację działań rewitalizacyjnych. Dbą o to, by działania te były skoordynowane, zgodne z założeniami programu oraz dostosowane do lokalnych uwarunkowań i możliwości finansowo-organizacyjnych. W tym celu wyznacza pełnomocnika ds. wdrażania GPR, który odpowiada za codzienną koordynację procesu i sporządzanie niezbędnych analiz oraz raportów. Burmistrz pełni także rolę animatora współpracy pomiędzy różnymi grupami interesariuszy rewitalizacji – zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi: mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, spółdzielniami mieszkaniowymi. Zapewnienie sprawnej obsługi organizacyjnej tej współpracy oraz jej włączenie w ramy instytucjonalne programu (np. poprzez funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji) stanowi ważny element jego odpowiedzialności. Burmistrz nadaje także tempo całemu procesowi rewitalizacji, wyznaczając priorytety i dostosowując intensywność działań do aktualnych możliwości i ograniczeń – zarówno kadrowych, finansowych, jak i organizacyjnych. Jego decyzje powinny być podejmowane w oparciu o dialog społeczny i eksperckie opinie, w szczególności uwzględniając stanowisko Komitetu Rewitalizacji, który pełni funkcję doradczą i opiniującą w procesie wdrażania GPR. Nade wszystko Burmistrz odpowiada za zgodność realizacji programu z celami strategicznymi gminy, ale również zapewnia jego elastyczne dostosowywanie do zmieniających się warunków lokalnych, co czyni go centralną postacią w strukturze zarządzania rewitalizacją.

Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina

Rycina 10.1. Struktura zarządzania wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

Ośrodek Pomocy Społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej w Murowanej Goślinie pełni wielowymiarową rolę w procesie wdrażania GPR, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów społecznych, które stanowią fundament całego procesu rewitalizacji. Po pierwsze, OPS jest realizatorem szeregu przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze społecznym (zob. rozdział 6), ukierunkowanych na poprawę sytuacji życiowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Działania te obejmują m.in. wsparcie rodzin w kryzysie, aktywizację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem, integrację mieszkańców poprzez lokalne inicjatywy oraz budowanie kapitału społecznego. Ośrodek dysponuje doświadczeniem i kompetencjami kadry pracowników socjalnych, co pozwala na skuteczne wdrażanie działań odpowiadających na realne potrzeby lokalnych społeczności. Jednocześnie OPS pełni kluczową funkcję ekspercką w zakresie identyfikowania i diagnozowania problemów społecznych występujących na terenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Dzięki codziennej pracy środowiskowej oraz bezpośredniemu kontaktowi z mieszkańcami, pracownicy Ośrodka są w stanie w sposób najbardziej miarodajny rozpoznawać skalę i dynamikę zjawisk takich jak ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, przemoc domowa, bezdomność czy niska aktywność społeczna. Ta wiedza stanowi istotny wkład w proces aktualizacji diagnozy rewitalizacyjnej oraz w monitoring realizacji GPR.

Referat Planowania Przestrzennego

Referat Planowania Przestrzennego w Urzędzie Miasta i Gminy Murowana Goślina odgrywa istotną rolę w zapewnianiu spójności procesu rewitalizacji z dokumentami i narzędziami polityki przestrzennej gminy. Jego podstawową odpowiedzialnością w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) jest czuwanie nad zgodnością zapisów programu z obowiązującymi i przygotowywanymi dokumentami planistycznymi, w

szczegółności ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (do czasu zakończenia jego obowiązywania), planem ogólnym oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Referat ten powinien również uwzględniać w procesach aktualizacji dokumentów planistycznych cele i przedsięwzięcia przewidziane w GPR. Dzięki swojej specjalistycznej wiedzy planistycznej, Referat Planowania Przestrzennego pełni także funkcję opiniodawczą na etapie przygotowywania inwestycji rewitalizacyjnych – zarówno tych realizowanych przez jednostki gminne, jak i przez partnerów zewnętrznych. Jego rola polega na analizie zgodności lokalizacji i charakteru planowanych przedsięwzięć z dokumentami planistycznymi oraz wspieraniu procesów lokalizacyjnych, jeśli pojawiają się potrzeby zmian planistycznych wynikające z wdrażania GPR. Ponadto Referat jest odpowiedzialny za wydawanie zaświadczeń dotyczących położenia nieruchomości na terenie obszaru zdegradowanego lub obszaru rewitalizacji. Czynność ta ma istotne znaczenie zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów, którzy potrzebują formalnego potwierdzenia lokalizacji nieruchomości względem granic wyznaczonych obszarów, na potrzeby procedur administracyjnych czy pozyskiwania środków zewnętrznych.

Pozostałe referaty Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina oraz inne gminne jednostki organizacyjne

W procesie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina istotną rolę odgrywają pozostałe referaty Urzędu Miasta i Gminy oraz jednostki organizacyjne gminy, w tym jednostki budżetowe i spółki komunalne. Problemy związane z wdrażaniem GPR, napotykanymi trudnościami oraz potrzebami aktualizacji czy dostosowania działań do zmieniających się warunków (jeśli się pojawiają) będą poruszane podczas cotygodniowych narad kierowników referatów Urzędu Miasta i Gminy, prowadzonych przez Burmistrza. Taka formuła umożliwi szybką identyfikację przeszkód i wyzwań, wspólne poszukiwanie rozwiązań oraz bieżącą koordynację działań jednostek odpowiedzialnych za realizację konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Równolegle, forum dyskusji i dialogu z udziałem lokalnych interesariuszy stanowi Komitet Rewitalizacji, którego posiedzenia są okazją do prezentowania informacji o stanie wdrażania programu, wymiany opinii oraz formułowania rekomendacji w zakresie usprawnień czy korekt. W ramach prac Komitetu mogą być również zgłaszane nowe inicjatywy oraz ocenie poddawane dotychczasowe efekty działań rewitalizacyjnych. Pozostałe referaty i jednostki gminne uczestniczą w realizacji projektów rewitalizacyjnych zgodnie ze swoim zakresem kompetencji, wspierają proces monitoringu poprzez przekazywanie danych i informacji o stanie zaawansowania zadań, a także mogą inspirować i zgłaszać nowe projekty, wpisujące się w cele i logikę GPR. Dzięki współpracy w ramach istniejących struktur zarządczych gminy możliwe jest efektywne, elastyczne i zintegrowane prowadzenie procesu rewitalizacji bez potrzeby tworzenia odrębnych, formalnych ciał koordynacyjnych.

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji w Gminie Murowana Goślina pełni funkcję ciała opiniodawczo-doradczego Burmistrza w zakresie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR). Jego głównym zadaniem jest reprezentowanie interesów różnych grup lokalnych interesariuszy – mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych – oraz zapewnianie ciągłości dialogu społecznego na każdym etapie realizacji programu. Komitet stanowi przestrzeń do prowadzenia merytorycznej dyskusji na temat stanu realizacji GPR, kierunków działań oraz ewentualnych potrzeb zmian w zapisach programu. Umożliwia on formułowanie uwag, wniosków i rekomendacji dotyczących przedsięwzięć rewitalizacyjnych, narzędzi wsparcia społecznego i inwestycyjnego, a także aspektów organizacyjnych i instytucjonalnych całego procesu. Komitet Rewitalizacji w szczególności:

- opiniuje coroczne raporty z monitoringu realizacji GPR, wyrażając stanowisko w sprawie postępów, efektywności działań i ewentualnych trudności w realizacji;
- uczestniczy w procesie okresowej oceny efektów programu, w tym w latach, w których prowadzone są raporty ewaluacyjne (2028 i 2031), wnosząc głos środowisk lokalnych do oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych;
- przedstawia propozycje modyfikacji GPR wynikające ze zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych;
- pełni funkcję łącznika między społecznością lokalną a administracją publiczną, wspierając proces informowania, angażowania i integrowania mieszkańców w działania rewitalizacyjne.

Posiedzenia Komitetu organizowane są regularnie, zgodnie z zapisami regulaminu przyjętego przez Radę Miejską.

Inni interesariusze zewnętrzni, w tym mieszkańcy, przedsiębiorcy, zarządcy nieruchomości i przedstawiciele organizacji pozarządowych

Inni interesariusze zewnętrzni, tacy jak mieszkańcy, przedsiębiorcy, zarządcy nieruchomości, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, pełnią istotną rolę w procesie rewitalizacji jako partnerzy wspierający wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Murowanej Gośliny. Ich udział opiera się na zasadach partycypacji, współodpowiedzialności i współpracy z administracją publiczną. Zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych odbywa się w zależności od ich potencjału, możliwości organizacyjnych oraz zakresu oddziaływania poszczególnych działań rewitalizacyjnych na ich otoczenie. Uczestnictwo to może przyjmować różnorodne formy – od informowania, poprzez konsultacje i doradztwo, aż po bezpośrednie uczestnictwo w realizacji konkretnych przedsięwzięć. Do głównych kompetencji i sposobów włączania interesariuszy zewnętrznych należą:

- informowanie referatów i jednostek odpowiedzialnych za wdrażanie GPR o lokalnych problemach i potrzebach, które wymagają uwzględnienia w działaniach rewitalizacyjnych;
- konsultowanie proponowanych rozwiązań dotyczących konkretnych działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza tych odnoszących się do przestrzeni publicznych, usług lokalnych czy relacji społecznych;
- współodpowiedzialność za podejmowanie decyzji, szczególnie w sprawach ich bezpośrednio dotyczących – zarówno poprzez udział w konsultacjach, jak i w pracach Komitetu Rewitalizacji;
- współrealizacja projektów rewitalizacyjnych, m.in. jako partnerzy organizacyjni, grantobiorcy, inicjatorzy oddolnych działań lub współuczestnicy inwestycji społecznych i infrastrukturalnych.

Zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych ma charakter komplementarny wobec działań prowadzonych przez samorząd gminy i sprzyja budowaniu poczucia współwłasności oraz długofalowej odpowiedzialności za rozwój obszaru rewitalizacji.

Zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina

Procedura zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) stanowi integralny element systemu zarządzania procesem rewitalizacji w Gminie Murowana Goślina. Program traktowany jest jako dokument elastyczny, który – mimo swojej strategicznej natury – powinien podlegać aktualizacjom w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne i instytucjonalne. Procedura zmiany GPR umożliwia dostosowanie działań rewitalizacyjnych do rzeczywistych potrzeb i możliwości oraz zapewnia zachowanie efektywności i skuteczności programu. Zmiana GPR może zostać zainicjowana w różnych momentach jego wdrażania, w szczególności w sytuacjach, gdy:

- w otoczeniu społeczno-gospodarczym lub prawnym zająd istotne zmiany, np. decyzje organów zewnętrznych (np. wojewody, ministerstw, instytucji finansujących) uniemożliwiające realizację części przedsięwzięć lub wymagające istotnego ich przeformułowania;
- analiza danych i monitoring wskaźników programu wykażą, że planowane przedsięwzięcia nie przynoszą zakładanych efektów i nie przyczyniają się do poprawy sytuacji w obszarze rewitalizacji;
- pojawią się nowe, dotychczas niezidentyfikowane projekty lub inicjatywy, które – zdaniem interesariuszy lub organów gminy – mogą w istotny sposób zwiększyć efektywność i trwałość działań rewitalizacyjnych;
- z różnych względów – braku finansowania, barier prawnych, technicznych, proceduralnych – część projektów nie jest realizowana, mimo wcześniejszego planu;
- wskutek skutecznej realizacji działań rewitalizacyjnych część lub całość obszaru rewitalizacji przestaje wykazywać cechy sytuacji kryzysowej, co uzasadnia ograniczenie lub zakończenie interwencji na tym terenie.

Procedura zmiany GPR będzie przebiegać w sposób transparentny. Pierwszym etapem jest identyfikacja potrzeby zmiany, która może zostać zgłoszona przez pełnomocnika ds. wdrażania GPR, kierowników referatów, jednostki organizacyjne gminy, Komitet Rewitalizacji lub inne podmioty zaangażowane w realizację programu. W przypadku istotniejszych modyfikacji, inicjatywa zmiany powinna zostać poparta analizą danych, wynikami monitoringu lub rekomendacjami zawartymi w raportach ewaluacyjnych. Po zidentyfikowaniu potrzeby zmiany, pełnomocnik ds. GPR, w porozumieniu z referatami merytorycznymi, opracowuje propozycję aktualizacji programu. Dokument poddawany jest konsultacjom społecznym, a jego treść prezentowana i omawiana na forum Komitetu Rewitalizacji, który przygotowuje opinię w sprawie proponowanych zmian. Następnie projekt aktualizacji trafia do Burmistrza

Miasta i Gminy, który – po zapoznaniu się z opinią Komitetu oraz wynikami konsultacji – może skierować dokument pod obrady Rady Miejskiej. Zmiana GPR następuje w drodze uchwały Rady Miejskiej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Koszty zarządzania programem

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji wymaga zapewnienia odpowiedniego zaplecza organizacyjnego, kadrowego i operacyjnego. W związku z tym przewiduje się wydzielenie w budżecie gminy środków na koszty administracyjne i koordynacyjne, które obejmują m.in.:

- wynagrodzenie dla pełnomocnika ds. GPR (wyjątek stanowi sytuacja, w której pełnomocnikiem zostanie doradca „społeczny”) oraz osób zaangażowanych w jego wdrażanie,
- obsługę techniczną i organizacyjną spotkań Komitetu Rewitalizacji,
- działania informacyjne i promocyjne dotyczące programu (ulotki, broszury, strona internetowa, media społecznościowe),
- prowadzenie konsultacji społecznych i warsztatów dla interesariuszy,
- bieżący monitoring oraz opracowanie raportów ewaluacyjnych i sprawozdań,
- doradztwo prawne i techniczne na potrzeby wdrażania projektów.

Szacunkowy koszt zarządzania programem w całym okresie realizacji GPR (2025–2030) wynosi ok. 20 000 zł, z czego znaczna część może być pokryta ze środków pomocowych (np. FERS – Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego) oraz w ramach kosztów pośrednich kwalifikowanych w projektach realizowanych z funduszy UE.

Harmonogram realizacji GPR

Dla przejrzystości harmonogram został ujęty w dwóch perspektywach czasowych: pierwsza obejmuje działania przygotowawcze prowadzące do uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji (tab. 10.1), druga – planowaną realizację samych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Prace nad GPR rozpoczęły się jesienią 2024 roku od przeprowadzenia konsultacji społecznych projektów uchwał: o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz o zasadach wyznaczania składu i działania Komitetu Rewitalizacji. Ważnym elementem tego etapu były spotkania konsultacyjne (30 października) oraz zebranie opinii mieszkańców. W listopadzie 2024 r. Rada Miejska podjęła uchwały wyznaczające ramy formalne rewitalizacji (uchwały nr VII/73/2024 i VII/74/2024), a następnie rozpoczęto proces powoływania Komitetu Rewitalizacji, który został sformalizowany zarządzeniem Burmistrza z 17 stycznia 2025 r.

Równolegle trwały działania związane z przystąpieniem do opracowania GPR – uchwałę w tej sprawie (nr VIII/94/2024) przyjęto 10 grudnia 2024 r. W pierwszym kwartale 2025 r. odbył się otwarty nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wsparty spotkaniami doradczymi i konsultacyjnymi (w tym dyżurem eksperta 24 lutego). W kwietniu i maju 2025 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu GPR, w tym spotkanie otwarte w Bibliotece Publicznej (6 maja), a dokument został przedstawiony Komitetowi Rewitalizacji do zaopiniowania.

Tabela 10.1. Harmonogram prac przygotowawczych i związanych z opracowaniem i przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina

Lp	Data	Prace
1	2024-10-07	Rozpoczęcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta i gminy Murowana Goślina
2	2024-10-07	Rozpoczęcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji
3	2024-10-30	Spotkanie konsultacyjne w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta i gminy Murowana Goślina (Sala Konferencyjna pok. 4 w Ratuszu przy pl. Powstańców Wielkopolskich 9 w Murowanej Goślinie)

Lp	Data	Prace
4	2024-10-30	Spotkanie konsultacyjne w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (Sala Konferencyjna pok. 4 w Ratuszu przy pl. Powstańców Wielkopolskich 9 w Murowanej Goślinie)
5	2024-11-11	Zakończenie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta i gminy Murowana Goślina
6	2024-11-11	Zakończenie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji
7	2024-11-19	Przyjęcie Uchwały NR VII/74/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Murowana Goślina
8	2024-11-19	Przyjęcie Uchwały nr VII/73/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r. w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina
9	2024-11-29	Rozpoczęcie wolnego naboru do Komitetu Rewitalizacji
10	2024-12-10	Przyjęcie Uchwały NR VIII/94/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 10 grudnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina
11	2024-12-15	Zakończenie wolnego naboru do Komitetu Rewitalizacji
12	2024-12-16	Rozpoczęcie naboru uzupełniającego do Komitetu Rewitalizacji
13	2025-01-01	Zakończenie naboru uzupełniającego do Komitetu Rewitalizacji
14	2025-01-17	Przyjęcie Zarządzenia nr 142/2025 Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina z dnia 17 stycznia 2025 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina
15	2025-02-03	Posiedzenie nr 1 Komitetu Rewitalizacji
16	2025-02-15	Posiedzenie nr 2 Komitetu Rewitalizacji
17	2025-02-18	Rozpoczęcie wolnego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji
18	2025-02-24	Dyżur konsultacyjny wykonawcy Gminnego Programu Rewitalizacji w ramach wolnego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Sala Konferencyjna Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina oraz online poprzez aplikację MS Teams)
19	2025-03-03	Zakończenie wolnego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji
20	2025-04-10	Rozpoczęcie konsultacji społecznych i opiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina
21	2025-05-06	Spotkanie konsultacyjne w ramach konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina (Sala Sesijska w Murowanej Goślinie (budynek Biblioteki Publicznej) przy ul. Poznańskiej 16)
22	2025-05-15	Zakończenie konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina
23	2025-05-26	Posiedzenie nr 3 Komitetu Rewitalizacji
24	2025-07-01	Zakończenie etapu opiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina

Harmonogram realizacji przedsięwzięć zamieszczonych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina zakłada rozłożenie działań w horyzoncie lat 2025–2030, z uwzględnieniem zarówno gotowości projektowej poszczególnych przedsięwzięć, jak i planowanego harmonogramu aplikowania i rozliczania środków zewnętrznych (tab. 10.1). Dla każdego z 18 przedsięwzięć przypisano orientacyjne ramy czasowe realizacji, zaznaczone symbolem „X” w odpowiednich latach. Harmonogram ten ma charakter operacyjny i może być dostosowywany w toku wdrażania programu – m.in. w wyniku pozyskania środków zewnętrznych, decyzji instytucji finansujących, postępów prac przygotowawczych lub konsultacji z Komitetem Rewitalizacji. W poszczególnych latach planowanego okresu przewiduje się następujące działania (należy dodać, że ostateczna realizacja części zakładanych działań uzależniona jest od pozyskania na nie środków zewnętrznych):

- 2025 – rok rozpoczęcia programu. Uruchamiane są przede wszystkim projekty społeczne i miękkie (warsztaty, pikniki, animacje, wsparcie mieszkańców), a także przygotowania do działań infrastrukturalnych. W tym roku ruszają m.in. Warsztaty dla seniorów, Piknik wielopokoleniowy, Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość oraz Remonty dróg lokalnych.
- 2026–2027 – to najintensywniejszy okres realizacji programu. W tych latach planowane są jednocześnie inwestycje infrastrukturalne (np. Rewitalizacja Nowego Rynku, Rozbudowa remizy OSP, Termomodernizacja budynków, Akademia Parku Dzieje, Centrum sportowo-rekreacyjne, Teren nad jeziorem Raduszyn) i kontynuowane są liczne działania społeczne. Duża liczba przedsięwzięć wymaga w tym czasie zintegrowanego zarządzania, koordynacji i aktywnego pozyskiwania funduszy.
- 2028–2029 – to okres kontynuacji kluczowych projektów infrastrukturalnych oraz wdrażania działań wymagających długiego cyklu inwestycyjnego, takich jak Rewitalizacja pałacu i parku, Odnowa kościoła, Rewitalizacja dworca kolejowego. Kończone są również większe inwestycje związane z rekreacją i przestrzenią publiczną. Wciąż prowadzone są działania społeczne.
- 2030 – przewidywany jest jako rok końcowych rozliczeń, podsumowań i ewaluacji, ale także ciągłości wybranych działań społecznych, które ze względu na swoją wartość mogą być utrzymywane niezależnie od zakończenia głównej fazy realizacyjnej programu.

Szczególne znaczenie w harmonogramie mają działania społeczne i aktywizujące mieszkańców, które – w odróżnieniu od wielu projektów infrastrukturalnych – są realizowane z ciągłością przez cały okres obowiązywania programu. Ciągłość tych działań podkreśla społeczne oblicze rewitalizacji w Murowanej Goślinie – jako procesu nie tylko inwestycyjnego, ale przede wszystkim ukierunkowanego na poprawę jakości życia i integrację mieszkańców.

Tabela 10.2. Harmonogram realizacji GPR w zakresie planowanych przedsięwzięć

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich		X	X			
2	Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie...”	X	X	X	X	X	X
3	Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia”	X	X	X	X	X	X
4	Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać”	X	X	X	X	X	X
5	Gośliniacy w akcji		X	X			
6	Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie			X	X		
7	Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórze”				X		
8	Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina	X	X	X			
9	Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość		X	X	X	X	X
10	Akademia Parku Dzieje		X	X	X	X	X
11	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej gminy Murowana Goślina		X	X	X	X	X
12	Rewitalizacja pałacu i parku w Murowanej Goślinie		X	X	X	X	X

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	2025	2026	2027	2028	2029	2030
13	Odnowa kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie				X	X	X
14	Rewitalizacja dworca kolejowego w Łopuchowie					X	X
15	Rozbudowa remizy OSP w Białężynie		X	X	X		
16	Renowacje gminnych kamienic w Murowanej Goślinie			X	X	X	X
17	Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza”		X	X	X	X	X
18	Teren nad jeziorem Raduszyn		X	X	X	X	X
19	Remonty i modernizacje dróg lokalnych na obszarze rewitalizacji	X	X	X	X	X	X

Elementem harmonogramu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina będą również regularne spotkania Komitetu Rewitalizacji, który pełni istotną rolę doradczo-opiniującą oraz integrującą interesariuszy zaangażowanych w proces rewitalizacji. Komitet stanowi forum dialogu społecznego, umożliwia wymianę informacji, monitoring postępów oraz identyfikację potrzeb i wyzwań związanych z wdrażaniem programu. Komitet Rewitalizacji będzie zbierał się co najmniej raz na pół roku, przy czym możliwe będzie organizowanie dodatkowych posiedzeń w razie potrzeby – np. w sytuacjach wymagających konsultacji rozwiązań projektowych, zaopiniowania zmian w harmonogramie, oceny postępów projektów lub w wyniku pozyskania istotnych środków zewnętrznych. Jego regularna praca zapewni ciągłość procesu, wspierać będzie zarządzanie programem w sposób transparentny, partycypacyjny i elastyczny, odpowiadający na zmieniające się uwarunkowania i potrzeby społeczności lokalnej.

11. System monitorowania i oceny

Każdy Gminny Program Rewitalizacji powinien być traktowany jako dokument żywy – podlegający systematycznej obserwacji, ocenie i dostosowywaniu w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne i instytucjonalne. Monitoring realizacji GPR nie może być wyłącznie formalnym obowiązkiem, ale powinien stanowić integralny element procesu rewitalizacji, który umożliwia bieżącą analizę skuteczności podejmowanych działań oraz ocenę stopnia realizacji celów wyznaczonych w programie. Znaczenie monitoringu szczególnie rośnie w warunkach szybko zmieniającego się otoczenia – zarówno na poziomie lokalnym (np. zmiana sytuacji społeczno-demograficznej w obszarze rewitalizacji), jak i zewnętrznym (np. zmiany legislacyjne, uwarunkowania makroekonomiczne, dostępność środków zewnętrznych). Regularna analiza danych i informacji dotyczących postępów realizacji pozwala nie tylko identyfikować ewentualne bariery i opóźnienia, ale także elastycznie reagować – poprzez aktualizację harmonogramu, dostosowanie wskaźników czy modyfikację działań i przedsięwzięć. W niektórych przypadkach konieczne może być odejście od pierwotnie zakładanych celów lub ich redefinicja – czy to w wyniku osiągnięcia zakładanych efektów, czy też w związku z pojawieniem się nowych wyzwań. Z tego względu proces monitorowania powinien być traktowany z taką samą starannością i zaangażowaniem, jak sam proces przygotowywania GPR. Tylko wtedy możliwe jest zachowanie aktualności, skuteczności i spójności programu z rzeczywistymi potrzebami społeczności lokalnej oraz celami polityki rozwoju gminy.

Monitoring realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) Miasta i Gminy Murowana Goślina stanowi istotny element skutecznego zarządzania procesem rewitalizacji, umożliwiający systematyczne śledzenie postępów we wdrażaniu zaplanowanych przedsięwzięć oraz ocenę skuteczności podejmowanych działań. Jego celem jest nie tylko weryfikacja stopnia realizacji programu, ale również identyfikacja napotykanych barier, analiza przyczyn ewentualnych opóźnień i modyfikacji, a także dostarczanie aktualnych informacji niezbędnych do podejmowania decyzji w zakresie dalszych działań rewitalizacyjnych. Za organizację i prowadzenie monitoringu odpowiadać będzie **pełnomocnik ds. wdrażania GPR**, wyznaczony przez Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina. Osoba ta będzie pełnił funkcję koordynatora działań monitorujących, odpowiadać za zbieranie danych, analizę informacji, przygotowywanie rocznych raportów oraz bieżącą współpracę z interesariuszami procesu rewitalizacji, w tym z Komitetem Rewitalizacji, jednostkami organizacyjnymi gminy oraz partnerami projektów rewitalizacyjnych.

Monitoring oparty będzie na analizie postępów w realizacji poszczególnych przedsięwzięć ujętych w programie. Narzędziem umożliwiającym taką analizę będzie **tabela realizacji przedsięwzięć** (tab. 11.1), która zawiera informacje na temat każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. W raporcie z monitoringu wskazuje się, czy wykonano dokumentację techniczną lub projektową oraz czy zrealizowano inwestycję lub projekt. Dodatkowo, w tabeli zamieszczane są uwagi opisowe, zawierające informacje o stanie zaawansowania prac, ewentualnych modyfikacjach zakresu przedsięwzięcia, a także przyczynach niezrealizowania działań w części lub całości. Takie podejście pozwala nie tylko na ocenę formalną realizacji, ale również na uchwycenie kontekstu i realnych uwarunkowań wdrażania poszczególnych projektów. Informacje o stanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć przysyłać będą interesariusze odpowiedzialni za wykonanie przedsięwzięcia.

Raport z monitoringu sporządzany będzie corocznie, począwszy od roku 2026. Dokument ten opracowywany będzie przez pełnomocnika ds. wdrażania GPR i obejmie dane dotyczące postępów w realizacji programu za rok poprzedni. Raport przygotowywany będzie w formie pisemnej i powinien zostać sporządzony do końca pierwszego kwartału każdego roku. Jego struktura obejmuje m.in. zestawienie realizacji poszczególnych przedsięwzięć, analizę stopnia realizacji, omówienie napotkanych trudności oraz wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego przebiegu procesu rewitalizacji.

Po opracowaniu, **raport przekazywany jest Komitetowi Rewitalizacji**, który pełni funkcję ciała doradczo-opiniującego w zakresie realizacji programu. Komitet zapozna się z treścią dokumentu i zorganizuje dyskusję nad jego zawartością. W ramach prac Komitetu opracowana będzie pisemna opinia, w której zawarte mogą być uwagi merytoryczne, sugestie dotyczące kierunków dalszych działań, a także propozycje zmian w programie lub sposobie jego wdrażania. Opinia ta będzie stanowić ważny głos doradczy w dalszym procesie zarządzania rewitalizacją i może być podstawą do wprowadzenia korekt do GPR lub zmiany priorytetów działań. Następnie Raport z monitoringu uzupełniony o opinię Komitetu Rewitalizacji będzie przekazywany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Tabela 11.1. Tabela corocznego monitoringu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp	Tytuł przedsięwzięcia	Czy wykonano dokumentację techniczną/projektową	Czy zrealizowano inwestycję/projekt	Uwagi
1	Tytuł przedsięwzięcia	Możliwe odpowiedzi: Tak, Nie, W trakcie realizacji	Możliwe odpowiedzi: Tak, Nie, W trakcie realizacji	Informacje opisowe o stanie zaawansowania prac, ewentualnych modyfikacjach zakresu projektu i ewentualnych przyczynach niezrealizowania pierwotnego zakresu w części lub całości

Tabela 11.2. Wskaźniki pomiaru efektów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Lp	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa do 2028 r.	Wartość docelowa do 2030 r.
1.	Liczba ludności	+ 3% ¹	+ 5%
2.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	+ 1 p.p.	+ 1,8 p.p.
3.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	- 5%	- 7%
4.	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	- 5%	- 7%
5.	Wielkość podatku dochodowego PIT na 1 podatnika	+ 10%	+ 15%
6.	Frekwencja w wyborach powszechnych	+ 3 p.p. ²	+ 5 p.p. ³
7.	Liczba podmiotów gospodarczych	+ 4%	+ 6%
8.	Liczba miejsc pracy	+ 7%	+ 10%
9.	Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji	2	6
10.	Powierzchnia nowych terenów biologicznie czynnych w obszarze głównych przestrzeni publicznych miasta Murowana Goślina (Plac Powstańców Wielkopolskich, Nowy Rynek)	+ 10%	+ 15%

Oprócz corocznego monitoringu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR), w Murowanej Goślinie przewidziano realizację dwóch pogłębionych ocen okresowych, których celem jest nie tylko analiza postępów w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, ale przede wszystkim ocena efektów rewitalizacji. Tego rodzaju ewaluacja umożliwia szersze spojrzenie na wpływ działań rewitalizacyjnych na sytuację społeczną, gospodarczą, przestrzenną i środowiskową obszarów objętych programem oraz na jakość życia mieszkańców.

Pierwsza z ocen, określana jako **ewaluacja ongoing**, zostanie przeprowadzona w 2028 roku i będzie dotyczyła efektów osiągniętych do końca roku 2027. Druga – ewaluacja ex-post – zaplanowana została na rok 2031 i obejmie pełen horyzont realizacji GPR, tj. lata 2025–2030. Ze względu na konieczność zebrania danych z różnych źródeł, w tym także danych publikowanych z opóźnieniem przez Główny Urząd Statystyczny, Urząd Skarbowy oraz inne instytucje publiczne, raporty ewaluacyjne będą sporządzane do końca czerwca roku

¹ Wartość bazowej wskaźnika przyjmowana jest na koniec 2024 r. dla każdego podobszaru rewitalizacji z osobną (konkretne wartości liczbowe nie są możliwe do ustalenia na tym etapie ze względu na metodologię zbierania i publikowania danych przez odpowiednie instytucje – wartości te zostaną ustalone w ramach opracowania pierwszego raportu z monitoringu).

² Do raportu z oceny wg stanu na 2028 r. zostanie uwzględniona frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu i Senatu RP zaplanowanych na 2027 r.

³ Do raportu z oceny wg stanu na 2030 r. zostanie uwzględniona frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych zaplanowanych na 2029 r. oraz wyborach prezydenckich zaplanowanych na 2030 r.

następującego po zakończeniu okresu oceny. W latach 2028 i 2031 raporty ewaluacyjne zostaną połączone z raportami z monitoringu, tworząc kompleksowe dokumenty oceniające zarówno poziom realizacji przedsięwzięć, jak i osiągnięcie zakładanych efektów. Przygotowaniem raportów zajmie się, podobnie jak w przypadku corocznego monitoringu, pełnomocnik ds. wdrażania GPR, wyznaczony przez Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina. Dokumenty te będą przekazywane Komitetowi Rewitalizacji, który przeprowadzi ich analizę, zorganizuje dyskusję nad ich treścią, a następnie opracuje opinię zawierającą ewentualne wnioski, rekomendacje i propozycje działań korygujących.

Podstawę do oceny efektów programu stanowi **zestaw wskaźników, które obrazują zmiany w kluczowych aspektach funkcjonowania obszarów rewitalizacji** (tab. 11.2). Wartości docelowe wskaźników podzielone są na dwie grupy – do roku 2028 i do roku 2030. Obejmują one: zmiany demograficzne, takie jak wzrost liczby ludności (docelowo o 3% do 2028 r. i o 5% do 2030 r.) oraz wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (odpowiednio +1 p.p. i +1,8 p.p.); zmniejszenie skali wykluczenia społecznego i bezrobocia, mierzone spadkiem liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców (–5% i –7%) oraz liczby bezrobotnych na 1000 mieszkańców (–5% i –7%); wzrost dochodowości i aktywności obywatelskiej, odzwierciedlony przez wzrost wielkości podatku PIT na 1 podatnika (+10% i +15%) oraz wzrost frekwencji w wyborach powszechnych (+3 p.p. i +5 p.p.); rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy, mierzony wzrostem liczby podmiotów gospodarczych (+4% i +6%) oraz liczby miejsc pracy (+7% i +10%); poprawę infrastruktury i przestrzeni publicznych, wyrażoną liczbą obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji (2 do 2028 r., 6 do 2030 r.) oraz zwiększeniem powierzchni terenów biologicznie czynnych na najważniejszych placach miejskich: Placu Powstańców Wielkopolskich i Nowym Rynku (+10% i +15%).

12. Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy

Skuteczna rewitalizacja to proces zakorzeniony w lokalnych realiach, uwzględniający potrzeby, potencjały i aspiracje społeczności zamieszkujących oraz działających na obszarach objętych interwencją. Dlatego jednym z kluczowych filarów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina jest zapewnienie aktywnego i realnego udziału interesariuszy – zarówno na etapie przygotowania dokumentu, jak i w trakcie jego wdrażania, monitorowania oraz ewentualnych modyfikacji. Rozdział ten prezentuje przyjęty w GPR system włączania interesariuszy – w tym mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorców, instytucji publicznych, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych – w proces rewitalizacji. Uwzględnia on różnorodne formy zaangażowania: od informowania i konsultowania, przez współdecydowanie, aż po współrealizację działań. Przedstawione zostaną także mechanizmy instytucjonalne wspierające dialog i partycypację, takie jak Komitet Rewitalizacji oraz inne kanały konsultacji społecznych i współpracy lokalnej. Celem tego rozdziału jest ukazanie, że rewitalizacja w Murowanej Goślinie nie jest procesem „zadany z góry”, lecz działaniem współtworzonym.

12.1. Prace przygotowawcze

W czerwcu 2024 roku, na etapie poprzedzającym delimitację obszaru rewitalizacji oraz opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku, przeprowadzono badania terenowe o charakterze jakościowym, z wykorzystaniem techniki indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI). Badania te zrealizowało Koło Naukowe Zintegrowanego Planowania Rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, pod kierunkiem pracowników naukowych Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM. Wywiady miały podwójny cel diagnostyczny – dotyczyły zarówno zagadnień związanych z przygotowaniem programu rewitalizacji, jak i równolegle prowadzonego procesu opracowywania nowej strategii rozwoju gminy Murowana Goślina. W ramach rozmów pozyskiwano wiedzę dotyczącą głównych problemów rozwojowych gminy, jakości życia w różnych jej częściach, dostępności usług publicznych, zmian przestrzennych oraz lokalnych potencjałów i deficytów. Szczególna uwaga została poświęcona wskazaniu obszarów, w których koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenne, co pozwoliło na wstępne zawężenie terytorialne obszaru wymagającego działań rewitalizacyjnych.

Dobór respondentów był celowy i odzwierciedlał założenia ustawy o rewitalizacji dotyczące zróżnicowanego katalogu interesariuszy lokalnych. Do udziału w badaniach zaproszono osoby posiadające syntetyczną wiedzę o gminie – radnych, sołtysów, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji społecznych, członków stowarzyszeń (w tym zajmujących się wsparciem osób ze specjalnymi potrzebami), dyrektorów instytucji kultury i edukacji, reprezentantów spółdzielni mieszkaniowych oraz osoby prowadzące działalność społeczną i obywatelską. Tak ukształtowana grupa respondentów zapewniła możliwość uchwycenia złożonej perspektywy – zarówno z poziomu instytucjonalnego, jak i oddolnego. Tam, gdzie nie udało się jednoznacznie zidentyfikować aktywnych reprezentantów określonych kategorii interesariuszy (np. części zarządców prywatnych nieruchomości), odnotowano to jako ograniczenie diagnostyczne i uwzględniono przy planowaniu dalszych działań konsultacyjnych.

Wyniki wywiadów nie zostały opracowane w postaci sformalizowanego raportu, lecz stanowiły ważne źródło wiedzy eksperckiej i lokalnej, wykorzystywane przez zespół UAM w dalszych etapach prac. Wnioski płynące z rozmów uwzględniono m.in. przy formułowaniu diagnozy, wyznaczaniu granic obszaru rewitalizacji oraz priorytetyzacji problemów i potrzeb mieszkańców. Na ich podstawie doprecyzowano charakter projektowanych działań społecznych i infrastrukturalnych oraz wzmocniono logikę terytorialną interwencji rewitalizacyjnej. Łącznie przeprowadzono ponad 20 rozmów pogłębionych, których treści zostały opracowane jakościowo przez zespół badawczy, a ich najistotniejsze wnioski zostały zintegrowane z analizami przestrzennymi i danymi statystycznymi, tworząc wspólnie zrównoważoną podstawę do opracowania GPR.

12.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Proces wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Murowana Goślina został poprzedzony konsultacjami społecznymi, które miały na celu zapewnienie zgodności planowanych działań z oczekiwaniami i doświadczeniami lokalnej społeczności. Konsultacje te przeprowadzono zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji i miały miejsce w okresie od 7 października do 11 listopada 2024 r. W ich ramach zastosowano różnorodne formy komunikacji i udziału interesariuszy, zgodnie z zasadą partycypacyjności oraz z katalogiem interesariuszy przewidzianym w art. 36 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Zakres konsultacji objął nie tylko kwestię samej delimitacji, ale także diagnozy sytuacji kryzysowej oraz planowanych działań rewitalizacyjnych. Dokumenty udostępniono w wersji elektronicznej i papierowej, w tym w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy oraz w siedzibie urzędu. O konsultacjach informowano również poprzez ogłoszenia na tablicach informacyjnych w mieście i sołectwach oraz za pośrednictwem lokalnego Goślińskiego Biuletynu Mieszkańców.

W procesie identyfikowania interesariuszy wzięto pod uwagę różne grupy społeczne i instytucjonalne, w tym mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, radnych oraz reprezentantów instytucji publicznych działających na obszarze gminy. Udział tych grup zapewniono m.in. poprzez możliwość składania uwag za pomocą formularza konsultacyjnego (papierowo i elektronicznie), wypełnienia ankiety online oraz uczestnictwa w spotkaniu konsultacyjnym zorganizowanym w ratuszu 30 października 2024 r. Pomimo zapewnienia szerokiego dostępu do materiałów i wielu kanałów zgłaszania uwag, do urzędu nie wpłynęły żadne formalne uwagi na formularzach. Niemniej jednak, podczas spotkania konsultacyjnego zgłoszono jedną uwagę dotyczącą przyporządkowania ulicy do nieprawidłowego podobszaru analitycznego. Uwzględniono ją w finalnej wersji raportu, co dowodzi otwartości gminy na dialog oraz gotowości do wprowadzania korekt w odpowiedzi na głosy mieszkańców.

Dodatkowym elementem konsultacji była ankieta udostępniona na platformie mMieszkaniec oraz na portalu konsultacyjnym. Choć w badaniu wzięło udział zaledwie pięć osób, ich odpowiedzi stanowiły potwierdzenie trafności diagnozy oraz wyboru obszarów rewitalizacji. Respondenci wskazali m.in. na Śródmieście jako obszar zdecydowanie wymagający działań rewitalizacyjnych, a także zwrócili uwagę na problemy w miejscowościach wiejskich. Ze względu na niską liczbę respondentów, wyniki ankiety mają ograniczoną reprezentatywność, jednak ich zbieżność z wynikami diagnozy przestrzenno-statystycznej sugeruje spójność percepcji społecznej z ustaleniami eksperckimi. Ponadto z uwagi na charakter techniczny i wskaźnikowy dokumentu, jakim jest uchwała o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (trudno podważać społecznie ilościową analizę wskaźnikową), ograniczony poziom aktywności mieszkańców można uznać za typowy, a zarazem nieprzekreślający społecznej wartości przeprowadzonych konsultacji.

Przebieg konsultacji społecznych oraz sposób reagowania na uwagi wskazują na realne włączenie społeczności lokalnej w proces delimitacji obszarów kryzysowych. Jednocześnie potwierdzają, że przedstawiona propozycja uchwały została przygotowana w sposób rzetelny i spotkała się z ogólną akceptacją społeczną.

12.3. Komitet Rewitalizacji

Jednym z najważniejszych elementów systemu partycypacji w procesie rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina jest powołanie **Komitetu Rewitalizacji** – ciała opiniodawczo-doradczego, reprezentującego różnorodne grupy interesariuszy i stanowiącego formalne forum współpracy pomiędzy społecznością lokalną a władzami gminy. Na mocy Uchwały Nr VII/73/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r., przyjęto Regulamin Komitetu Rewitalizacji, który określa zasady jego powoływania, skład oraz tryb działania. Komitet wspiera działania Burmistrza w zakresie przygotowania, wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji, a także pełni funkcję ciała opiniującego i doradczego w sprawach związanych z rewitalizacją. Zgodnie z przyjętym regulaminem:

- Komitet może liczyć maksymalnie 15 członków, reprezentujących różne środowiska: przedstawicieli Urzędu i jednostek gminnych, radnych, sołtysów, organizacje pozarządowe, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorców oraz mieszkańców (w tym ostatnim przypadku wyłanianych na podstawie zgłoszeń popartych podpisami mieszkańców).
- Członkowie Komitetu wyłaniani są w drodze wolnego naboru, a w razie potrzeby – poprzez zebranie wyborcze lub losowanie, zgodnie z zasadami opisanymi w regulaminie.
- Kadencja Komitetu trwa 6 lat, a jego działalność ma charakter społeczny – członkowie nie otrzymują wynagrodzenia.
- Komitet podejmuje decyzje w drodze konsensu, a jeśli nie jest to możliwe – zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków.
- Posiedzenia Komitetu odbywają się nie rzadziej niż raz na pół roku, a jego pracami kieruje Przewodniczący, wybrany na pierwszym posiedzeniu spośród członków.

Jak już wcześniej wspomniano, procedura naboru członków Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina została oficjalnie ogłoszona 29 listopada 2024 roku i prowadzona była zgodnie z zapisami uchwały Nr VII/73/2024 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 19 listopada 2024 r. Wolny nabór dotyczył miejsc w Komitecie przewidzianych dla przedstawicieli lokalnych interesariuszy, tj.:

- do 2 przedstawicieli organizacji pozarządowych, spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych działających na terenie gminy,
- do 2 przedstawicieli przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na obszarze Murowanej Gośliny,
- do 4 mieszkańców gminy, zgłoszonych indywidualnie i posiadających pisemne poparcie co najmniej 10 innych mieszkańców.

Kandydaci ubiegający się o członkostwo zobowiązani byli do złożenia pisemnej deklaracji, której wzór został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy. Zgłoszenia można było składać w okresie od 29 listopada 2024 roku do 15 grudnia 2024 roku, osobiście w Biurze Podawczym Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina lub przesłać pocztą tradycyjną lub elektroniczną. W przypadku większej liczby kandydatów niż dostępnych miejsc, przewidziano procedurę wyboru poprzez zebranie wyborcze i głosowanie, zgodnie z zapisami Regulaminu Komitetu Rewitalizacji. W sytuacji braku możliwości wyłonienia członków w drodze głosowania, dopuszczalne było przeprowadzenie publicznego losowania. Ze względu na nieobsadzenie 1 miejsca ze względu na zbyt małą liczbę zgłoszeń, ogłoszono nabór uzupełniający, który trwał od 16 grudnia 2024 r. do 1 stycznia 2025 r.

W efekcie przeprowadzonego naboru oraz naboru uzupełniającego, na podstawie Zarządzenia Nr 142/2025 Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina z dnia 17 stycznia 2025 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji, zatwierdzony został skład osobowy Komitetu, odzwierciedlający różnorodność lokalnych interesariuszy oraz zasady określone w uchwale Rady Miejskiej Nr VII/73/2024. W skład Komitetu weszło 15 osób, reprezentujących następujące grupy:

- Przedstawiciele Rady Miejskiej:
 - Elżbieta Walczak
 - Małgorzata Krzysztoń
- Przedstawiciele sołtysów:
 - Małgorzata Grzegorzewska
 - Rafał Cholewicki
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych:
 - Malwina Król-Chmura (Warsztat Terapii Zajęciowej, Goślińskie Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych)
 - Teresa Tomaszewska (Goślińskie Stowarzyszenie Seniorów)
- Przedstawiciele podmiotów prowadzących działalność gospodarczą:
 - Adam Szveda (Spółdzielnia Mieszkaniowa Zielone Wzgórza)
 - Szymon Penc (przedsiębiorca)
- Przedstawiciele mieszkańców (z wolnego naboru):
 - Jakub Strugarek
 - Kornel Malinowski
 - Bartosz Nochowicz
 - Piotr Jędrzejczak
- Przedstawiciele Burmistrza Miasta i Gminy Murowana Goślina:
 - Magdalena Olejniczak (Ośrodek Pomocy Społecznej w Murowanej Goślinie)
 - Małgorzata Radziwiłł (Referat Planowania Przestrzennego, Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina)
 - Bartłomiej Kolsut (Społeczny doradca Burmistrza ds. strategii i analiz)

W ten sposób zapewniono szeroką reprezentację środowisk lokalnych, zgodnie z ideą dialogu, współodpowiedzialności i partnerstwa. Osoby powołane do Komitetu uczestniczą w pracach tego ciała na zasadach określonych w regulaminie, w tym m.in. poprzez opiniowanie dokumentów, udział w spotkaniach, współtworzenie stanowisk i rekomendacji dla władz gminy w zakresie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.

W ramach działań partycypacyjnych towarzyszących opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina odbyły się dwa posiedzenia Komitetu Rewitalizacji mające charakter merytoryczny, roboczy i konsultacyjny. Spotkania te miały znaczenie w procesie przygotowywania GPR, zapewniając jego otwartość na głos lokalnych interesariuszy, a także umożliwiając bieżące formułowanie opinii i rekomendacji przez przedstawicieli różnych środowisk.

Skład Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina został ukształtowany w sposób zapewniający rzeczywistą reprezentację partnerów społeczno-gospodarczych, podmiotów społeczeństwa obywatelskiego oraz lokalnych interesariuszy, zgodnie z zasadami współdecydowania i dialogu obywatelskiego. W jego skład weszli m.in. przedstawiciele Rady Miejskiej i sołtysów, reprezentanci mieszkańców wyłonieni w ramach otwartego naboru, osoby związane ze sferą przedsiębiorczości oraz przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy. Reprezentowany jest także sektor spółdzielczy. Wśród członków Komitetu znaleźli się przedstawiciele organizacji społecznych, w tym m.in.: Goślińskiego Stowarzyszenia Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych, Goślińskiego Stowarzyszenia Seniorów oraz Stowarzyszenia Wspólna Przyszłość, co zapewniło dostęp do perspektyw grup zagrożonych wykluczeniem, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Ważnym aspektem składu Komitetu jest udział osób i podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska, promowania włączenia społecznego oraz praw podstawowych — m.in. poprzez aktywność członków wymienionych stowarzyszeń, organizujących lokalne inicjatywy ekologiczne, edukacyjne i integracyjne. Tym samym w pracach nad Gminnym Programem Rewitalizacji uczestniczyli przedstawiciele wszystkich kluczowych środowisk określonych w art. 36 ust. 8 pkt 4 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027*, co przełożyło się na wysoki poziom włączenia partnerów oraz zgodność procesu z zasadami równości szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju społecznego.

Pierwsze posiedzenie Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina odbyło się 3 lutego 2025 r. i miało charakter organizacyjno-informacyjny. Było to spotkanie inauguracyjne nowo powołanego ciała doradczo-opiniującego, które zgodnie z ustawą o rewitalizacji oraz uchwałą Rady Miejskiej pełni funkcję forum współpracy i dialogu interesariuszy z władzami gminy. W spotkaniu uczestniczyli wszyscy członkowie Komitetu Rewitalizacji oraz Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina. Podczas spotkania przedstawiono członkom Komitetu:

- podstawowe informacje na temat procesu rewitalizacji, w tym jego definicję ustawową, cele i zasady prowadzenia (kompleksowość, koncentracja terytorialna, udział interesariuszy),
- strukturę Gminnego Programu Rewitalizacji oraz jego status jako narzędzia planowania i koordynacji działań na rzecz obszaru rewitalizacji,
- sposób wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – w tym omówienie danych i przesłanek diagnozy dla czterech podobszarów (Śródmieście, Nowy Rynek, Białężyn, Łopuchowo),
- znaczenie projektów rewitalizacyjnych oraz definicję przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jako działania służącego realizacji celów GPR,
- rolę i zadania Komitetu Rewitalizacji, a także podstawy prawne jego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem zasad reprezentatywności, przejrzystości oraz niezależności opiniowania.

Spotkanie zawierało również część analityczną, podczas której omówiono sytuację kryzysową w gminie w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Uczestnicy zapoznali się z głównymi problemami występującymi na wyznaczonych podobszarach.

Ważnym punktem porządku obrad było wyłonienie władz Komitetu. Zgodnie z regulaminem członkowie w głosowaniu jawnym, w obecności co najmniej połowy składu, dokonali wyboru przewodniczącego i jego zastępcy. W wyniku głosowania Przewodniczącym Komitetu Rewitalizacji został Bartłomiej Kołsut, a Zastępcą Przewodniczącego – Bartosz Nochowicz. Nowo wybrane władze Komitetu rozpoczęły pełnienie swoich funkcji od momentu wyboru, przejmując odpowiedzialność za kierowanie pracami ciała oraz współpracę z Burmistrzem i zespołem odpowiedzialnym za wdrażanie GPR.

Drugie posiedzenie Komitetu Rewitalizacji odbyło się 15 lutego 2025 r. w godzinach 10:00–12:00 w sali sesyjnej przy ul. Poznańskiej 16 w Murowanej Goślinie (budynek biblioteki). W spotkaniu uczestniczyło 14 na 15 członków Komitetu Rewitalizacji. Spotkanie miało charakter warsztatowo-konsultacyjny i zostało podzielone na dwie części: salową i terenową. Jego celem było pogłębienie wiedzy członków Komitetu na temat struktury Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR), zapoznanie się z propozycjami projektów rewitalizacyjnych oraz ich ocena z perspektywy lokalnych potrzeb. Program spotkania obejmował:

- Otwarcie posiedzenia i stwierdzenie kworum.
- Prezentację struktury dokumentu GPR, ze szczególnym uwzględnieniem roli i hierarchizacji projektów rewitalizacyjnych.
- Przedstawienie projektów zgłoszonych przez Gminę Murowana Goślina oraz warsztat z ich oceną.
- Omówienie zasad i formularza tzw. „fiszki projektowej” służącej do zgłaszania przedsięwzięć w trybie otwartego naboru.
- Spacer studyjny po Śródmieściu Murowanej Gośliny, ze szczególnym uwzględnieniem wizyty w pałacu w Murowanej Goślinie.

W części warsztatowej członkowie Komitetu dokonali oceny priorytetów projektowych przedstawionych przez Gminę. Każdy z uczestników uszeregował propozycje według subiektywnej wagi dla powodzenia procesu rewitalizacji. Na tej podstawie powstał ranking projektów, w którym niższa średnia pozycja oznaczała wyższą ocenę ważności. Wśród najwyższej ocenionych przedsięwzięć znalazły się:

- Rewitalizacja Pałacu w Murowanej Goślinie (średnia pozycja: 4,4),
- Zazielenienie Placu Powstańców Wielkopolskich (5,6),
- Rewitalizacja parku w Murowanej Goślinie (6,5).

Wysokie noty otrzymały również działania związane z poprawą bezpieczeństwa, wsparciem społecznym, renowacją kamienic oraz infrastrukturą drogową. Z kolei projekty takie jak budowa infrastruktury Park&Ride czy modernizacja infrastruktury technicznej otrzymały niższe noty, co może wskazywać na potrzebę ich dalszego doprecyzowania lub przesunięcia w czasie. Członkowie Komitetu zgłosili również nowe propozycje projektowe, w tym rewitalizację płyty Nowego Rynku, rozbudowę terenów sportowych, rozwiązania dotyczące problemów społecznych (alkoholizm, zaśmieszenie), modernizację budynków użyteczności publicznej (np. ośrodka zdrowia, budynku przy ul. Kolejowej) oraz zazielenienie przestrzeni publicznych.

Po części „salowej” uczestnicy udali się na spacer studyjny po podobszarze „Śródmieście”, którego głównym punktem była wizyta w pałacu w Murowanej Goślinie – planowanym do rewitalizacji obiekcie o dużym znaczeniu historycznym i symbolicznym. Pałac ten, wzniesiony na fundamentach dawnego zamku, stanowi jeden z najważniejszych elementów dziedzictwa kulturowego miasta. Spacer prowadził lokalny historyk i regionalista, który przybliżył historię miejsca, potencjał obiektu oraz możliwe scenariusze jego adaptacji do nowych funkcji publicznych.

Trzecie posiedzenie Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina odbyło się w poniedziałek, 26 maja 2025 r., o godzinie 17:00 w Sali Sesyjnej Biblioteki Publicznej przy ul. Poznańskiej w Murowanej Goślinie. Posiedzenie miało charakter podsumowujący działania towarzyszące opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) oraz finalizujący proces opiniowania dokumentu przez ciało doradcze, jakim jest Komitet. Obrady rozpoczęły się od stwierdzenia quorum, co umożliwiło formalne procedowanie zaplanowanego porządku spotkania. Następnie przedstawiciel Urzędu Miasta i Gminy zaprezentował syntetyczne sprawozdanie z przebiegu konsultacji społecznych projektu GPR, obejmujące opis przeprowadzonych działań informacyjno-konsultacyjnych oraz wyniki analizy opinii i uwag zgłoszonych w toku procesu. Zwrócono uwagę m.in. na frekwencję w ankiecie konsultacyjnej, zgłoszone propozycje zmian oraz aktywność mieszkańców w spotkaniu otwartym i za pośrednictwem aplikacji mMieszkaniec. W dalszej części spotkania Komitet przystąpił do procedowania projektu opinii dotyczącej Gminnego Programu Rewitalizacji. Opinia została przyjęta jednogłośnie, w drodze konsensusu. Komitet sformułował pozytywną opinię z dwoma merytorycznymi uwagami redakcyjnymi, których uwzględnienie uznano za konieczne przed przyjęciem dokumentu przez Radę Miejską. Dotyczyły one:

- Doprecyzowania katalogu źródeł finansowania w części dotyczącej ram finansowych GPR – w tym rozróżnienia pomiędzy funduszami programowymi na projekty infrastrukturalne i społeczne oraz precyzyjnego wskazania nazw programów UE (FEW, FENIKS, FERS, KPO),
- Poprawienia oznaczenia podmiotu realizującego przedsięwzięcie nr 6 („Rewitalizacja Nowego Rynku”), gdzie w pierwotnej wersji dokumentu omyłkowo nie wskazano właściwej jednostki – Spółdzielni Mieszkaniowej „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie.

W trakcie części poświęconej wolnym głosom i wnioskom członkowie Komitetu podjęli dyskusję na temat aktualnego poziomu zaawansowania przygotowań do realizacji kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności inwestycji dotyczących Placu Powstańców Wielkopolskich oraz rewaloryzacji zespołu pałacowo-parkowego w Murowanej Goślinie. Wskazano na znaczenie terminowego przygotowania dokumentacji projektowej oraz zapewnienia ciągłości instytucjonalnej w kontekście możliwości aplikowania o środki zewnętrzne.

Ponadto omówiono pojawiające się szanse finansowania przedsięwzięć społecznych i infrastrukturalnych w ramach funduszy europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem konkursów zaplanowanych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027. Wymieniono także inne potencjalne źródła wsparcia, takie jak Narodowy Instytut Wolności, Bank Gospodarstwa Krajowego oraz środki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

12.4. Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kolejnym ważnym mechanizmem angażowania interesariuszy w proces rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina był **otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych**, przeprowadzony w dniach od 18 lutego do 3 marca 2025 r. Celem tej procedury było stworzenie kompleksowej listy podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć

rewitalizacyjnych, które zostały następnie włączone do Gminnego Programu Rewitalizacji. Nabór umożliwił mieszkańcom, organizacjom społecznym, wspólnotom, przedsiębiorcom i innym lokalnym podmiotom zgłoszenie własnych pomysłów na projekty, które odpowiadają na zidentyfikowane problemy społeczne, przestrzenne, gospodarcze lub środowiskowe występujące na obszarze rewitalizacji.

Zgłaszane inicjatywy musiały być zlokalizowane w jednym z czterech podobszarów rewitalizacji (lub musiały mieć istny związek z poprawą sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji):

- Murowana Goślina Śródmieście,
- Murowana Goślina Nowy Rynek,
- Białężyn,
- Łopuchowo.

Zgłoszenia dokonywane były na specjalnie opracowanym formularzu przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, dostępnym do pobrania na stronie internetowej urzędu. Formularz można było złożyć:

- drogą elektroniczną (e-mail: rewitalizacja@murowana-goslina.pl),
- pocztą tradycyjną,
- osobiście – w Kancelarii Urzędu Miasta i Gminy.

Aby zapewnić pomoc techniczną osobom i podmiotom składającym wnioski, zorganizowano dyżur doradcy wykonawcy programu rewitalizacji, który odbył się w poniedziałek 24 lutego 2025 r. w godzinach 16:00–17:00:

- stacjonarnie w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy,
- online za pośrednictwem aplikacji MS Teams.

Dzięki tej formie wsparcia mieszkańcy i organizacje mogły zasięgnąć porady dotyczącej kwalifikowalności pomysłów, zgodności z celem rewitalizacji oraz prawidłowego wypełnienia formularza. Wolny nabór przedsięwzięć był istotnym elementem budowania współodpowiedzialności za kształt i treść GPR, zapewniając, że program rewitalizacji nie jest wyłącznie dokumentem administracyjnym, ale także efektem oddolnych inicjatyw i lokalnych wizji rozwoju. Proces ten stanowił również formę konsultacji publicznej, otwierając drogę do większego zaangażowania społecznego w dalsze etapy wdrażania programu. Dzięki temu rozwiązaniu GPR uzyskał charakter w większym stopniu odpowiadający rzeczywistym potrzebom i potencjałom lokalnym.

W wyniku przeprowadzonego otwartego naboru wpłynęło łącznie 12 propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które po pozytywnej weryfikacji formalnej i merytorycznej zostały włączone do Gminnego Programu Rewitalizacji. Co istotne, wszystkie przedsięwzięcia zgłoszone przez partnerów społecznych i lokalne podmioty inne niż Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina pochodziły właśnie z tego naboru, co potwierdza jego skuteczność jako mechanizmu angażowania lokalnych interesariuszy. Zgłoszone propozycje pochodziły od szerokiego grona podmiotów, w tym m.in. organizacji pozarządowych, spółdzielni mieszkaniowej, parafii. Przedsięwzięcia te nie tylko odpowiadały na zidentyfikowane w diagnozie potrzeby danego podobszaru rewitalizacji, ale również wpisywały się w cele programu, takie jak poprawa jakości przestrzeni publicznych, aktywizacja społeczna, wspieranie integracji i przeciwdziałanie wykluczeniu. Wśród przedsięwzięć przyjętych do GPR znalazły się:

- Warsztaty dla seniorów „Szlachetne zdrowie w trzecim wieku”, Piknik wielopokoleniowy „Od juniora do seniora- razem dla zdrowia” oraz Cykl warsztatów rodzicielskich pt.: „Wychowywać to kochać i wymagać” zgłoszone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Murowanej Goślinie,
- Przedsięwzięcie „Gośliniaczy w akcji” zgłoszone przez Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy im. Bonawentury Graczyńskiego w Murowanej Goślinie,
- Rewitalizacja Nowego Rynku w Murowanej Goślinie, Eliminacja barier dostępności poprzez budowę windy w budynku Klubu Osiedlowego „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie, Centrum sportowo-rekreacyjne „Zielone Wzgórza” oraz Teren sportowo-rekreacyjny nad jeziorem Raduszyn działka nr 1261/14 zgłoszone przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Zielone Wzgórza” w Murowanej Goślinie,
- Przedsięwzięcie „Aktywizacja teatralna Miasta i Gminy Murowana Goślina” zgłoszone przez Stowarzyszenie HA TEATR,
- Przedsięwzięcie „Rewitalizacja Społeczna – Wspólna Przyszłość” zgłoszone przez Stowarzyszenie Wspólna Przyszłość,
- Przedsięwzięcie „Akademia Parku Dzieje” zgłoszone przez Stowarzyszenie Dzieje,
- Przedsięwzięcie „Odnova kościoła pw. Św. Ducha w Murowanej Goślinie” zgłoszone przez Parafię pw. Świętego Jakuba w Murowanej Goślinie.

Łącznie zgłoszone inicjatywy obejmowały wszystkie cztery podobszary rewitalizacji, co potwierdza ich reprezentatywność przestrzenną i społeczną. Istotnym rezultatem naboru była także aktywizacja różnych

środowisk lokalnych, w tym seniorów, osób z niepełnosprawnościami, młodzieży, liderów sołeckich i organizacji społecznych. Procedura otwartego naboru nie tylko umożliwiła realne współtworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji, ale również przyczyniła się do budowy partnerstw i poczucia współodpowiedzialności za jego wdrażanie.

12.5. Konsultacje społeczne oraz opiniowanie projektu GPR

W ramach prac przygotowawczych do opracowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku, przeprowadzono konsultacje diagnostyczne z udziałem społeczności lokalnej, które miały na celu pogłębienie rozpoznania sytuacji problemowej i zebranie wczesnych opinii interesariuszy na temat kierunków działań rewitalizacyjnych. Kluczowym elementem tego etapu procesu było badanie ankietowe przeprowadzone w dniach od 17 lutego do 3 marca 2025 r., dostępne online dla wszystkich osób zainteresowanych rozwojem gminy – w tym w szczególności mieszkańców, przedsiębiorców oraz przedstawicieli organizacji społecznych. Ankieta miała charakter otwarty i pełniła funkcję partycypacyjnego narzędzia diagnostycznego, umożliwiającego mieszkańcom bezpośredni udział w definiowaniu wyzwań i priorytetów dla polityki rewitalizacji. Kwestionariusz został skonstruowany w odniesieniu do czterech wyznaczonych podobszarów rewitalizacji: Murowana Goślina Śródmieście, Murowana Goślina Nowy Rynek, Białężyn i Łopuchowo. Uczestnicy badania oceniali stopień potrzeby interwencji rewitalizacyjnej w tych częściach gminy, identyfikowali występujące tam problemy społeczno-gospodarcze, infrastrukturalne i przestrzenne, a także mieli możliwość udzielenia odpowiedzi otwartych i zaznaczenia problematycznych lokalizacji na mapie interaktywnej. Zebrane dane – mimo relatywnie ograniczonej liczby odpowiedzi (45 formularzy) – miały swoje znaczenie merytoryczne. Pozwoliły na uzupełnienie analizy wskaźnikowej oraz ekspertyz eksperckich o lokalną wiedzę mieszkańców i ich codzienne doświadczenia związane z funkcjonowaniem przestrzeni miejskiej i wiejskiej. Opinie uzyskane w badaniu ankietowym ujawniły szczególnie silne potrzeby rewitalizacyjne w Śródmieściu oraz zwróciły uwagę na takie kwestie jak niski standard przestrzeni publicznych, zły stan techniczny infrastruktury, problemy społeczne i braki w zakresie dostępności usług czy komunikacji. Wyniki ankiety posłużyły jako źródło weryfikacji i uzupełnienia diagnozy sytuacji problemowej, co znalazło odzwierciedlenie zarówno w treści rozdziałów analitycznych GPR, jak i w doborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z zasadami partycypacyjnego modelu planowania rewitalizacji, projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina został poddany konsultacjom społecznym. Proces ten miał na celu zapewnienie realnego wpływu mieszkańców oraz lokalnych interesariuszy na kształt dokumentu strategicznego, którego realizacja będzie miała istotny wpływ na rozwój poszczególnych obszarów gminy dotkniętych zjawiskami kryzysowymi. Konsultacje społeczne projektu GPR przeprowadzone zostały w dniach od 10 kwietnia do 15 maja 2025 r. na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Konsultacje odbyły się w terminie od 10 kwietnia do 15 maja 2025 r. i zostały zaprojektowane w sposób zróżnicowany, umożliwiający dotarcie do szerokiego grona odbiorców i zapewnienie różnorodnych kanałów wypowiedzi. Jedną z podstawowych form była możliwość składania uwag pisemnych – w formie papierowej lub elektronicznej – z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Dokumenty można było przekazać za pośrednictwem poczty, osobiście w kancelarii Urzędu Miasta i Gminy lub drogą mailową (rewitalizacja@murowana-goslina.pl). Formularz konsultacyjny oraz projekt GPR udostępnione zostały zarówno na stronie internetowej gminy, jak i w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w siedzibie Referatu Planowania Przestrzennego. W toku konsultacji wpłynęła jedna uwaga zgłoszona przez osobę fizyczną, dotycząca potrzeby uwzględnienia w programie przedsięwzięcia obejmującego renowację gminnych kamienic w Murowanej Goślinie. W opinii autora uwagi, poprawa stanu technicznego i estetycznego zasobu mieszkaniowego należącego do gminy, zwłaszcza w podobszarze Śródmieścia, stanowi istotny element walki z degradacją przestrzenną oraz sprzyja poprawie warunków życia mieszkańców. Zgłoszona propozycja została poddana analizie przez zespół Urzędu Miasta i Gminy oraz wykonawcę programu rewitalizacji. W wyniku tej oceny uznano, że postulowana interwencja jest spójna z celami GPR, wpisuje się w zidentyfikowane problemy oraz odpowiada na lokalne potrzeby społeczne i przestrzenne. W związku z tym podjęto decyzję o wprowadzeniu nowego przedsięwzięcia podstawowego nr 16 do katalogu działań rewitalizacyjnych.

Drugą formą konsultacji społecznych było spotkanie konsultacyjne, które odbyło się 6 maja 2025 r. o godzinie 17:00 w Sali Sesyjnej w budynku Biblioteki Publicznej w Murowanej Goślinie (ul. Poznańska 16). Spotkanie miało charakter otwarty i umożliwiała mieszkańcom oraz przedstawicielom różnych środowisk bezpośrednią dyskusję z przedstawicielami gminy oraz wykonawcą dokumentu. W spotkaniu wzięło udział 10 osób. Przedstawiono główne założenia programu, zaprezentowano planowane działania i odpowiadano na pytania

uczestników. Spotkanie stanowiło ważne forum wymiany opinii i doprecyzowania treści dokumentu w odpowiedzi na zgłaszane wątpliwości. W toku dyskusji uczestnicy zgłosili dwie konkretne uwagi do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Pierwsza dotyczyła błędnego przyporządkowania zapisów poszczególnych programów i źródeł finansowania w części dokumentu opisującej ramy finansowe. Druga uwaga odnosiła się do przedsięwzięcia nr 6, w którym wskazano nieprawidłowy podmiot odpowiedzialny za realizację – uczestnicy spotkania wskazali właściwego realizatora. Obie uwagi zostały przyjęte przez przedstawicieli gminy i wykonawcę dokumentu do uwzględnienia w ostatecznej wersji GPR. Znaczną część spotkania poświęcono również omówieniu możliwych do pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań rewitalizacyjnych. Uczestnicy zwrócili uwagę na potencjalne efekty naboru ogłoszonego przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego – konkurs nr FEWP.07.01-IZ.00-001/24 w ramach Działania 07.01 Rewitalizacja Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027. Rozmawiano o szansach na pozyskanie środków z tego źródła, a także o możliwości aplikowania do innych programów, takich jak konkursy Narodowego Instytutu Wolności (NIW), konkurs na małe projekty rewitalizacyjne w ramach FEW 2021–2027, środki z Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK) czy Krajowego Planu Odbudowy (KPO). Dyskusja ta miała praktyczny charakter i służyła zwiększeniu świadomości lokalnych interesariuszy co do potencjalnych źródeł finansowania zaplanowanych działań społecznych i infrastrukturalnych.

Trzecią formą konsultacji społecznych była ankieta internetowa, dostępna w okresie konsultacji za pośrednictwem aplikacji mMieszkaniec oraz portalu <https://murowana-goslina.konsultacjejst.pl>. Ankietę udostępniono w dniach od 10 kwietnia do 15 maja 2025 r. Łącznie w badaniu wzięły udział 23 osoby. Mimo ograniczonej liczby respondentów, uzyskane odpowiedzi dostarczyły użytecznych informacji dotyczących społecznych percepcji i preferencji związanych z projektowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Respondenci mieli możliwość oceny wybranych przedsięwzięć zawartych w projekcie GPR – zarówno inwestycyjnych, jak i społecznych („miękkich”) – w pięciostopniowej skali ważności. Zebrane dane pokazują, że większość projektów uzyskała pozytywne lub umiarkowanie pozytywne oceny, a wśród przedsięwzięć inwestycyjnych na szczególne wyróżnienie zasłużyły:

- Rewitalizacja pałacu i parku – uzyskała najwyższy udział ocen „5” (bardzo ważne) – 39% głosów,
- Rewitalizacja Placu Powstańców Wielkopolskich – łącznie 43% respondentów uznało przedsięwzięcie za priorytetowe (oceny 4 i 5),
- Rewitalizacja dworca w Łopuchowie oraz Nowego Rynku – mimo występowania ocen krytycznych, uzyskały również zauważalne poparcie, co wskazuje na zróżnicowaną, ale konstruktywną reakcję społeczną.

Warto zauważyć, że opinie niektórych respondentów miały charakter selektywny i lokalnie zakotwiczony – część niższych ocen dotyczyła projektów zlokalizowanych poza bezpośrednim otoczeniem respondenta, co jest typowe w tego rodzaju badaniach partycypacyjnych. W przypadku przedsięwzięć o charakterze społecznym respondenci najczęściej przyznawali oceny w środkowej części skali (3 i 4), co wskazuje na uznanie ich znaczenia przy jednoczesnej potrzebie doprecyzowania zakresu i sposobu realizacji. Szczególne zainteresowanie wzbudziły m.in.:

- Warsztaty dla seniorów (61% ocen pozytywnych – 4 lub 5),
- Piknik międzypokoleniowy oraz warsztaty rodzicielskie,
- Rewitalizacja społeczna – Wspólna Przyszłość, która uzyskała wysoką polaryzację opinii, co może wskazywać na rozpoznawalność, ale też potrzebę dalszej komunikacji społecznej wokół celu tego projektu.

Respondenci zostali także poproszeni o zgłoszenie własnych pomysłów i sugestii dotyczących nowych przedsięwzięć. Choć większość nie zdecydowała się na ich sformułowanie, kilka propozycji dotyczyło zagospodarowania terenów zielonych (np. łąki między ul. Szkolną a przychodnią), potrzeby poprawy jakości dróg w Łopuchowie, a także bezpieczeństwa drogowego przy drodze wojewódzkiej nr 196. Propozycje te mają charakter uzupełniający i mogą być rozważone w kontekście przyszłych działań inwestycyjnych lub współpracy międzyinstytucjonalnej. Wyniki ankiety potwierdziły zasadność kierunków i struktury zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, a jednocześnie wskazują na potencjał do dalszego wzmacniania komunikacji i współpracy z mieszkańcami w zakresie precyzyjnego definiowania celów projektów. Niezależnie od ograniczonej liczby odpowiedzi, badanie to pełni ważną funkcję uzupełniającą – wspiera jakościową weryfikację zapisów GPR i pozwala lepiej rozpoznać oczekiwania społeczności lokalnej. Zgodnie z art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie 2021–2027, w ramach konsultacji na etapie sporządzenia i konsultowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku zapewniono udział partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących (szczegółowy sposób i charakter włączenia – poprzez zgłoszenie przedsięwzięć lub uczestnictwo w Komitecie Rewitalizacji – opisano w poszczególnych częściach rozdziału 12):

- społeczeństwo obywatelskie (np. Goślińskie Stowarzyszenie Seniorów, Stowarzyszenie Dzieje, Stowarzyszenie Ha Teatr),
 - podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska (np. Stowarzyszenie Wspólna Przyszłość w Murowanej Goślinie),
- podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji (np. Goślińskie Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych).

13. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Nie przywiduje się także konieczności wprowadzenia zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725.).

Nie przywiduje się także zmian w uchwale dotyczące zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, o której mowa w art. 7 ust. 3 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

14. Specjalna strefa rewitalizacji i sposób realizacji programu w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku nie przewiduje się ustanowienia Specjalnego Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

W chwili opracowywania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji obszar Gminy Murowana Goślina nie jest jeszcze objęty planem ogólnym. Do czasu jego uchwalenia, podstawowym dokumentem planistycznym obowiązującym zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i w całej gminie, pozostaje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Murowana Goślina. Na etapie przygotowania planu ogólnego uwzględnione zostaną działania wynikające z Gminnego Programu Rewitalizacji i zapewnienia zostanie spójność jego ustaleń z celami rewitalizacji. Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustalenia planu ogólnego będą uwzględniać m.in. uwarunkowania wynikające z lokalizacji obszarów zdegradowanych oraz obszaru rewitalizacji.

Ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku pozostają w zgodzie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Murowana Goślina i nie naruszają jego postanowień. Program nie przewiduje konieczności wprowadzania zmian do studium. Zgodność ta została wykazana i omówiona szczegółowo w Rozdziale 7 dokumentu.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych na terenie Murowanej Gośliny nie wiąże się z koniecznością uchwalania nowych ani zmiany obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w granicach obszaru rewitalizacji. Wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji nie wpłynie na ustalone przeznaczenie terenów poza obszarem rewitalizacji, a planowane działania nie będą sprzeczne z zapisami obowiązujących planów miejscowych. Ponadto, Miasto i Gmina Murowana Goślina nie przewiduje uchwalania miejscowego planu rewitalizacji.

15. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.), obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczy wybranych dokumentów planistycznych, w szczególności takich, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W opinii organu opracowującego projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku, dokument ten nie stanowi podstawy dla realizacji takich przedsięwzięć, a jego postanowienia nie będą powodowały znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary chronione, w szczególności obszary Natura 2000. Charakter zaplanowanych interwencji – obejmujących m.in. przebudowę, modernizację i remont istniejącej infrastruktury – wskazuje na ich lokalny, odwracalny i środowiskowo neutralny (lub korzystny) charakter.

W związku z powyższym, Burmistrz Miasta i Gminy Murowana Goślina zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z wnioskiem o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, po analizie projektu Programu i jego zapisów, pismem WPP-I.410.87.2025.AK.1 z dnia 1 lipca 2025 r., potwierdził brak podstaw do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W szczególności wskazano, że:

- dokument nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- planowane zadania mają charakter lokalny, nie ingerują w obszary objęte ochroną przyrody,
- działania inwestycyjne dotyczą wyłącznie terenów już zagospodarowanych i nie wiążą się z rozwojem nowej zabudowy,
- nie przewiduje się działań mogących negatywnie wpłynąć na cele ochrony przyrody lub stan środowiska.

W związku z powyższym, dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku nie zachodzi konieczność przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument został sporządzony z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, a jego wdrożenie nie spowoduje negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego i przestrzeni.

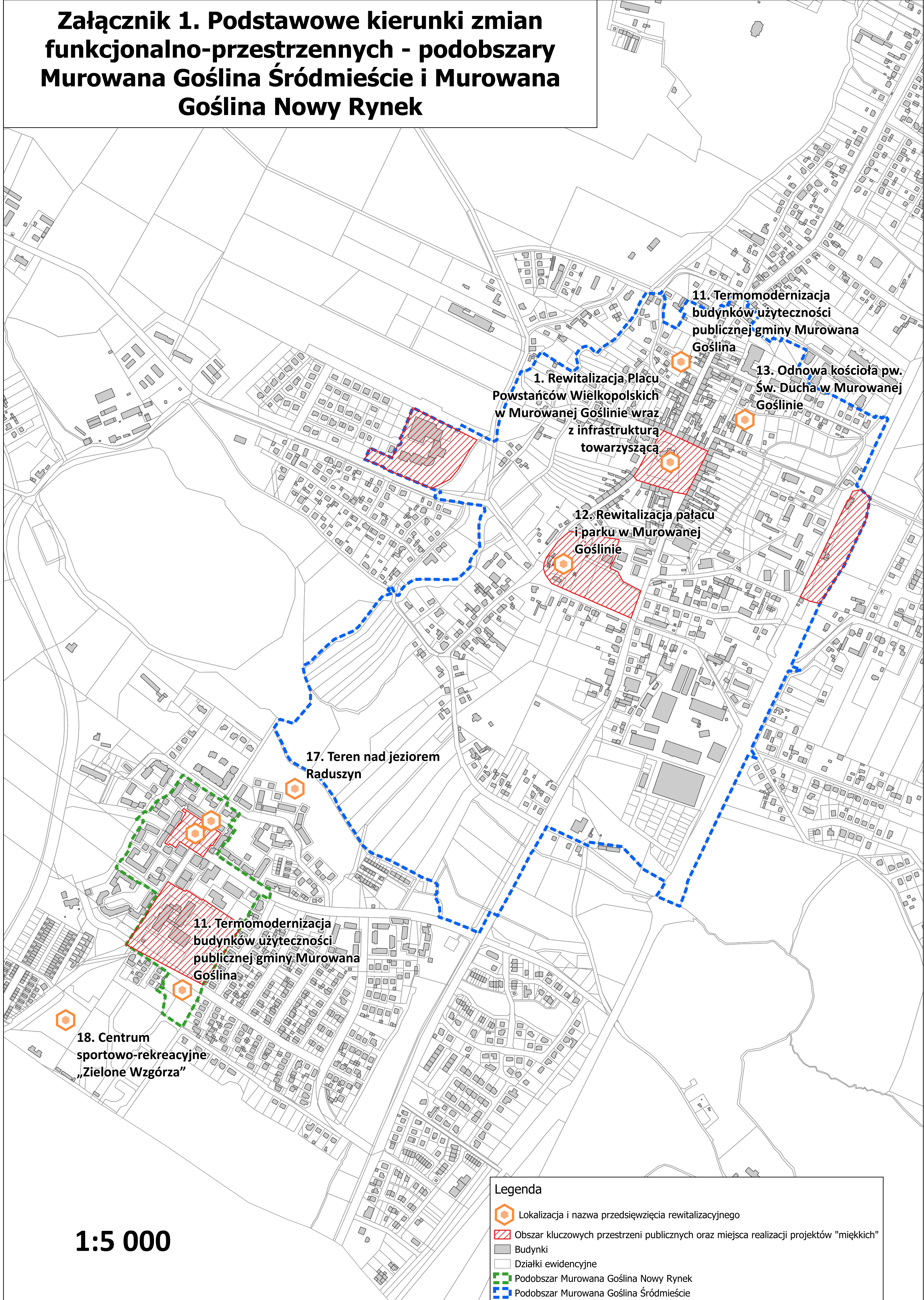
16. Bibliografia

- Babbie E., 2013, *Podstawy badań społecznych*, Warszawa: PWN.
- Behr. I, Billert A., Kröning W., Muziol-Węclawowicz A., 2003, *Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procedury i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji*. Warszawa.
- Billert A., 2007, „Rewitalizacja i rozwój miast w Polsce – uwarunkowania i scenariusze w świetle doświadczeń europejskich”, w: P. Lorens (red.), *Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia*, Warszawa: Biblioteka Urbanisty, 10, s. 92-105.
- Bonaiuto, M., Fornara, F., Bonnes, M. 2003, „Indexes of perceived residential environment quality and neighbourhood attachment in urban environments: a confirmation study on the city of Rome”, *Landscape and Urban Planning*, 65(1–2), s. 41–52.
- Brown G, Schebella M. F., Weber D. 2014, „Using Participatory GIS to Measure Physical Activity and Urban Park Benefits”, *Landscape and Urban Planning*, 121.
- Brzezińska A. I., Brzeziński J. M. 2011, „Skale szacunkowe w badaniach diagnostycznych, w: J. M. Brzeziński (red.), *Metodologia badań społecznych*, Poznań: Wyd. Zysk i S-Ka, s. 299-400.
- Brzeziński J. M., 2012, *Metodologia badań psychologicznych*, Warszawa: PWN.
- Buttolph Johnson J., Reynolds H.T., Mycoff J.D., 2010, *Metody badawcze w naukach politycznych*, Warszawa: PWN.
- Cambridge Dictionaries Online, 2014. *Desk research* (<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/desk-research>; dostęp: 20.07.2016).
- Chmielewski J. M. 2015, *Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast*, Warszawa: Wyd. Politechniki Warszawskiej.
- Ciesiółka P., 2014, „Wpływ funduszy Unii Europejskiej na proces rewitalizacji w Poznaniu na tle największych miast w Polsce”, *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, vol. 27/2014, s. 101-121.
- Couch C., Fraser C., Percy S., 2003, *Urban Regeneration in Europe*, Oxford: Blackwell.
- Couch C., Sykes O., Börstinghaus W., 2011, „Thirty years of urban regeneration in Britain, Germany and France: The importance of context and path dependency”, *Progress in Planning*, 75, s. 1–52.
- Czepkiewicz M. 2013, „Systemy informacji geograficznej w partycypacyjnym zarządzaniu przyrodą w mieście”, *Zrównoważony Rozwój – Zastosowania*, nr 4.
- Czepkiewicz M., Jankowski P. 2015, „Analizy przestrzenne w badaniach nad jakością życia w miastach”, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, rok LXXVII, z. 1.
- Dutkowski M., 2003, „Analiza SWOT w badaniach lokalnych i regionalnych – problemy stosowania i główne błędy interpretacji”, w: H. Rogacki (red.), *Problemy interpretacji wyników metod badawczych stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej*, Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, s. 43–49.
- Dutkowski M., 2004, *Problemy diagnozowania obszarów rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce*, Szczecin: Rozprawy i Studia Uniwersytetu Szczecińskiego, t. 551.
- Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A. 2012, *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
- Fornara, F., Bonaiuto, M., Bonnes, M., 2009, „Crossvalidation of abbreviated Perceived Residential Environment Quality (PREQ) and Neighborhood Attachment (NA) indicators”, *Environment and Behavior*, 42(2), s. 171–196.
- Frankfort-Nachmias C., Nachmias D., 2001, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Warszawa: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Gruszczyński L. A., 1999, *Kwestionariusze w socjologii. Budowa narzędzi do badań surveyowych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Heczko-Hyłowa E. 2009, „Rewitalizacja polskich miast w świetle wymagań Funduszy Strukturalnych UE 2004-2006 jako wdrażanie europejskiego podejścia systemowego”, w: Bryx M. (red.), *Finansowanie i gospodarka nieruchomościami w procesach rewitalizacji. Seria Rewitalizacja Miast Polskich t. 7*. Instytut Rozwoju Miast, Kraków, s. 157-186.

- Jankowski P. 2009, „Towards Participatory Geographic Information Systems for community-based environmental decision making”, *Journal of Environmental Management*, 90(6), s. 1966–1971.
- Konecki K. T. 2000, *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana*, Warszawa: PWN.
- Kotus J., 2001, „Badania socjologiczne w poznaniu struktur i procesów społecznych dla potrzeb gospodarki przestrzennej”, w: H. Rogacki (red.), *Koncepcje teoretyczne i metody badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej*, Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, s. 99–108.
- KPM 2030. Krajowa Polityka Miejska 2030. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Uchwała nr 136 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej 2030. Dziennik Urzędowy RP Monitor Polski 2022 poz. 746.
- Kvale S., 2004, *InterViews. Wprowadzenie do jakościowego wywiadu badawczego*, Białystok: Wydawnictwo Trans Humana.
- Kvale S. 2011, *Prowadzenie wywiadów*, Warszawa: PWN.
- Li L., Hong G., Wang A., Liu B., Li Z., 2016, „Evaluating the Performance of Public Involvement for Sustainable Urban Regeneration”, *Procedia Engineering*, 145, s. 1493-1500.
- Mehdipanah R., Malmusi D., Muntaner C., Borrell C., 2013, „An evaluation of an urban renewal program and its effects on neighborhood resident's overall wellbeing using concept mapping”, *Health & Place*, 23, s. 9–17.
- Miszczyk A., 2007, „Samorząd terytorialny jako stymulator lokalnego i regionalnego rozwoju gospodarczego”, w: A. Miszczyk, M. Miszczyk, K. Żuk (red.), *Gospodarka samorządu terytorialnego*, Warszawa: PWN, s. 161–198.
- Neufert E. 2012, *Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego*, Warszawa: Wyd. Arkady.
- Nowak S., 2011, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa: PWN.
- Parysek J.J., 1997, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Parysek J. J. 2015, „Rewitalizacja miast w Polsce: wczoraj, dziś i być może jutro”, *Studia Miejskie*, 17, s. 9-25.
- Roberts P., Sykes H. (red.), 2000, *Urban Regeneration: a handbook*, London: SAGE.
- Sagan A. 1992, „Techniki badań marketingowych”, w: J. Bazarnik, T. Grabiński, E. Kącik, S. Młynarski, A. Sagan, *Badania marketingowe. Metody i oprogramowanie komputerowe*, Warszawa-Karków: Akademia Ekonomiczna w Krakowie.
- Siejewska-Koberidze A. 2012, „Studia inwentaryzacji urbanistycznej”, w: S. Liszewski (red.), *Geografia Urbanistyczna*, Warszawa: PWN, s. 409-428.
- Siemiński A., Topczewska T. 2009. *Rewitalizacja miast w Polsce przy wsparciu funduszami UE w latach 2004-2008*. Wydawnictwo Delfin, Warszawa.
- Silverman D., 2008, *Interpretacja danych jakościowych*, Warszawa: PWN.
- Tallon A., 2010, *Urban Regeneration in the UK*, London-New York: Routledge.
- Zheng H.W., Shen G.Q., Wang H., 2014, „A review of recent studies on sustainable urban renewal”, *Habitat International*, 41, s. 272-279.

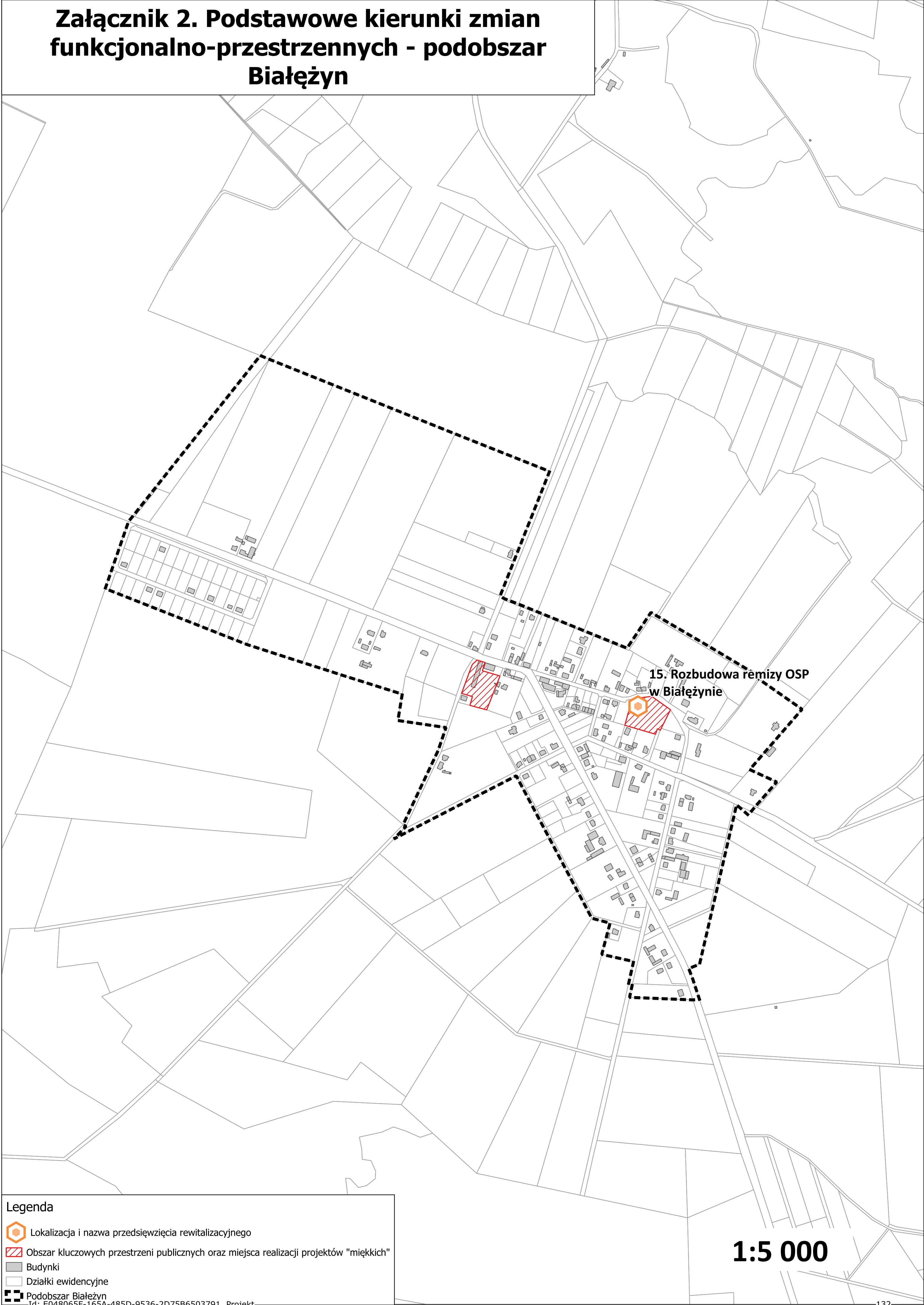
17. Załączniki

Załącznik 1. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych - podobszary Murowana Goślina Śródmieście i Murowana Goślina Nowy Rynek

1:5 000

Załącznik 2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych - podobszar Białężyn

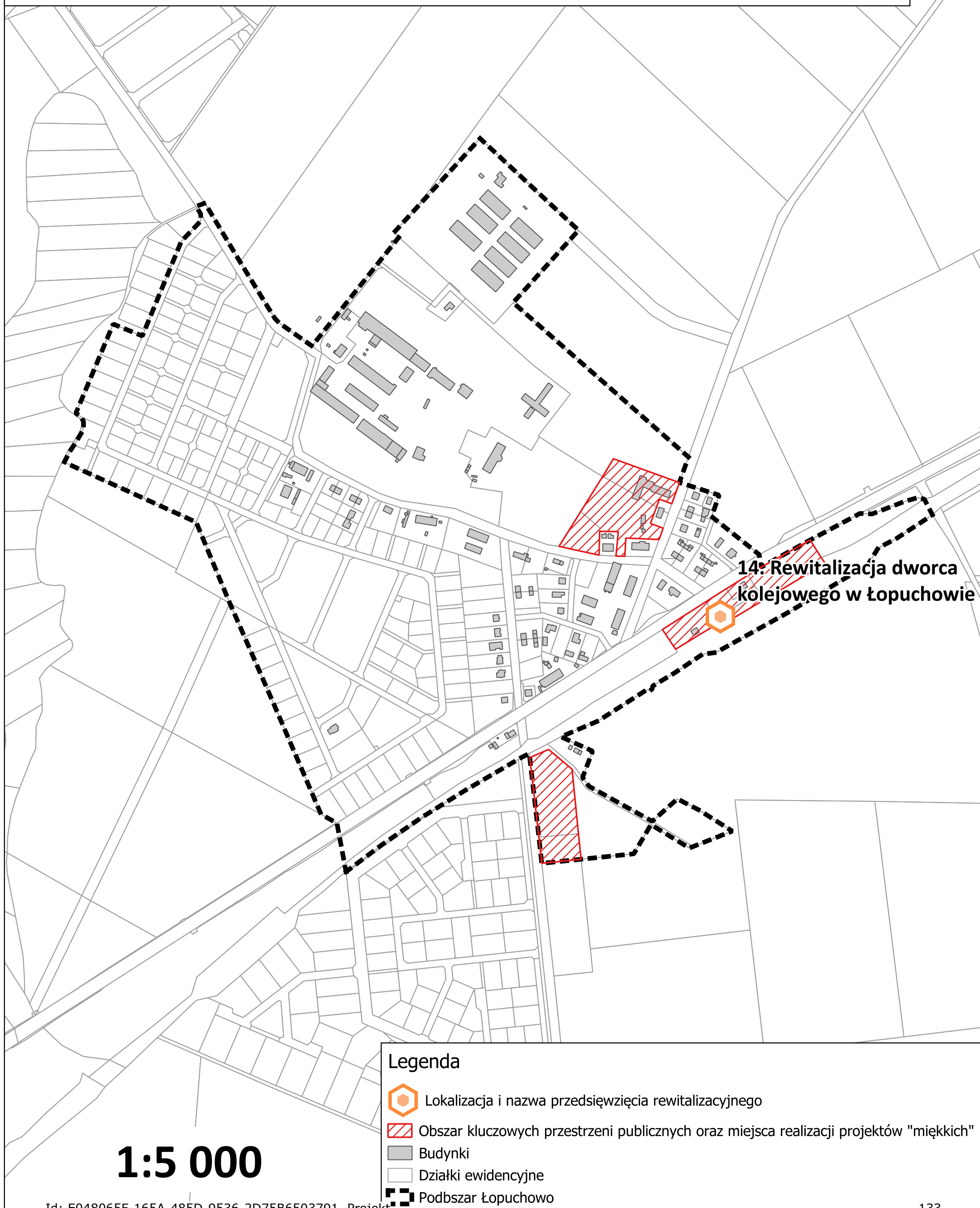
Legenda

- Lokalizacja i nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego
- Obszar kluczowych przestrzeni publicznych oraz miejsca realizacji projektów "miękkich"
- Budynki
- Działki ewidencyjne
- Podobszar Białężyn

Id: E048065F-165A-485D-9536-2D75B6503791. Projekt

1:5 000

Załącznik 3. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych - podobszar Łopuchowo

Uzasadnienie

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Murowana Goślina do 2030 roku jest dokumentem planistycznym, którego celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego poprzez zintegrowane działania o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, środowiskowym i technicznym. Program został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w oparciu o szczegółową diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy, z uwzględnieniem konsultacji społecznych oraz opinii właściwych instytucji. Uchwała o przyjęciu GPR jest niezbędna do wdrażania działań rewitalizacyjnych w sposób skoordynowany oraz do ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym fundusze unijne w ramach programów krajowych i regionalnych. Przyjęcie Programu umożliwi realizację celów rozwojowych gminy oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji.